

ТРИНАЙСЕТТЕ
ЦВЯТА НА
ДЪГАТА

ТРИНАЙСЕТТЕ ЦВЯТА НА ДЪГАТА

chitanka.info

— Някога, когато бях по-млада, знаех, че имам сила да внушавам, и се гордеех, че „предавам“ мислите и волята си, че мога да влияя. Доста по-късно разбрах, че това е себично, и почнах да се уча да „приемам“, да усещам и другите хора — радвах се на превъзходството си, докато не стигнах до горчивото заключение, че не аз съм най-ценният жител на планетата, че всеки човек е уникално произведение на природата и е достоен за възхищение — и след като се позамисли, Марта добави най-хлапашки: — Тая работа май не е много вярна, ама... хайде, от мен да мине. Нали е достатъчно, че не мисля само за себе си и ако не на всички, поне — на добрите хора... помагам. Все пак... съседни сме, на една планета живеем...

Най-сетне се осмелих да я погледна. Бледите ѝ ириси трепкаха. Лицето ѝ цялото бе мокро от сълзи.

— За кого си плакала, майко?

— Амче за кого... Малко ли мъка има по тоя свят...

— Мене недей да оплакваш. Всичко сам си заслужих!

— Ааа, тебе не съм. Твойта е лесна, син. Ти най-подире намери мястото си.

Изгледах я с почуда:

— Не е ли мястото ми тук, в Търново?

— Амче и тука, и навсякъде, все при книгите ти е мястото. Както е моето място сред хората. Не измъчвай се, син. Не е благословена ръката ти меч да държи.

— Значи... не ме упрекваш? За това, че не я убих?

— Защо да я убиваш? Нали е и тя майчица...

Можех да обясня. Можех да ѝ изложа подробно догмата за духа и разума. Само че тя нямаше да я разбере. На нея не ѝ бяха нужни догмите. Защото с цялото си същество проумяваше живота такъв, какъвто бе. Нали от хилядолетия ходеше по мъките...

Александър поразмисли, погледна философски на нещата и реши, че в крайна сметка не беше болка за умирање (да де, образно казано). Извади от чекмеджето на бюрото си списъка, над който с равен, старателен почерк вчера беше написал, подчертал и обградил с удивителни заглавието *Неща, които ще свърша, преди да умра*.

После вдигна поглед от листа и се взря в изгряващото слънце.

Цветовете, о, цветовете!

Добре де, всъщност точно срещу неговата кооперация се издигаше висок панелен блок. Тоест, макар да живееше на последния етаж, виждаше единствено прозореца на съседката Станка, която тъкмо си поливаше мушкатата. Затова пък мушкатата бяха хубавки. Съседката — не чак толкова.

~

Ако дъгата беше с тринайсет цвята...

Ако българските фантасти умееха да пишат добре...

Ако читателите не вярваха на анонси, а надзъртаха в самата книга...

... колко ли *приключения* — за страстни умове и мъдри сърца — ни очакваха?

Ние — Величка Настрадаинова, Атанас П. Славов, Георги Арнаудов, Александър Карапанчев, Любомир П. Николов, Григор Гачев, Николай Теллалов, Валентин Д. Иванов, Янчо Чолаков, Йоан Владимир, Ивайло П. Иванов, Владимир Полеганов, Калин Ненов и Геновева Детелинова — ви предлагаме тринадесет.

И ви чакаме за четиринайсетото: онова, към което можем да поемем само ако сме заедно.

ПРЕДГОВОР

Защо сте тук?

Мигар очаквате да откриете нещо по-хубаво, по-истинско от историите, които ви чакат отвъд? Колко пъти ви се е случвало? Честно?

Така и така сте тук:

Вие вярвате ли на нещата, дето ги пише по предговори, задни корици, рецензии, публикации в пресата? Вярвате ли — дори след като сте прочели самата книга — че рецензентите, предговарящите, представящите също са я прочели? А ако са — полезни ли са ви, техните гледни точки? Влияят ли върху читателския ви избор?

... Още сте тук?

Антологията „Тринайсетте цвята на дъгата“ беше събрана заради изискванията на Европейската комисия при кандидатстване по програма „Култура“.

Глупости. Антологията беше съставена, защото отдавна имахме нужда от смислен и силен сборник, в който да няма празно.

Грешите. Антологията беше съставена, за да положи основите на следващата, по-голямата антология. Нима сте забравили?

„Всяка от историите тук е за спасяването на света. Независимо дали говорим за буквалното спасяване на Земята от метеорит (както става в «Как спасих света, или най-хубавата професия»), на личния ни свят, парченцето земя, която наричаме «наше кралство» («Извън картината»), на единичната вселена, която е човекът («Заклинание», «Да обичаш Сам Сама», «Драконът и портокаловият сок»), на ВСИЧКИТЕ вселени-хора, които сме се сбрали в този свят («В началото бе метротото») или на някой друг («Животинчето»), или на самите принципи, които осмислят съществуването ни и ни позволяват да продължим да се наричаме «човеци» («Сиянието на реката», «Последният разказ»,

«И попита войникът: — Кой ме повика?», «Сънувах човешко лице», «Атентатът», «Приказка за Юнаци и злодеи»).“

Първоначалната подборка се ограничи — по необходимост — до български текстове, за които разполагаме с качествени преводи на английски език. (Плод от дейностите на Фантазийската преводаческа академия.)

Абсолютно си прав, за сефте. Не че някой ще ти повярва. Все някой — избери си от този списък с имена тука — ще изока, че пак е вършала шуробаджанащината. Че пак „нашите“ са се вредили за сметка на „вашите“.

Да окат. Тяжно изконно право е. Знаете, че ако ни проглушат ушите, наше право пък е да не ги включим в следващата, по-голямата антология. Омръзнало ни е, уморено ни е да се държат с нас все едно сме им длъжни...

Авторите са подредени по старшинство — от най-възрастната до най-младата.

Не е вярно. Авторите са подредени по младшинство — на духа. Виж: започваме с най-младия дух, този на Марта... така де, Величка. Следва другият най-млад дух, този на Наско. И тъй — до ненадейно, неподобаващо зрелия дух на Геновева.

Аз бих пренебрегнал подредбата и посегнал към разказите на случаен принцип. Отварям на произволна страница и търся отговори. На въпроса, който съм си задал, преди да отворя.

Но тук навлизаме в други едни сфери...

Всеки автор е представен с по един текст.

И това не е вярно...

... ..

Е — беше ли ви полезен, нашият вътрешен монолог?

И има ли задача в изкуството с един верен отговор?

Ако имате отговори на тия въпроси — или искате да ни зададете други, ваши си — заповядайте в дома на Човешката библиотека:

<http://choveshkata.net/>

Тя е място за общи търсения. А понякога — като в тези тринайсет истории — и открития.

Айде пак се почна с текстовете за задни корици...

Засмеяно ваш,
Калин

ВЕЛИЧКА НАСТРАДИНОВА ЗАКЛИНАНИЕ

*„Из высоких ворот,
Из заохтенских болот,
Путем нехоженным
Лугом некошеным,
Сквозь ночной кордон,
Под пасхальный звон,
Незванный,
Несуженый —
Прийди ко мне ужинать.“*

Анна
Ахматова

*„Там хрустальные есть
города.“*

М. Ю.
Лермонтов

Певицата Марта Матева се боеше от влажната пролет. Или, по-скоро, даваше вид, че се бои. Затваряше грижливо прозорците, загръщаше се с оренбургски шал, но страховете ѝ никак не ѝ пречеха да се разхожда привечер в гората край вилата. Капките, които падаха от дърветата дълго след като дъждът бе престанал, я развеселяваха. Струваше ѝ се, че мокрите носове на обувките ѝ са някакви животинчета, и тя снизходително ги съветваше:

— Друг път не ходете там, където не ви е работа. Друг път си стойте на сухо.

Внезапно глезените ѝ бележки секнаха. Тя чу някакво глухо пращане. В обвита от бръшляна беседка, подпрян на масичката, собственият ѝ съпруг, известният писател Матьо Матев, човек твърд, устойчив и несантиментален, трошеше съчки с необяснима настойчивост.

Марта начаса забрави всичките си преструвки, приближи съвсем тихо и го прегърна.

— Какво се е случило?

Матев притегли жена си, притисна глава до гърдите ѝ, задържа дъха си и не след дълго отвърна с привидно ироничен глас:

— Вживявам се. Като Флобер. Но както виждаш, не се получава.

— И какво толкова ужасно успя да напишеш в тая киша?

— Тук ли да ти го чета? — заядливо я погледна Матев, но Марта вече се беше наместила до него.

Не му остана нищо друго, освен да я загърне в широкия си според модата плащ и да започне:

„Някога имаше един Човек с необикновена глава. Тя струваше много, толкова много, че никой не би се решил да я оцени. И Човекът си живееше неоценен. Понеже главата му на вид не се различаваше от другите, хората не подозираха колко много струва тя, и не ѝ обръщаха внимание. Човекът беше скромнен, на никого не казваше, че главата му има огромна цена. Само той си знаеше и това му стигаше.

Впрочем, ако ще говорим истината, трябва да споменем, че и учителите му забелязваха необикновената му глава, учудваха се:

— Боже мой, каква глава!

И толкова. Нямаха време да се занимават специално с него, защото имаха много ученици, а Човекът не беше богат и не можеше да им плаща. Минаваше без чуждите грижи. Вършеше всичко сам. Съвсем сам.

Още като студент той откри машината на вечното движение, прословутото «перпетуум-мобиле», над което бяха блъскали главите си хиляди мъдреци, учени, мечтатели и авантюристи... Намери я, но никой не повярва. Професорите му се засмяха:

— Това е невъзможно. Това е утопия. Перпетуум-мобиле не може да се създаде.

И даже не погледнаха чертежите му.

Отчаян, Човекът ги изгори. Но той не можеше да стои бездеен. Започна да пише стихове. Не бива да се забравя, че той беше млад и току-що се беше влюбил в едно красиво момиче. За съжаление, главата на момичето не струваше повече от една неособено зряла диня. Момичето беше манекен в модна къща, разхождаше се в най-новите и хубави дрехи, позираше на фотографите и когато журналистите я канеха да каже нещо, за да го напишат във вестниците, тя обикновено разправяше, че професията ѝ е трудна и че трябвало да се мисли много как да бъде демонстриран всеки модел. Изобщо, тя смяташе това за мислене. Всеки мисли толкова, колкото може. За един мисленето е леко, а за друг — тежко. Момичето мислеше, че е кой знае каква работа да представиш някаква измислена и ушита от други хора рокля, а Човекът казваше скромно:

— Написах поема.

Момичето не разбираше нищо от поеми и смяташе, че щом той скромно говори за стиховете си, то сигурно стиховете са лоши. Все пак тя ги събираше при писмата на другите си обожатели. Но... нищо повече. Момичето-манекен нямаше време за разни хора, които пишат кой знае какви поеми.

Човекът изпитваше голяма мъка, но беше толкова чувствителен, че се боеше да я покаже пред хората и се смееше весело даже тогава, когато сърцето го болеше от скръб.

А момичето и всички други казваха:

— Ах, колко е безчувствен!

Те не подозираха, че чувствата му са хиляди пъти по-ярки и силни от техните, защото бяха свикнали да вадят на показ всяко свое чувство и да забавляват или тормозят околните с него.

Човекът мълчаливо носеше огромния товар на отхвърлената си любов и никой не го чу да възроптае.

Но когато Човекът изпита скръбта, забеляза, че много хора по света страдат от нея. Тогава той реши да вдигне бунт против скръбта. Човекът не познаваше бездействието. Той хвърли всичките си сили, знания и способности, за да отърве човечеството от скръбта. Събираше измъчените хора и им говореше, че на света трябва да има само радост.

Но съществуваха и такива, на които думите за радостта не им харесаха. Те искаха на света да цари скръб, защото тъжните хора се

управляват по-лесно. Те не желаеха да има даже радостен час, затова изпратиха слугите си да заловят Човека. Но Човекът беше неуловим. От главата му бликаха планове и идеи, които объркваша преследвачите.

Тогава тези, които държаха да няма радост, решиха да го заловят с подлост, и обявиха, че ще дадат награда за главата му. Наградата беше голяма, толкова голяма, че кратуните на подлеците и предателите се замаяха и те веднага се втурнаха по дирите му.

Но Човекът беше неуловим. Пазеха го и го криеха. Тъжните хора знаеха колко струва радостта, и не продаваха нейния вестител.

А наградата беше много голяма. Страшно голяма за всеки подлец. И нищожно малка сума за главата на Човека, защото неговата глава нямаше цена.

Предадоха го. Вързаха го и му взеха главата. Главата, която струваше повече от цялото земно кълбо, защото в звездното пространство има много планети като Земята, но глава като тая, на Човека, не беше създадена. Наброиха на продажника петстотин хиляди жълтици и той си отиде доволен, а безценната глава заровиха в земята, за да не би някой да се сети за нея и каже:

— Това беше необикновено ценна глава.

Минаха години. Момичето, в което беше влюбен Човекът, който се бореше за радостта, но никога не я изпита, остаря. Излязоха помлади манекени, които също смятаха, че тяхната работа е тежка, отговорна и изисква много мислене. Обожателите се оттеглиха и не пращаха любовни писма. Пристигаха само известия, че трябва да се плати това или онова, защото бившето момиче бе свикнало да живее весело и нашироко. Веднъж, когато се чудеше отде да вземе пари за нов тоалет (макар че беше стара, тя следваше неотклонно модата), манекенът в оставка случайно намери стиховете, които някога бе написал Човекът със скъпоценната глава. Тя ги изтупа от праха и ги занесе в едно издателство. Там на редакторите им прилоша, след като прочетоха поемите, а като се съвзеха, викнаха:

— Вие ли написахте тези шедьоври?

Тя се поколеба, но после скромно каза:

— Аз.

И започна да получава огромни хонорари за чуждите творения. И се окичи с чужда слава. Но у нея беше останала половин капчица съвест и затова тя намисли да сложи паметник над гроба на Човека.

Отиде на гроба, но хората, на които Човекът бе говорил за радостта, я бяха изпреварили. Те бяха поставили надгробна плоча, на която пишеше:

*Тук заровиха радостта,
тук почива умът,
тук скриха светлината на Вселената.“*

Матев млъкна и продължи с яд да чупи съчките на все по-малки парчета.

— Странен начин на вживяване имаш — констатира Марта.

— Кажи поне, хареса ли ти?

Марта поклащаше глава ту наляво, ту надясно, като че се чудеше дали да хареса писанието на мъжа си, или да го отрече.

Матев отчаяно надигна глас:

— Тогава кажи поне харесала ли си някога нещо, написано от мен!

— Че как не! Аз целия те харесвам бе, Матьо, иначе защо ще стоя да ти бъда жена? — с готовност отвърна Марта.

Матев грабна листовете и се изправи, възмутен от отговора ѝ. Но Марта го принуди да седне и взе листовете. Погледна първия и смръщи вежди:

— Какво е това посвещение?

— Посвещение.

— „В памет на Александър С.“? Ти си луд. Александър не може да умре.

— Как тъй да не може? — Матев бе объркан от увереността, с която Марта произнесе думите си.

А тя продължи още по-убедително:

— Телеграфните агенции не се позовават на източници, които внушават доверие. Александър С. не може да изчезне. На всичко отгоре той е красив почти като Алесандро Скарлати...

— Излиза, че красивите хора не умират.

— Може и да умират — се заинати Марта — но не и ако са красиви като Алесандро Скарлати, нито пък ако са хора като Александър С.

Матев сметна, че е безпредметно да спори с жена си по толкова тъжен повод.

Александър С., учен-бактериолог, бе отишъл да помогне на една новооснована държава, за да се справи тя с пораженията, които ѝ бяха нанесени посредством отдавна забранено бактериологично оръжие. Враговете на страната бяха намерили незабележим начин за употребата му. Едновременно с това те боравеха и с най-съвременни оръжия от всякакъв друг вид и нарушаваха сключените споразумения. Безкрайните джунгли, сред които бе разположена републиката, улесняваха действията им. Някъде из тези джунгли бе загинал Александър С., командосите бяха занесли главата му в най-близкото селище, бяха я показвали и я бяха хвърлили в блатата — това съобщаваха телеграфните агенции.

Александър С. бе добър приятел на писателя Матев, но проявяваше странно упорство — не искаше да се запознае с Марта. Той посещаваше концертите ѝ, тя го бе виждала, дори твърдеше, че някога, много отдавна, бе говорила с него при необичайни обстоятелства, но Матев като че не ѝ вярваше — около Марта и без това всичко беше необикновено.

Матев бе дълбоко наскърбен заради приятеля си, но не можеше да се съгласи, че жена му знае повече от телеграфните агенции.

А тя придърпа плаща му, обвини се хубаво от главата до петите и предложи:

— Я ти си върви, пък аз ще гледам да помогна на Александър.

— Ако се простудиш... — заканително поде Матев.

— ... Ти ще ми свариш чай — завърши Марта. — Иди си, моля те, и не ми пречи.

Матев се отдалечи, прогонен от нетърпението ѝ. В края на алеята се обърна да я види. Тя бе вдигнала глава, като че се слушваше.

Стъмни се, заваля отново и той се канеше да тръгне да я прибере, когато отдалеч се чу гласът ѝ. Един много странен напев, протяжен като вик, прорязан от неразбираеми думи, размътваше тишината и караше нощните птици да му отвързват с тревожни крясъци. Непонятната песен завърши в такава тишина, сякаш цялата гора изтръпна и замря.

Матев стоеше на верандата замаян и имаше усещането, че го водят по незнайни пътища, пълни с мъгла, движещи се сенки и мирис

на горяло дърво.

От гората излезе Марта. Завита в тъмния плащ, приличаща на богиня от подземния свят. Изкачи стъпалата на верандата и каза:

— На Александър и през ум не му минава, че е мъртъв.

— Престани с детинските си истории, Марта. Време е да...

— Време е да се подкрепя. Чака ме дълго бдение. Преди да настъпи нощта, трябва да го изведа от блатата — и поясни: — Там, при Александър, сега започва денят.

Матев реши да не ѝ противоречи. Бе видял странното ѝ изражение. Бе чул забързаното ѝ дишане, толкова необичайно за нея, певицата, която можеше на един дъх да изпее цяло изречение от меса на Бах. Той я настани, подаде ѝ любимия ѝ хладен чай и опита да възвърне благоразумието ѝ:

— Мартичка, много ми е тежко да говоря, но моля разбери ме: с представленията и необоснованите си вярвания ти не можеш да ме разсееш и да отдалечиш мислите ми от смъртта на Александър.

— Аз? — Марта се усмихна високомерно. — Аз, дете мога да накарам хиляди хора да забравят кои са и в кое царство живеят? Подценяваш ме, мили ми Матю. На моята воля са подвластни твърде много неща. Отдавна владее силата на изкуството. А какво е изкуството — налагане на нечия велика воля. Пея, и всички зачитат могъщата воля на Хендел, на Вагнер, на Адамовска или на Моцарт. Към тези внушения аз добавям своето. И зная аз неведомите заклинания, които сочат пътя към човешката душа.

— Увлече се, Мартичка, започна да говориш в мерена реч.

— И мерената реч е заклинание. Стига да се добере до висините на магията и да стане поезия. Има едно стихотворение на Анна Ахматова, „Заклинание“. Непреводимо е. Защото наистина е заклинание. Там витае дори зримият образ на тая магьосница. Тя е красива и заплашителна. Излязла е по пълнолуние на некосените ливади край незнайни блата. Призовава този, който не е наречен за нея, и знае, че той ще излезе от високите врати и по пътища, където никой не ходи, ще дойде, за да вечеря с нея.

Матев се раздвижи неспокойно:

— Мартичке, на тебе не ти е добре. Искаш ли да те занеса в леглото?

— Има хора, на които им е още по-зле — отмести ръцете му тя. — И защо му е на твоя Александър да върши непозволени неща?

— Непозволено ли е да се биеш за свободата? А тогава какво е позволено?

— Не ме разбра — уморено затвори очи Марта. — Цял свят знае, че той е отишъл не само да спасява народа от бактериите. Биографията му е достатъчно известна, за да бъде заблуждавано общественото мнение. Александър се сражава, това е ясно. А непозволеното вече е извършил — нарушил е „табу“-то на едно от нецивилизованите племена. Оттам иде недоразумението. Главният вещер на племето е направил от восък главата му, за да стовари върху нея проклятията си. Командосите, за щастие, са намерили това изваяние, разнасяли са го и са го хвърлили в блатата. Но в същите тези блата блуждае Александър и биоенергията, която отделя цялото диво племе, за да му пречи и да го погуби, така се е сгъстила около него, че той не може да намери брод и да стигне до езерата, до населените места.

— Доколкото разбирам, ти възнамеряваш от хиляди километри, чрез волята си, да се противопоставиш на концентрираната биоенергия на цяло племе, да сломиш нейната враждебност и да изведеш Александър, когото ти считаш за жив. Мартичка, слушал съм и пофантастични неща от твоята уста, разбирам огорчението ти и това, че не искаш да повярваш в смъртта му, но все пак мисля, че имаш треска, трябва да вземеш лекарства и да спиш.

Марта се надигна бавно, като воин, облечен в ризница и броня, непреклонна и вдъхваща опасения.

— Ако тая нощ аз не го изведа, никой повече няма да го види. Не ме плашат разстоянията, нито враждебната биоенергия, ако е така, както предполагам.

Матев зачака да чуе предположенията ѝ, но тя измъкна от гардероба два шала и някаква кадифена мантия с качулка, обви се, взе старинен светилник, донесен от Цейлон, запали го и се запъти към гората, като пазеше с ръка пламъка. Матев гледаше прозрачната ѝ пред светлината длан, а тя му приличаше на огнено цвете, израсло в сред тъмнината.

Той знаеше, че е безполезно да увещава жена си да прекрати тези причудливи занимания. Реши да будува с нея и ако тя съвсем прекали, насила да я прибере. Пригответи си топло питие от вино, мед и

карамфил, погледна терморегулатора, вдигна телефона, за да разбере как се чувстват синът му и дъщеря му в града. Начаса Борис започна да се оплаква, че сестра му не го слушала, тя пък заяви, че брат ѝ вече не я обичал и не искал да я заведе не знам къде си... Матев пусна в ход целия си родителски авторитет, въдвори спокойствие, но след като остави слушалката, се почувства така уморен, че полегна, а после и заспа на дивана.

И видя насън как всред изпаренията на клокочещи блата една ръка, изваяна от светлина, води сянката на изнемощял човек. Той залита, с неистови усилия измъква нозете си от лепкавата тиня, която дебне да го погълне, той пълзи, залавя се за клони, трепери от изтощение... но върви, защото светлината го вика.

На развиделяване Матев скочи и веднага се втурна да търси Марта — нямаше я ни във вилата, ни в гората. Той обиколи околностите, вика, свири и запъхтян се върна във вилата, за да вземе ловната си пушка и да стреля. Тая пушка Матев държеше напук на Марта, която ненавиждаше ловците. Никога не бе ходил на лов, само от време на време сам си устройваше състезание и стреляше по панички. Жена му намираще и това развлечение за варварско и Матев бе уверен, че щом чуе изстрели, тя ще долети, за да му поднесе възмущенията си.

Но щом прекрачи входа на хола, чу бодър глас:

„... от приятелското посещение, което се тълкува като знак на добра воля...“

Известният учен Александър Сулимски бе открит от патрулен катер на брега на езерото Ото. Съобщенията за смъртта му са били злонамерено разпространявани от някои агенции, с цел да се създаде дезорганизация в република Солера. Ученият е под грижите на компетентен медицински персонал.

Продължителната суша, която опустошава провинциите на...“

Матев изключи приемника. Другите новини не го интересуваха. Още повече след като забеляза любимата си съпруга. Сгушена в едно кресло, тя спеше или се преструваше, че спи. Той се надвеси над нея:

— Марта!

— Е, убеди ли се? — проговори тя и с мъка отвори очите си.

— Марта, аз винаги съм знаел, че си необикновена жена.

— Но не всякога си вярвал в това — уморено каза тя. — Сега можеш да ме заведеш да спя и гледай да не се напиеш от радост преди закуска.

Това напомняне охлади възторга на Матев и го засегна — той никога не бе се напивал, а Марта постоянно го упрекваше в някаква въображаема склонност към алкохола. След като я изпрати да спи, той доста унило поиска да го свържат с Александър С., като не се надяваше, че това ще стане. Но още преди да приключи със закуската си, приятелят му се обади от другия край на света:

— Ще ме посрещнеш ли? Тази нощ. Трябва незабавно да напусна страната. Самолетът е готов. Медицински персонал? Защо? Два освежаващи пластира, добра вечеря, чаша вино с треви и... чакай ме... С мен ще летят журналистите Донервалд и Войкович. И тях ли? Няма ли да станем много народ в тихото ти жилище? Разбира се, разбира се, довиждане.

На вечеря във вилата на Матев пристигнаха знаменитият Александър С. и журналистите, които го бяха последвали като хрътки, надушили дивеч.

Александър се настани точно под портрета на Мартиния любим композитор — Алесандро Скарлати, и Матев с удивление забележа невероятната прилика между двамата, която иначе оставаше скрита, засенчена от перуката на божествения маестро.

Марта не се показва. Заяви, че уважава желанието на учения да не се познава с нея.

Матев съжаляваше, че заради вироглавството си тя е лишена от възможността да чуе толкова интересни неща. Александър разказваше за неизвестни фосфоресциращи в тъмнината храсти, за пеещи нощни пеперуди, за блата, които бълват разноцветна пяна, за вулканиджуджета, с размери на японски вази... за един свят, строго пазен от вековната джунгла, недостъпен за белите хора, където има град, несътворен от човешка ръка, пуст, блестящ, с постройки от стъкловидно вещество, което се огъва под човешка длан, с площади, настлани с жълтеникави кости на допотопни чудовища, и конусовидни кули, които потрепват от вятъра, но никаква стомана, диамант или лазерен лъч не може да се вреже в повърхността им, а тя прилича на

обрасла с мъх дървесна кора... Градът е защитен от невидима преграда, тя изпуска искри, труднопреодолима е, а изпаренията на околните блатата обгръщат като мътна вълна напуснатия град; дори при нисък полет погледът не може да проникне в това омагьосано място. Но най-странното явление, което установил изследователят, било, че никакви микроорганизми не се срещат отвъд искрящата преграда. Там всичко сякаш било стерилизирано и покрито с прозрачен похлупак, за да се съхрани с хилядолетия. Когато излязъл от града, Александър С. разбрал, че се е излекувал от възпалението на очите си, от кашлицата и кожните обриви, причинени от бактериологичното оръжие, с което той се справил небезнаказано.

Той искал да заведе в скрития град и хората, които го придружавали, но в лагера намерил само обезглавени трупове. Оттогава почувствал, че се заплита в някаква тайнствена паяжина, която го влече към гибелта му. Отивал не натам, където искал, виждал тъмна стена, преградила изхода на тунела, изсечен в сред растителността, почвата пропадала под нозете му... и изведнъж като че ли някой започнал да го вика и да го води, да го подкрепя и ободрява. Усещал сблъсъка на двете сили, които се борили заради него, бил замаян от изпаренията на блатата и му се привиждала прекрасна жена, облечена в зелени дрехи...

— С бял шал, с качулка на главата и със светилник в лявата ръка — с въздишка допълни Матев.

Александър побледня и след мълчание отговори:

— Да, ти знаеш коя е жената. Можеш да ме ненавиждаш, но това ще ми попречи ли да я обичам?

Матев го погледна съчувствено:

— В какво си виновен? Ти си тук и си жив само благодарение на нея. Марта може да влияе на хора, които я обичат. В състояние е да ги изведе от всякаква опасност...

Двамата журналисти гледаха с недоумение ту Матев, ту — Александър. Донервалд дори пипна ушите си, като че за да провери на мястото си ли са и добре ли чуват.

— И друг път ми се е случвало — с измъчена усмивка каза Александър. — Тя дойде при мен, когато бях на Елерските плата. Накарала пилота на хеликоптера да спрат край нашия лагер. Намери ме и ми съобщи нещо, което отначало не повярвах. Седмици вече аз се

движех из тая пустош и търсех да открия туземците, застрашени от болест, която щеше да ги изтреби. Мой дълг беше да ги предпазя. Но не намерих никъде следи от човешки крак. Тогава Марта долетя и много обстойно ме осведоми, че не трябва да търся стъпките им, защото те се боят от мен и при редките си излизания от подземията, където се крият по време на опасност, използват прастария, само техен начин на придвижване — „ходят“ опрени на пръстите на ръцете си. Аз казах: „Това не е възможно!“. А тя ме увери, че някакъв отдавна починал виртуоз твърдял, че всеки пианист с добра постановка и нормално тегло би трябвало да си прави подобни упражнения, те не били чак толкова трудни. И ме заведе на брега на едно поточе. Във влажната почва ясно личаха вдлъбнатини, оставени от човешки пръсти. Аз все още не бях убеден — може някой от моите хора да се е опрял, като се е навеждал да пие вода. А тя заповяда да се скрия, и запя. Гласът ѝ ме унесе, аз не разбрах изпод земята ли излязоха хората, които търсех. Те насядаха в кръг около нея, залюляха се като цветя под вятъра, устните им сякаш пиеха песента на Марта, а после — и думите ѝ, които не разбираха (но тя твърдеше, че е „говорила“ с тях), и доверчиво ми позволиха да им дам ваксина и да отрежа снопчета от косите им за изследване. Показаха ми и тоя невероятен вървеж... Всеки акробат може да ходи на ръце, но на пръсти, без усилие... гледката е смайваща. А Марта разкъса малахитовото си колие, раздаде им камъчетата, почерпи ги с ментолови бонбони и отлетя, без да ми обясни, без да се сбогува...

— Защо са нужни обяснения? — каза Матев. — Усетила те е, свършила е работата и си е отишла.

— Надявам се, че говорите сериозно — нерешително се намеси Донервалд.

А безцеремонният Войкович чумоса по славянски маниер присъстващите:

— Айде бе, братя! Стига сте се прехласвали! Такава жена няма. Вие си я измисляте.

От горния край на стълбището, което водеше към терасата, се разнесе Мартиният смях:

— Мене ли? Я да го видя тоя, който ще ме измисли!

Самоувереният Войкович остана с полуотворена уста.

Той присви очи, за да види по-добре „това творение от оня свят“, както по-късно благоволи да се изрази.

Марта слезе и безмълвно протегна ръка на Александър. И тъй като той в смущението си не я пое, тя се настани в креслото до него, без да покаже с нищо, че е засегната. А той приседна на пода, прегърна коленете ѝ и след като мълчанието наоколо стана прекалено напрегнато, се изви към Матев:

— Нека не ти се зловиди. Това е начинът, по който елините, та дори и боговете им са изразявали почитание и преклонение.

Марта се настани на пода до него:

— Хайде тогава взаимно да си изразяваме почитанията.

— Аз с нищо не мога да ви засвидетелствам моята благодарност. Вие ме спасихте — уверяваше я Александър.

Тя го накара да стане.

— Спаси ви хармонията, която носите в себе си и около себе си. Вие сте цялостен, преследвате целите си упорито и уверено. За мен е удоволствие да помагам на хора като вас... — и изведнъж тържественият ѝ тон пропадна: — ... А не... на разни патици в кълчища.

Този обрат въодушеви Войкович:

— Леле, госпожо! Чувал бях, че сте чудо, па не вярвах. Цял живот ще ви споменавам, само ми кажете, наистина ли ги правите тия работи?

Марта се разсмя като дете, после отвърна съвсем сериозно:

— Ако ми вярвате, какво значение има истина ли е или не?

— Па на всичко отгоре — и умна! — съкрушен констатира Войкович и се обърна към Матев: — Сърдиш се, брате, не сърдиш, и аз ще взема де се влюбя в нея.

— Влюбвай се! — великодушно разреши Матев. — Свикнал съм. Важното е, че тя мене обича.

— А за мен ще е важно, че ха съм закъсал някъде, ха госпожа Марта се е притекла да ми помага.

— Не се и надявайте — каза тя. — Вие много си се харесвате — сам на себе си. Гледате все на вас да ви е добре. А аз помагам на тези, които мислят и за другите. Едно време индианците са величаели вождовете си с титлата „Мъж, който мисли за хората“, тоест човек, който се грижи и носи отговорност. Да не си въобразявате, че ще хукна

да спасявам оня безделник, дето точно сега бие своя крокодил с ракета за тенис?

— Какъв крокодил? Кой безделник? — се интересува Донервалд.

— Но вие защо не пиете и не ядете? — отвърна Марта. — Гладен сте и сте жаден — и побутна към него чашата и чинията.

— Не съм — неуверено отговори той.

— Не сте? — снисходително се усмихна Марта. — Уважаеми господине, аз усещам как някъде в Аляска една старица плаче, защото е загубила последния си зъб! Когато подстригват храстите в Нова Зеландия, все едно че режат моите коси... а вие тук, до мен, ще ме убеждавате, че не сте жаден! Някога, когато бях по-млада, знаех, че имам сила да внушавам, и се гордеех, че „предавам“ мислите и волята си, че мога да влияя. Доста по-късно разбрах, че това е себично, и почнах да се уча да „приемам“, да усещам и другите хора — радвах се на превъзходството си, докато не стигнах до горчивото заключение, че не аз съм най-ценният жител на планетата, че всеки човек е уникално произведение на природата и е достоен за възхищение — и след като се позамисли, Марта добави най-хлапашки: — Тая работа май не е много вярна, ама... хайде, от мен да мине. Нали е достатъчно, че не мисля само за себе си и ако не на всички, поне — на добрите хора... помагам. Все пак... съседни сме, на една планета живеем... И какво толкова казах, че сте се втреничили вие, четирима разумни мъже, та ме слушате? Яжте си и си пийте, пък аз ще ида да превържа онова дърво, дето Матьо го застреля завчера.

Четиримата се спогледаха като току-що пробудени.

— Мартичка, какъв човек си ти! — започна Матев.

— Как ще съм човек, като съм примадона бе, Матьо!

— Пак си решила да ме ядосваш!

— Затова си ми мъж, за да те ядосвам — невъзмутимо заяви тя и тръгна към вратата.

Войкович се опита да защити Матев, Александър замоли Марта да не ги напуска, Донервалд опита да възстанови добрия тон на разговора, и понеже всички говореха едновременно, Марта запуши уши и си свали ръцете чак след като се възцари тишина. Всред тая тишина тя седна до рояла, изпя една ария от Алесандро Скарлати, като

преди това обяви, че изпълнението се посвещава на Александър С. така, както нейният съпруг му е посветил последната си творба.

След като тя свърши, неуморимият Войкович се интересува каква е тая творба.

Матев бе принуден да прочете произведението си.

Когато той млькна, Марта настойчиво го изгледа и помоли:

— А сега, бъди така добър и добави нещо от мен. Ще се постарая да го измисля в твой стил.

И като се разхождаше пред смаяните си гости, издиктува на мъжа си следното:

„Остарялото момиче-манекен се замисли (доколкото можеше) и реши, че вероятно под плочата, заедно с Човека, са погребани и някои от неизвестните му писания. (Той някога имаше оловно ковчеже, в което криеше ръкописите си.) Тя нареди да вдигнат плочата.

Лъхна хлад и мирис на плесен. После някой въздъхна и от гробния сумрак се надигна Човекът. Даже не замижа от светлото.

Взе огледалото, което се изтърколи от чантата на припадналата дама, огледа се, намести добре главата си, затвори оловното ковчеже, където нещо припламваше и съскаше, и разкърши рамене. После с ковчежето под мишница Човекът напусна града, като не пропусна да прочете надписа на плочата:

Тук заровиха радостта.

Тук почива умът.

Тук скриха светлината на Вселената.

Усмихна се.

Погледна примрелите от страх гробари и си каза:

— Горките! Дали им е идвало наум, че радостта не може да бъде заровена, умът не може да почива, а светлината на Вселената никой не може да скрие?“

— Госпожо, да не би вие да пишете и произведенията на вашия съпруг? — лукаво попита Войкович.

— Само това ми оставаше! — се възмути Марта. — След като на тоя свят съществува музиката, най-висшето изкуство. И след като гении са се добрали до такова съвършенство.

И тя отново отвори рояла и запя: „Припомни си моите думи, Евридика, Евридика...“.

— Но защо тя пее това? — недоумяваше Войкович.

— Може би... защото тя самата, подобно на Орфей, ме изведе от подземното царство на мъртвите — каза Александър.

— И как ли е подкупила неумолимите богове? — с печал и като че ли с ревност изрече Донервалд.

— Навярно им е запяла — отвърна Александър.

Матев въздъхна невесело:

— Не само им пя. Извърши заклинание чрез силата на изкуството си. И ето те тебе „незванный, несуженый“, ето те, дойде у нас на вечеря.

АТАНАС П. СЛАВОВ, ГЕОРГИ ДИМИТРОВ ГЕОРГИЕВ СИЯНИЕТО НА РЕКАТА

*На Пламен Аврамов —
художника, мислителя, непоколебимия*

Ден Сир се усети много странно, когато за пръв път стъпи върху тези тъмночервени плочи. Струваше му се, че под ходилата му диша живо тяло. Наистина, плочите бяха твърди и грапави, но от тях лъчеше топлина — не от слънцето, а друга. Тя като че беше присъща на червения камък, както му принадлежеше и целият този безмълвен, проснат между дърветата път.

— Що за чудесия? — промърмори Ден Сир и приседна да разгледа плочата. В главата му неканена се появи увереността, че всичко това е страшно, страшно старо...

Преди повече от трийсет столетия непонятният народ на деинорите бе строил този път, за да отпътува неизвестно къде, неизвестно кога, почти без следи и присъда на времето. И добре, че го имаше това „почти“ — то доведе тук Ден Сир.

Казваха му, че странни сенки прелитат понякога пътя, като че ли човек пробягва, но няма такъв. Като че ли деинори оживяват, бродят по Пътя и се връщат в Неизвестното спокойствие.

— Глупости, оживявали древните! — мърмореше Ден Сир. — Въпреки че май наистина... не, това са летанци... летанци са туй! Сигурно сенките им са прелитали през пътя, а докато си дигнеш главата...

Трийсет столетия този път не е тъпкан от човешки нозе, ако не се смятат любопитните. Но любопитният не е от тези, които ще посмеят да стигнат до края. В това Ден Сир беше уверен.

Той щеше да посмее. С леко накуцване, все по-нагоре по тъмночервената просека, а пред него тича само неговата, човешка сянка. Наклонът е лек. Няма умора в прекосеното му от белези тяло. Пътят изчезва назад. Завой след завой потъва в гъсталака на ниските виолетови дървета. Над пропастите висят все същите тъмночервени плочи, окачени на живи въжета от усукани лиани. Висящите мостове са стари, но здравината им е все същата, магия е направила лианите безсмъртни, дала им е силата да надживеят вековете.

Опааа!

Светкавична сянка драсна по плочите и Ден Сир метна поглед нагоре колкото да види опашката на летанеца. Срамна тръпка пробяга по гърба му. Всичко наоколо беше някак си не като наистина. Като че ли случаен пътник бе сънувал тук и беше оставил съня си, така че минувачът да попадне в лепкавите му мрежи. Отиваш към неизвестно никъде, наоколо си усещаш никого, само сянка притичва и като че ли тя е истинската...

Изпращаха го с неодобрителни погледи, но никой не го спря. Може би защото това място не бе нито свещено, нито неприкосновено, просто беше прието да се правят, че не съществува. А може би просто се страхуваха от Ден Сир — легендата за деянията му бе стигнала и до тези места. Никой не би могъл да забрави за Деерлинския бунт, но кой би приел легендарния победител като прост ловец в своите гори? Нито се бори за власт, нито трупа богатства — див, нелеп човек. Пееха се песни как с един удар обезглави Норчар Страшни, Норчар Мъртви, но не дойде ли веднага на трона хилавото му синче?

„Всичко помнят хората — мислеше ловецът. — Всичко... Забравя ли се нещо като Деерлинския бунт? Аз за тях вече не съм човек, а... Сам даже не знам какво — бог или демон?“

Тъжни мисли... Рухна времето, когато се гордееше със славата си — започна да забелязва, че тя плаши хората. Смутител на спокойствието, предизвиква божия гняв... Много по-късно научи, че самият Норчар се е погрижил за тази слава, разпръснал я е далеч зад границите на деерлинските земи, там, където свършва царствената му власт и започва безсилието да залови живия Ден Сир.

„Хитра подлост, подла хитрост... Добре го измисли, о, Норчар Мъртви. Не с оръжие ме довърши, а със слава! Аз те прострях с един удар, а ти разтегли отмъщението си за дълги години. Само месец след

бунта те достигна моето оръжие, място на трона за синчето ти освободих, но славата, черната слава, която съчини за мен, не ме оставя вече години...“

Ето, той е тук, на пътя на деинорите, а кой е с него? Само сянката му — накуцваща като стопанина си. Разбира се, не може да се каже, че никой не те разбра. Приятно беше да разговаряш с мъдреците от Небесния лес, нали? Но кой мъдрец ще се съгласи да напусне обителта на своята мъдрост? Да бяха тук Зурон, Хок-Хок, Круд Ветрояд... няма ги отдавна, отпътуваха в своето Неизвестно спокойствие приятелите. Шест години изтекоха като сълзи от онзи страшен миг, когато Деерлинският бунт се задави в собствената си кръв. А Ден Сир не преставаше да се проклина, че допусна тази отчаяна, предварително обречена битка, че прие да бъде предводител на тези безупречни мъже, че лежа, макар и оглушен от ядро на катапулта, онези страшни седем часа, докато приятелите му — островче от разбягалата се селяшка армия, са го отбранявали в плътен кръг... докато потънат в Неизвестното спокойствие... Ден Сир смяташе света за безбожен — но винаги при спомена за тях искаше да вярва, че не са изчезнали съвсем.

Понякога съжаляваше, че оживя. А бягаше тогава, въпреки че на човек не беше подобен. И носеше тялото си, макар превърнато в една-единствена рана. И сам допълзя до Небесния лес, докато се заемат с него местните мъдречи. Да му излекуват раните, наместят ставите, сраснат костите — е, наистина, десният му крак така и зарасна накриво... Там за пръв път видя тунелите на деинорите, издълбани в скалите. На пръв поглед — полза никаква, но влезеш ли до средата — изведнъж всичко видимо в отсрещния отвор се приближава с необикновена отчетливост. Явни стават лицата на хора, намиращи се на много дни път оттук, виден е даже невъобразимо далечният Деерлин.

Като че ли добре се живееше в Небесния лес. Защо трябваше да го напуска? И години да броди от страна на страна и да плаши всички със своята слава?

Той крачеше, навел глава, потопен в тягостни спомени. Но усети, че нещо наоколо се е изменило, като че ли пространството е вече по-широко, въздухът — някак напрегнат, зареден с невидима сила. Ден Сир вдигна глава, спъна се на равното и застина. Беше стигнал.

Пътят свършваше с кръгла площадка, увенчана от нещо, което напомняше каменните беседки от крайбрежието на Малкия юг. Само размерите... Осем колони с дълбок черен цвят, съединени горе в такъв черен пръстен, се възвисяваха на височина над десет човешки ръста. Стояха на ниска, широка, кръгла основа. Ето как изглеждало мястото, наречено от деинорите:

ТАЛИЕШОМ СИБОУНАЙ ФИМОЯЗОЛО'КАЙ

В храма Силтам под йероглифите на това название беше изсечен и техният превод на деерлински: „Река, съединяваща времената на всички светове“. Ден Сир се изкачи по трите стъпала до „беседката“. Подножието бе пресечено от дъгообразна ивица йероглифи. Ловецът позна някои от тях, но откъснати от целостта на древния текст, те звучаха самотно и безсмислено. Вече три хилядолетия тези знаци съобщаваха неизвестно какво неизвестно кому. Странна мисъл се мярна в главата на Ден Сир. Не приличат ли тези знаци на него самия, също така загубил живия си смисъл в невъзвратимото минало? Той въздъхна, седна и плъзна пръсти по гладката вдлъбнатина на единия от йероглифите. Изглеждаше, че те не са изсечени, а изгорени в странното черно вещество, нито камък, нито метал. Едва сега той забеляза, че никъде, нито в подножието, нито по самата площадка, няма и следа от прах. Като че ли някой поддържа тази чистота...

Много неща са умеели деинорите.

Отпусна се върху черното стъпало, облегна се на колоната и така, в пълна неподвижност, седя дълго, сякаш искаше да попие от величественото могъщество на това място. Едва когато сянката на колоната се докосна до лицето му, нещо го върна към реалността и там нямаше и следа от бившия предводител на Деерлинския бунт, имаше просто Ден Сир. Гладен беше, а това, което очакваше, трябваше да се случи далеч през нощта, в онзи пиан зенит на второто светило, когато спътникът Зун ще догони своята луна Себенера и небесният замък ще бъде тесен за тяхната любов...

Ден Сир скочи и привично се гмурна в тъмнеещата гора — така родна и позната. Цялото му детство беше свързано с гората. Градовете, които безпощадно мачкаха зрелостта му, на младини изглеждаха чужди

и далечни като звездното небе. Не, дори небето с неговия вечен кръговрат изглеждаше по-близко и понятно. То в тъмни нощи посочваше верния път, назначаваше подходящото за лов време, подсказваше кога студът ще подгони племето към топлите землянки и сушеното месо...

— Ден Сир, уморен Ден Сир — хрипливо запя той, докато се промъкваше през гъстите храсти. — Смешно уморен Ден Сир... Къде полетя, Ден Сир, къде ще кацнеш? Уморен, стар Ден Сир...

Къде, къде!... Колкото може по-далече от родните места, по-близо до градовете, към това, което — веднъж прекрачил в зрелостта — ще назовеш своя мечта. И няма да разбереш, отначало, какъв е нейният смисъл. Думите няма да стигат за нея, но винаги ще изглежда достатъчно близко, за да те накара да се промъкваш през храстите на хитрите житейски премъдрости, натрупани от родното племе, през злобното властолюбие на градските управници, през фанатичната самовглъбеност на учените мъже. В онова време, когато Ден Сир бе вожд на племе, избяга и неговата жена. А след нея и цялото племе, не можеше то да разбере накъде го води Ден Сир. Знаеха, че вождът е най-силен — не можеш го победи в ритуален двубой. Не знаеха само, че той търпи поражения винаги при опит да се пребори със своята мечта. И продължаваше да ѝ се подчинява. Тъй веднъж през нощта, докато Ден Сир спеше, си отидоха всички — с жените, децата и палатките, без нито един разбудящ звук. Оставиха му само един нож, огниво и чифт топли кожи. И разбира се, свещената тояга на вожда. От нея ловецът си направи нова дръжка за ножа. А след това — град подир град. Ту ратай, ту наемен слуга. Бараки, землянки, а най-често — открито небе, още по-близко и родно сред безликото градско многолюдие, където никой не познава никого. Ето тогава ловецът изпита първия си истински страх — че загубва своето лице. После ненадейно му провървя — наеха го слуга в голямата деерлинска библиотека. (Наистина смешно — та той тогава не познаваше буквите. В замяна на това паметта никога не му изневеряваше, винаги знаеше къде какво има по рафтовете.)

Суетният градски свят оставаше зад дебелите стени на библиотеката; вътре се таеше вечността. Там за пръв път се почувства сигурен. Длъжността му го събираше с духовния елит на града. Неговият страстен и непредубеден ум бързо привлече вниманието на

учените мъже. Започнаха по малко да го обучават на грамотност, след това на науки. Някои го харесваха, някои просто от любопитство: „... виж ти, маймуна, не само говори, ами и разбира!“. Някой пък си правеше хитри сметки, да вземе след това този съобразителен юначага за секретар и телохранилел едновременно.

— Учеха, учеха... — усмихна се Ден Сир. — И ме прогонваха. Бояха се, както се страхуват от маймуна, която все напирала да погледне на света по своему, а освен това — да го преправя иска!

Изгонваха го. Той се връщаше в библиотеката, в тясната стаичка, опушена от лоени свещи, където мебели бяха все същите две кожи и вазите за ръкописни свитъци. Вечността оживяваше като бавна и величествена река и кой знае колко години биха протекли така незабелязано. По малко Ден Сир започна да си намира приятели. Имаше с кого да сподели смътната си мечта, с кого да търси думите, годни да я отразят, мечтата оживяваше, ставаше зрима, сродяваше го с тези хора. Сред тях бяха историографът Зурон, художникът Хок-Хок; неразделен с него беше музикантът Крудем, Круд Ветрояда, както го кръсти Ден Сир (беше толкова слаб, като че ли с вятър се хранеше). Имаше и други, но тези тримата станаха най-добрите, истински приятели на Ден Сир. Понякога се чудеше — как така, нищо един за друг да не знаем, а ето, яви се някъде отвън дивак ловец — такъв на лицата не би го погледнал даже, и изведнъж като невидим възел ги сля в истинска дружба. Още повече се чудеше Ден Сир — с какво успя да привлече тези образовани, непостижимо умни и светли хора, нима те също бяха недоволни от мизерността на света, та нали никой от тях не познаваше лишенията?

Та именно от Зурон той за първи път узна за деинорите. Самия Зурон тези древни текстове, дори не текстове, а подобни на мътно стъкло преразкази, някак си не го интересуваха. Но за Ден Сир това, което едва си пробиваше път през завесата на иносказанията, преобръщаше всички представи за света и човека. И той започна да се рови, да изтръгва най-малките намеци, да се опитва да освети онова, което преди три хиляди години е потънало неизвестно къде, даже не в мрака, просто неизвестно къде...

И за неопитното око беше видно колко се боят преразказвачите от удивителната, плашеща и привличаща истина, която се прокрадва в легендите за деинорите. А в тези смътни текстове Ден Сир усети

родство със същата онази мечта, която го тревожеше и заставяше да живее. И още, тези сказания раждаха в него непонятно усещане за преодоляно време — време, не минало, а идващо.

Кой знае колко години биха минали незабелязано... Но през прашната вечност на библиотечните стени се промъкваше друго време — живо и трескаво. Все по-тревожно ставаше спокойствието на деерлинските земи, пропукваше се то като бент от прогнили дъски. Нещо притискаше този бент, напираше към широкия свят и ето — рухна стената и начело на огромната, въоръжена с каквото попадне и набързо обучена армия се носи той. Ден Сир...

Плъзна пръсти по белега върху скулата си, след това по другия — през слепоочието, и по мястото на лявата вежда.

„Не лице, а календар, забравиш ли за нещо — белезите помнят! Този — от първия бой, този — от последния, а третия сам Норчар ми го подари — там, в подземията на белия дворец. И се шегуваше: «Това е за тебе, Ден Сир, знак на справедливостта». Мъдър беше ти, Норчар, но дълбините на своята мъдрост не подозираше...

Ден Сир разчисти сметките си с деерлинския феодал и за тези белези, и за приятелите, и за своята мечта. Разчистени сметки... А стана ли от това по-чист?

Ловецът се изправи и загаси огъня. Усмихна се — в тези спомени премина и днешният лов. Прекрачи през пепелния, още топъл кръг и се запъти назад към ТАЛИЕШОМ СИБОУНАЙ ФИМОЯЗОЛО'КАЙ. Слънцето, тихо слязло на хоризонта, провираше последните си лъчи в полупрозрачните върхове на дърветата. Жалко, няма го тук Хок-Хок, той би нарисувал всичко това и то би оживяло под неговите разноцветни кредити. Ако не беше тръгнал старият Хок-Хок след младия, не много умен Ден Сир, ако не бе сменил любимата четка с меч...

— Ааа, не! — изруга се Ден Сир. — Стига спомени. Не се живее с живота на мъртвите!

Близко бяха червеният път на деинорите и непонятното черно съоръжение. Издаваше ги същото онова напрежение на въздуха. И още нещо. Ловецът спря и предпазливо надникна между клоните. Не го беше излъгало предчувствието — там имаше някого.

Чужд.

Той седеше, облегнат на колоната, също както Ден Сир преди два часа. Гледаше в далечината, без да вижда нищо, отнесен и непонятно спокоен, не излъчваше опасност, а друго — загадка, дълбочина, тайна. Когато Ден Сир излезе на открито, оня веднага го забеляза, но не промени позата си, само извърна глава и внимателно се вгледа. Едва когато Ден Сир се спря на три крачки от него, непознатият стана.

Известно време те стояха и мълчаливо се гледаха. Невъзможно беше да се определи към кой народ принадлежи този човек — не млад и не стар, красиви черти, тъмнозелени очи върху неподвижното лице — откъде е той? На какъв език да се обърне към него? Или да чака той да заговори пръв? Но ако се съди по всичко, непознатият нямаше намерение да прекъсва мълчанието.

Накрая Ден Сир се спря върху наречието от Малкия юг, известно на всички търговци от континента. Раздразнението в него нарасна до такава степен, че вместо приветствие той рязко подхвърли:

— Как мислиш, още дълго ли ще стоим така?

Непознатият леко се усмихна и отвърна на същото наречие, като произнасяше думите с неестествена правилност:

— За теб не знам. Аз мога и още.

Ден Сир се застави да се усмихне, седна на края на стъпалото и кимна към мястото до себе си. Непознатият последва поканата. Отново се възцари мълчание. Спокойно, но настойчиво, Ден Сир попита:

— Отдалече ли си?

— Да.

Тонът на този кратък отговор ясно показваше нежелание за разговор, но ловецът не се предаде.

— Ти навярно си търговец, щом говориш на този език?

Непознатият внимателно се вгледа в лицето му и изведнъж нещо се измени. Очите му станаха топли, а в гласа му, когато заговори, се появи благожелателност към събеседника. Ден Сир реши, че са го познали. А той никога не беше виждал този човек...

— Аз говоря на всички езици — каза непознатият.

— Завиждам ти. — Ден Сир го погледна с ирония. — Как ти се отдава?

— Какво представлява всеки език? Произнесени на глас знаци, а знаците винаги са ми били подвластни, Ден Сир.

— Какво? Ти ме знаеш?!

— Познах те.

— Не съм те виждал — вдигна вежда Ден Сир.

— Но моите скулптури навярно си виждал.

Скулптури! Скулптури — знаци! Ден Сир усети, че не му стига въздухът.

— Значи ти...

Мъжът кимна и с неуловима бързина обрисова във въздуха символ — изящен, точен, с линии, стремително изчезващи навътре, нагоре, надалеч!... Под всички изваяния на Егрanaх беше изсечен този знак.

Скулпторът Егрanaх!

Ден Сир усети прилив на огън и студ. Притисна гръб до колоната, нейната твърдост и прохлада успокояваха. От вълнение гласът му изцеди нещо като хрипкав шепот:

— Ето... това се казва неочаквана среща! Аз винаги, много силно съм искал да се срещна с теб, Егрanaх. Докато загубих надежда... Какъв вятър те е довял тук?

— Попътен — усмихна се скулпторът. Усмивката му беше като мълния по каменносиво небе.

— Така... значи и ти си се стремял към това място? И знаеш какво трябва да се случи тук и сега?

Егрanaх кимна.

— Какво е то?! — ловецът чак се надигна от вълнение. Скулпторът с любопитство го погледна.

— А нима ти не знаеш?

— Точно, не.

— Тогава ще ми се наложи да обяснявам дълго... За деинорите въобще чувал ли си?

— И още как. Изчел съм всичко, което има в деерлинската библиотека. Малко е това, знам, и то все преразкази... Та нали е тъмен езикът на деинорите, не можеш го прочете. А, още... в Небесния лес ми показаха тунелите...

— Да, виждал съм ги. И това ли е?

— Това е. Е, разбира се, бях и в храма Силтам, където тези глупаци от северната секта се молят на деинорите като на богове.

— Е, да. — Егрanaх отново се усмихна. — Глупост не им липсва. От тях ли узна за това място? И сигурно никой не ти обясни нещо

точно?

— Те просто не знаят. А ти сигурно си узнал, откъде?

— Да си чувал за Кристалната книга?

— Но тя не съществува!

Отново по лицето на Егранах прелетя неговата странна усмивка, предводителка на цяла гама от тънки и непонятни изражения.

— Съществува, Ден Сир. Аз я четох. Свърши ми работа умението да усещам всички знаци. Аз постигнах езика на деинорите...

Странни неща ставаха с Ден Сир. Отново дойде усещането за съновидение. Та само в съня се случва до желаното да стигаш лесно, всяка крачка — победа, всеки въпрос — отговор. Мечтаеше да срещнеш Егранах — и не просто го срещна, той дойде с отговорите на тайни, които те терзаят цял живот... Изглеждаше, че само една стъпка е останала до мечтата за другото, несъществуващото, прекрасното...

Ден Сир дълбоко въздъхна, погледна Егранах и виновно се усмихна: не го ли е обидил с мълчанието си? Но скулпторът сам мълчеше, потънал в свои мисли, които се мяркаха върху красивото му лице, както отблясъците на огън върху околните скали.

— Егранах!

— Да?

— Все пак, откъде ме познаваш?

— Видях, когато те водеха окован през Деерлин.

— Та това беше преди шест години! Как можа да ме познаеш, аз не приличах на човек. С копия ме заставяха да вървя и аз вървах, без нищо да виждам — кръв заливаше очите ми... Желаях само да ме оставят да легна и да умра. Двата ми крака бяха счупени... а прекосих целия град... Сам не зная как.

Той обхвана лицето си в длани, под пръстите му оживя старата болка на белезите. После спусна ръце и тръсна глава.

— Добре, стига за това. А по-нататък, Егранах, какво има в кристалната книга? Вярно ли е, че там са всички истини на деинорите?

Сякаш не чул въпроса, Егранах се надигна и впери поглед в преполовеното от хоризонта слънце. Залезът пламтеше, разбъркал безтегловни слоеве разноцветни сияния към зенита, където вече просветляваше дискът на Зун — първата луна, луната на мъжкото начало. Скулпторът се бе прислонил до колоната и стройният му,

тъмен силует се впечатваше във фона на залезното небе като част от огромното черно съоръжение. Без да се обръща, той попита:

— Защо така силно си искал да се срещнеш с мен, Ден Сир?

Ловецът се смути. Бяха изчезнали някъде всички точни думи. Помълча, събра мислите си и заговори:

— Аз... исках да те опозная. Ние... когато бяха живи моите приятели и можех просто, без болка, да кажа «ние» — много обичахме твоите скулптури, Егранах. Разбира се, няма човек, който да не ги обича, от селяните до господарите... Ти знаеш това. Но за нас те значеха много повече, Егранах, те бяха откровение, тези символи, които ни помагаша да се разберем един друг, ако не достигат думи или в думите не достигат истини...

Егранах го гледаше с любопитство.

— И какво намирахте в тях, Ден Сир?

— Движение! Това същото движение, което усещаме в себе си, но предадено с невиджана яснота, получи се така, че любовта към твоето изкуство ни събра заедно. В основата беше желанието... как да го кажа... с една дума, всеки от нас искаше всичко да стане друго — по-добро, по-съвършено, по-справедливо. То като че ли всеки човек поотделно иска това, а светът кой знае защо става все по-грозен...

И тогава се роди тази всъщност простишка мисъл: «така било е» съвсем не означава «така ще бъде». И ти, без да присъстваш между нас, със своите творения вече потвърждаваше, убеждаваше: има движение към ново състояние на нещата, има! Ние се учехме да виждаме с други очи, да виждаме не само днешното, но и възможности за промените му. Затова се стремях към тебе, исках да зная как е възможно такова съвършенство да е създадено от човешка ръка...

Той млъкна. Пред вътрешния му взор израстваха, напластяваха формите си една връз друга изумителните Егранахови скулптури. Най-често ги беше виждал по върховете на самотни хълмове — многозначни, оживяващи при най-малкото движение на главата, при всяка крачка напред или встрани, неизменно вълнуващи всеки, който дори и случайно ги погледне. Ден Сир се усмихна — виж ти, не се е вкаменила още душата ми, щом се вълнувам даже при спомена за часовете, прекарани пред изваянията на Егранах.

— Що за сила... — бавно повтори Егранах. — Тази същата, Ден Сир. Тази същата тъга по «другото», по следващото, както аз го

наричам, състояние на нещата. Тя се мятеше в мен, гореше ме отвътре и аз се нахвърлях върху самотните скали, изкъртвах от лицата им излишните гримаси и те ме поглеждаха все по-ясно, разкриваха се като книги, в тях вече можеше да се чете, но за мен това бе малко. Така беше, ловецо Ден Сир.

— Ти знаеш дори, че съм от ловците.

— Какво да се прави, зная. Каза ми Норчар.

— Кой? — потресен извика Ден Сир.

— Норчар. И не се хващай за ножа. Не съм станал съюзник на твоя враг само защото съм бил редом с него на балкона на белия дворец, когато те водеха през Деерлин.

Скулпторът го гледеше със спокоен и леко насмешлив поглед. Смутеният Ден Сир свали ръка от дръжката на ножа и се засмя.

— Ето значи откъде си ме виждал. А и остри очи имаш. Как въобще попадна при Норчар? Също попътен вятър ли...

— Случаен. Норчар отнякъде е узнал, че пътувам край Деерлин, и изпрати насреща ми цяла делегация. Бях уморен от дългия път и приех поканата, нощите в тези времена бяха опасни. Оказа се, че на Норчар му били нужни скулптури за новия храм, и той ми предложи висока цена.

— Прие ли?

— Разбира се, не.

— Ти си отказал на Норчар и си жив?!

— Аз съм Егранах — с равен глас отсече скулпторът.

— Добре, да оставим това — бързо каза Ден Сир. — Беше започнал да разказваш за Кристалната книга...

Егранах отново седна до Ден Сир.

— Талиешом Сибоонай Фимоязоло'кай — отчетливо произнесе той. — Ти знаеш ли точния превод на това название?

— Река, съединяваща времената на всички...

— Не, това е силтамският превод, много приблизителен. Те са се опитали да изтълкуват понятията ЗОЛО и КАЙ, но не са успели. Ето точният превод: «Извор на реката, съединяваща ЗОЛО и КАЙ.»

Ден Сир го погледна с недоумение.

— ЗОЛО — това е нашият свят и нашето време — поясни Егранах.

— А какво означава «КАЙ»?

— Ето тук вече... Тука думи в нашите езици не просто не достигат, те просто отсъстват. Може да се каже така: КАЙ е всичко.

— Какво... «всичко»?

— Ето, виждаш ли? Да се каже «всичко» значи да не се каже нищо.

Егранах направи широк жест, като че обхвана всичко наоколо — беседката, дърветата, хоризонта с догарящ залез — в своя символичен знак.

— Целият наш свят и всичко зад неговите предели се явява частица от Кай. Кай съдържа всички възможни светове.

— В езика на жителите от Небесния лес има понятие за това...

— Вселена? Имало го е и при деинорите. Но Кай е по-широко. Вселената е безкрайна, но се поддава на измерване. Кай е наистина безмерен. Той съдържа в себе си всички вселени и всички времена, като едновременно с това е така материален, както и достъпният ни свят. Ако ти би могъл да живееш в Кай, всички вселени и всички времена биха били достъпни за твоите сетива.

— Ти ме плашиш, Егранах.

— Наистина? С какво?

— Ами... ако правилно те разбирам... Кай с нещо прилича на божественото обиталище от свещените книги.

— И теб те плаши това сходство?

— Никога не съм се нуждаел от богове!

— И за теб е непоносима мисълта, че някъде съществува висша сила, която върховоди съдбата ти? Разбирам. И мен ме бяха обзели подобни страхове, когато за първи път се задълбочих в Кристалната книга. След това ми стана смешно. Представих си бога — тази жалка измислица на жреците, призвана да подреди безграмотните ни представи за света — представих си бога в Кай. Знаеш ли колко жалък би изглеждал сред безчислените светове, всеки от които прилича само на себе си, всеки от които предлага ново знание, неподозирано до този момент? Нещастните ни богове с такъв непосилен труд са създавали нашия свят, а в Кай ти би могъл да твориш светове, хиляди пъти по-сложни от този. Нима би пожелал да се посветиш на този мъничък свят, един от многото, да бъдеш негова висша сила? Не ми се вярва, Ден Сир!

Егранах млъкна, застина в мига на прекъснатото слово, с разперени ръце, сякаш наистина обгръщаше вселените на Кай. Ловецът мълчаливо го гледаше. Тръпки пълзяха към гърлото му. Никога не си беше представял, че мъж, а не жена, може да бъде така красив.

Да твориш светове...

Да твориш своята мечта...

— И деинорите са намерили път към... Кай?

— Намерили са. Заминали са. Отплували са по реката, съединяваща Золо и Кай.

— Оттук?!

Егранах премълча, отговорът беше ясен. Ден Сир погледна нагоре. На фона на небето все още се открояваше с по-плътната си чернота пръстенът, увенчал колоните. Извор на Реката...

— И какво е станало с тях?

— Невъобразимо е за нас това — каза с предишното си спокойствие Егранах. — Жалки думи за могъщество, съвършенство... Нима можем да вкараме в тях поне малка част от онова, което са станали, а и защо да напругаме своето бедно въображение? Много скоро ще научим сами, ще видим, ще чуем, ще бъдем.

Ден Сир залитна. Прилепи гръб към колоната и се взря в диска на Зун, чиято студена светлина все повече заливаше околността. Изтече зад хоризонта последният блик на залеза. Пълнолунието на Зун, «ден в нощта»... Когато Себенера достигне зенита и се слее със Зун, ще започне... А какво ще започне? Ще се разтвори небето? И ще се надигне от океанските дълбини Стълбата на боговете? Или просто ще се случи непонятно каквото?

— А ако не поискам?

— Нима някой те заставя насила?

Ден Сир се смути. Разбира се, трудно е да си представиш, че този черен Извор на Реката ще въвлича някого насила в света на съвършенството.

И колко е просто всичко, просто и страшно. Най-страшните мигове на загиващото въстание не бяха предизвикали в Ден Сир такова чувство на нерешителност и объркване — тогава имаше страх, понятен, човешки страх. Всички знаеха избора — бой до край или бягство, а тук — непредставимост. Затова пък сега една крачка дава

това, което не биха могли да дадат хиляди бунтове. Не за един, не за двама — за всички. Та нали цял народ бе отплувал по тази Река...

— Ти можеш да останеш тук, Ден Сир — неочаквано каза скулпторът. Ден Сир трепна и вдигна очи. — Само че кой знае защо мисля, че няма да останеш. Познах ли?

— Не знам.

— А аз знам! Вече те познавам. Няма да се спреш на една крачка от другото, към което си се стремял цял живот. Няма да те изплаши непредставимостта на Кай. Ти го чувстваш в себе си, Ден Сир!

— Да... — тихо каза ловецът — вече ме познаваш...

Те мълчаливо се гледаха един друг, по-скоро един през друг, и мислите им бяха сходни. После Ден Сир попита:

— Егранах, как все пак са достигнали до това, а? Как са се решили, какви са били, защо никой преди тях... а и след тях никой... Та те не са най-древният от народите.

— Да, не са най-древните. Но работата не е във възрастта. Те са овладели своя разум с непостижима за нас сила... Впрочем за това трябва да узнаеш не от преразкази. Аз преведох текста на въведението в Кристалната книга... Това е писмо на императора на деинорите, властвал в онези времена, когато е станала Промяната. Ето, чети. Още има време.

Ден Сир разгърна гъвкавото руло. Върху тъмната повърхност на пергамента меко блестяха йероглифите с летящи очертания — почеркът на скулптора бе стремителен като изваянията му...

II.

ДО ВЕЛИКИЯ И СВЕТОНОСЕН БУАРГУ-ИЛИР,
ЧИЯТО ВЛАСТ ОЗАРЯВА ГОЛЕМИЯ ЮГ, ОСТРОВИТЕ
НА КОРАЛОВИЯ КРЪГ, ВСИЧКИ ВАСАЛНИ ГРАДОВЕ И
ЦЯЛАТА ВСЕЛЕНА.

ОТ МОГЪЩИЯ И ЛЪЧЕЗАРЕН ДАН САМИНИК,
РАЗПРОСТРЯЛ ГОРДОСТТА СИ НАД НЕБЕСНИЯ ЛЕС,
ПОЛУОСТРОВА СЕВЕРЕН МЕЧ, СРЕБРИСТИТЕ
ПОЛЕТА, ВСИЧКИ ВАСАЛНИ ГРАДОВЕ И ЦЯЛАТА
ВСЕЛЕНА.

Лъчезарни братко! Прости, че нарушавам покоя на душата твоя с този свитък описания от събития, които така внезапно нарушиха живота на държавата ми и на целия народ деинорски. Ти трябва да узнаеш това. Преди единайсет дни от полуострова Северен меч пристигна вестоносец и донесе вест необичайна и страшна, която смути умовете и спокойствието в моя дворец погаси. Разказа той, че странна светлина е озарила втората нощ от новолунието на Зун, а след това сияеща стрела със сто ръста височина от небето паднала. Спомних си аз, лъчезарни Буаргу-Илир, твоите думи по време на последното гостуване. Тогава ти сподели мисъл, че следва да намаля любопитството на сърцето мое, да не се стремя да узнавам тайните на света ни, да не търся други светове в небето около далечните слънца, които в бездната нощна мигат. Тъй като упоменатото е тайна на боговете и ни един смъртен не знае как да я използва, а и да знаеше, не би произлязло от това благо, защото известно е, че даже божието благоволение е гибелно за смъртните, а това, което е за боговете благо, за смъртния може да стане меч огнен. С това привърши нашият разговор и спомних си аз за него, когато чух вестоносеца, и страх обхвана душата моя. Но този страх с друг се смени, когато влезе при мен главният жрец Чиер-Иер, който подробно бе вестоносеца разпитал. И съобщи ми Чиер-Иер, че стрелата тази не е знамение божие, тъй като е веществена и излъчва прохлада. Тогава разбрах аз, че тя е творение на ръце човешки — защото от мълнии и светлина биха я направили боговете. Разбрах и това, че не напразни са били моите усилия да търся други светове в небето.

И ужасих се аз: велико трябва да е било могъществото на тези, които път между звездите намират. Тогава заповядах войската...“

Ден Сир с труд откъсна погледа си от ръкописа. Самосветещите йероглифи го омайваха. Нещо в тяхната линия се отличаваше от

привичното и това действаше отвъд основния смисъл. Егранях бе успял да вложи в контурите на писмовния знак втори силует, разказващ зрително видение! И през текста Ден Сир започна да вижда...

... като че ли от огромна височина каменистата пустиня, заляна от пурпура на Себенера и от тънко очертания сърп на Зун... По-близко, по-ниско! Като огромен червей пълзи армията на деинорите между редки каменни стълбове. Облаци прах се издигат даже над шлемовете на конниците, даже над главите на Зверовете — грамадни гуцери, дресирани за работа и битки. Тихо се полюлява паланкинът върху гърба на императорския звяр, а вътре тече тих, напрегнат разговор, пронизан от страх и предчувствия...

„... и каза ми жрецът на жреците:

«Нима не се боиш, лъчезарни Дан Саминик? Това, че в очите ти няма ни капка страх, безпокои моя разум. Знам възраженията твои: нали имаме бързи коне и могъщи, неуязвими зверове, владеем ние тайната на Кристала, слънчевия лъч в лъч смъртоносен превръщащ, имаме и балисти, хвърлящи делви с огън неугасим...»

Прекъснах го аз:

«Позна ти мислите ми, Чиер-Иер, но и аз твоите отгатнах. Ще кажеш ти, че има предели за силата наша, че можем да изгорим всяка крепост, да сразим с лъчи кристални и най-силната войска, но не е в силите наши да построим стрела, сто ръста висока, която път между звездите да знае. И по-силни от нас са тези, които могат това. Чуй сега какво ще ти кажа. Няма в очите мои страх, тъй като съм научен да го скривам. Но и капка смелост няма в моето сърце. Страхувам се от тези, които са вътре в стрелата летяща — а може би не стрела, а кораб трябва да я наричаме, защото сама се движи и път си намира, а не от лък излита. Страх ме е да воювам със създателите ѝ, Чиер-Иер, но още по-страшно е да ги оставя на воля в сърцето на земите наши.»

И замисли се над моите думи жрецът на жреците, лъчезарни братко. Нито дума не проронихме до края на пътя, отдадени на мисли тревожни.

Пристигнахме с изгрева и веднага заехме позиции. Странно изглеждаше стрелата в пустинята — чужда и естествена едновременно. Стояхме дълго и дълго разглеждахме формата ѝ изумителна, самото движение към небето въплътила. И никакви признаци на живот. Започнахме ние стрелба с балисти и земята на двацет крачки около стрелата стопихме, но тази грамада се обгърна в сияние и във въздуха увисна. Тогава видях аз, че слънцето е вече доста високо, отворихме ние огледалата на Кристалите и забихме в бронята на небесния пратеник едновременно осем лъча. Разсичаха те бронята на небесния пратеник, но тя като жива кожа веднага зарастваше. Заповядах да се увеличи броя на Кристалите, но не успяха да изпълнят указа ми, тъй като стрелата нанесе ответния удар свой.

Прости, лъчезарни братко, че са така бедни словата и безпомощен стремежът ми да разкажа безподобното. Замъглиха се очертанията на стрелата — така трепти мечът, когато го пуснеш след добро сгъване. После дойде звукът. Разбери словата ми правилно, лъчезарни Буаргу-Илир. Никаква вреда не идваше от този звук. То беше музика велика и в същото време нежна, тя се извиваше около нас и сякаш виждахме нейните движения. Като че ли небесният купол се разшири от гъвкавата сила на този звук. И не приличаше тази музика на мелодиите, с които услаждат слуха нашите дворцови музиканти, угодно следящи израженията на лицата наши. Не, вълшебната музика на стрелата правеше всички нас равни — воините, робите и мен, владетелят техен! Зная, кощунство ще бъдат за тебе словата ми, но така беше, лъчезарни братко. И не искаше тази музика да ни унизи, тя просто беше над нас. Стояхме ние, застинали под слънцето, слушахме и не разбирахме в кой миг е започнал вторият удар. Отначало изглеждаше, че във въздуха се появяват статуи. След това

разбрах, че не статуи е било това, но как да ти опиша видяното? Имаше образи, на нищо не приличащи или по-скоро на всичко по света наподобяващи. Възникнаха те пред всеки от нас в движения сложни и непредаваеми — само за миг, и изчезнаха. Но останаха в нас, като че ли кристален лъч ги изгаряше върху вътрешната страна на черепа. И бавно сложих аз меч си в ножницата. Кънтяха в ушите ми вихри от тази музика странна, макар и замлъкнала, и ясно наоколо ставаше, че всичките ние — и воители, и конници, зверове и жреци, а и аз, Дан Саминик — жалки сме всички! И нямаше в мислите мои ненавист, ни гордост, ни ужас. Обърнах се аз и закрачих към своя звяр, без да кажа ни слово. Без заповед моите воители прибраха оръжие, разглобиха огледалата на Кристалите, престоиха се в походна колона и само час след това блестящата стрела започна да потъва зад гърба ни в трептящия зной на хоризонта.

Седяхме ние с Чиер-Иер в паланкина, един друг се гледахме и мълчахме. Виждах в очите му отблясъци на онези образи и разбирах: отпечатани са те в паметта ни завинаги. Всеки от тях съдържаше истини неизчислими и в сравнение с тях животът мой се превръщаше в безпомощна детска лъжа пред погледа на мъдрец. Да, жалък бях аз, лъчезарни братко, и гордостта ми смирено отстъпваше. Ако в гората те нападнат кучета подивели, какво би направил, за да не оскверниш бойния си меч с нечистата им кръв? Шепи храна им хвърляш и те, ненавистта си към теб забравили, се нахвърлят върху нея. Стори ми се, че така и с нас постъпиха, с презрение и безразличие ни хвърлиха две шепи светлина и истини, тъй както във Века на боговете две шепи небесен нектар сто хиляди гладни са нахранили.

А след като се върнахме в двореца, в покоите мои дойде Зун Себенера, воин мой и приятел, с мъдрост, превъзхождаща много мъдречи. Великият мой баща го беше намерил от жажда умиращ в пустинята преди петнайсет години, когато нашата войска разби армията на

император Гобетор. Не обичаше да разказва за миналото свое мъдрийт воин, но започна между нас странен и тежък разговор, в който узнах, че той е бил придворният поет на Гобетор, същият този поет, който носи имената на двете ни луни и чиито поеми и песни всички помним с голяма възхита. И каза ми тогава Зун Себенера:

«Напускам те, Дан Саминик. Не допускай гняв в сърцето си, изслушай ме и ще постигнеш решението мое. Тогава, в пустинята, когато всички тръгнаха обратно и обърнахме гръб към небесната стрела, аз се отделих и отидох до нея. И срещнах се там с повелителите нейни, опитах се да говоря с тях и получих отговор. Няма да разказвам за тези беседи, Дан Саминик, дълъг ще бъде такъв един разказ, а и нищо не би дал. Нима можеш ти да опишеш мимолетните образи, с които ни сразиха пришълците? А и времето ми е малко, защото скоро отлитат те, а и аз с тях, Дан Саминик.»

«Повече не си ми приятел и съветник — казах му аз. — Можеш да отлитаеш, щом си способен да ме изоставиш в самота и болка сега, когато така силно е развълнувано езерото на душата моя! Но кажи поне защо са долетели, защо им е било нужно да ни ослепят с шепата милостиня от безмерната съкровищница на духа, която имат? Нима истински богатият с най-велика мъдрост би издевателствал над бедните духом — защото такива сме ние пред тях?» И разказах му аз своята притча за дивите кучета в гората.

Отвърна ми с тъжна усмивка Зун Себенера:

«Навярно не си представяш как ме радват словата твои, Дан Саминик. Защото виждам аз, че по друг път е тръгнала душата ти. Изслушай ме до края...»

И той ми каза, че грешка е моето сравнение за кучетата и шепата истини. Оръжие, оръжие сме изпитали ние върху себе си. Но друго, обратно на нашето.

«... та какво прави оръжието наше с враговете ни, Дан Саминик? — мълвеше Зун Себенера. — Разсича го, разчленява врага жив на множество прости, неживи неща — месо, кръв, кости — и с всеки изминат ден все повече се

разпадат те, докато се смесят накрая със земята. Ето това прави нашето оръжие. А тяхното? Не прави ли то простия до невежественост враг по-мъдър, не вселява ли в него доброта и разум, издига го достатъчно високо, за да може да види нелепостта на стария си път? Помисли, Дан Саминик, измислил ли е някой досега по-човечен способ да отблъсне врага си?»

И още мълвеше Зун Себенера:

«Дълбоко се лъжеш, Дан Саминик, ако мислиш, че те оставям самотен. Още не си се избавил от мерките стари и по прежнему смяташ, че всичко освен тебе самия е прах под краката на вечността. Помисли колко от твоите воители под удара на това оръжие попаднаха? А то е безпристрастно и поразява всички еднакво. Да, наистина ти живееше в страшна самота, затова и станах приятел твой. Сега повече не съм ти необходим. Сега в самотата навлизам аз, Дан Саминик, тъй като никога няма да дорасна до истината, която за тях е всекидневно подвластна!»

И отвърнах аз:

«Защо трябва да отиваш, Зун Себенера, защо се обричаш на тежка участ, на заточение в неизвестността? Защо не оставаш с нас, да търсим новия път заедно?»

Положи ръце върху моите плещи Зун Себенера и каза:

«Млад си още, Дан Саминик, отскоро си на престола и не е отровена още душата ти с престъпленията на властта. А аз съм стар и което е по-лошо — вече сломен. Много години ме разрушаваха тези, които превъзнасяха поемите мои. С награди и почести искаше Гобетор да изтръгне от моята душа това, което бе изчезнало от неговата. Но по-силна от императорската се оказа моята душа. Тогава привлече ме Гобетор със славата на велик воин — пълководец в армията си ме направи. Наследил бях от прадедите си бойното изкуство и още от първите боеве се отличих. И още в първите боеве умря поетът Зун Себенера, приятелю мой Дан Саминик! Защото аз, живота

безмерно обичащ, убивах, и смъртта на моите жертви, съединена със злобата на Гобетор, все по-тежко разболяваше душата ми. Така се излъга Гобетор, защото той искаше да ме направи свой поет, а ме направи само свой воин. Дан Саминик, знаеш, че тетивата на лъка не трябва да се обтяга повече от допустимото — не издържа стоманата. И дойде нощта, когато тетивата на моята душа се скъса със звук на строшен меч; отидох аз при Гобетор и да го оскърявам започнах, та дано със смърт ме накаже. И произлезе между нас зъл разговор, защото изрече Гобетор слова страшни и грозни: че няма по света доброта и дружба, че с война завършва всеки мир, а всяка любов — с предателство. Напомни ми императорът как ме напусна моята любима, макар че обезсмъртих нейното име в поемите си. И каза той, че само между животните още се среща мир и любов и че по-ниско от животните стоят хората, които боговете някога са създали за развлечение и са забравили за това. Че поезията ми не е нищо повече от маска върху страха за богатството, почестите и славата. Възразих му аз, че лъжа произнася устата му и своите страхове на мене приписва. Напомних му и думите на Колдарай: „Няма да се излекуваш от своите болести, ако ги припишеш на съседа си“. И казах му още, че хората се менят и именно това го плаши, и затова се мъчи да сломи тези, в които промяната се чувства най-силно. Озверя тогава Гобетор, с нож върху мен се нахвърли, но отбих аз удара и острието попадна в гърлото му. Избягах в пустинята, без пътя да зная, без храна или вода да имам. Спаси ме, както знаеш, баща ти. За щастие или нещастие — не знам. Но и от него скрих аз истинското си лице, като малък съименник на великия поет се представих. Ала всъщност истина казах, тъй като мъртъв бе в мене поетът!»

Замлъкна Зун Себенера, аз също мълчах и дълго стояхме така. После той каза:

«Сега аз си тръгвам, Дан Саминик. Най-силно ранен бях от оръжието на пришълците, защото възкреси то в мен поета, предал и поезията, и себе си. Нямам право с вас да

остана, трябва да изкупя своята вина. И моята самота сред пришълците ще бъде наказание и изкупление, тъй като много неща трябва да сътворя там!»

Прегърнах го аз и заплаках за пръв път след детството.

«Върви, Зун Себенера!»

Тръгна той към вратата, но аз в желание да го задържа поне още миг, попитах: «Каж ми още нещо, Зун Себенера, защо са кацнали те при нас?».

Отвърна поетът:

«Знаеш, че се случва буря да откара наш кораб до остров, чиито жители никога не са виждали такъв плавателен съд. И в страх ще гледат те как екипажът поправя мачтата. А когато корабът отплува, всички ще сметнат, че боговете на морето са им гостували за кратко...»

Тъй каза той, засмя се и завинаги напусна моя дворец. Скоро изпращачите му ми съобщиха, че небесната стрела е отлетяла, а заедно с нея Зун Себенера.

Как мислиш, лъчезарни братко, защо те взеха със себе си поет, а не император?

Много дни след това избягвах човешки погледи. Бродех по коридорите на двореца си, за пръв път почувствах колко обременителни са тежките знаци на властта. Взимах в ръце инструментите на прогонените вчера музиканти, но не ми се подчиняваха стройните, гъвкави звуци, което ми причиняваше болка. Но даже и да бяха достъпни за мен, нима бих могъл да изсвиря този първичен, преливащ се звук, който и до днес кънти в душата ми? Ръцете ми се вкопчваха в чука и резеца и неумели следи върху мрамора оставяха. Не можех да разбера защо не ми се отдава да въплътя в мрамора огромната вълна от образи, която се надигаше в мен. Захвърлях инструментите и плачех — аз, повелителят на цялата Вселена, плачех! Помисли, Буаргу-Илир, не е ли смешен за Вселената начинът, по който ние с титлите си властваме?

Прав, стократно прав беше Зун Себенера: неизвестното оръжие ни направи равни по сила и мъдрост на духа и мнозина срещам аз в опитите си да въплътят върху хартия и метал, камък и звук онова ново, което освети тъмния хоризонт на времето; разбрахме ние, че не трябва само да чакаме светилото да изгрее, а и сами трябва към него път да търсим!

Лъчезарни Буаргу-Илир! Виждам лицето ти, докато четеш този свитък. Виждам по него смут и озлобление, виждам: възмутен си ти от кощунственото послание мое до теб — властителя над цялата Вселена. Прости ми, ако съм внесъл объркване в твоята душа, защото знам, доволна е тя от съдбата. Но мисля, че добре е да узнаеш всичко от мен, защото рано или късно ще допълзят до тебе лъжовни слухове и ще те наведат на мисълта, че е загубил Дан Саминик светлината на своя разум. А след такава мисъл втора обезателно ще дойде: добре би било армия да пратя, ред да въдвори в земите деинорски. Искрено те съветвам, лъчезарни Буаргу-Илир, не прави тази погрешна крачка, защото всеки твой ред би бил насмешка над свободата ни...“

ш.

Ден Сир вдигна неவிждащите си очи, понечи да свие пергамента, но се спря. Още един път плъзна поглед по редовете — древният свят не го пускаше. Бавно се стапяха, потъваха в паметта контурите на хипнотичните йероглифи. Той погледна към Зун — рязката, студена светлина го удари в зениците и всичко възвърна своята реалност. Пергаментът се сви на руло сам.

— Егранах! Станало ли е всичко това наистина? Не ми го побира умът...

Ден Сир замлъкна, защото забеляза изгрялата Себенера. Колко време е бил потопен в тази легенда!

Легенда?

— Първия път и аз усетих същото — каза Егренах. — Пришълци от други звезди, оръжие, поразяващо с мъдрост... Трудно е да се приеме всичко това. Но било е, Ден Сир! Уверен съм!

Ловецът мълчеше, като галеше с груби пръсти мекото руло. Жалко, че този ръкопис не му бе попаднал преди шест-седем години. Може би тогава не би направил много от грешките. Или... направил би други? Та тук е само първото стъпало към другото, по-висшето разбиране. Да се опита да приложи това първо стъпало към днешния живот, да го пробва върху себе си — кой знае с каква цена би се наложило да плаща такъв прибързан опит? Той погледна Егренах. С нещо скулпторът му напомняше и на Дан Саминик, и на Зун Себенера. А и как не? Ден Сир се засмя. Та нали йероглифите на тези образи бе рисувал сам Егренах!

„Ех, скулпторе, скулпторе, не си така безстрастен, както изглеждаш! Има в теб и тщеславие, и самолюбие. Толкова по-добре... Така поне на човек приличаш, не на изваяние...“

— Чуй, Егренах... а, между другото, вземи свитъка.

— Защо? Остави го тук, той повече не ни трябва.

— Не ни трябва? Е, да, правилно...

— Ти искаше нещо да питаш.

— Да! Какво имаше по-нататък в Кристалната книга? Ето за това например — той удари с длан по колоната.

— Разбираш ли... — Егренах се замисли — Кристалната книга е огромна. Какво има по-нататък? По-добре питай какво няма. За да се разбере всичко, би трябвало да бъде четена цял живот, и то не от един човек, а от цял народ. А и едва ли би стигнал животът на едно поколение. Ти прочете само началото, а от началото до това — той също докосна колоната — има около хиляда години. А Кристалната книга се състои от триста и седемдесет фолианта, Ден Сир. Аз загубих две години, и то за повърхностен прочит. Ти ме пита как деинорите са достигнали новото разбиране. Наистина за тях в началото е била Стрелата. Но това не е задължително. Със своето „оръжие“ Стрелата неимоверно е ускорила техния растеж... Щом си бил в Небесния лес, би трябвало да ти е ясна думата „исторически ход“, нали?

— Да, разбира се.

— Та ето, ако се направи опит да съпоставим историята като верига от непрекъснати промени, може да се предположи, че с всички

народи рано или късно се случва нещо подобно. По естествен начин. Само че е необходимо невъобразимо много време. Единствено при деинорите този път е съкратен до часове в сравнение с десетилетия.

Ден Сир стисна юмруци до болка.

Та Егранах... дава ли си сметка за цялата жестокост на своята правота? Като ехо от неговите думи се върнаха мислите, толкова години измъчвали Ден Сир. По друг път беше дошъл той до разбирането на безжалостно бавния исторически ход — размишленията за трагичния край на Деерлинския бунт. Та нали същите предания за деинорите и удивителната красота на техния живот го подтикнаха някога към този бунт. Да, разбира се, всичко би станало и без него, не от добро бяха тръгнали селяните срещу своите феодали. Но нали той, Ден Сир, застана начело! Времето за пътя на деинорите е някаква жалка минута от часовника на вечността... А той искаше да успее за по-малко от секунда. Гибелна се оказа мечтата му на проверка — давайки смисъла на неговия живот, той отнемаше живота на други. И с това се обезсмисляше. И какво? Въвлече във въстанието, във взрива на надеждата, тези хора, които цял живот бяха в сивия мрак на безрадостното ежедневие. И ги погуби. Не му достигна чуждозвездното разбиране на световните закони, което владееха деинорите. Отзвуци само идваха до него и по тях се бе опитал да композира велика музика. И ясно защо нищо добро не можеше да се получи.

— И не се получи — промърмори ловецът.

— Какво каза?

— Нищо... просто така.

Ден Сир отново погледна колоните. Ето го! Великото разбиране, великото знание...

Да твориш мечтата си, да изменяш света по нови закони... Крачка в щастието. Само една крачка.

Изведнъж си спомни думите на Егранах, казани толкова неотдавна, само преди час: „Нима би ти се приискало да се занимаваш с този мъничък свят, един от многото...“. Прекрачил е натам, в мечтата, народът на деинорите, а той, Ден Сир? Егранах? Е, Егранах е решил — за себе си. На него явно не му се занимава с този малък свят. А и на Ден Сир също като че ли не му остава много — мъртви

приятели, изгубена надежда, разкъсваща отвътре вина — в какво да се вкопчи?

„В какво? Лъжеш, Ден Сир! Отдавна да си прерязал гърлото си, ако нямаше още от мечтата! Не, Егранах, по-късно ще се срещнем в Кай. Сърбят още старите белези, не е минала болката. Загинаха приятелите, но не са забравени нито песните на Крудем, нито картините на Хок-Хок!“

— Ти какво, Ден Сир? — ловецът трепна и погледна скулптора. — Колебаеш се? Никога не бих помислил...

— И правилно, че не помисляш. Не е колебание това. Не е това колебание.

Егранах разбиращо се усмихна.

„Как всичко разбираш, Егранах. Гледаш през повърхността — и виждаш дълбочината, и няма преграда за твоята мъдрост. През хората виждаш, а самите хора забелязваш ли?“

Той мълчеше неподвижен, само следеше Егранах с поглед. Скулпторът мереше с крачки площадката и в движенията му нямаше спокойствие.

— А твоите скулптури, Егранах? — изведнъж попита ловецът.

— Какво моите скулптури?! Аз отдавна не вая. Това не беше нужният път — тук е необходимият път!

— Нима ваенето пречеше на твоя път?

— Всичко това е вече назад, Ден Сир! — в гласа на ваятеля се прокрадна раздражение. — Аз вървя по-нататък.

— Значи затова отказа на Норчар.

— Разбира се, затова!

— А как мислиш, защо неумолимият тиранин ти прости отказа?

Той никому не е прощавал.

— Вече казах: аз съм Егранах!

— Не е отговор това! Защо?!

Скулпторът мълчеше, вперил внимателен поглед в Ден Сир.

— Защото не посмя — бавно започна ловецът. — Защото ако те беше убил, щеше да започне метеж, в който щяха да бъдат убити не само простите люде, но и много от аристократите, мъдреците, даже някои от придворните му. Прав ли съм?

— Да допуснем — студено отвърна скулпторът.

— Прав ли съм или не?

— Прав си!

— Ти си жив чрез любовта на хората, Егранах.

Скулпторът се разсмя с тих изкуствен смях.

— Добре, Ден Сир. Разбирам те прекрасно. Само че не е ли късно да започваме спор? Той е интересен — с удоволствие бих поговорил, но няма време. Разбери — само след няколко минути Реката ще потече. И ще отплуват тези, които навреме слязат от пристана.

Той посочи двойната сянка на пръстена, пълзяща по постаментата. Синкавата и пурпурната сянка почти се сливаха с дъгата йероглифи.

— Да, разбира се — промърмори Ден Сир. — За теб, разбира се, спорът е говорене. Един интересен спор...

„А ние? — мислено довърши ловецът. — Интересни ли сме ти ние, човеците? Несвършени сме — не виждаш сред нас съвършенство, а да го търсиш заедно с нас не искаш. За тебе всяко колебание има едно име — страх. Ти не се страхуваш — ти си мъдър. И това, което Норчар не посмя да направи — да те отнеме от света — ще го направиш сам! Добре, ще поспорим, Егранах. Ще дойде време и аз да прекрача в Кай. И то не сам! Кога беше следващото сливане на луните? След осем години? Има време още веднъж да опитам мечтата си!“ Последните думи той каза на глас. Художникът трепна.

— Прощавай, Ден Сир, но има нещо, което не ти казах. Не мислех, че има значение. На нас двамата много ни провървя, че сме тук именно днес. Наистина аз знаех и бързах с всички сили... За последен път ще тече Реката днес, Ден Сир.

— Откъде знаеш? — глухо попита ловецът. Думите на Егранах още не бяха смисъл — беше ги усетил като удар в лицето.

— От Кристалната книга, разбира се. Там е описан законът, по който се отваря Изворът. Той е свързан с нещо отвъд пределите на нашия свят, с какво именно — не разбрах, а и време нямаше да изяснявам. Цикълът е свършил. В извора повече няма да има вода, Ден Сир...

Бунтовникът мълчеше. Като че ли черните колони се бяха срутили отгоре му. Ако всичко това е за последен път — тогава прав е Егранах, всички колебания имат едно име. Погледна нагоре. Почти се бяха слели Зун и Себенера, луните на мъжкото и на женското начало;

осем години мъжът Зун и жената Себенера се догонват, обречени на разлъка от древната легенда...

„Не, прав се оказва Зун Себенера... — спомни си Ден Сир — неизвестното оръжие ни направи равни по сила и мъдрост на духа... освети тъмния хоризонт на времето; разбрахме ние, че не трябва само да чакаме светилото да изгрее, а и сами трябва към него път да търсим!“

Ето, Зун вече обгръща в синкав пръстен пурпурния кръг на Себенера... И пламна нова светлина, меко сияние, което се закълби в средата на черния пръстен. От постаментата изчезна сянката, която покриваше дъгата йероглифи. От мъгливото светлинно кълбо надолу падаше широк конус лъчи, които караха постаментата да свети с невъзможна, черна светлина! А нагоре... нагоре изтичаше тънък лъч, загубен право в небето. Реката... Изворът.

— Това... Тя ли е?

— Тя... Реката! — също така пресипнало отвърна Егрanaх.

Почти едновременно отстъпиха назад. Меката светлина измени всичко наоколо неузнаваемо. Ловецът се улови, че напруга слух, но тишината беше пълна, нечовешка и мъртва. Нещо трудно поносимо имаше в това беззвучие на светлината. Изглеждаше, че не е възможно да звънти въздухът, напрегнат до предела на неосезаема твърдост; а ветрецът все така подухваше косите им, само дете не се чуваше шумоленето на гората и виковете на нощните животни. Може би тези звуци гаснеха до границите на сиянието?

— Никога не съм си го представял така — каза Егрanaх. Ден Сир рязко се обърна към него, художникът също, и те, точно както при първата среща, се загледаха един друг и всеки от тях бе осветен от сиянието на Реката, макар и от различни страни, и отново се опитваха да надникнат един на друг в очите си, но виждаха само чернотата на зениците...

— Е, какво, Егрanaх — каза ловецът. — Ето я твоята Река.

И без да каже нито дума повече, се обърна и тръгна по пътя, като настъпваше дългата си, скачаща по плочите сянка. Едва на първия завой се поспря и хвърли последен поглед към Извора на Реката. Стори му се, че там — в светлинната скулптура — вижда знака на човек, но скоро и светлината угасна.

— Броят на щастливите се увеличи с още един — промърмори Ден Сир. — Само че... ще съумееш ли наистина да бъдеш между тях, Егранах? Ще дораснеш ли до тази истина, в която те са потопени?...

Още дълго тук нищо не се променяше. Но прахът все пак започна да взима своето — тънък слой покри червените плочи, безсмъртните колони и пръстена, в който никога повече не блесна светлина. Лианите, поддържащи висящия мост, сляха въздушните си корени в непроходим гъсталак. И хората престанаха да ходят там, дори от любопитство.

Те ходеха по своя свят, който кипеше, мятеше се, успокояваше се, за да избухне отново в кладите на нови човешки страсти. Светът живееше, а някъде дълбоко в него умираше от старост един път, водещ към странно и непонятно творение.

Само от време на време сянка на летящ звяр го прекосяваше, безшумна и безплътна, готова винаги да изчезне, като че ли се е мушнала в някоя от безбройните пукнатини.

АЛЕКСАНДЪР КАРАПАНЧЕВ

ПОСЛЕДНИЯТ РАЗКАЗ

На 29 септември 1849 година в кораба за Балтимор пътуваше уморен слаб човек с вехт куфар. Правеше впечатление едновременно мрачният му и блестящ вид. Изящно моделирана горделива глава, лешников цвят на лицето; изпитания, различни от копнежите, бяха деформирали безупречния на младини рисунък на веждите му; а очите — виолетово-сиви, лъчисти — гледаха малко разсеяно, обгърнати от постоянна печал. Той пристягаше елегантното си шалче, докосваше чело и после ръцете му колебливо потъваха в джобовете на измачкания редингот.

Сега наблюдаваше сутрешното вълнение.

Зад гърба му палубата живееше своето обичайно хаотично битие. Ръмжейки, мастилени валма пушек се смесваха с болезнено свистяща па̀пра. Непристъпно мълчаливи моряци се скриваха из люковете; пукаха току-що хвърлени в пещта въглища; пътници закусваха, играеха карти, бъбреха, спяха. Това сборище му бе добре познато. Чиновници от неотдавна учредени бюра, с маниери — копие на великосветския шик преди година. Служители в солидни фирми, с канцеларски щръкнало дясно ухо и внушителни пози. Превърнали мошеничеството в точна наука, те явно се гордееха с всеки дюйм от външността си. Имаше търговци, дрипави работници, странстващи артисти под пъстри евтини наметала, играчи на хазарт, просяци професионалисти. Проститутки се кикотеха върху коленете на богати евреи; пияници описваха широки вензели с крака.

Непознатият искаше да изкрещи, че на всички тук, на огромните Щати липсват тънко чувство и тънка мисъл. Привичната самота го успокои донякъде и той се отдаде на спомени.

Видя околните на Лондон, където бе учил, зашумената с вековни брястове улица, черквата, наситила със звън готическия сумрак. Сетне постъпи във Вирджинския университет, но недостигът на пари го застави да напусне скоро. Двама джентълмени се топлеха до

корабния комин и говореха за бизнес. Единият хвалеше опита си на жива реклама, другият превъзнасяше печалбата от котешки опашки. О, той знаеше тази стръв, в чийто въртоп изчезват най-редките съкровища на душата. Някога орелът водел римляните, днес знаме на сънародниците му беше една нищожна част от орела — Доларът! — те обаче правеха всичко, за да го обожават с удесеторена почит, глухи към прелестта на далечни мечти. Той им бе чужд, мразеха го заради насмешката и Америка представляваше каторга за него — цял живот литературен наемник, оклеветен, дишащ със силата на въображението си.

Вкуси славата. Тя бликна, когато балтиморският „Сатърдей Визитър“ отпечата „Ръкопис, намерен в бутилка“. Изля още много разкази, стихове, статии, „Гарванът“ му донесе лаври на поет, ала каква ирония таеше фактът, че най-голям интерес у читателите събуди не друго, а „Първа книга на конхиолога“, компилативен и претърпял няколко издания учебник за раковините. Нелепо! Нелепо като загадка на сфинкс! И писмената върху демоничния хълм от притчата гласяха: запустение. Легиони лилии извиваха мъртви шици към аленото око на трескаво слънце.

През това лято четеше в Норфък и Ричмънд лекции за поетическия принцип. Все по-често го навестяваше споменът за любимата му жена Вирджиния, едва събираше кураж да се съпротивява на горчилката вдън сърцето си. Как не успя да я спаси! Останаха само очите ѝ, само погледът ѝ продължи да му грее. Колко отдавна стоеше върху златния праг към царството на сънищата и блажен надзърташе в разтворените далнини. Но човешкият жребий е краткодневен, пълен с тъги. Вирджиния умря, сгърчена на застлан със саваненоблед чаршаф сламеник на пода. Едгар я загръщаше в своето древно палто; и не можеше да стори нищо за нея, дарила му най-светлите години. Тя легна в гроба двойно нещастна поради младостта си.

Бяха го наранили с възванието да се жертват за него средства. Не бе просяк, дано адът влезе в тях! Дори смазан от глад, запазваше благородна вътрешна осанка. Считаше, че за заслуги към културата правителството може да му отпусне помощ. Защо въобще се беше надявал, щом разбираше, че демокрацията на „ам’риканците“ е гнусна,

с жлъчката на бик, със сърцето на хиена и мозъка на паун? И Тъмната, и Тлението, и Червената смърт придобиха безгранична власт.

Ха! Преди той имаше периоди на подем — засмян по юношески, с искрометни като пунш мустаци, разпростираше по слънчевата градина новите си опуси, написани на тесни рула. Ала винаги минаваше за „нежелан маниак“: при осиновилия го търговец Алън, в университета, при военните (там се прикри под фамилията Пери и наруши съзнателно устава, та да го изключат), в ненаситно-дръзката любов към Прекрасното. По палубата пъстрееха фасове, рижи обелки от ябълки, закоравяващи трохи; картоиграчите се караха, проститутките лаеха и пияниците се свличаха с отнет разсъдък; джентълмените край комина не бързаха да изчерпят възторга си от котешките опашки — „Три реколти в годината, приятелю!“, и живата реклама. Един странстващ артист изливаше през тромпет мека, пронизителна мъка.

Гений и демон на корабното сборище, главата му натезаваше, в дълбочините на паметта му досущ като сенки на феи тънеха-изплуваха сюжети от стари разкази, камбанно стенещи строфи.

Лигейя, Улялюм, Аннабел Ли — техните съдби го облъхваха с жарък разреден въздух, с остра, сладостна и тръпчива вълшебност. Той се опита да надвие завлеклите го обстоятелства, грапавините в своя характер на избраник, не спря и не смяташе да спира. Не секна онзи огън, дето го правеше прям, рицар в дружбата; бистър бе ентузиазмът, с който пожела да се сражава за свободата на Полша; стремежът му към тайните на душата и науките поразяваше.

Вълните отливаха в синьо-зеленикаво: някъде под погледа на По се зараждаше епопеята на капитан Немо, водните течения предусещаха устремения „Наутилус“. И Жул Верн щеше да продължи приключенията на Артър Гордън Пим. Едно облаче напомняше апарата на Кейвор; скоро щеше да се роди Уелс, за да ни покаже с наистина повска сила на подробностите и фантазията „Война на световите“. Обвя го долетял отдалеч — от век, където често се пренасяше с утопиите си — вятър; и едва чут глас, сякаш плисък на извор, му прошепна знаменити имена: Ефремов, Бредбъри, Лем, Симънс. Неговата душа заслужаваше да се наслади от всеобхватната панорама на обществата от Великия пръстен; да се рови в древните шушнещи фолианти на „Марсиански хроники“, из чиито завои героите му щяха

да оживеят като символ на мечтата; да се обгръща в соларистична зора, в която Океанът ще пресъздава моделите на космическото му проникновение; или пък да скита из мистериозната планета, наречена по старогръцки Хиперион и озарена от изобилни метеоритни дъждове.

Вече приближаваха Балтимор.

Камбанката на предната палуба ръсеше безспир сомнамбулни заклинателни трели, капките влага по медните обковки се бяха изпарили под отскочилото нависоко слънце. И царственият разум на Поезията още възсядаше престола си. Небето сияеше лазурно като око на гриф. Откъде се сети за това? А, да, „Сърцето изобличител“. Нерви — опънати до скъсване — нерви. Трябваше да се устоява. Той предвиди алиенацията в машинизирания човешки мравуняк, черните серии на ужаса, научно-художествената проза. В Ричмънд му хрумна идея за разказ. Искаше да го напише, щом свърши „Маяк“, чието начало, заедно с други ръкописи, шумолеше из куфара му. Както в „Сърцето изобличител“, и в новата история щеше да има старец, но съвсем различен.

Спомни си един от сътрудниците на „Греъмс Мегъзин“ (някога Едгар редактираше това списание). Ето кой ще му послужи за прототип. Даже измисли псевдонима, с който героят представя обработките си на древногръцки митове: Тимоти Смайлс, име, ухаещо на коледен пай от детството. Повествователят — в когото ще диша много от самия По — пускаше в своето издание легендите на Смайлс. У него така се бяха смесили езиковият талант, честолюбието и леността, че старецът твърде рядко даваше преводи, ала в тях нямаше нито едничък суров ред.

Примижал си нарисова бъдещия образ. Висок около шест фута костелив мъж с очи, закръглени от спотаено напрежение като у ослушваща се птица. Винаги носи мрачни, синьо-черни костюми, неизменно украсени с вратовръзка във финия жълт тон на бяла череша. Веднъж, въпреки стеснителността си и угрозата от присмех, преводачът му поверява дълго премълчаван секрет: бе конструирал крила! И дано разсее недоверието му, една надвечер Смайлс го завежда в крайградското поле.

Тревата е гъста, мека, равна, излъчва дъх на ванилия и е осеяна с лютичета и макове. Отдавна покорил чаровете на настроението, Едгар По беше решил сега да разплиска цялата си насъбрана поетична магия.

Смайлс измъква два чифта сгъваеми крила. Усмехнати — старецът, тревожен от изпитанието на тайна надежда; другият, възбуден от вида на механизмите и готов като дете за лудория, която знае как ще приключи — закрепват ги на раменете си. Не по-тежки от четири фунта, те са от непознат, бял, искрив подобно пароски мрамор материал. Нима ще полетят с тия играчки? Размах, пак, размах и опияняващ свисьък! Надавайки удивени викове, полета се издигат.

Летят!

Снежните елипси ги изкачват в тропосферния въздух, той бавно се охлажда. По пренебрегва своя страх от полета; крилата сами се движат от неизвестна, скрита в крехките им пера сила, и е толкова приятно да усещаш, че мускулите ти пригласят на нейния ритъм. Налагаше се после, след справки и синтез, да осветли от научна гледна точка енергията и веществото при новите летателни конструкции. Нагоре, нагоре, светът тепърва започва! Тимоти и Едгар се отдават на възторга, който е вкусван единствено в митовете. Лицето на Смайлс загубва напрегнатия си израз и засиява, събрало в своите очи фойерверка на запада. Иззад един облак, повтарящ цвета на връзката у преводача, се появява ято жерави, леко розови от залеза. Птичите гърди едва чуто поскърцват и нашите герои разбират: скоростта, човешката им скорост е чудесна. С какъв приказен подем се реят, носят се както в детски сън над земята! Облачетата под тях напомнят бисерночервени миди, изпъстрили руслото на зеленикава река. Нощта пада; планините спят в хладни ореоли, мигат прозорчета на къщи; мракът, ще речеш, е направен от плътта на черни теменуги, пропити от безмълвна влага. Обтичат ги мирис на сено, пушек от полски огньове, озон. По си представя сенките на пъстърви в ручейте, унеса на съсредоточените гори, вечерното всекидневие на хората долу. Мисълта, че дори не предполагат къде е и с какво се занимава в тези часове мистър редакторът, го обогатява с наслада, със съзнание за редкия дар на съдбата му, с все по-величествени копнежи, пораждани от една вече достигната мечта.

С тиха въздишка той благодари на Смайлс. Чрез сферическата тригонометрия Едгар По би могъл да определи каква част от земната повърхност се разкрива отгоре, ала изчисленията сега са излишни. Никнат звезди; странна топлина, сякаш с всяка клетка чувства, че се приближава до пожар, го обзема. Луната, бляскава като очите на

Аннабел Ли, се потулва сред буреносна грамада; мълния с огнен ланцет прорязва небето и те съзират за секунди — до самата ѝ глъб от тъма и пламък — поразителната анфилада на въздушните маси. И По вижда в дъното ѝ, препълнен с вяра и поезия, усмихнатите образи на сънувано бъдеще.

Ехтят безброй вселенски хорове. Цял живот стремил се към слънцето на Прекрасното, той се улавя, че най-сетне душата му тръпне в перихелий. Полетът го възражда, отвява терзаещите спомени, суетата на закотвеното битие. Скоро бляновете му ще се слоят със светилата, ще вземат от тяхната сила и ще им прибавят от своята. Тимоти Смайлс с радостно удивление следи промените върху лицето на приятеля си и се подсеща, че обстановката е подходяща, за да му отрони още една тайна.

Обикновени и възхитителни все пак смъртни същества! Костюмът на Смайлс се сдружава с мрака, погледът му — с трептежа на Млечния път, който приижда. С отекващ из жадното Ураново царство магически шепот старецът признава (как преди не му бе хрумвало това!), че той е пришълец от далечна — стигнала по-велика от земната, истинска хармония — планета, която се грижи за „малките си братя“. Широко разтворени астрални зеници; отлитнали облаци; сгъстено слънчево дихание. И чудатият преводач изпълнявал точно тази грижа. „На човечеството — продължава Смайлс, очертават се пеещи галактики — са нужни много по-разкрепостяващи, повълшебни идеали, устремът към които ще надари хората с тънък всемогъщ ум и нови, извисени към симфонията на звездите чувства.“

Поразен, редакторът го слуша. Поразен — той даже се засмива при такава лесна употреба на тая дума. Пришълецът предлага на избрани от него създатели на изкуството и науката своите крила. С тях могат да се достигнат щедри светове, там да се поживее и когато се върнеш, да наситиш творбите си с копнения, осъществени в по-други общества.

Под ярката светлина костеливият лик на Смайлс расте, преобразява се в заплашителна, шеметна с чара си комета. Гласът му се преплита с музиката на небесните сфери, плавно извира от целия осиян и гъвкав свод, кънти в ушите и сърцето, отнася те надълбоко. И едничко съненото скриптене на изкуствените пера те съединява със земното. Крилата гарантират защитно поле, полетът без особени

лишения ще трае месец, а ще успееш да преживееш реални чудеса: какви хоризонти ще покажеш после на себеподобните!

Разказвачът-По обещава да размисли над предложението, приятелите се спускат. Избледнява космическото великолепие, въздухът става по-ароматен и градското зарево по-жарко. Тимоти помага на Едгар да се приземи, сгъва мраморните механизми и — тих, с очи като у ослушваща се птица — изчезва в нощта. Връщайки се, По разсъждава напрегнато. Да се съгласи на пътешествие към загадъчни бездни? Но нима човешките идеали трябва да се търсят по други планети? Нима народите ни нямат енергия да ги откриват, още неподозирани и възвисяващи, на собствената си твърд, нищо че цивилизацията на нея временно тъне в упадък? И допустимо ли е образецът да се разпространява като мода; неизстрадан, да се привнеса отвън, от съмнителни далечини, където законите на Прекрасното могат да ни бъдат съвсем чужди? Питаше се дали не трябва да литне в екипаж, съставен от разнообразни специалисти, да се погледне на Вселената от всякакви ъгли, стига самотни герои.

Той съзнаваше добре релативизма на новия замисъл: крилата са просто рамка към Място, което го няма никъде, за чийто строеж ще изхожда от познатите неуспехи и победи. Не искаше да се получи някаква естетска или потребителска утопия, мечтаеше да разгърне всеобемни контури на бъдещето пред Земята. Ала го тревожеха и грапавият ентузиазъм на първоначалните наброски; апетитът на оформящите се картини, които алчно засмукват детайли; приказното дърво на хрумванията, обсипано със сладостно-зрели, със зелени и с мухлясали плодове...

Напразно Тимоти Смайлс ще чака да му се обадят.

Разбира се, По би могъл да сътвори убедителни, примамливи визии на зареяни системи; астрономията му бе в кръвта — самият полет би му дал отлични възможности за изява на въображението; и в „Еврика“, неговата последна книга, учените щяха удивени да напипват постайнщайновски характер на мисълта. Но с подобна трактовка нямаше ли да гони гримирани призраци и най-вече да обиди своята вяра в човечеството, макар днес да живееше окаяно въпреки гения си? Как щяха да преценят такъв разказ поколенията, разлистили теченията на старата преса, в която повечето думи кръжат досущ като пумпали и личи, че мнозина автори не са намерили свободно време даже да

помислят! Трябваше още да износва сюжета и внушенията му, да се отърси от колебанията. Първо нека да свърши „Маяк“, после ще навлезе във вълните на нова проза.

Изникнаха мачтите на Балтимор.

Търговците и чиновниците се събуждаха, физиономиите им имаха израз на абсолютно учудване от мнимото си величие. Хората се блъскаха около багажа — изтрезнели пияници със землиста кожа; спекуланти, ангажирали по някоя пъргава проститутка; комарджии с треперещи ръце; работници, скътали във вързопите останки от лаконична закуска. Показаха се складовете, доковете и канторите на балтиморското пристанище, безвкусно нашарените врати на моряшки кръчми. Колелата на парахода задрямваха в масленозеления залив, корабът лениво акостираше, докато Едгар наблюдаваше един гигантски фабричен комин, бълващ гъст дим. Пепелявите му тухли го правеха да изглежда люспест, болезнено-жив, халюцинативен: кошмарно гърло на Демона на Машините, забравил кой го е родил. Зад него облаците напомняха полуизтляла карта с прашните древни морета на Доброто и Красотата, които той се мъчеше да нарисува с вечни линии. Артистът с тропета засвири весел маршов привет към града (обаче писмената върху хълма от притчата вещаеха: тревога). Пътуването усили умората му; нуждаеше се от дълъг, дълъг отдых и пак, както рицарят, търсец безсмъртно Елдорадо, да се понесе.

Беше 29 септември 1849 година.

През този ранен следобед Едгар По остави куфара си на съхранение в пристанището. Смяташе вечерта да потегли за Филадельфия, където отново да пробва шансове за свое списание, а сега — кратка разходка, разсейване плюс чашка бренди, за да се окопити. Без да бърза, се измъкна от кладенците на пристанищните улици, от разноезичната им суетня, гниеци боклуци и мириси на презокеански стоки, подразнили го с винаги будния у него напор към далечни земи, все по-жестоко неосъществим. Предизборни плакати връз огради и къщи го приканваха да гласува за ведро и доверително ухилени лица, за които знаеше само, че няма да изпълнят шумните си обещания. Устните му се свиха с погнуса. Всеобщото избирателно право в Америка улесняваше мошениците; всяка партия, която не се свени от подлости, можеше да пожъне колкото си иска гласове; никой не ще й

попречи, нито пък разобличи. Пфу! И той продължи да плъзга взор по плакатите сякаш върху детински цапаници.

Лъскави дрогерии, бюра, над тях с трясък се свличат ролетки, нощен бар (бухал, изненадан на светло и застинал в нерешителност), схлупена книжарница, ха, ето и една по-прилична кръчма — вратата ѝ не е печално нашарена и отвътре не кряска. По прекрачи. Докато се озърташе, солиден пухкав господин в полутъмното дъно го забеляза, пошепна нещо на събутилника си, онзи се сепна, примлясна и двамата замахаха с ръце: „Еди, Еди, ела насам!“. Бяха отколешни познайници. Пухкавият джентълмен с вид на застарял спортист се казваше Лойд Нелсън, бивш словослагател във Филадельфия. Когато набираше „Първа книга на конхиолога“, спечели автора ѝ с бодряшкия си открит нрав и точна професионалност; тогава се случваше, след като Едгар бе прегледал последните шпалти, да пийват по чаша с взаимно удоволствие (самотният мистър конхиолог не подбираше много придирчиво събеседници). Колко теории му беше развивал, колко сюжети — така, заради „читателския ефект“ — поднасял! После Нелсън получи скромно наследство, почна да наема печатници, засичаха се из филадельфийските издателски среди и почти на шега Едгар По го увещаваха заедно да основат списание.

Вече се бяха чукунали за срещата и дружески бърбреха кой докъде е стигнал. Чувството за самота у писателя все по-сладостно отстъпваше на приятна разсеяност сред непретенциозни, ала кротки познати. Мислено им пожелаваха да не човъркат в душата му, да го потопят ненатрапчиво в простиците си постижими интереси. Обеща си да не иска от тях невъзможното, и се радваше на здравите им охранени лица, на елегантните дрехи, на чистите им баритони и вниманието, оказвано му с искрящи очи, с дребни живи въпроси според обстановката и джентълменски потупвания по слабите му изгърбени плещи.

— Е, хайде да направим възлияние на Слънцето — подзе той — което новите идоли Богатство и Мода се опитват да затъмнят! Наздраве!

Двамата приятели размениха тайни погледи, които трябваше да означават: „Казах ли ти аз!“, „Същият си е“ или „По-меко с тоя!“.

— Ще споделя лично мое откритие — намеси се комерсантът Пит Уиндброу, отдавнашен партньор на втория баща на По, търговеца

Джон Алън. — Съгласете се, че малцина от хората с неизчерпаема дълбочина пренебрегват бутилката. Дали тази склонност е причина за дълбочината им, или по-скоро нейно потвърждение, е проблем, тънък за нас...

Едгар се усмихна; алкохолът полека, благо го стопляше. Ех, нищо че набързо се записа в ричмъндското братство на трезвениците. Още мъничко и ще се върне на кея освежен, готов да търси своето Елдорадо, поне един тежък бляскав къс от него. А Уиндброу притежаваше желязното свойство да се запазва еднакъв през годините. Същите черен фрак, едър розов нос, властващ над чертите му, и възгруб, вечно някак засегнат тон, същите любими шеги, кроежи за големи печалби. В сравнение с търговеца Алън обаче разпръскваше вродена артистичност и макар доведен син и баща навремето да не се спогаждаха, не странеше от По. Край Пит не можеше да има новини, както му се струваше, затова се обърна към Лойд Нелсън.

— Приемам поздравления, Еди — стрелна го с чудесните си ястребови очи Нелсън — станах собственик! Моя е печатницата за граждански услуги „Универсум“. Черпя!... Кажете, мога ли да ти помогна с нещо? Помниш ли нашите блянове за списание?

— Друже — прокашля се комерсантът — не се съмнявам, че едно издание на луксозна хартия и с най-изискани шрифтове е напълно според възможностите ти. Не се стеснявай, тук е Едгар Алън По — автор, прочут из цялата страна, редактор и мечтател парекселанс!

— Ако наистина беше така, Пит, досега да съм основал журнал по мой вкус. Недей да ровиш, моля ти се. На много врати чуках, никой не се отзова. В най-добрия случай открехваха колкото да притиснат на гостенина крака или главата.

— Това е, защото не си попаднал на джентълмен като Лойд. Огледай го хубаво, забрави миналото! Знаеш ли колко пъти само ми е повтарял, че великата му цел е да помогне за едно свястно списание, което ще раздруса дрямката на Америка? И постоянно, нека бъдем откровени, Лойд се е сещал за твоя милост. Ти си редакторът, когато той търси!

Собственикът на „Универсум“ довери шепнешком, че бил страдал; че По се явява тъкмо в подходящия момент и работите ще се оправят. Зениците му се разшириха от съчувствие, човекът се замисли, удари по масата:

— Решено! Стига съм играл на дребно с „Универсум“, до гуша ми дойдоха тези покани за годявки, сватби и панихиди, реклами за дрогерии и трафици на товарни кораби! Времето ще ги отвее, по-разумно е да си вложя капитала в изкуството. В някое прекрасно начинание, Еди, каквото публиката чака отдавна!

Едгар със скрита насмешка наблюдаваше как сътрапезниците му се разгорещават. Не можеше да се освободи от впечатлението, че представят фарс. Дали не искаха просто да го предизвикат, да се позабавляват с него (иначе не бяха лоши момчета, нито стиснати)? И все пак, когато даже на шега се говореше за голямата му мечта, той не умееше задълго да се притайва. Реши да се впусне в играта, без сериозни надежди да почеше език и разлици актьорските хрумвания на комерсанта и печатаря. Имаше още срок до влака за Филадельфия.

Нелсън взе да приказва за чудни видове хартия: „И холандците ще ни завидят!“, за художествени шрифтове, обещавахе да наеме най-способните в Балтимор словослагатели и коректори, сипеше имена на илюстратори, които По чуваше за пръв път. Той го слушаше с половин ухо, както някой чичко кима на детски брътвеж. Хм, компанията бе поносима, не беше сух и спектакълът; надникна из дълбините на кръчмата. Бяха запалили свещи — стройни бели ангели, в ъгъла един пияница беснуваше, за да покаже колко му е весело, удряйки с пестник грамадните бъчви. Краката на Едгар омекнаха, демонът у него разлепи клепачи и въздъхна, преди да се събуди. Лека глъч се прокрадна-спотаи в мозъка му. Строи му се, че Уиндброу го преценява със стъклени очи.

— Добре де — не се съдържа редакторът — какво ще печатаме в нашето списание? Какъв облик ще има то?

— Драги, ти сам познаваш механизмите на читателското търсене. С твоя стил ще завоюваме тълпите! Преди всичко, разбира се, сензационна проза, изящни стихове, съвсем пресни новини от науката — и Лойд снижи тон: — Можем и ние да си ги измисляме новинките, но само умната, Еди, умната!

Не се беше излъгал. Да създават нови форми на Прекрасното, Уиндброу и Нелсън не се интересуваха. Преодоля нападналата го сънливост; въпреки късния час се успокои, че тази смяна на ритъма е безопасна. В нощния влак току-виж отново срещне Тимоти Смайлс.

— Великолепно — поетът избърса щръкнали мустаци, погледът му лумна. — Търсени автори можете да станете и вие, мили Пит и Лойд. Аз ще ви открия секрета. Който желае да пише сензационни истории, незабавно трябва да се снабди с най-ужасно черно мастило — Едгар пресуши чашата си — и с огромно перо с тъп край. Помнете: перото никога да не се подостря и ако вашият ръкопис се чете лесно, то той изобщо не заслужава да се чете.

— Какво говориш, аз ще намеря най-опитните словослагатели, забрави ли? — запротестира шефът на „Универсум“; По почувства, че Лойд излиза пряко воля от ролята си. — Такива словослагатели, че дори китайският няма да ги затрудни.

— На китайски се оформят уводните статии, приятели, та да не се обърка простолюдието. А в сензационните материали се използват латински и особено гръцки фрази, понеже елинските букви гледат от страницата доста мъдро и впечатляват неимоверно жадните читатели. Щом решите да пропишете, аз ще ви дам няколко подобни фрази, пък за първия брой на нашето списание ще предложи моята сензационна повест от семейния живот „Кухненският пешкир“.

— Браво, браво! — Уиндброу измъкна часовник на къса златна верижка старинен образец, многозначително вдигна вежди към Нелсън. — Някои от твоите мисли, Еди, аз ще си ги запиша във фамилната библия. Е, шегувам се. Бъди сигурен, че в новото издание никой няма да ти стеснява вкусовете и въображението ти ще се разлее нашироко като Мексиканския залив...

По вече се отегчаваше от компанията. Забеляза, че кожата на Пит блещука зловещо и свещите са се преобразили в безплътни призраци с огнени шапки; въздухът наоколо бе пълен със скръб. Напиваше се, трябваше да хапне. Уиндброу отиде до бюфета. Писателят не чу шушукането на комерсанта и кръчмаря, нито видя как последният извади от джоба си един плод, полепнал в боклучета. „Ще му приготвя на вашия клиент вирджинска гозба: шунка, печена с круша — той отри с ръкав жълтеникавата кора. — Нали е естет, ще я оцени!“ Двата се закикотиха. Пит съобщи, че „Мистър По е готов“, сетне понесе порцията.

Докато се хранеше, Нелсън с подобрани думи му намекна, че идват избори и По, както всеки честен гражданин на демократична Америка, трябва да упражни своето изборително право. Смътна

догадка жегна Едгар. Крилото, в което членували сътрапезниците му, било издигнало кандидатурата за конгресмен на някой си Ван Бринзен от Балтимор. Втурнаха се да обясняват какъв кристален човек със заслуги бил той, колко обичал изкуствата и как щял да благослови бъдещето списание. А популярността на Едгар По, престижът и неподкупността му щели да окажат огромен ефект при изборите.

— Да прием за човешкия разум! — пресече ги поетът, едва потиснал желанието си за скандал. — Да прием за Ван Бринзен и за неизвестните гении на Америка!

Демонът у него се протегна напълно буден. Масите поопустяваха, въвн мъждееха самотни газови фенери. Започваше 30 септември. Обля го студена пот, в ушите шумеше. След малко надделя с мъка вълна на бурно гадене и каза, че навярно техният кандидат притежава „цицина на порядъка“ — спомен от детството, когато гувернантката му го е шибнала в креватчето, та да не ѝ додява с рева си. Лойд и Пит се спогледаха, скръцнаха със зъби и продължиха да хвалят великия Ван Бринзен.

Някакъв нехранимайко на три пъти хлътваше в камината на кръчмата, вземайки я за врата. Друг спеше с чело в локва черна бира; съседите му съществуваха, преди смъртта да ги отстрани съвсем. Да свършва, да свършва тая среща! По се опита да измести разговора към прелестта на пътешествията, но те явно не вълнуваха джентълмените, които го черпеха часове наред. За филаделфийския влак беше прекалено късно, кого да безпокои сега и затова реши тук да дочака утрото. Защо не се разкланя по-рано и не си грабна шапката? Усети пръстите си лепкави като восък. Дано поразведри оклюмалите събеседници, разправи им за един свой добър познат, съдържател на списание с гигантски тиражи: той опитомил павиан, така че благородното животно срещу чаша неразреден холандски джин съчинявало великолепни разкази, каквито и най-надарените сътрудници не можели да напишат. Пит се подсмихна, Лойд със святкащи ястребови очи пак подхвана да бъбри за новото начинание, смесил наивните си проекти с кандидатурата на конгресмена. Това накрая страшно дотегна на По, зъл дух на необяснима тревога го стисна за гърлото.

Парна го отдавна износвана метафора — восьмичният театър на волята... Престана да слуша, престана да отговаря, защото откри, че

звучите на собствения му глас го дразнят. Изведнъж го обзе леден страх, че нищо не е направил през живота, не познава достатъчно хората и всичко е сън в съня. Нима няма какво повече да даде; да се спасява, стига, бегом! Спомни си за Тимоти Смайлс. О, хубаво ще е на свежа глава във влака за Филадельфия да нахвърля поне началото на историята за пришълеца. С нея можеше да се умие от нагара на тази злополучна нощ. Танцуваха макове и лютичета; под краката си напипа меката гъста трева в крайградското поле.

Дълговечни планини дремеха сред тихи ореоли, листа се оронваха в ручейките, за да се понесат стремително под тайнствения ропот на вятъра. Долови скриптенето на белите крила и зърна отново световните съзвездия. Смайлс му разказваше за очарователни далечни планети; бавно, величествено летяха над океана, който фосфоресциращ стенеше долу. И миговете на техния устрем бяха равни на цял век всекидневие.

Докато Нелсън и Уиндброу се заслепяваха от съзерцанието на, както му изглеждаше, дребни подробности, демонът у него се разпростря, обсеби го, прикова го вцепенен на стола. Мярнаха му се сенките под очите на Пит: бяха дълбоки, тъмни, приличаха на втори чифт вежди. Не чуваше как го подканят да пие (трюмът му не бил пълен още, хе, те колко били натоварили!), как после го осмиваха. Лойд Нелсън заяви, че превъзхожда По „във всяко едно отношение“; партньорът на осиновителя Алън добави, че Едгар се занимавал само с неща, които не съответстват на правилния порядък в света. „Пройдоха!“ — съгласи се с господата присламчилият се пристанищен пазач. И те го прекарваха настървено през прокрустовото ложе на умозаклученията си, ала той вече не знаеше къде е. Отчаяни го търсеха Вирджиния, Тимоти Смайлс, преданата тъща Клем.

В полунощната мъгла му се струваше, че трябва да гласува за твърде странен конгресмен от Балтимор, който се беше разтроил в лицата на Пит, Лойд и ухиления пристанищен страж с какаови от тютюна зъби. Ах, дано адът влезе в тях! След този кошмар писателят видя високи прекрасни стени. Стените бързо се стесниха около него — сребърни, припламнали с галванична разтърсваща светлина и изпъстрени с бледнозелени змиевидни орнаменти.

Подеха безволевото му тяло и го завлякоха в най-мрачния ъгъл. Там пазачът изсъска „Мъртвопиян!“, а двамата стари приятели, като че

прошепнали си в душите: „От такава свиня можеш ли да очакваш нещо? По-добре да го освободим от излишните вещи, те няма да му трябват, пък ние доста се охарчихме!“; трескаво и залитайки, смъкнаха вратовръзката и жилетката на По, подадоха си някакви дреболии над трупа и с пъшкане го отнесоха през няколко преки. Оставиха го в запуснато локомотивно депо, където вигите целеустремено събираха пияни гласоподаватели. Подир два-три дни затвор можеха да изстискат от всекиго по десетина гласа. Пристанищният страж, задоволил се с шалчето на поета, изчезна безследно.

Около 90 часа по-късно обраният Едгар Алън По бе намерен в друга кръчма. Лешниковото му иначе лице сега беше пепеляво. Откараха го в болницата на Вашингтонския колеж. Тук на 7 октомври 1849 година той щеше да почине от мозъчно възпаление и да завещае загадъчна сянка върху съдбата си, понеже Ангелът на Необяснимото неведнъж му бе отмъщавал за ереста (над пресния му гроб веднага щяха да се кръстосат споровете относно неговото мироздание). „Маяк“ остана недовършен; Смайлс пришълецът не получи отговор. И след десетилетия Дебюси нямаше да извае докрай пиесата си по разкази на американеца, макар ясно да чуваше камбаните от партитурите й. Детски, сватбени, погребални — те растяха и го оглушаваха със стенещ ритъм.

Но нали сам Едгар По отгледа през късия си шеметен перихелий филизите, от които един подир друг щяха да плодоносят световите на Жул Верн и Ефремов... на Лем и Симънс? Те сякаш бяха посетили планети, каквито обещаваха Тимоти Смайлс, без обаче да напускат Земята и почерпили вдъхновение от нейната мощ! Това бяха хора, летели на свои крила до далечни галактики, чиито дълбочина и променлива прелест да покажат на човечеството, което „черният“ По тъй се боеше да не обиди с утопиите си.

Девет човека го погребяха в Балтимор, възвестил най-напред славата му. В същия прощален ден излезе „Аннабел Ли“. И когато луната свети, тя донася мечтания за Аннабел и нито ангелите небесни, нито демоните в земните недра и в нас могат да разлъчат душата на Едгар По от Аннабел Ли — мечтата, недосегаемата — и цял живот догонвана все повече светлина на по[]лета.

ЛЮБОМИР П. НИКОЛОВ
В НАЧАЛОТО БЕ МЕТРОТО

НОЩ

Тази нощ вали. Нямам търпение да е утре. Само да мине нощта. Сънят няма да дойде. Няма сън за мен, а и какво ще сънувам? Времето преди днес, когато бях добре, не, не, не разбирате — наистина добре. Имах всичко, което си пожелава един обикновен, подреден, самодоволен, оял се, пазещ диета, неморален моралист, устои на тая прогнила система, трегер на безкултурието, роден с по-висши цели и отраснал в калъпа на посредствеността. Има такива хора, знаете, всички са такива. Светът, какъвто го познаваме, е създаден по тези мерки, с тези хоризонти и за такива, както свинарникът е за свинете и кокошарникът за кокошките. Ще спи ли прасето на пръчка — невър, на куково лято. Ще погледне ли звездите и да вземе да въздъхне, или по-скоро ще изгрукти и ще зарови муцуна в сладката, мека, топла кал, пълна с миризми и сигурност. То така е устроено прасето, ще кажете — добре. А ние, ние как сме устроени? Сложно. Постмодерно, има модерни аромати нашето време, аууу, този аромат вече не е актуален, ми този сезон излязоха нови аромати за активната жена, за съзерцателния неподвиждащ мъж, дето аха да му дойде някаква сила, аромати за слепи, те са по-чувствителни, знаете, а това пък е парфюм за котка. Преобладаващо пасивни аромати за изчерпани, такъв е трендът, защото видяхме всичко — декаденс крив и уродлив, презрителен към романтизма, ъндърграунд при комунизма, пиърсинг на езика, филми безброй с бой, задръствания и седиш в абсолютно новата си кола, часове наред, седиш, чакаш някакъв светофар на километър напред да те пусне, а той ти брои секунди и се чувстваш като секунда, като нищо, защото във всяка секунда имаш да свършиш нещо за десета от секундата и така си уж зает, а нищо, нищо не излиза от това накъсване на интервали. Някои неща искат време, като подстригването, къпането, и тогава разсъждаваш, идват ти мисли, защото си спрял за малко. Сложни мисли за сложни хора. И така до вчера. Напълно реализиран човек, адаптиран към средата, пробивен където е по-меко, твърд с подчинените, леко юпи, леко скръндзав,

щедър към просяци, по малко де, не напълно. Нощем, трябва да признаем, с леко разклатени устои, липса на сън, мечти, такива работи, но най-важното, това, което се забравя непременно на сутринта — че нещо не е в ред, че това е само един възможен сценарий, тоя, в който съжаляваш, като умираш, защото сигурно има и друг, в който не съжаляваш, когато умираш. Пак съжаляваш, така най-общо, че умираш, човешко е, но точно когато умираш, има две секунди, когато технически си умрял, а душата ти за последно оглежда пейзажа, обръща се към миналото, към онтогенезата на този труп, който остава, и е доволна; това е в другия сценарий. Преходът е трудно нещо, като умираш, нямаш избор, но като си жив, е много, много трудно.

ПРОМЯНА

Не смятах да правя промени, във времето преди днес живеех добре — според канона на общество с мъртви поети, с повече готварски рецепти, отколкото литература, с леко оголени зъби, защото животът е борба, нали така, оттам идва напредъкът, да, но накъде отива напредъкът не е ясно, защото напредък е дума, не е състояние на нещата. Дълбоко някъде чувствах, че напредвам пропадайки.

Промяната ме връхлетя днес с появата на една ектоплазма, на не напълно материализирания образ на моята учителка от началното училище г-жа Кирова. Тя се появи, без съмнение, за да ме спаси. Къпех се, нищо не виждах, протегнах се да взема самобръсначката, ритнах една пластмасова кофа, тя падна и тогава стъпих върху неправилния ѝ цилиндър; трудно е да се задържиш върху мокра търкаляща се кофа, затова прехвърлих цялата си тежест върху другия крак и сцеплението му с плочката не издържа; падането стана напълно неконтролирано, без никаква грация. Паднах с глава между бидето и тоалетната чиния на сантиметри от щръкналата четка за почистване на тоалетната. Избегнах най-грозната и унижителна смърт, защото тази четка можеше да пробие черепа ми през очната кухня и това щеше да е най-позорната възможна гледка, особено за мъртвец. Непоправимо.

Кирова се появи в мъглата от пръски, като холограма, не като плътен обект от нашия свят, но с неотразимото присъствие на моята обичана учителка от началното училище.

— Владимире, каква беля щеше да стане!

— Г-жа Кирова, без да искам, стана — веднага придобих манталитета на ученик от втори клас.

— Животът е дар, Влади, не си играй с него.

Бях гол, г-жа Кирова бе на същата възраст, на каквата ми преподаваше преди години, сега бяхме почти връстници и стоях пред нея с цялото си възхищение и страхопочитание от ония години. Страшно се притесних.

— Извинете, само да си взема кърпата — понечих да я заобиколя.

— Ако искаш, протегни се направо през мен, няма проблем. Внимавай да не вземеш пак да паднеш. За нас голотата не е интересна — отвърна Кирова.

Промуших ръка през нея, през този облак от капчици с човешки разум, и взех кърпата. Увих я около кръста си и това донякъде ме успокои.

— Нали знаеш, че беше любимият ми ученик, и сега като видях, че ще си пробиеш главата, трябваше да се появя и да дръпна четката.

— Как разбрахте, че така ще стане?

— Нашето време е друго — имаме предчувствия и повече време за реакция. Повече време и много малко физическа сила.

Не вярвах на ушите си, още по-малко на разума си.

— Не искам да съм невъзпитан, но вие мъртва ли сте?

— Не като другите мъртви. Още съм наоколо, много деца съм учила и ги обикнах и така се създаде една връзка, неподвластна на времето. Свързана съм с тоя свят и с децата и съм нещо като куриер. Така да кажем.

— Благодаря, че ме спасихте, госпожо. Много мило от ваша страна.

— Далеч си от спасението. Живееш безсмислено. Беше опит да се преродиш, уж нещастен случай. Но толкова грозно щеше да стане. Ужас. Не можех да го позволя, не и за теб.

— И сега какво да правя, знаете, че винаги съм ви слушал... — Приближих се една стъпка към нея и фантазменият ѝ образ моментално отстъпи една крачка. Имах чувството, че съзнанието ми я прожектира пред мен.

— Сега си като другите. Всички усещат, че има нещо друго, някаква друга логика и по-прекрасен живот, но никой не прави нищо по въпроса. Никой не е готов да си мръдне и малкия пръст, за да промени нещо. Ти колко секунди отделяш на ден, за да промениш нещата? Каж ми, момченце, колко. — Гласът ѝ бе както си го спомнях от училище. За малко да заплача в тази топла баня.

— Госпожо Кирова, моите уважения, но вие сте ектоплазма, вашият вид е толкова нереален, че вместо да ме стимулира да променя нещо, по-скоро се отчайвам. Радвам се искрено да ви видя, като дете

ви слушах с отворена уста, науката я имаше написана черно на бяло в учебниците и напредъкът бе ясен, урок след урок, а сега чувам съвети от облак с вашия глас.

— Успокой се! По-висшите науки не са в книгите. Не може да са в книгите, защото искат отдаване, не учене.

— Да, но реалният живот ми изпива силите. Не ми остава време за друго...

— И после падаш в банята и ако не се появи някоя ектоплазма, което е изключително рядко явление, умираш. Едно на минус шестдесет и осем милиарда — толкова е рядко, ако се чудиш. Странно е как нещата се разделят на реални и нереални и след това нереалните неща се приемат за несъществени. Реалният живот често е нереален по своите резултати и постижения.

— Добре, вярвам ви. Но това са само думи, като в езотеричен роман. Мистика, злоупотребяваща с мечти. Не мислете, че не съм чел и не съм се вълнувал, но не мога да мръдна и крачка напред. Духът изкусител трябва да се докаже, трябва да извърши някакво реално дело, иначе всичко се изпарява, да кажем, при първи петли. Извинете, че така ви говоря, защото вие сте духът, а точно от вас нямам право да искам нищо повече.

— Искаш практическо пособие, пътеводител някакъв.

— Да си призная, най-добре е машина, уред... но не махалото на хипнотизатор, багети или плексигласови пирамиди. Това са детски играчки. Трябва ми нещо... да го наречем „уред за космическо съзнание“ или „правилните очила за по-висшия свят“, или „аура, стигаща до небето“.

— Скромността краси човека — иронично добави Кирова.

— Съжалявам, че така направо, но от малък съм свикнал да се уповавам на вас и сега когато сте тук, колкото и свръхестествено да е това, търся от вас конкретна помощ. С нетърпението на току-що спасен.

— Добре. Ще видя какво мога да направя. Сега си легни, защото след малко ще получиш ужасно главоболие, което утре в десет ще ти мине. Довиждане засега. — И тя се изпари.

Аз отворих вратата на банята, това полутъмно, замъглено от пара пространство, където могат и да се случват странни неща, и външният

свят се плисна пред очите ми в целия му див хаос. Както бе казала, получих страшно главоболие.

СОЛАРИУМ

Чух звънеца на входната врата.

— Имате пратка — на вратата са двама от куриерска фирма с униформи. Единият ми подава документи. — Подпишете.

— Каква е пратката?

— Солариум.

— Не съм поръчвал солариум. Сигурни ли сте?

— Нали това е адресът... Владимир Петров, нали? Ето, това е обратна разписка, подател Валентина Кирова.

— Кирова ли казахте? Да, да, сетих се, разбира се... Дайте да подпиша.

Внесоха солариума в къщи. Вероятно им изглеждам прекалено развълнуван за човек, получил солариум. Не мога да им обясня, че не е за солариума.

— Колко ви дължа?

— За сметка на изпращача е. Нищо не дължите.

— Има ли посочен адрес на изпращача, телефон?

— Има посочена пощенска кутия — Централна поща, кутия 138.

— Няма ли други данни?

— Не. Не са посочени — отговори единият и си тръгнаха.

Камионът потегли по обичайния начин, но ако бе литнал, нямаше да се учудя. Обиколих солариума няколко пъти. Това е последната вещ, която бих ползвал. Солариумите са вредни, но този солариум е от Кирова — ще се жертвам за нея. Неудобно ми е вече да я наричам госпожа, та тя е на моята възраст.

Разопаковах пратката, намерих книжката за инструкции, а вътре бе пъхната бележка, писана на ръка:

„Влади, това не е солариум. Надявам се, това няма да те разочарова. Този уред е много специален. Приеми го като личен подарък. Приложенията му са наистина шокиращи. Моля те, експериментирай с него.

Валентина Кирова

P.S. Може да ме наричаш Валентина, сега сме по-скоро колеги.“

Хубаво писмо — отговор на моето хленчене — ето това е машина, уред, експериментирай. Уредът поразително прилича на солариум; може да влезеш вътре в цял ръст и да затвориш капака. Вероятно може да се монтира на покрива на кола и човек да пътува вътре, спейки чак до морето, и там пак да си живее в тоя хай-тек куфар, без да плаща за палатка. Надявам се Кирова, т.е. Валентина, да не чете мисли от разстояние, защото веднага ще си вземе обратно тенджерата за задушаване на хора. Това не е от неуважение, просто съм леко нервен.

Фантазирам си какви са шокиращите приложения на уреда. Готов съм да вляза вътре и да затворя капака. Започвам да чета инструкциите за ползване. Не са много и няма нищо техническо. Описания от рода на това: „Влизайте в камерата, когато сте спокоен, най-добре леко гладен, в добро душевно здраве и положително настроен към живота“ или пък „Не стойте повече от час в уреда, може да загубите важна информация“.

„Ако почувствате някакви неразположения — няма да ги описваме, защото различните хора имат различни неразположения — изчакайте спокойно да преминат и ако не преминат, преустановете сесията.“

„Откровено казано, не очакваме нищо лошо да ви се случи докато използвате уреда.“ — Това бе последното изречение в инструкцията за ползване. Напълно успокоителна инструкция за уред, който не се включва в контакта. Влязох вътре, затворих капака и зачаках.

Вътре бе абсолютно тъмно, никакъв шум не се долавяше отвън, имах чувството, както никога досега, че съм сам със себе си, все едно че не съществуват други хора, но това е субективно и все едно че не съм го казал. Изчаках, както си мислех половин час, излязох, оказа се, че съм бил вътре десет минути. Пристигна съобщение на мобилния ми телефон, че имам пропуснато повикване. Да — едната тайна на камерата се предаде неволно — вътре не работеше мобилният телефон. Поставих го в нея, затворих капака. Набрах си номера от домашния телефон и зачаках. „Няма връзка с този номер“ — естествено. Представих си, че аз съм един човешки джиесем и няма връзка с мен, когато съм вътре. Може да загубите важна информация,

нали така пишеше вътре; ще я карам по-кратко с експериментите, ще продължа утре.

РЕСТАРТ

Разглеждам устройството и наистина ме е страх да не видя надпис „произведено в Китай“, защото не може да влагаш надежди в нещо, което може и да се счупи след седмица. Няма надпис. Лягам вътре за още една сесия. Коя информация е важна за мен? Та това, което знам, не ме прави много щастлив. Ако ми изчезне някаква информация, дали това задължително е лошо? Ако някои спомени изчезнат от паметта ми, дали няма да съм по-щастлив? Кирова, какво е това чудо?

— Your captain Valentina, speaking — гласът на Кирова. За малко да получа удар.

— Госпожо... Валентина, изкара ми акъла.

— Искаше да ме питаш нещо, нали?

— Ще те видя ли, ако изляза от камерата, дали си наоколо в плът и кръв?

— Знаеш, че това е невъзможно, сега контактът ни е чисто ментален. Стой си в камерата, така е по-лесна комуникацията.

— Благодаря за подаръка. Какво е това всъщност?

— Още е трудно да се каже. Божествен дизайн. Това е камера, която изолира от електромагнитните полета в средата. Когато си вътре, все едно че не си на тази планета. Изолира те от естествените полета на Земята и от създадените от човека полета. Организмът ти е сам. Не стой по-дълго от час, клетките ти могат да забравят какво трябва да правят. Смятаме, че до час не е опасно.

— Смятате!?! — питам с една иронична нотка.

— Предполагаме...

— Добре, но кои са другите.

— Академик Ерофеев и другите, не мога да ти обясня сега. Престоят в камерата възстановява аурата. Болести, съществуващи в полеви вид, изчезват. Клетките, развиващи се неправилно, като раковите например, се връщат към първоначалната си програма.

Костите заздравяват учудващо бързо. Човекът, като цялостна система, се връща към изходната си програма. Оздравява.

— Каква е първоначалната програма при човека?

— Тази, с която се е родил — отвръща Кирова. Знае как да обяснява на глупави ученици.

— Има ли такава?

— Да, после се поврежда — бъгъсва — нали така казвате — цикли. Човек става тъжен, мързелив, занемарен, депресивен, болен, като празна кутия, носеща остатъци от душа.

— Значи камерата е нещо като рестарт за човека.

— Не е пълен рестарт, защото не губиш съзнание. Но да, в общи линии рестарт на клетъчно ниво — продължава тя.

— Валентина — започвам и знам, че говоря повече на себе си. — Ще ми помогне ли? Има някаква обвивка, която искам да сваля от себе си.

— Да, трябва ти нещо такова. Всеки след двадесетата година има нужда от този рестарт.

— Какво по-точно да правя? — попитах и дори си приготвих лист да запиша. Отговор не дойде. Пак останах сам.

НЕБЕСНА АУРА

Всеки ден лежа в камерата по половин час. Вече цял месец, Кирова не се появява, но сигурно знае какво става. На мястото на един изваден зъб започна да ми расте нов. Имах един диоптър късогледство на лявото око, но сега и с двете очи виждам чудесно. Не че има много за гледане, живея подреден живот в обичайна среда. Не ме боли абсолютно нищо. Две бенки ми изчезнаха и раната от едно порязване заздравя за една нощ. Спя като бебе — дълбоко, с някакви сънища, които разлюляват тялото ми, и нито знам къде съм, нито ден ли е, нощ ли е. Когато се събуждам, реалността постепенно, бавно се пропива в мен. Докато не се пропиет, няма реалност — има преход. Имам чувството, че тялото ми е от някаква много лека, но хигроскопична материя, която при събуждане попива физиологичен разтвор. После се задействат едни сензори и в мозъка ми присветват съобщения — гладен съм, дай вода, жегга, тъмно е, чете ми се поезия, да, Рафаел Алберти, припламват усещания, но това е чрез тялото, тая гъба с физиологичен разтвор. Насън при мисълта за вода се потапяш във вода, ти ставаш вода, каква ти жажда.

По-весел съм. Не мога да си призная, може би дори щастлив. Насън не съм щастлив — целият свят е щастлив, всички и всичко в него. Когато се събудя, да, пропивам се с някакво щастие, но то е в свят, който не е щастлив. Колко може да си щастлив в нещастен свят — не е задълго, скоро ти свършват батериите.

Лежа в камерата, тъмно е, но съм затворил очи, така имам усещането за пълно отделяне от света. Ненадейно виждам жива картина — един човек с пронизващи очи обяснява на други трима на руски: „Знаете ли, че в клетката се извършват 10 на девета степен химични реакции за секунда... за една секунда; и работата на всяка клетка е специализирана и същевременно съгласувана в свършеното единство на организма“. Всички внимаваха какво им говореше. След пауза продължи: „Генетичната информация не може да осигури това,

не е достатъчна и не може да бъде дозирана във времето. Биоинформационните полета на всеки вид управляват процесите“.

Замислих се върху казаното и картината изчезна. Това бе нещо ново, досега се ровех в собственото си съзнание, изскачаха образи и усещания от подсъзнанието, дори от непознати светове, но винаги присъстваше някакъв мой Аз, дори и когато се появеше Кирова, а сега, абсолютно неконтролирано, се появи тази картина. Напълно нелогично.

— Не е нелогично — чух познат глас. Беше Кирова.

— О, толкова се радвам да ви чуя!

— Не е нелогично — повтори Валентина. — Човекът, когото видя, е академик Ерофеев от Новосибирската академия на науките. Той изобрети машината.

— Какво искаше да каже академик Ерофеев?

— Най-общо е следното: всеки отделен вид растения, всеки вид животни и хората имат свое информационно поле. Без това информационно поле не могат да се развиват правилно. Това поле е в средата, не е в клетките. То е организиращо поле, много по-всеобхватно от генетичната информация.

— Валентина, не съм сигурен дали разбрах.

— Не е трудно. Ако мислиш, че ти си дете, а аз ще ти наливам разум в главата, няма да стане — това тук е друга наука.

— Опитвам се да разбера. Много време мина от последния ни разговор.

— Колко време мина? — Гласът на Валентина идва отляво, странно е, че не го чувам отгоре или пък стерео. Обръщам глава леко наляво. В камерата е абсолютна тъмница, а аз обръщам глава наляво и търся с очи Кирова. Леко е абсурдно, естествено, но иначе мисля, че добре се разбираме.

— Мина цял месец — казвам леко сърдит.

— Не знаех, извини ме. В този вид съм малко небрежна към земната етикеция, месец е много, наистина.

— Какви са тези полета? В камерата ми се случват наистина странни неща, много са хубави, но безопасно ли е?

— Зная малко... благотворно е и почти безопасно. — Валентина обяснява с весели нотки в гласа. Почти кокетничи.

— Но какво става?

— Ако искаш, ще карам поред. Биоинформационните полета са жизнено важни за организма. Първо съществуват полетата, после е организмът. Полетата отговарят за появата и правилното развитие на организма. Без полетата човекът не може да се развие. Собствените информационни полета на всеки вид контролират процесите. Ще ти илюстрирам с този пример. Хора могат да живеят на Луната само ако и там ги има организиращите полета на човешкия вид. Ако ги няма тези полета или са изкривени, хората не могат да живеят на Луната дори и да имат храна, въздух и всички други условия за живот. Камерата те зарежда с истинските полета, с изначалните полета, създадени за човека.

— Затова ли ми расте зъб?

— Организмът ти още е млад, може да си го позволи.

— Защо аз?

— Точно ти. „Аура, достигаща небето“, нали това искаше. Само че това, което искаш, е от човешка гледна точка, казано с високомерие. Защо да не кажем „небесна аура, достигаща човека“? По-точно, по-добре и по-здравословно.

КАМЕРНО ЩАСТИЕ

Има един тънък мост между реалността и отвъд и трябва да имаш смелост да минеш по този мост. Трябва да имаш смелост и да се върнеш по същия мост. Светът отсам, където живеем, може и да се подреди по друг начин; в този си вид е плод на някаква агресия.

В камерата е друго. Отпускам се напълно, забравям кое е правилно, не слагам етикети на нещата, те са добри или лоши само едни спрямо други, не сами по себе си.

Стоя в камерата по-дълго. Вътре не работи компасът: стрелката унило сочи някаква посока и като въртиш компаса, и тя се върти колебливо с него. Сякаш животът за нея е загубил смисъл и се е оставила на течението — да става каквото ще, какво значение има някакъв си юг — ако си в космоса, къде е юг? Транзисторът не работи, вътре в камерата емпетри-плейърът работи, но зле. Софтуерът забива. Нали така са устроени новите уреди — натискаш копчетата и то вземе та стане. Ние знаем какво очакваме от машините — и те се научиха какво да правят. Едно зърно боб знае какво да прави. Една капка вода знае кога да замръзне и кога да се изпари. Малките кукувици, като ги изоставят родителите, и те знаят какво да правят. След като възрастните кукувици вече са отлетели на юг, малките се събират на ята и също отлитат на юг. Как малкото кукувиче знае къде да отиде, за да се събере с другите в ятото, как после намират пътя на юг, като в цялото ято няма една възрастна кукувица с някаква останала памет от миналата година, не е ясно, но намират пътя. Ползват информационните полета на вида си, това ли ми казват Кирова и Ерофеев? Това трябва да е. Няма друго обяснение.

От дългия престой в камерата усещам, че организъмът ми е като нов, нямам дори едно нищожно оплакване, мога да кажа, че всички системи работят чудесно, но и това не е вярно, защото нямам усещане за системи, а за единна цялост. Камерата ме сглобява в първоначалния ми вид. Лежа в пълно щастие и покой. Извън камерата почват да ме атакуват обичайните мисли, ежедневните грижи, разсъждения, порции

смях и меланхолия, без цялост, а фрагменти от личността ми, опитващи да се сглобят.

Камерата пропуска нещо през тайнствените си стени, някакви полета, в които има покой и изначална мъдрост, и спира безсмислените лабиринти на ежедневието, помията на големия град. Престоят в камерата ми напомня на едно усещане, отдавна забравено, когато бях на палатка на Седемте езера, същото усещане за бодрост на духа, щастие, пълното спокойствие, увереност, че каквото и да става, всъщност всичко е наред и има една хармония, която се грижи за всичко и, слава богу, е извън теб.

Кирова, питам наум, Кирова, тази камера трябва да се даде на хора, които са болни, знаеш ли колко хора са безнадеждно болни... Тази камера сигурно ще ги излекува; има хора, загубили пътя, има нещастници с черни мисли и ако постоят на тъмно в тази камера, сигурно ще им дойде акълът в главата. Не може ли тази камера да се патентова, да се произвежда масово? Ерофеев смята ли да я произвежда?

Като говориш наум, не очакваш отговор. Можеш само да си фантазираш как са нещата; не съм я измислил аз тази камера, кой знае как е направена. Аз съм строителен инженер, с други неща се занимавам. Работя по новия ръкав на метрото. Трасето е истински ужас, потънал съм в работа, само камерата ме спасява от стреса. Сега само аз я ползвам, но не съм алчен — искам и другите да видят какво е. Какво ли ще каже Кирова?

Не мога да седя и да чакам повече. Сядам и написвам всичко в едно писмо, подреждам си мислите на листа, слагам го в банята. Чакам.

Валентина не отговаря, никакъв знак. Свалям писмото от стената на банята, дописвам отдолу: „Валентина, ако метрото може да стане изолираща камера, ще спасим града...“, викам куриер и го изпращам до пощенска кутия номер 138, централна поща. Чакам.

ЕРОФЕЕВ

Десет дена без контакт. На десетия пристига писмо с подател Ерофеев. Пише следното:

„Уважаеми Владимир,

Извини ме, че се обръщам така към теб, но така те наричаше Валентина и аз бих искал също така да те наричам. Валентина окончателно си замина. Пресели се в по-добрия свят. Моля те, не скърби за нея. Вече няма да ти се явява като ектоплазма или глас. Представяй си какво би искала да ти каже, и това ще е достатъчно.

Относно идеята ти метрото да се превърне в гигантска камера. Признавам, че това е една от най-щурите идеи, които съм чувал. В началото ми се стори абсолютно невъзможна и технически неосъществима. Не е възможно участъци от тунела на метрото да се изолират с няколкото пласта специални сплави, както е при истинския модел на камерата. Би било само една мечта. В света обаче има синхронност, както знаеш. Идеи като твоята идват почти винаги, когато изпълнението им стане по някакъв начин възможно. От известно време разработваме специална смес, която положена като боя или шпрей, изолира по същия начин, както сплавите. Това прави идеята ти технически изпълнима. Ако е възможно, бих искал да дойда, за да обсъдим подробностите.

Твой Ерофеев“

МЕТРОТО

Академик Ерофеев пристигна и обичайното ми ежедневие отстъпи пред трескава активност. Този човек живееше в успореден на нашия свят, някъде между реалността, която виждаме, и това, което я създава. Не знам какво виждаха очите му, какво възприемаше, но за него полетата бяха толкова реални и осезаеми, както и твърдата материя. Познаваше ги добре. Обясняваше така, че да го разбере.

— Влади, миличък, някога дали са ти правили енцефалограма?

— Да — потвърждавам.

— Добре, сензорите къде са поставени? — пита академикът и ме поглежда проницателно. — Отвън на черепа и какво мерят — мозъчни вълни: алфа, делта, тета. Вълни наистина, а щом са вълни, по дефиницията за вълна се разпространяват в пространството. Съзнанията на хората се разпространяват в пространството, това е необорим научен факт.

Замислям се. Той действително казва истината.

— Това са слаби излъчвания — продължава Ерофеев — но управлението на материята се извършва точно от тези слаби полета. Кой е доказал, че мозъкът произвежда съзнание, все едно че е жлеза и произвеждаща мозъчен секрет? Не е ли по-логично мозъкът да е един приемник? Настройката на човека, ценностите му, това определя честотния спектър на неговото възприятие. Така са нещата — убеден е Ерофеев.

Не мога да не му вярвам; руските академици, знаете, са с потенциал.

Боята, която донесе Ерофеев, е наистина уникална. Боядисахме външните страни на един най-обикновен варел, пригодихме го да може да се лежи вътре, и се оказа, че той има същите свойства като камерата — уредите не работят вътре. Чувствах се чудесно. Ерофеев се поряза нарочно, полежа във варела и на другия ден нямаше следи от раната. Субективно имах същите усещания, както в първата камера.

Страхотно: лъскавият солариум и сивият варел един до друг, толкова несравними външно, но с напълно идентични свойства.

Ерофеев потупва солариума, разказва ми с умиление колко невъзможно трудно е било, докато намерят правилната комбинация, как и Валентина му е помогнала с нейното незримо присъствие, подсказвайки му напълно реални формули, взети незнайно откъде. Произвели само пет броя камери и навсякъде изпитанията минали успешно, на различни континенти и при различни раси хора.

— Ерофеев, мислил ли си да патентоваш камерата? — питам.

— Мислил съм, как да не съм мислил. Патентовал съм разни неща — модели и идейни проекти. Вече съм го минал този път. Но не патентовам вече идеи, които имат и военно приложение. Няма да патентовам модела за камерата. Повярвай ми, военните винаги намират начин да ти вземат разработката. — Ерофеев се замисля и продължава: — Сега поне не ми възлагат конкретни задачи. Сега не сме във война, и слава богу. Когато има война, очакват от теб нещо конкретно, силово. Само че там няма накъде повече. Неуловимото, финото — там е скрит заекът. Бог е в неуловимото.

— Трябва да направим нещо, да използваме камерата за лечение.

— Вече съм го измислил. Патентовах само идейния проект — „Лечение на органични заболявания чрез изолация от електромагнитни полета със земен произход“. Мъгляво, няма да му обърнат внимание. Ако обаче регистрирам камерата, ще я разучат до молекулярно ниво. Разберат ли, че имам пръст в тази работа, ще проучат всичко и не ти говоря само за нашите военни, военните изобщо.

— Тогава...

— Тогава идва на ред метрото — гигантската камера. Чудесна идея, наистина. Как се сети! Виж, ще патентоваме например ново хидроизолационно покритие, да, така стандартно ще се казва, а какво има вътре — е, това ще е сложна химия, и тогава твоята идея влиза в работа. Тази моя смес може да я наречем пластификатор, добавена към обикновено хидроизолационно покритие плюс там още нещо, и ще го патентоваме. Прецени какви трябва да са пропорциите, от тази смес са необходими минимум осемдесет грама на квадратен метър, а ти прибави към това хидроизолатора. Представи си: нова хидроизолация за метрото с необходимите сертификати и стандартно приложение. Ще направим крайната цена приемлива. Имаме достатъчно средства и ще

пробием с цена. Не печелим от това, нали — Ерофеев се смее заразително, като едно щастливо дете. — Така ще стане. Военните няма да ровят — клати убедено глава.

Заразява ме. Един гений практик, това не се среща често. Като знам какви може да са последствията, ми се замайва главата. Като инженер, имам свобода на действие. Мога да решавам какви материали да се използват, как да се направи хидроизолацията на тунелите и халетата, и всякакви технически подробности. Слава богу, направихме добре предишните тунели и сега се работи по-смело, без много обсъждания.

В НАЧАЛОТО БЕ МЕТРОТО

Спомням си ясно и сега, след толкова години, онова неудържимо, разтърсващо усещане, чувството, преди метеорит да удари Земята, секундата преди земетресение. Ерофеев не бе случаен човек, бе с мисия и каквото бе намислил, ставаше. Всичко бе реално и постижимо, но бе нереално по своите измерения — осемдесет хиляди човека щяха да минават на ден през станция „Университета“, средно с по осем минути престой — да, с това можеше да се започне.

Спомням си като днес откриването на новия ръкав на метрото: линията „Университета — Младост“. Дългоочаквано откриване, тържествено. Апотеоз на метростроенето в България — спирки с чудесни зали, с акустиката на опера, осветени като за бал, облицовани с мрамор, с чудесна хидроизолация под мраморите, с такава изолация, че човек забравя откъде идва и накъде е тръгнал. Сега се само защо е на тоя свят, и имаше случаи, когато след малко чакане, след някакви си пет минути, някои се сещаха за нещо много важно, но забравено, за някой много важен човек, и излизаха на бегот от метрото. Други се сещаха, че от тая работа и бързане още нямат бебета и не отиваха на работа, защото бебетата са къде-къде по-важни. Тръгнаха едни слухове, че метрото лекува главоболие, говореха и за един парализиран, видите ли, който просел долу, взел че се раздвижил, взел че проходил и как е станало това, един господ знае, и после спирката се напълни със сакати, с парализирани, с инвалиди, но за ден-два се оправяха и си тръгнаха, та сега прииждаха от чужбина, чули отнякъде какво става. Гледали по телевизията, то по цял ден това снимаха.

Помня, още на откриването всички бяха неимоверно щастливи. Кметът като преряза лентата в централната зала, каза, че толкова щастлив не се е чувствал никога през живота си, и щеше да звучи малко странно, едно метро е все пак, ако и другите не се чувстваха и те дълбоко щастливи и преизпълнени със странно очакване за нещо хубаво. Ерофеев, и той заразен от общото настроение, ме прегърна и каза:

— Представяш ли си, Влади, какво ще стане, като направим всички спирки такива? Да, ще започнем с метрото, пък после ще видим...

ГРИГОР ГАЧЕВ

ИЗВЪН КАРТИНАТА

— Не ми харесва. Котката като че ли всеки момент е готова да се обърне и да одраска Нейно Височество.

Сират огледа внимателно картината. Може би малко виолетов отблясък върху козината на животното? Не, няма нищо, което би могло да го обясни. Трябва да постави някъде яркожълт предмет. Ако драконът на гоблена вдясно издишва огън — не, не се връзва... А, ето по-добра идея.

Момчето избра най-разрошената четка, натопи я във вода и я приглади с ръба на дланта си. След това добави няколко внимателни мазки върху предната лапа на животното и духна лекичко, за да подсуши бързо гланцираната боя. Сега лапата изглеждаше като току-що измита.

— Така е по-добре — усмихна се старият художник. — Само да не навиреш нос, ей! — След това внезапно млъкна и се ослуша. — Идва Негово Височество херцогът! Я да опитаме...

Той се протегна и постави картината на отвора към страничното помещение. След това леко я заметна с дрипавата завеса, за да не личи рамката. Едва се беше отдръпнал, и вратата на ателието се отвори.

— Привършихте ли портрета на принцесата? — Херцог Бако изглежда злобно двамата. Шарещият му поглед изведнъж спря върху картината.

— А, това вече е нахалство! Да държите Нейно Височество да ви позира чак досега! Мелиса, веднага ставай и тичай на обяд!... Чуваш ли какво ти казах? Веднага ставай... Ха!... Кой измисли тая проклета шега?!

— Аз съм виновен, Ваше Височество — пристъпи напред старецът. — Бях оставил картината да съхне...

Очите на херцога се присвиха като цепки.

— Подиграваш се с член на кралското семейство, а?! Бегом до палача да ти удари двадесет тояги на голо!... Не, не сега. Утре, след

като поднесеш картината на краля. И имай само наглостта да забравиш!

— Слушам, Ваше Височество! — поклони се старият художник. Херцогът се завъртя и тресна на излизане вратата така, че цялото ателие потрепери.

— Довечера има бал, и Негово Височество ще се напие, както обикновено. На сутринта може би ще си спомня името и титлите си, но не и наказанието ми — усмихна се старецът, докато с мъка изправяше болния си гръб след поклона. — Е, какво ще кажеш?

— Мисля, че вече е готово, учителю.

— О, не. Една картина никога не е готова докрай. Може да е достатъчно добра, за да бъде поднесена. Само че тази май още не е.

— А какво повече би могло да се направи? Ако се добави дори едно цвете във вазата, ще стане прекалено претрупана.

— Точно така, момчето ми. Няма нужда да добавяш на нея. Трябва да добавиш останалото извън нея. Схващаш ли?

— Тъъ... май не.

— Добре, внимавай сега. Къде стоеше дойката вчера?

— Тук вляво, от другата страна на масичката.

— И как ще я нарисуваш там?

— Няма как — картината не обхваща тази част от стаята... Не се сещам.

Майсторът се намръщи.

— С какво на картината ще подскажеш, че дойката стои извън нея, тук отляво?

— Хм... Може би ако Мелиса гледа натам?

— Нейно Височество, селянче такова! Нямах капка уважение към дворецовите нрави... Твърде е грубо. Нещо по-деликатно? Например би ли хвърляла някаква сянка в обсега на картината?

— Не. Впрочем, май да. Светлината от крайното прозорче трябва да дава лека сянка върху покривката на масата. Лявото рамо и част от главата.

— Това вече е по-добре. Както знаеш, червените дрехи на кралското семейство хвърлят зелен оттенък, а зелените дрехи на слугите — червен оттенък...

Сират се зае с четките.

— Така?

— Преливането не е достатъчно плавно, но ще го оправиш после. И това, че роклята на дойката има падащи гънки и не е толкова пристегната в кръста — също. А сега ми кажи какво друго на картината ще е различно?

— Вазата с цветята. Кристалните повърхности ще отразяват зелената рокля.

— Точно така. Само внимавай коя точно как ще отразява, иначе всички ще си помислят, че там стои морско страшилище кракен.

Момчето прихна, бързо разбърка боите и се зае да нанася поправките.

— Друго, Сират?

— Не се сещам...

— Светлината, падаща върху дрехите на дойката, се отразява навсякъде. Включително към принцесата. Как ще пада и какъв оттенък ще има?

— Разбрах.

— И как ще е набран килимът?

— Ох, да. Щях да забравя.

— И още...

Сират трескаво смесваше боите по палитрата. Старият Хамонд му беше позволил да нарисува вместо него картина за краля, и той не биваше да го подведе.

Падна доста работа, но по залез слънце всичко беше както трябва. Старецът внимателно положи картината на големия статив в ъгъла.

— Надявам се да хареса на Техни Величества. Не е като най-доброто, което рисувам — очите му проблеснаха шеговито към момчето изпод побелелите вежди — но и така ще стане. Тепърва ти предстои да учиш още много. Лягай сега, преди да се е стъмнило.

Когато слънцето огря плочите на двора на замъка, двамата отнесоха картината в галерията. Наложиха се да изчакат Негово Величество до ранния следобед — балът се беше отразил неблагоприятно на съня му. Кое то всъщност и се очакваше.

Момчето вървеше покрай високата стена, изучавайки портретите на владетелите на кралството от самото му основаване, по един

портрет на всяка двойка — крал и кралица, та до още празното място на сегашните. В самото начало, точно до входната врата, висеше портретът на Гарик I — родоначалника на династията. Платното беше силно напукано от старост, боите — избледнели. В ъгъла се виждаше мъничък подпис. Младият художник никога не беше виждал картината откачена, но Хамонд му беше разказвал, че на гърба ѝ е залепена грамотата, с която Гарик I е назначил автора за първи придворен художник на кралството. Оттогава бяха изтекли хилядолетия, но традицията се спазваше — при кралския двор винаги имаше художник.

Трудно беше да откъснеш поглед от картината. Лицето на краля излъчваше воля, смелост и благородство на бог. Легендите разказваха, че когато разгромил войските на варварите, той не само пуснал всички пленени врагове да си вървят у дома, но и наредил ранените измежду тях да бъдат лекувани наравно с ранените от собствената му армия. Че по време на Големия глад, последвал преселването на неговите поданици тук, той продал златната си корона и ограничил дворцовата прислуга, семейството си и себе си на едно ядене дневно, за да има храна за простите хора. Историята на кралството започваше с девиза му: „Можеш да бъдеш истински крал само ако си слуга на народа си, можеш да повеляваш над живота на поданиците си само ако си готов да умреш за всеки един от тях“.

Момчето приклекна до картината и впери поглед някъде в пространството. В мечтите си той беше крал, равен по благородство на Гарик. Пред него преминаваха победени врагове, на които той подаряваше свободата и живота, бедстващи поданици, заради които той се лишаваше от последния си залък, битки, в които той повеждаше армията си пръв пред всички, пленени след бунт васали, на които връщаше след молбата за прошка и пост, и титла...

— Сират, бързо тук! Техни Величества идват! — изтръгна го от унеса гласът на учителя му.

Кралят не беше в настроение да се отдава на изкуството. Известен като познавач на хубавото вино, той сигурно смяташе да продължи да допълва познанията си и тази вечер. Кралицата обаче, макар и също в лошо настроение, беше напълно трезвена.

— Алгамена!

Дойката мигновено се появи на отворената врата на залата. Сигурно беше очаквала да я повикат.

— Това там ти ли си?

Алгамена проследи с пълно недоумение ръката на кралицата, която сочеше покрай картината.

— Не, Ваше Величество, ръбът на прозореца...

— Гъска! Гледай внимателно картината!

— Но това там не е... Ах, да! Наистина, като че ли съм аз! Колко интересно — не са ме нарисували, а пак...

— Млък! Червей такъв, как си си позволил такова нахалство?

Художникът наведе унило глава.

— Виновен съм, Ваше Величество. Нейно Височество принцесата много обича дойката си, и си помислих, че...

— Когато Нейно Височество стане Нейно Величество, тогава ще решава какво да се рисува и какво не! А дотогава го поръчва Негово Величество съпругът ми. Нали така?

— Тъхъ — потвърди Негово Величество.

— Не може проста слугиня да е на една картина с кралските особи! Да беше Бако, пак добре, но това вече е нахалство! Утре ще ми представите картината поправена!

— Ще бъде изпълнено, Ваше Величество. Без никого или с Негово Височество херцог Бако на мястото на дойката?

— Без никого! Какво общо има този... братът на уважаемия ми съпруг, с принцесата?

— Чакай малко де! — прекъсна я кралят. — Алберт винаги хленчи, че ми е роден брат, а го няма на нито една картина с нас...

— Не и на тази! Да беше примерно с нас в лятната градина...

— Добре, нарисувай ни в лятната градина. И с него по същия начин — хем да го има, хем да го няма! Хи-хи-хи!

Старият художник мълчаливо се поклони. След това сбута момчето и двамата понесоха картината обратно към малкото ателие.

— Не е честно — пъшкаше Сират, докато замазваше сянката на дойката. — Толкова старание, и изведнъж — на вятъра! Заради едно хрумване на кралицата сега трябва да унищожим най-майсторското в картината.

Хамонд присви очи. Бръчиците в ъгълчетата им се размърдаха.

— Старанието никога не пропада. Творенията може да бъдат унищожавани, но живо ли е умението, то ще сътвори нови... Стига си се мусил, оправи по-добре и ухото на котката. А утре ще се заемаме с новата поръчка.

Сират яростно заразбърква боите.

— Не е вярно, учителю! Ако всички най-хубави неща се унищожават, ако не се оставя нищо, с какво ще остане това умение? Ти си единственият, който знае как да нарисува нещо извън картината. Ако сега ни нападнат варвари или съседите и ни убият, това умение ще бъде изгубено завинаги!

— Завинаги? След ден, или година, или сто години някой друг също ще успее да го направи. Ако не бях видял мозайката от цветни камъчета пред колибата на баща ти, сега нямаше да си ми ученик. И може би щеше да го откриеш и сам. А и сигурно нямаш претенциите да си най-гениалният художник, който някога ще се роди? Пък и нито варвари, нито съседи са се събрали пред портите на обсада.

— Но все пак...

— А и защо мислиш, че съм единственият истински майстор? Разгледай внимателно картините в галерията. Ще забележиш много интересни неща.

Този път старецът изписа сам всичко важно. Сират нахвърли дрехите на двойката и дърветата наоколо, но му беше забранено да пипа подробностите. Младите крал и кралица стояха наред лятната градина, тя — наведена над уханно цвете, той — вперил поглед на победител в далечината. Встрани от краля, току зад рамката на картината, се усещаше присъствието на херцог Бако. Откъм страната на кралицата, също току иззад рамката, личеше падналият ѝ бял воал.

— Ако зависеше от мен, никога не бих нарисувал херцога — промърмори Сират, подострайки внимателно перо за тънки линии. — Заслужава ли такъв човек да стои до Величествата в галерията долу?

— А защо не?

— Но това е кощунство! До портрета на Гарик Благородни — този... този...

— Няма ли така всеки от тях да получи още по-точно оценката, която заслужава?

Сират тръсна глава и захвърли перото и ножа.

— Не става дума за това! Единият е заслужил портрет с достойнството и честта си. Другият — с умилквания около краля и с бичове по гърбовете на тези под него! Да, той може да накара със сила другите да вършат каквото пожелае. Но ти, учителю, си наследник на едно от Великите изкуства! Не на месари и ковачи.

Хамонд се обърна към ученика си и внимателно остави четката.

— Защо мислиш, че това да си месар или ковач е по-малко изкуство от това да си художник? Че техният труд е по-благороден и по-възвишен от техния?

— Как защо?!

Майсторът се усмихна, но очите му останаха тъжни.

— Като млад странствувах много. Веднъж пътувах с кораб далече — отвъд морето Океан.

Сират зяпна. Учителят често разказваше за своите пътувания, но никога не беше споменавал за това.

— Оттатък морето Океан ковачите са почитано и уважавано съсловие. Те ни смятат за недостойни да използваме техните творения — така, както ние смятаме чужденците за недостойни да гледат картините на майстори. Любопитството ми обаче нямаше граници, и една вечер сключихме с един млад ковач таен договор — аз ще нарисувам картина за него, а той ще ми покаже какво се прави в техните работилници.

Картината представляваше изгрев над прохода между Кар и Етор, това са две планински долини далеч на север отгук, и върховете около тях са вечно заснежени. Дори учителите ми ме признаваха за равен на тях, а се бях амбицирал, и тя стана по-добра от всичко, което бях рисувал дотогава. Когато я видях, ковачът стоя неподвижен доста време, след което заплака. Така разбрах, че е достоен за нашето изкуство повече от много мои познати... На следващата вечер той донесе в странноприемницата ковашки дрехи и преоблечен така, ме преведе из техните работилници.

Видях неща, които ме потресоха. Видях изковано от метал хилядолистно дърво, при най-малкия полъх на вятъра клоните се огъваха и листата шепнеха странни, но приятни и никога неповтарящи се песни. Видях меч, който блестеше като слънце и с един удар разсичаше на две камък колкото човешка глава, без да получи и

драскотина. Видях пиано, което свиреше самò, задвижвано от механизми, по-сложни от всичко друго, което съм виждал през живота си. Там имаше огледала от сребро, които правят жената да изглежда красива, и други, които показват истинското лице на човека до теб, зад колкото и благовидно изражение да е скрито... Затова вече никой не може да ме убеди, че ковашката работа е груба и черна. И сигурно по света някъде има страна, за която не съм и чувал, но където и работата на месарите е също такова изкуство.

Сират захапа устни. Не искаше да се предава толкова лесно.

— Добре. Но за да получи справедлива оценка, херцогът трябва да изглежда какъвто си е. Сега е изобразен като възпитан кавалер и достоен брат на краля.

Хамонд хвърли към него кратък, внимателен поглед. След това се замисли за малко. Когато заговори, гласът му звучеше дяволито.

— Да речем, че Негово Височество херцогът изглежда твърде авторитетно, а това може да не хареса на Техни Величества. Дали няма някакъв начин това да се поправи?

Момчето вдигна палитрата и се зае. Изви леко дръжките на цветята откъм Бако — сега сякаш те се бяха извърнали настрани от него. Леко замазване на линиите в този край на картината подсказва самохвален жест, откъснато листо в долния ъгъл — надута и глупава поза. За момент смяташе да добави още нещо, но се отказа.

— Така добре ли е?

— Май нещо не ти е симпатичен Негово Височество — усмихна се побелелият мъж. — Дали случайно грубото му отношение към принцесата през онази вечер, когато той така разсеяно я обърка с картината, не ти е повлияло по някакъв начин? Добре де, няма да разпитвам повече... Дай ми сега палитрата, искам и аз да добавя нещо.

Хамонд се наведе над платното и сякаш се преобрази. На мястото на схванатия и болен старец сега стоеше вълшебник, творящ чудеса с едно докосване на четката. Сират виждаше тази гледка десетки пъти на ден, но никога не успяваше да разбере как и защо точно става всичко. Веднъж беше чул придворния писар да казва: „Някои хора стареят като парцали, а други — като катедрали“. Като че ли това беше точната дума — когато хванеше четката, старият му учител изведнъж се превръщаше от едното в другото.

— Забелязва ли се разликата?

Чиракът се вгледа внимателно. Не, като че ли нищо. Какво точно беше оправял учителят? Горните половини на две стръкчета трева бяха откъснати, до тях лежеше мъничко перце, до самата рамка тревата се изправяше след нечие настъпване... следа с формата на... Захвърленият извън картината воал всъщност не беше воал — това беше едра, снежнобяла гъска, подкарвана от приведената кралица!

— Както си спомняш, Нейно Величество разбира от гъски. Вероятно това ще ѝ достави удоволствие... ако го забележи — усмихна се учителят. Очите му заискриха и за момент на Сират му се стори, че вътре в сбръчканото, изсушено тяло е скрито момче на неговата възраст. Той се поколеба за момент, преди да се реши да прошепне каквото мислеше:

— Как ли родът на Гарик Благородни, на Дожан Благочестиви, на Росъл Мъдри можа да даде на света хора като Техни Величества?

Хамонд поклати глава, без да протестира срещу оскърблението към кралските особи:

— Родът значи много, но не всичко, момчето ми. Неведнъж в родове на благородни хора са се раждали изверги... както и в родове на изверги — благородни хора. — Той се усмихна, сякаш говореше сам на себе си. — А сега да предадем, че картината е готова!

Сират бързо изтича да потърси дворцовия майордом. Старият художник се загледа подир него. Дяволитата усмивка беше изчезнала — на мястото ѝ се беше появила тъга, жал и някакво недобро предчувствие...

На следващия ден, докато чакаха краля и кралицата в галерията, Сират отново се загледа в картините. Пред него беше портретът на Росъл Мъдри и съпругата му Алина. Никой не знаеше от кое точно царство е пристигнала Алина; легендите на замъка подшушваха, че тя е била принцеса на феите, влюбила се в младия Росъл, и че именно на нея той е дължал мъдростта си. Ако се съдеше по картината, слухът сигурно беше верен — Алина наистина беше приказно красива и от лицето ѝ сякаш струеше лунна светлина.

Не по-малко легенди имаше за самия Росъл. Как по-големият му брат се отказал от престола в негова полза заради ума му. Как разпознал кой е истинският стопанин на конете и кой — крадецът им,

като накарал един слуга да бие животните пред двамата. Как отгатнал деветте загадки на жреците от Тофу и така ги принудил да разпуснат култа към бога-людоед, без да се стига до война. Как сдобрил градовете Ериа и Авон, които си оспорвали пристанището между тях, като им предложил да се обединят в един град. Сират беше готов да се размечтае (Росъл беше един от кумирите му), но не искаше отново да бъде изненадан от пристигането на краля и кралицата.

Момчето изведнъж изпита странното усещане, че картината сякаш го притегля да стъпи през рамката в стаята на кралете. Да, изработката на дървото странно напомняше рамка на врата. Освен през високите прозорци по стените на кралската стая, размита светлина падаше сякаш и през отвора на картината, и осветяването на двете фигури подсказваше, че на пътя ѝ има някаква сянка — сянката на този, който стои пред картината и я гледа. Момчето се приближи до платното — засенчването променяше цветовете така, сякаш оттатък има истинска стая. Но как ли художникът е постигнал това странната лунна светлина, струяща от лицето на кралицата, да не се променя?

Шумът от стъпки го предупреди, и той бързо зае мястото си до картината. Вместо да седнат на донесените набързо кресла, Техни Величества я заоглеждаха отблизо.

— Хо-хо-хо! Ама че номер! — изнемогваше кралят, пръскайки слюнки. — Хем го има — хем го няма! Повикайте Бако! Нарездам веднага да се яви тук!

Херцогът дотича скоро, дрънчейки с шпори. Сигурно се беше готвил да излезе на езда.

— Харесва ли ти картината, Алберт? И теб те има, нали се виждаш?

Херцогът измъчено се усмихна, кимайки енергично с глава. Ако наистина можеше мляко да се вкисне от физиономия, сигурно всички поданици на кралството днес щяха да ядат извара, помисли си Сират. Когато обаче срещна погледа на херцога, усети, че те с учителя му ще ядат бой. И то доста.

Кралицата в това време удовлетворено разглеждаше изображението си. Погледът ѝ бавно се плъзна към ненарисувания воал, след което разсеяно се задържа на него. Изведнъж тя се наведе и неволно посегна към мястото до картината, където би трябвало да бъде той. Мигновено всички слуги забиха разсеяни погледи в тавана —

никой не искаше да бъде хванат, че е зърнал грешката на кралската особа. Сплетените пръсти на Хамонд побеляха. Кралицата погледна към него, след това пак към картината, след това пак към него. Несигурността в това какво е видяла беше ясно изписана на лицето ѝ.

— Прави ми впечатление, че май мислиш нещо недобро на художниците, а, Алберт? — провлачи кралят. Малките му очички внимателно наблюдаваха поведението на херцога.

— Ами, нищо подобно, Ваше Величество...

— Правилно, братко, правилно! Защото ако вземат да отнесат боя, това ще ме разсърди здравата. Такава хубава картина направиха! Ще наредя да я окачат в галерията, заедно с другите. Нека това да бъде официалното ни изображение. Не се ли гордееш — да бъдеш изложен в галерия, където имат място само кралските особи?

— Гордея се, Ваше Величество — изскърца със зъби Бако.

Сират погледна победоносно учителя си. Хамонд обаче изобщо нямаше вид на зарадван — напротив, внезапно беше посърнал.

— Добре тогава. След като всички сме толкова радостни и горди, вече е време да окачим картината. Може би ти би искал да го направиш собственоръчно, братко?

— Позволете на мен, Ваше Величество — намеси се Хамонд. Гласът му леко трепереше.

— А, да. Правото е на майстора. Давай.

Хамонд взе картината и заситни към празното място на стената. Един от слугите бързо притича за дървената подставка. Хамонд стъпи върху нея и посегна да окачи творбата си. Внезапно обаче кракът му се подгъна, той размаха ръце, изтърва картината и с трясък рухна върху нея. Чу се раздиране на платно.

Лицето на краля бавно се наля с кръв. Сякаш някой пълнеше бокал с вино.

— Ай-ай-ай! Такава некадърност! Май вече е време да си потърсим по-млад художник, а, Алберт?

— Точно така, Ваше Величество! — просия лицето на Бако.

— Само че дъртият пръч още не е обучил наследника си както трябва. Дали просто да не го запознаем с бича? Двадесет удара от мен, а?

— И още толкова от мен!

— И от мен също — добави кралицата. Тя все още не беше уверена какво беше видяла, но каквото и да беше то, добре беше за всеки случай да се поналожи дъртакът. Ако онова наистина е било воал, все ще има за какво друго да е.

След боя се наложи да отнесат Хамонд на носилка горе в ателието му. За щастие, при падането не си беше счупил нищо, а и палачът не се беше престарал с бича — заповедта беше старецът да бъде набит, а не убит.

— Някои знахари лекуват с пускане на кръв. Току-виж ми минал артритът благодарение на Техни Величества — помъчи се да се пошегува Хамонд. Лицето му обаче беше изкривено от болка. Момчето превърза криво-ляво раните с чисти парцали, а през нощта на вратата им се почука тихо. Когато Сират я отвори, нямаше никого, но на прага беше оставена паничка целебен мехлем.

— Странно — промърмори Хамонд, разглеждайки паничката. — От тези на дворцовата стража. Но нямам приятели сред тях, поне не такива, които биха рискували да разгневят Техни Величества. Кой ли е? Сират?...

Момчето се беше сгушило под прокъсаното одеяло и тихичко хлипаше.

— Какво е тъжното в това да ти помогнат?

— В друго е, учителю. Мислех си... мислех си...

— Кажи!

— Че нещата вървят само към по-лошо! Погледни какви са били Гарик и хората му — благороден владетел начело на хора от желязо! А какъв е кралят ни днес! Утрешният сигурно ще е още по-лош. Какво ни чака? Накъде вървим?

— Кой знае? — отвърна замислено Хамонд.

— Добре е било преди. Днес е зле, утре ще е по-зле, вдругиден — още по-зле. Защо да живеем в такъв свят?

Хамонд не отговори.

Раните заздравяваха бавно, и едва след месец старият художник беше в състояние отново да се заеме с работа. Често обаче кашляше

дълбоко и продължително, и после криеше от Сират парчето плат, с което заглушаваше кашлицата... Точно тогава и майордомът им съобщи заповедта на краля — да бъде нарисуван портретът, който ще стои долу в галерията. Без никакви глупости по него и около него.

Поръчението отвори на Сират работа по цял ден. Вчера да тича до пазара и да купи от търговците от север лазурит, днес — да иде заедно с ковача до железните мини, за да събере червен пигмент, утре — да измоли от готвача фъстъчено масло, да стрие пигментите, да забърка боите за картината... А и Хамонд не бездействаше. Постоянно чертаеше с парченце олово по бялото платно линии, слизаше до галерията и оглеждаше с часове бъдещото място на картината, а веднъж доведе главния дърводелец и цял ден уговаряха как точно трябва да изглежда рамката.

Най-сетне една сутрин Хамонд подреди паничките с боя и започна да рисува. Сират помоли да изобрази поне дрехите, но учителят му отказа.

— Ти си още малък. Ще имаш време да изрисуваш една, може би две кралски двойки. А за мен тази е първата и последната. Мисля, че имам правото да нарисувам тази картина сам.

— Поне фона отзад...

— Не, Сират. Тази картина е моят шедьовър. Това, което ще остане от мен. Тя трябва да е това, което съм аз, изцяло и докрай. Разбираш ли ме?

Сират все още беше недоволен, но кимна с глава.

— Добре тогава. Днес Техни Величества са на посещение в Антувал и никой няма да те безпокои. Отиди да разгледаш галерията — знам, че ти харесва.

Новината развесели момчето.

— А какво ще правя утре? Ти не можеш да нарисуваш картината за един ден.

— Трябва. Кралят е поискал утре тя да бъде представена. А и мисля, че това не е толкова непосилна задача.

Сират изглежда стария си учител подозрително, но той нямаше вид като да се шегува.

— Бягай, момчето ми. От тази галерия може да се научи много. И не ме безпокой, докато не се стъмни.

Сират спря пред образите на Росъл Мъдри и Алина. Не беше забравил тайнствената лунна светлина, която не отслабваше от падането на неговата сянка върху нея. Днес непременно щеше да разбере как е постигнато това чудо.

Той прибута дървената подставка до картината и се качи на нея. След това измъкна от джоба си парченце счупено украшение. Погледнати през половинката стъкло топче, мъничките предмети се виждаха по-големи. Той доближи стъклото до изрисуваната повърхност и се вгледа внимателно.

Под увеличението ясно личаха поръсените по боята пращинки минерал. Бяха твърде дребни, за да се разбере от какво са — може би прах от сиктивански мрамор, може би стрито стъкло, може би счукан планински кристал. Сират се огледа — светлината падаше от два прозореца косо. Той прикри с длани лицето на Алина от двете страни така, че да засенчи непрякото осветление, и лунният блясък изчезна.

Ето го и отговора на загадката! Миниатюрните силно отразяващи пращинки отпращаха падналата отстрани светлина напред. Колко просто! А той беше предполагал, че ще му се наложи цял ден да търси каква ли магия има тук.

Доволен от откритието си, Сират погледна отново лицето на изрисуваната кралица... и изтръпна. Заедно с облака от светлина от него беше изчезнала цялата тайнственост. Сега то беше просто лице на една умна и решителна, но белязана от житейските трудности и... не особено красива жена.

Стреснат, Сират отдръпна ръце. Мигновено лунното сияние, замъгляващо чертите, отново се появи. От картината отново го гледаха величието, мъдростта и тайнствеността, които толкова го бяха впечатлили. Момчето отново приближи ръце — и магията отново изчезна. Кралицата пак стана обикновена жена.

Но това, което наистина порази Сират, беше промяната в лицето на Росъл. С лунната светлина беше изчезнала и мъдростта, която се четеше в очите му. Вместо това сега те гледаха към Алина с послушанието на идиот. Младият художник отчаяно огледа картината още веднъж, след това приближи и отдръпна ръце няколко пъти. Нямахше съмнение — когато ореолът от сияние изчезнаше, от картината го гледаха съвсем различни крал и кралица.

Истинските.

Сират усети как стомахът му се свива на топка.

Това просто беше някаква лоша шега на осветлението. Това просто не можеше да бъде така. Толкова легенди за мъдростта на Росъл и красотата на Алина, толкова скрито възхищение, толкова гордост — и изведнъж... Не, сигурно окото го беше подлъгало.

Той отново се приближи и с треперещи ръце засенчи страничната светлина.

Не, Сират, очите не те лъжат. Това е истината.

С изчезването на мъгливия ореол лицата не просто се променяха — показваха се точно такива, каквито са били нарисувани. Ясно си личаха бръчиците около очите на Алина, отпуснатите ъгълчета на устата ѝ, повехналата кожа, започналите преждевременно да посивяват коси — лице на жена, видяла живота откъм грубата му страна. Покорството и мътилката в погледа на Росъл бяха още по-красноречиви. По лицата им беше изписана истинската им история, и дори за момче не беше проблем да я прочете — историята на жена от дребен феодален род, подгонена от врагове, преживяла загуба, мъка, уплаха, отчаяние, минала през бордеите на пристанищата и научила се да крои интриги и заговори, открила най-сетне млад принц в дребно кралство, глупав и смахнат, омъжила се за него чрез измама и прилагала хитростта и интригантството си от негово име, за да съхрани и увеличи късмета, подхвърлен ѝ от живота... За окото на младия художник ясно личеше как са били нарисувани истинските им лица, а после мраморният пращец, или каквото там беше, е бил поръсен върху влажната боя, за да скрие зад мъгливото хало истината.

Сират рязко се дръпна назад. Нестабилната поставка се прекатури и той се озова на мраморния под. Болката от натъртването обаче беше някак далечна — всичко в него гореше. Такава лъжа! Толкова мръсна, долна, гадна, подла лъжа! Толкова легенди, толкова обич и почит към мъдростта и красотата на Росъл и Алина, а те... Беше толкова отвратително. Толкова пъти тайно си беше мечтал да бъде мъдър и справедлив като Росъл. А Росъл се беше оказал дори не просто обикновен човек — беше се оказал малоумен! Сират не можеше да се досети за подходящо сравнение. Той се сви на пода и тихичко заплака от яд и мъка.

Най-сетне сълзите му секнаха. Дори ако легендите за Росъл и Алина бяха само измислица, това не значеше, че всичко на този свят е измама. Момчето вдигна глава и се отправи към портрета на свети Дожан Благочестиви.

И за него имаше не една легенда. Доведените от Гарик били шепа хора сред морето от варвари. За да сплоти кралството, Дожан наредил всички негови поданици да изповядват общата вяра. И тъй като варварите били много пъти повече от кралските хора, нямало как тя да бъде наложена със сила. Тогава Дожан хвърлил всички средства от хазната си за строеж на храмове, за да спечели умовете и сърцата на неверниците, и сам десетки години обикалял страната и разговарял с техните първенци, убеждавал ги и проповядвал словото на вярата. Жена му починала още съвсем млада, и той оставил трона на братовия си син. Немалко от най-красивите катедрали в кралството носеха неговото име...

Сират спря пред портрета и го заразглежда внимателно. Тук нямаше тайнствени ефекти. Нямаше намеци извън картината, нямаше падащи сенки. Нищо особено. Просто портрет на набожен крал, признат за светец след смъртта си.

Изведнъж някакъв странен усет накара момчето да погледне към броеницата в ръката на краля. Не, нищо особено. Или... не! Сянката, която тя хвърляше върху кралската мантия, беше странна. Сират се вгледа внимателно — да, формата на зърната не беше същата. Той извади стъкълцето и го доближи до картината.

Сянката на зърната на броеницата беше сянка на детски черепчета.

Сират трескаво заразглежда картината. В продължение на няколко минути не забеляза нищо друго, докато погледът му не беше привлечен от иконите на стената зад гърба на Дожан. Момчето довлече поставката, стъпи на нея и се надигна на пръсти. Така можеше да разгледа иконите през стъкълцето. Нямаше обаче нужда от него — от една педя разстояние ясно се виждаше, че трънените венци на светците всъщност са венци на вождове на варварите, а лицата им са широкоскулести и тъмнокожи... Изненадите не свършваха дотук. Метализираните корици на светото писание до лакътя на краля бяха назъбени като плочите на старите машини за измъчване, които ръждясваха в мазето на замъка, провисналите ресни на покривката

бяха всъщност въжета на бичове, а купчинката сол до черния хляб на масата имаше подозрителния цвят на арсеник. Сират се вгледа отблизо в набожната усмивка, и последната му слаба надежда се изпари. Тъничката ѝ линия всъщност заобикаляше едрите мазки, които отдалече се сливаха в нейни ръбове, и се извиваше в израз на подлост и вероломство.

Сират се отдръпна няколко крачки назад. Оттук всичко изглеждаше както преди, но момчето знаеше — приближи ли се достатъчно, отново ще види старателно изрисуваните черти на истинския Дожан. Този, който беше мамил, отравял, измъчвал, за да наложи своето, за да опази властта си. Който, погледнат отдалече, изглеждаше светец — но видиш ли го веднъж отблизо, никога повече не ще се излъжеш.

Забравил за всичко, Сират се хвърли към портрета на Гарик. И преди му беше правило впечатление, че короната не стои съвсем естествено, но го беше отдавал на неумението на художника. Затвори очи и се опита да си представи как би трябвало да бъде, но образът му убягваше — нещо упорито не се връзваше. Тогава се качи на поставката, съблече ризката си и прикри с нея короната на Завоевателя.

Идваше му да закрещи, но не можеше. Сякаш заедно с мечтите му някой беше превърнал в пепел и волята му. Лишено от украшенията, от картината го гледаше лицето на славолюбив хитрец, способен на всичко, за да остави името си в историята. Освен на истинско благородство. В очите гореше мания за власт, в угълчетата на устата се криеше жестокост, тежките клепащи прогонваха дори най-слабия намек за съвест. Чирачето скочи от подставката и огледа внимателно картината. И тук художникът беше подсказал истината — бялата ивица на килима, на който стоеше кралят, отблизо се оказа път, покрит с човешки кости, а разноцветните ѝ ръбове — купчинки старомодни дрехи на преселници... Достатъчно било просто да забравиш за миг за властта и славата, и ето го истинския Гарик!

Сират подхвана долния край на картината, отдръпна го от стената и пъкна глава зад него. Залепената грамота се виждаше ясно:

С ТОЗИ ДОКУМЕНТ НАЗНАЧАВАМЕ НЕСТЕДИЛ
ОТ АВОН

ЗА НАШ ПРИДВОРЕН ХУДОЖНИК
ДА СЛАВИ И УМНОЖАВА ВЕЛИЧИЕТО НИ
И ДА НИ ХВАЛИ ПРЕД ПОТОМЦИТЕ

ГАРИК I — ЗАВОЕВАТЕЛ

Момчето постоя мълчаливо няколко минути. След това се облече и бавно закрачи навън, някъде по-далече от хората.

Луната вече се беше издигнала над кулите на замъка, когато Сират заизкачва стълбите към ателието. В края на краищата светът не беше свършил. Легендите, на които той така вярваше, се бяха оказали лъжа, но за него оставаше истината. Художниците, живели преди Хамонд, бяха имали доблестта да покажат каква е била тя, всеки според умението си, макар и завоалирано, макар и под страх от наказание. Както и учителят му щеше да намери начин да каже истината за сегашните крал и кралица — за грубостта, жестокостта и глупостта им, за това как се отнасяха към подчинените си. Сега Сират разбираше как може да са такива — те просто бяха истински потомци на рода си, на Гарик Славолубеца, на Дожан Измамника, на Росъл Малоумния и на другите от галерията долу. Старият художник вече не се беше поколебал да изобрази кралицата като гъсарка, макар и прикрито. Нямаше да се поколебае и сега.

Сират влезе на пръсти в ателието. Учителят му спеше дълбоко. Лунната светлина очертаваше на големия статив обърнатото към стената платно. Значи наистина беше успял да го довърши. Момчето се опита да разгледа картината, но различаваше само неясни форми. Нищо, утре щеше да го види.

На сутринта обаче Хамонд беше станал пръв и беше увил изсъхналата вече картина в голямо парче плат. Всички молби на Сират да я погледне останаха напразни. Двамата отнесоха вързопа в галерията и зачакаха височайшето семейство.

Хамонд се опря на стената между две картини, докато мине поредният пристъп на кашлица. След това се усмихна на ученика си:

— Май днес не ти се броди особено из галерията. Да не би вчера да си се наразглеждал?

Ядът и срамът отново заляха Сират.

— Да. И на Росъл и Алина, и на Дожан, и на Гарик...

— Техни Величества, момчето ми! Може да не ти се иска да назовеш Гарик „Благородни“, но той е и ще си остане Негово Величество... Значи и Дожан? Не бях забелязал.

Момчето тихичко описа какво е видяло в портрета на Благодетелия.

— Даааа, добри са очите на младите... Не се учудвам особено — наплюнчи и затърка едно петънце боя на ръката си Хамонд. — Придворният писар ми е разказвал, че в дворцовите сметки от негово време има описани пари, платени за делви арсеник на търговци от Адера. Не можеше да се начуди за какво му е бил нужен — според него Дожан не би тровил дори плъховете...

Думите му бяха прекъснати от тропота на стъпки по коридора. Двама слуги трескаво разстлаха на пода дълга ивица килим пред краля и кралицата.

— Ваши Величества, картината е готова!

Хамонд дръпна платното от картината. В галерията настъпи гробна тишина.

Кралят и кралицата бяха изобразени в двора на замъка. Той, в лъскава броня и с огромен меч със златна дръжка, потегляше на боен поход. Тя — в тъмните дрехи на скръбта от раздялата, но красива като цвете — грееше от надеждата да го види отново жив и здрав. Гледката беше невъзможно да бъде забравена — неговото мъжество, гордост и увереност в победата, и нейната нежност, обич и вяност. Сякаш ангели, и в същото време истински, живи хора.

Сират напълно беше забравил за всичко на света. Това беше най-красивата картина, която беше виждал някога. Беше забравил да гледа с окото на художник, да търси как са положени боите, хвърлени сенките и предадени полутоновете — просто стоеше до учителя си и се възхищаваше. Каменните плочи на двора подканяха да стъпиш на тях, златистите лъчи на изгряващото слънце сякаш искряха из залата, прохладният и свеж утринен въздух лъхаше откъм изображението. Сега разбираше как онзи ковач е заплакал.

Кралят също беше зяпнал наред с всички останали. По едно време обаче прекрачи напред и застана до картината.

— Приличам ли си?

Лицата на слугите наоколо пламнаха. Този, който носеше креслото на кралицата, се наведе над него и ухапа ръба на дървената облегалка. Сират обаче не виждаше нищо смешно — напротив, най-жалкото беше, че шишкавият и разплут крал наистина приличаше невъобразимо на красавеца от картината. Беше ужасно да гледаш сравнението между това какво би могъл да бъде кралят и това какво беше.

— Какво ще кажеш, художнико?

— Не подхожда на майстора да дава оценка на творбата си, Ваше Величество — поклони се Хамонд. Насред поклона обаче лицето му се изкриви и той се закашля отново.

— Същият сте, Ваше Величество. Като две капки вода — изсъска кралицата.

— Моята любима съпруга ми се подиграва, естествено — продължи кралят. — Тя не вярва, че наистина си приличам. Толкова зле ли си ме нарисувал, а, майсторе?

— Наистина сте същият, Ваше Величество — отвърна художникът. — Може би сте мъничко по-млад на картината, но със сигурност сте били наистина такъв. И ако се наложи, отново ще бъдете.

— Смееш да ми се подиграваш, а? — възкликна кралят. С няколко бързи крачки той прекоси стаята, хвана Хамонд за брадата и го погледна право в очите.

Сират неволно отстъпи назад. Хванаха те, мили учителю. Опита се да си върнеш за боя, и те хванаха.

— Не ви се подигравам, Ваше Величество — отговори спокойно старецът. — Наистина мисля така. Иначе би се усетило в картината.

— А мен пак ме няма! — обади се херцог Бако иззад гърба на слугите.

Лицето на краля се наля с кръв по познатия на Сират начин.

— Марк, бягай и довлечи от мазето онази, ръждивата машина с назъбените плочи. Искам да си поговорим малко с милия ми брат.

— Ъ... аз... аз само се пошегувах... съжалявам, Ваше Величество, не исках да кажа това... просто така, не искам...

— Наистина ли? Добре. Марк, остави. Но заповядвам да ме подсетиш за машината следващия път, когато брат ми заговори за картини. Свободен си, Алберт.

Херцогът изчезна по коридора с такава бързина, сякаш го гонеше цялата кралска армия.

— А сега да продължим с майстора — обърна се отново към Хамонд кралят. — Значи ти наистина мислиш, че съм точно такъв, какъвто си ме изрисувал?

— Да, Ваше Величество. Наистина мисля така — Хамонд го погледна право в очите.

Кралят се ухили доволно.

— А твоят млад ученик? И той ли също мисли искрено, че си приличам?

— Той е в замъка само от три години, и не ви познава достатъчно добре, за да може да разбере приликата, Ваше Величество.

Сират трепереше от страх и за себе си, и за учителя си. Но кралят като че ли се развесели от отговора.

— Закачвай тогава картината, и внимавай! Ако скъсаш и тази, няма да доживееш вечерта.

Хамонд кимна с глава и взе рамката. Този път окачването мина без инциденти. Кралят огледа внимателно платното още няколко пъти и кимна доволно с глава.

— Харесва ми. Най-красивият от всички портрети е. Изглеждам по-добре и от Гарик Завоевателя. Искай сега нещо за отплата.

Хамонд се поклони.

— Коленопреклонно ви благодаря, Ваше Величество, но в момента не ми идва нищо наум. Може ли да го поискам някой друг път?

— Добре — махна с ръка кралят и излезе от залата. Свитата хукна след него.

Сират изгаряше от срам и унижение. Ако кралят се беше опитал да смачка него, той щеше да се противопостави, да го иронизира някак, дори прикрито, дори ако това му струва нов побой. Учителят му се беше уплашил. Беше се огънал, беше се пречупил, беше се предал.

Двамата мълчаливо изкачиха стълбите към ателието си. Сират измъкна изпод парцалите хаван и чукало и се зае да стрива зелен пигмент. Търкаше с такова ожесточение, сякаш вътре в хавана беше кралят. Или Хамонд.

Скоро пигментът стана на фин прах. Момчето го изсипа в мацнатата със зелено кратунка и загреба нова порция. Едва тогава забеляза пълната тишина в ателието. Вдигна глава — старецът седеше на одърчето със скръстени ръце и поглед, отправен някъде в пустотата.

Нещо у Сират се преобърна. Той стисна зъби, за да преглътне сълзите. След малко запита:

— Учителю, какво ще рисуваме днес?

— Не зная, момчето ми — отвърна тихо старият художник. — Рисува ли ти се нещо? Опитай например техниката от портрета на Росъл и Алина — картината като врата към стая. Отсега нататък ти ще си придворният художник, и ще трябва да умееш всичко и сам.

— А ти, учителю? Няма ли...

— Не, Сират. Вече няма да рисувам. Това беше последната ми картина.

Преди Сират да успее да отговори нещо, на вратичката се почука. Без да чакат отговор, в ателието влязоха принцесата и дойката ѝ.

— Нейно Височество иска да поговори с вас. Да попита дали може да се научи да рисува.

— Само че ти излез. Искам да говоря насаме с Хамонд — обади се принцесата.

Дойката наведе глава и тръгна към вратата. На изхода се обърна и внимателно изгледа стария художник. Той отвърна на погледа, след това измъкна изпод одъра паничката от мехлема.

— Мисля, че трябва да ви върна това, мадам.

Дойката се изчерви и погледна към Мелиса. Момичето също поруменя, и Хамонд потули усмивката в брадата си. Сират се наведе над хавана, за да прикрие своята.

— Питайте спокойно, Ваше Височество... ако, разбира се, наистина сте дошли да разпитвате за рисуването — каза старецът, когато вратата се затвори зад гърба на дойката.

Очите на принцесата проблеснаха с гневен огън.

— Точно затова съм дошла. Искам да зная защо картините ви са пълни с лъжи?

— Как така с лъжи? — втренчи се в нея Хамонд.

— Ей така, с лъжи! Лъжа до лъжа! Толкова пъти съм си мечтала да бъда красива като Алина, като Милда и като другите кралици от картините. И сега виждам, че и майка ми е нарисувана също толкова красива, а тя не е! Лъжете всички до един! И онези кралици са били грозни, просто такива като вас са ги рисували красиви! Защото баща ми ви храни, и ви е страх да не ви накаже, и затова... лъжете!

Две сълзи се търкулнаха по бузите на Мелиса.

— Всичко е измама! Толкова пъти дойката ми е казвала да се радвам, да бъда добра, за да не погрознявам, а то какво било — трябвало не да си добра, а да си зла, за да те нарисуват красива! Всички лъжете! Защо?

Хамонд се опита да отговори, но пристъпът на кашлица го задави. Сират трепереше — и той мислеше като Мелиса, но въпреки всичко му беше жал за стария му учител. Не искаше да го види победен и наречен лъжец. Остави хавана настрана и се опита да каже нещо, но старецът успя да си поеме дъх и го изпревари.

— Не лъжем, Мелиса. Те наистина са красиви.

Кашлицата отново го надви. Мелиса отвори уста, но погледът му я спря. След дълго, конвулсивно хъркане, старецът си пое дъх и продължи:

— Не всеки може да е красив непрекъснато, Мелиса. Ние не сме феи, нито ангели, и живеем в свят, в който има много неприятности и разочарования. Срещат ги дори и Техни Величества, дори повече от нас. И това, че някои от неприятностите и разочарованията си ги създаваме самите ние, не ги прави по-малко загрозяващи. Дори когато ги създаваме от слабост, глупост и неразбиране на човека отсреща или на себе си — и може би особено тогава.

Затова и майка ти често е зла и грозна. Не защото иска да е. Просто тя е жертва на живота и на другите — така, както те понякога са нейни жертви. И ако тръгнем да търсим кой е пръв и най-виновен, няма да стигнем доникъде.

Истинският път към доброто е друг, Мелиса. Във всеки има красота, смелост, сила и обич. В някои хора повече, в някои по-малко, но ги има. Има ги и в майка ти, и в баща ти. Не съм ги измислил, не

съм излъгал. Просто ги извадих изпод пелената на грозотата и злото, за да могат всички — и ти, и те самите, и другите, които ще дойдат отсега нататък — да ги видят, и да разберат, че красотата и доброто има. И че си струва човек да се бори за тях — в другите и вътре в себе си.

Това е, Мелиса. Не сме те излъгали със Сират. — Хамонд отново се закашля, този път още по-силно и продължително. Парчето плат в ръката му почервенея от кръв, и той с усилие изхърка:

— Вярвай ни.

Няколко седмици след този разговор Хамонд си отиде от света. Последното му желание, предадено на краля, беше на негово място да бъде назначен Сират, въпреки че е още малък. И тъй като така или иначе нямаше друг художник, момчето трябваше да се заеме със задълженията на Хамонд.

Изминаха две години. И кралят, и кралицата често искаха да се нарисова по нещо ново, а след посещенията си в съседното кралство Римизи се увлякоха по стенописите и стъклописите. Сират беше буквално затрупан от работа и му се налагаше непрекъснато да измисля и учи нови техники.

С едно нещо не се беше примирил — последната картина на Хамонд. Нямаше никога да прости на краля смъртта на стария художник, нито да се примири виновникът за тази смърт да остане за поколенията като истински благородник. Много пъти беше разглеждал картината — за разлика от всички други картини долу, в нея никъде нямаше нито помен от намек какъв е бил кралят всъщност. И Сират беше твърдо решил да я промени, да остави на поколенията истината, както тя е била оставяна преди него — но все не му оставаше време.

И така, докато един ден внезапно из целия дворец не започна глъчка. Стражи и войници тичаха на различни посоки, чуваха се заповеди, дрънчаха оръжия. Чул врявата отвън, Сират се покатери на един стол и се подаде от прозорчето на ателието си:

— Какво става?

— Напада ни перимският крал! Блокирал е изхода от долината и е на път да обкръжи двореца! Току-що кралят свика военен съвет в приемната зала!

Сират зяпна от учудване.

— Какво мигаш като бухал на слънце? Стягаме се за бой!

Любопитството вкопчи момчето за гърлото. Не можеше да си намери място в тясното ателие. Военен съвет и подготовка за сражение! Това трябваше да бъде видно на всяка цена!

В приемната зала се влизаше през галерията с картините. Сират грабна няколко четки, кратунка с боя и парче платно и изхвъркна от ателието. Спусна се по стълбите, претича през галерията и се сблъска на входа на залата с двама стражи.

— Не може, момче. Забранено е. Военен съвет.

— Кралят е поискал да рисувам съвета — вдигна четките Сират.
— Да бъде увековечен като пълководец... Попитайте го, ако не вярвате.

Двамата стражи се спогледаха, след това единият махна с ръка:

— Давай, влизай. И по-тихо!

Сират се вмъкна тихичко, просна платното на пода зад столовете и развъртя четките, давайки си вид, че рисува.

— ... шест хиляди техни бойци срещу по-малко от четиристотин наши — докладваше херцог Бако. — Отрязали са ни от главните ни гарнизони и ще ни разбият, преди да получим помощ. Перимският крал се бил заканил да ви плени жив и да ви направи свой личен роб... простете, Ваше Величество, просто ми го предадоха...

Вратата на залата хлопна. Кралицата влезе безцеремонно, огледа всички с поглед на харпия и застана зад гърба на краля.

— Добре, Алберт. Хубави новини ми носиш — отрони кралят. — Значи нямаме никакви шансове?

— Да, Ваше Величество. Вече сме обкръжени. До довечера, най-късно до утре сутринта дворецът ще е в техни ръце.

— Ясно... Всички командири, чакайте ме на двора! Само да си облека доспехите, и идвам да вода отбраната!

Мъжете в ризници кимнаха с глави и заизлизаха. Скоро в залата останаха само кралят, кралицата, Бако и прикрилият се зад облегалката на един стол Сират.

— Ако Негово Величество си мисли за това, за което си мисля аз... — започна с ехидна усмивка кралицата.

— Точно за това си мисли — проломоти Негово Величество. — Вземай моментално Мелиса и няколко най-верни слуги, и да се изнизваме.

— Значи това за тайния проход, дето излизал в Аранур, оттатък планината, е истина? — вдигна вежди херцогът. — Защо ли баща ни не ми е казал...

— За да не ми устройваш покушения през него, глупако — изръмжа кралят. — Сега млъквай и идвай с нас, преди войскарите да са усетили, че се измъкваме. Види ли Перим, че ни няма, ще разрови всичко и може да открие прохода и да ни настигне, докато сме още в него. Колкото по-бързо изчезнем, толкова повече шансове имаме да отървем главите. И ти там, ситният, дето мислиш, че си се скрил! Сваляй картината с нас от рамката и я взимай, искам да си я имам.

Сират стана иззад стола и сконфузено тръгна с тях. Излязоха в галерията, той отиде до картината и измъкна от джоба си ножчето за подрязване на четки. Вече посягаше да започне, когато кралят внезапно се обади зад гърба му:

— Стой... Дръпни се.

Сират се отдръпна. Кралят стоеше пред картината и я изучаваше безмълвно. След това внезапно се обърна и закрачи към началото на галерията. Застана пред портрета на Гарик Благородни, след това пред този на сина му Гарик II. Продължи нататък, вглеждайки се за момент във всяка от картините. Пред изображението на Дожан се задържа малко повече, след това продължи — все по-бавно и по-бавно. Накрая отново стигна до последната картина. Спря и бавно наведе глава.

Първа разбра какво става кралицата.

— Ти... ти нали нямаш намерение да... Опомни се! Само ще те убият! Какво ще спечелиш от това, глупак такъв! Не ти ли е мил животът? Давай да се измъкваме, докато можем... Моля те, не го прави! А ние с Мелиса?... Моля те, не ни оставяй!

— И да дойда с вас, няма да съм ви от много полза — бавно отвърна кралят. Лицето му беше посивяло и внезапно остаряло. — Бивш крал трудно се крие. Ще ви е по-лесно без мен.

— Опомни се! Не умирай просто заради една картина, тъпа рисунка на изкуфял дъртак! Срежи я на парчета, щом те държи отвътре, и толкова! Изгори я!

— И какво като я изгоря?... Вземи Мелиса и няколко слуги и бягайте. Аз ще удържа замъка, докато мога. Така ще ви дам малко повече време.

— Но...

— Слуга, доспехите ми!

След десет минути кралското семейство, Сират, дойката на Мелиса и още няколко слуги стояха наред владетелската спалня. Кралят повдигна килима и плъзна настрани една плочка от цветната мозайка на пода, след това пъкна ръка в дупката и завъртя нещо. Чу се изщракване и стената вляво се отмести, откривайки черен отвор.

— Взехте ли достатъчно факли? Тунелът е сух и удобен, но е цял ден път пеша в мрака. — Доспехите на краля бяха малки за затлъстялото му туловище и стояха смешно и накриво. — Тръгвайте бързо, аз ще затворя прохода след вас. Сбогом, Мелиса, надали ще се видим повече.

Мелиса плачеше, без да може да отговори.

— Сбогом и на теб, мила. Не ми се сърди, и си спомняй за мен.

Кралицата кимна. След това прошепна нещо на ухото на краля. Той се усмихна тъжно, и неочаквано за всички я прегърна.

— И аз теб.

Не зная какво е станало по-нататък с тях. Но след десет години под властта на Перимското кралство новозавладените земи въстанали. И когато в битката в Кинатската долина войските на Перим били разбити, на едновременния трон на Гарик се възкачила млада кралица.

И галерията с портрети на владетели била създадена отново. Наложило се да се започне отначало — старите картини били унищожени, освен изображението на последната кралска двойка, запазено кой знае как, а и то било така повредено от влага, мишки, мачкане и непрекъснато пренасяне, че почти нищо не се различавало. Но придворният художник го прерисувал, за да бъде запазено, и с него започнала новата галерия. И тези, които са виждали и двете картини — а те не са много — казват, че двете са много различни, но въпреки това по някакъв странен начин са една и съща картина.

На новата картина например иззад рамката, откъм страната на краля, се усеща присъствието на още някого. Никой не знае защо е изобразен там и кой е; някои твърдят, че това е загиналият в битката

водач на въстанието, други — че е жестокият и глупав брат на краля... А тези, които наистина знаят кой е, не отговарят.

Освен това, ако накарате някой, който я е виждал, да ви я опише, то излиза например, че кралят е изобразен шишков, тромав, несръчен и с доспехи не по мярка, с една дума — плашило. И много от по-старите, които го помнят, твърдят, че наистина е бил такъв — и в добавка безсърдечен и жесток. Но виждалият картината твърди, че това е само първо впечатление, и че всъщност кралят е нарисован благороден и безстрашен, както подобава на истински крал. А някои казват, че и това може би е вярно — защото три денонощия удържал замъка си в безнадеждна битка, и отказал да се предаде дори когато му обещали живота и свободата му в замяна.

Също, накарате ли да ви опишат кралицата от картината, получава се, че е с дълъг нос, криви зъби и зъл поглед, по-грозна и от вещица. И по-старите, които я помнят, казват, че е била по-зла и от вещица. Но виждалите картината твърдят, че тя просто на пръв поглед изглежда такава, а иначе е красива и добра. И това също може би е вярно — защото се говори, че в изгнание не се побояла да мине през бордеите, за да издържа две деца, дори когато разбрала, че това ще й струва здравето и накрая — живота.

И оценявате ли само по описанията, излиза, че те двамата са били една отвратителна двойка, сключила брак по сметка, и че надали са можели изобщо да се понасят един друг. И може и наистина да е било така, защото малкото живи, които ги помнят, казват същото.

Но тези, които са виждали картината, твърдят, че това не е вярно, и че кралицата и кралят наистина се обичали.

НИКОЛАЙ ТЕЛЛАЛОВ

ЖИВОТИНЧЕТО

Когато на вратата се почука, момчето тутакси разбра кой и за какво е дошъл. Огледа се тревожно към Животинчето и се заизмъква заднишком от масата, зарязвайки чинията с пържени картофи недовършена.

Животинчето, то се знае, моментално скокна към него и се сгуши в прегръдката му — рошава пъстра топка с нежни гъвкави антени, която според настроението си или според нуждата да свърши това или онова придобиваше различни форми — всички рошави и забавни.

Ала сега чудноватите звуци, издавани от любимеца, бяха тревожни, почти като уплашено скимтене. Животинчето също бе усетило заплахата или може би просто реагираше на чувствата на приятеля си.

Майката замръзна, дори не се опита меко да смърми сина си, че се изнизва посред вечерята. Разширените ѝ очи се обърнаха към бащата, който отбягна погледа ѝ, стана, избърса уста с ленената салфетка, но забрави да я остави на масата, а я стисна в юмрука си. После спокойно напусна трапезарията, с уверена крачка и нетрепващо лице, ала пръстите му мачкаха салфетката и побеляваха от усилието.

Когато от антрето се дочуха гласове, момчето, гушнало Животинчето, се скри в стаята си, но не позволи на вратата да се затвори, остави процеп, през който надникна със страх и надежда, че може би е сбъркал и най-лошото ще ги подмине.

Животинчето пак тихичко изскимтя и хлапето погали меката козинка:

— Няма, няма, всичко ще е наред... — Усети как телцето на извънземното се притиска към гърдите му и едва се съдържа да не се разтрепери, за да не тревожи още повече любимеца. — Няма да те дам! — прошепна към мърдащата топка.

В трапезарията откъм гостната влезе бащата, следван от двама мъже, облечени със старинните униформи на пилоти-конкистадори.

Изглеждаха притеснени, но и решителни да изпълнят дълга си.

Майката се изправи като замаяна, подпирайки се с ръце в плота.

— Госпожо... — измърмори единият неканен гостенин, другият само кимна.

Тя обаче дори не ги погледна.

Този път съпругът ѝ нямаше къде да се скрие от очите ѝ.

— Обявена е евакуация на колонията — каза той.

Майката отвори уста, но не се справи от първия път.

— Къде?

— Астероидяните са дали съгласие да приемат всички бежанци. Корабите стартират призори.

— А ти?

— Аз... оставам.

Намеси се астронавтът, който беше направил опит да я поздрави:

— Координационният съвет няма намерение да оказваме съпротива на Нашественика. Просто патрулните космолети ще останат на орбита известно време. Преди да попаднем в обсега на оръжията на агресора, ще се махнем... ще останат само отбранителните работи. Програмирани са да не стрелят първи.

Майката се завъртя стремително към него още щом беше отворил уста — късо движение, което завърши с вцепенена, неудобна поза.

— Тогава защо трябва нашите космонавти да останат на орбита, вместо да се изтеглят към астероидите?

— Демонстрация, госпожо. Не искаме Нашествениците да си помислят, че бягаме панически и им отстъпваме света си. Но и показваме, че не желаем да се бием. Ако открият огън обаче...

Тя стреснато стрелна очи към мъжа си. Той сви рамене.

— Не може без мен, слънце...

— Господине, КС преобразува всички звена на космическите превози и групите за реагиране при бедствия и аварии в колониални сили за самоотбрана. — Първият космонавт говореше сякаш четеше реч. — КС ви присвоява звание командир на регионална ескадрила...

— И когато отстъпим към астероидите, какво нататък?! — остро попита майката. — Когато Нашествениците ни последват? Пак ли ще правим демонстрации?!

— Надяваме се, че дотогава ще пристигне звездолет от съседите, може би дори от Земята или системата Еридан, при нужда ще евакуираме цялото цивилно население към Старите светове, които имат далеч по-мощен отбранителен потенциал...

— Стига! — тя притисна пръсти към слепоочията си. — Не искам да слушам!... Добре... Извинете ме. — Замълча, за да се овладее. — Кога трябва да сме готови?

— След два часа от центъра на селището потегля транспортъор към космодрум 9.

— Ти — майката впи очи в бащата — веднага ли трябва да тръгнеш?

— Не, ще ви кача на транспортъора и тогава отлитам. — Съвсем леко обърна глава и каза към посетителите: — Благодаря, колеги. Ще се видим по-късно.

И двамата пристъпиха от крак на крак. По лицата им личеше, че най-неприятното тепърва предстои.

— Има ли още нещо? — попита бащата.

— Да, Стен — каза вторият космонавт. — И ти го знаеш.

— Това са глупости! — отсече бащата и бързо погледна към стаята на сина си.

Момчето, което надничаше скришом през процепа, се сви. Притихна и Животинчето.

— Съжалявам, заповед на Координаторите...

— Повтарям, това е параноя! — настоя бащата.

— Нищо не знаем за Животинчетата, освен че са чуждопланетен аналог на биологични роботи, протейоиди. Кой обаче може да твърди, че не са генно програмирани за нещо повече от това да забавляват притежателите си. Никой не може да гарантира, че техните истински създатели и господари няма да поемат контрол над тях...

Първият космонавт спря колегата си с жест. Тонът му беше по-мек, не толкова официален:

— Стен, любимците може и да са безобидни, но спомни си какви невероятни способности са проявявали, когато детето, към което са пристанали, се е оказвало в опасна ситуация. Да, да — вдигна той ръка, за да пресече възражението на домакина — това говори в тяхна полза, но самият факт, че са дори по-ефективни от спасително-аварийните ни дроне и роботи, стряска. Животинчетата никога не са

били изследвани детайлно... но сега се налага. И за по-сигурно, трябва да бъдат изолирани. Когато опасността отминет...

Майката внезапно се разсмя и мъжете се сепнаха от смеха ѝ, а момчето направо се уплаши, като си помисли, че майка му започва да плаче като бебе.

— Концлагер за домашни любимци, олеле!

Бащата бързо пристъпи към нея и я прегърна, за да предотврати истерията да я завладее изцяло.

— Нека не пресилваме нещата, госпожо Яна — свъси се вторият космонавт. — И откъде изкопахте тая дума само, пфу... Любимците ще бъдат поставени в хибернатор... повечето. Само отделни екземпляри ще бъдат подложени на дисекция, за да...

— Млъкни, глупак! — изрева бащата.

Но беше вече късно.

Момчето изхвърча от стаята си, вратата едва успя да се плъзне встрани, след като детското рамо я блъсна. Но хлапето не почувства болка. Писькът му, отчаян вой на малко зверче, изпълни стаята:

— Вие ще ги убивате!!! Няма да ви го дам! Няма!!!

— Тони! — извика майката и се втурна към крещящото момче. Синът ѝ обаче се дърпаше от успокояващите ѝ ръце и викаше изпод мишницата ѝ:

— Ето, вижте го! Вижте го колко е мил! За последен път го виждате! Няма да ви го дам! Нямааа!... — Викът му се удави в ридания, заглушени от майчината прегръдка.

Стен стоеше срещу колегите си, леко разкрячен, с ръце на кръста. Продължаваше да стиска салфетката.

— Борис — ледено каза той — бластер ли виждам в ръката ти?

— Аз... заради гадинката...

— Напуснете веднага дома ми — засъска домакинът, толкова тихо, че едва го чуваха.

— Стен! Имаме заповед!

— Ще изпълним проклетата ви заповед. След два часа при транспортъора. Преди да кача семейството си, ще предадем любимеца в медицинската служба.

Борис се поколеба, понечи да възрази, но колелата му го дръпна за ръкава.

— Прощавай, Стен. Яна.

Домакинът остана настръхнал посред трапезарията, докато откъм антрето не се чу изсъскването на пневматичната врата. Чак тогава се обърна към жена си и сина си. Протегна ръце, за да ги прегърне, и тогава забеляза салфетката в юмрука си.

Гневно, със замах, я запокити на пода.

Прожекторите, окачени по скелето на купола над селището, който се разгръщаше и ставаше плътен по време на сезонните бури, осветяваха площада, който се пълнеше с народ. Хората носеха само по един сак багаж, повечето мъже бяха навлекли униформи на спасители или работни комбинезони. Сред притихналото множество се чуваше само плачът на децата. Никой не бързаше да се качва в транспортъора.

Стен и Яна вървяха от двете страни на Тони, който се беше прегърбил, сякаш се мъчеше да скрие от чужди погледи своето Животинче. Ала напразно. Зърнали любимеца му, децата наоколо писваха отново, а някои започваха да спорят с родителите си, като сочеха любимеца. Някои обаче само наблюдаваха — мрачно, със завист. Момчето пристъпваше, навело глава.

Малко преди да навлязат в тълпата, семейството спря. Тони вдигна лице, но не към баща си или майка си, а към белоснежната заоблена постройка — медицинския пункт на селището. Мълчеше. Очите му бяха все още зачервени, но вече сухи.

След една продължителна минута Стен докосна ръката на сина си и остана неприятно изненадан от това как уплашено трепна хлапето.

— Да дойда ли с теб? — тихо попита той.

— Не — дрезгаво отвърна момчето. — Аз сам ще отида.

Лицето на мъжа се сгърчи леко, но в очите проблесна гордост: ето, синът ми е мъжко момче! И пак се сгърчи.

Той приклекна, постави длан на рамото на Тони. После му кимна.

— Ще те чакаме до люка на транспортъора, миличък — безцветно каза Яна.

Двамата се вкопчиха един в друг, наблюдавайки как малчуганът пое към медицинската служба — прегърбен, със ситни крачки, като че се бореше с насрещен вятър.

— Защо ни сполетя това... — прошепна жената.

Стен прехапа устни. Тя не го видя, но усети и веднага го прегърна:

— Не, не, не, не те упреквам, слънце, не съм си го и помислила.

— Знам — кратко отвърна той, надявайки се, че звучи убедително.

Лъжеше. Не можеше да си представи, че не го упрекуват. Разбира се, не за Нашествието — тук наистина никой нямаше вина. Но той беше човекът, донесъл преди няколко години Животинчетата от изоставената извънземна колония на планета, обикаляща около съвсем близката, на половин светлинна година, звезда. Колонията беше млада, едва четири поколения, доста от първите заселници бяха още живи, но малката космическа флотилия притежаваше цели три космолета за далечно разузнаване. Така преди петнайсетина стандартни години любимците се появиха на този свят. Други близки колонии от периферията на човешките светове също се натъкнаха на изоставени чужди селища. Много стари. Нищо не може да се разбере за външния вид и нравите на обитавалите ги същества. Смяташе се, че никога няма да узнаят кои са били и защо са изчезнали. Навярно бе мъртва вече раса.

А преди четири години се появи рояк странни кораби, които се втурнаха да опустошават периферните човешките светове. От няколко месеца насам вече имаше достатъчно данни, за да се приеме, че те са били господари на изоставените чужди колонии. Може би идваха да си вземат своето? Не, нападаха и системи, където нямаше никакви следи от присъствието им в миналото.

Колонията на Стан бе доста встрани от радианта на нашествието, но ето че някой от рояците беше кривнал и извършил един от смайващите си скокове през пространството, мигновено преодолявайки цели парсеци разстояние. За щастие, на подсветлинни, нерелативистични скорости корабите на агресорите не показваха никакви особени предимства като бързина, маневреност или въоръжение пред земните апарати. Само дето бяха много. Ужасно много. На места хората отстъпваха, минирайки световите си, другаде избухваха ожесточени сражения — седмици дебнене и маневри, секунди за самия бой.

Повечето битки свършваха зле за земяните. Късче по късче се събираше информация за противника.

По непотвърдени данни, корабите им... се размножаваха като гигантски едноклетъчни, покрити с издръжливи на вакуум и радиация черупки! Мнозина обаче смятаха, че това са само суеверия — бояха се да приемат такъв вариант. Но всепризнато се оказа обстоятелството, че нашествениците владеят генна инженерия и повечето, ако не всички техни машини са квазиорганични роботи.

За известно време никой не успяваше да идентифицира „господарите“ сред множеството форми създания, населяващи и обслужващи корабите. Накрая ги разпознаха. Не приличаха на нищо познато. Бяха странни и чужди — със странна анатомия, странни сетива, непредставим начин на мислене и загадъчни цели.

Големият шок настъпи за света на Стан, когато данните от фронтите колонии пристигнаха по ансибълната връзка. Холограма на нашественик, заобиколен от станалите общи любимци Животинчета, способни да имитират различни телесни форми, сякаш се самоизвайваха по калъп, оставайки обаче винаги космати и с единствени сетивни органи, стърчащи като антени или мустаци.

Стан се чувстваше отговорен за това, че бе докарал тези същества в колонията. Не вярваше, че те крият заплаха. Ала мерките, които в пристъп на страх и подозрителност се вземаха против бившите домашни любимци, носеха страдание, най-вече на децата. И на собствения му син.

Кой друг бе виновен за тази мъка, за този плач... и за убийствата на безобидните и мили твари, ако не той?!

Върволицата хора се точеше към люка на транспортъора, Стан и Яна се вглеждаха в тълпата, очаквайки сина си. Не се притесниха, че се е забавил. Навярно се беше наредил на опашката, винаги е бил възпитано момче...

Стан вече носеше костюма си на космопилот, с което биеше на очи сред тълпата. Повечето мобилизирани мъже бяха свърнали към резервната стартова площадка, оттам се издигаха със свистене малките ракетоплани на бившите транспортници и спасители, сега — Сили за самоотбрана.

Вградената в костюма уредба за комуникации се съживи.

— Колега Стан, тук диспечер, извинявай, проблем с радиото ли имаш?

Мъжът леко се отдръпна от жена си и натисна бутона на рамото си:

— Не разбрах?

— Не отговаряш по редовния канал от ракетоплана си. Затова реших да те потърся по личния комуникатор.

— Това е, защото още не съм в ракетоплана, колега.

Последва пауза. А после Стан изстина от учудения въпрос:

— Кой тогава управлява катера ти? Телеметрията ми казва, че ти си на борда, ДНК идентификацията е минала успешно... Опа! Регистрирам смяна на курса! Стан, какво става?!

Мъжът рязко се обърна натам, където се виждаше кулата на резервната площадка. Не можа да изкрещи, гласът му се пречупи, той само успя да изпъшка:

— Тони!...

Почти навсякъде в далечния космос земяните се сблъскваха с проблемно възпроизводство на населението. Зачеването на деца се оказва по-сложно далеч от родината на човечеството. Затова се практикуваше изкуствено оплождане и често двойките раждаха свои генетични копия. Клонинги.

При тях показателите за възпроизводство обикновено бяха по-високи. Все още нямаше единна теория защо е така. Просто бе забелязано и прието като практика, спомагаща за приспособяването на колонистите към своя свят.

Тони бе генетично копие на баща си Стан.

И естествено, можеше да се настани в кабината на ракетоплана-космолет и компютърът да му се подчини.

На всичко отгоре Стан бе обучавал малчугана да пилотира, убеден, че попрището на космонавт ще е най-естествено за него. Разбира се, не би настоявал Тони да поеме по неговия път, но нищо не пречи да има повече знания и умения, нали?...

— Стан, няма начин да го настигнеш.

Пилотът не отговори. Вниманието му беше концентрирано върху екраните и пулта. Пък и беше трудно да говори — тягата създаваше претоварване на ръба на издръжливостта му. В средата на радарния дисплей святкаше точицата — личният му ракетоплан, приспособен за далечни полети вътре в системата.

Личен дотолкова, доколкото бе задължен да го стопанисва и да изпълнява работа, полезна за колонията.

Сега в ракетоплана се намираше Тони с Животинчето си. Опитите да се свърже по радиото с момчето не дадоха резултат — хлапето съвсем разумно бе изключило приемниците, за да не позволи дистанционен преинструктаж на бордовия компютър.

Стан изобщо не се чудеше какво е тръгнал да прави синът му.

Отново се обади радиото:

— Стан, ще ви загубим и двамата заедно с корабите ви! Съжалявам, че искам от теб такова нещо, като да зарежеш детето си, но помисли за колонията, Стан!

— Тогава не го искай от мен — изфъфли пилотът.

— Стан! Ох, какво да ти кажа?! Какво да направя?!

— Или ми помогни, колега, или ме остави на мира.

— Роякът им се приближава. След няколко часа ще сте в обсега на оръжията им... Стан, не мога да хвърля бойни кораби да те прикриват! Ще е самоубийство за всички!

— Не го искам от теб, Старши координаторе.

Далеч зад космокатера, от орбитата на планетата, се разнесе тежка въздишка. Координаторът наистина нямаше какво да каже. Донякъде Стан му беше благодарен за това, че не се опита да го увещава с абсурди от рода на: помисли за жена си, ако загуби и двама ви.

Тъкмо за нея мислеше — как ще го погледне, ако той зареже сина им, но преди всичко мислеше за Тони.

И за това, че навярно би постъпил по същия начин на негово място.

В края на краищата, нали не е редно да изоставяме онези, които обичаме, които са беззащитни?

— Стан, радиотелескопът регистрира транслиране на данни от ракетоплана към Нашественическите кораби.

— Какво точно?

— Трудно е да се каже... Насочен лъч... Ще се опитаме да анализираме отразените сигнали. Почакай малко.

Пилотът прибави още тяга. Пред очите му започна да притъмнява. Компютърът запротестира и препоръча намаляване на мощността на двигателите, за да може човекът, който представляваше волята и последната инстанция в ръководенето на апарата, да остане в съзнание. Стан с нежелание се подчини.

— Стан, пак съм аз. Твоето момче предава към чужденците картина от кабината си. Нищо друго. Не, чакай... и някаква графика... неясна е. Клатушкаща се буква Р...

Р? Стан трескаво запрехвърля наум какво може да значи това.

— Цветна ли е графиката?

— Бяла. Проектирана на фона от картината от кабината. Сецаш ли се за нещо?

Пилотът отговори след около минута:

— Май се сецам. Лошото е, че Нашествениците надали ще се досетят...

Изобщо няма да се досетят, ядно добави наум. С тях сме толкова различни! Нямаме нищо общо!

— И какво е то?

— Бяло знаме. Парламентъор.

— Какво?... Стан! Какво значи това? Имаш представа какво върши момчето ти, греша ли?

— Не грещиш. Извини ме, мъчно ми е да говоря...

— Стан! Роякът забавя скоростта си! Маневрира!... Нищо не разбирам. Отклоняват се от курса за сближаване с колонията ни. Леле, какви ли претоварвания им костват тези завои! Освен това синът ти също май спира.

— Спира, да — учудено избъбри Стан. — Не, спират го. Не виждам реверсивна тяга...

— Да, сега го различихме и ние... Май угаси ускорителите. Току-що.

— Видях.

— Горивото ли е свършило?

— Не, разбрал е, че го спират. Може би с някакво поле. Не ги виждам добре. Има смущения...

— Телескопът регистрира пространствен скок, затова.

Пилотът не смееше да изрече на глас това, което му се завъртя в главата. Накрая се престаши:

— Оттеглят се, така ли?

— Да. Махат се. С какво ги уплашихте?

Стан намали тягата и зададе на компютъра маневра за сближаване и скачване с ракетоплана на Тони. Лекотата на безтегловността го замая за кратко. Като се посъвзе, той обърна лице към радиоуредбата. Поколеба се — дали не е твърде самонадеяно това, което искаше да каже?

— Координаторе, не ги уплашихме.

— А какво?

— Доказахме, че не сме им врагове... значи, все пак имали сме общи неща с тях...

— Предавам се, Стан. Обясни какво имаш предвид.

— Нищо особено. Просто те видяха, че... Момент! Прекъсвам за малко! Тони ме вика на личната ми честота! Потърпете малко!

От вълнение ръката му не улучи веднага нужния бутон. А когато гласът на момчето изпълни кабината, пилотът се задъха.

— Татко?

— Да, момчето ми.

— Сърдиш ли ми се?

— Не знам, Тони... В момента се радвам, че си жив, здрав и че скоро ще се скачим, а после ще тръгнем да се прибираме. Може би после ще ти се сърдя... малко.

— Исках само да им върна Животинчето... за да не го убият Координаторите. То никому нищо лошо не е направило...

— Да, наистина.

— Правилно ли постъпих?

— И да... и не... Но повече да, отколкото не.

— Ще имаш ли неприятности заради мен?

— Това сега не е важно.

— Мама... знае ли?

— После ще говорим за това. Тони?

— Да, татко?

— Ти... имаше ли представа, че Чуждите може и да си тръгнат? Че може да разберат, че няма защо да ни нападат?

— Ами, мъничко ми се искаше да е така. Щеше да ми е мъчно да се разделя с Животинчето. Татко, трябва да се извиня на мама... и на теб.

— Аз приемам извинението. А с майка си ще се разправяш сам. А сега, пригответи се за скачване, синко.

— Татко?

— Да?

— Аз обичам теб и мама повече от Животинчето, но нали разбираш...

— Разбирам. Извини ме... нека първо се скачим, после ще минеш при мен... и ще си поговорим на дълго и на широко.

Но не и преди да те прегърна, калпазанино, добави мислено.

После, преди да постави длани на щурвала, Стан избърса очите си. Бяха светли сълзи. Те литнаха като малки диаманти из кабината, а заедно с тях отлетя и целият му ужас, цялата тежест, цялото отчаяние.

По уредбата се чу най-прекрасният звук за ушите му — смехът на момчето.

Очевидно Животинчето беше направило нещо забавно.

ВАЛЕНТИН Д. ИВАНОВ

КАК СПАСИХ СВЕТА, ИЛИ НАЙ-ХУБАВАТА ПРОФЕСИЯ

Спасяването на света е скъпо занимание, но за сметка на това отнема време. За потта и мръсотията да не говорим. Неприятностите започват с докторите и продължават, докато даването на литри кръв и други телесни течности се превърне в най-малката от твоите грижи. Не дай си боже да покажеш и някакъв признак на слабост. Кихането пред не когото трябва може да намали шансовете ти да полетиш с порядъци.

После идват тренировките за безтегловност. Поставят те на реактивен самолет и забележи, това е стара руска браква, която отдавна е трябвало да бъде претопена. Не бих се изненадал, ако се окаже, че самият Гагарин е тренирал на същия самолет. Ламарините на това чудо дрънкат повече от жена ми, а това значи наистина много. Както и да е. Една сутрин ви товарят на самолета и политате. Ускорението по пистата е страшно, но кратко. По-зле става, когато започнете да се гмуркате към земята. Дори тогава пилотите трябва да изстискват и последната капка мощност от двигателите, защото въздушното съпротивление ви спира и вашето свободно падане изобщо не е свободно.

След всяко гмуркане пилотите изравняват машината и всички се изтъркулват до предната стена на кабината. Добре, че вътрешностите на самолета са тапицирани с дебел пласт гума. Готови сте да се закълнете, че крилата падат. Тогава разбирате какво значи да се страхува човек. Всяка тренировка трае по един час и ако питаш мене, има твърде много тренировки. След първите няколко минути започвате да се чудите защо сте тук, но три полета по-късно свиквате и дори започвате да се забавлявате.

Ти се канеше да спасяваш света, нали така? И при това си плащаше за това, така че по-добре да си се наслаждавал на тренировките си за безтегловност и на всичко останало, защото това,

което те очакваше следобедите, беше още по-неприятно. Значително по-неприятно. Руснаците те заключиха в някаква класна стая да изучаваш „матчаст“, или материалната част, както я наричат те. Трябваше да слушаш досадни лекции за корабните системи, седейки на дървен чин с издълбани имена, дати и карикатури, достойни за едно добре известно джентълменско списание. Кой казва, че руската култура е мъртва?

Името на мъчителя, който се разхождаше между чиновете, е професор Кузнецов. Дебел, нисък и плешив. Сигурен съм, че си се затруднил да решиш точно кое от трите го кара да мрази света като цяло и теб в частност. Професорът носеше дълга пръчка, за да ръга студентите, които не можеха да отговорят на някой въпрос, и им крещеше, сякаш са престъпници. Или глупаци, което според него беше безкрайно по-лошо.

— Жалки супермени! — обичаше да повтаря Кузнецов. Очевидно концепцията за равенство на половете му убягваше, защото той просто игнорираше последните две жени, които останаха в нашия курс (при вас може да са били и по-малко). Останалите шест не издържаха и напуснаха още първата седмица. — Нищо не знаете! Ако не прочетете ръководството за експлоатация, ще избиеете другарите си!

Поне научихме от коя ера е останал тоя динозавър.

Същата, от която бяха и създателите на прословутата материална част. Трябва да призная, че само част от нея — макар и по-голямата — произхождаше от времето на Съветския съюз. Пръскачките бяха нови. Тоалетната сякаш беше конструирана от дядото на професора. А скафандърът... Скафандърът беше останка от Съветската лунна програма, която се беше провалила по времето, когато е роден баща ми.

Не е за чудене, че минаването на изпита при Кузнецов се усеща като победа в революция. Като минимум. Не знам как беше в твоя клас, но от моя никой не се отказа. Вероятно защото по средата на този ужасен месец при нас дойде на проверка един руски генерал. Той изглеждаше истински изненадан да разбере, че ние имаме оплаквания. Руснаците никога не се оплакват, те направо правят революции. Преди да замине, генералът спомена, че който изкара по-ниска оценка от четири, ще повтаря курса.

За наша изненада след изпита професор Кузнецов дойде при нас и лично се ръкува с всичките си, вече бивши, студенти. Ние му позволихме, това беше момент за бира и прошка.

Ненаправно казват, че революцията изяжда децата си. Или нещо подобно. Ако знаехме какво ще представляват тренировките за оцеляване, които започнаха след това, можеше и да повторим курса по материална част. Подозирам, че изискванията към тия тренировки бяха от времето преди глобалната система за позициониране и дори отпреди полета на Гагарин.

Скачахме с парашути в северна Канада, което е по-добре от Сибир само по отношение на транспортирането ни до полигона. Студът си с същият. После — в Саудитска Арабия, защото това е единствената пустинна страна, в която е оцеляло подобие на правителство. Накрая ни спускаха и в Черно море, близо до Кримския бряг. За разлика от американските астронавти, които тренираха на Хаваите, ние поне не се тревожихме за гладни акули. Една седмица на всяко от тези чудесни места избелва кожата ти, калява духа ти и те кара да намразиш екстремния туризъм до края на дните си. Което, между другото, може и да не е много далече.

В деня на изстрелването те събудиха в пет часа сутринта, нали? Закуска по избор. Девет от десет американци, които летят с руснаците до Чука, ядат яйца с бекон. Не знам за останалите, може би това ги е карало да се чувстват повече като Глен или Армстронг, но аз си ги поръчах, защото се усвояват по-пълно от организма. Което вероятно е причината американските астронавти да са яли същото, на първо място.

След това се озовахте в същия стар автобус, с който съветските космонавти са били извозвани до площадката за изстрелване. Взехте асансьора до люка на спускаемия апарат. Инженерите ти се усмихваха, докторите те потупваха по рамото и твоят персонален шофьор — известен още като пилот на космическия кораб „Съюз“ — ти стисна ръката и те прати да вървиш по дяволите. Надявам се, че си знаел — това не е обида, а идиоматично пожелание за късмет. По традиция той преди малко се е облекчил върху ракетата и ти сигурно си се чудил дали е имал време да си измие ръцете. После техниците поставиха екипажа ти в капсулата. Пропуснах да спомена, че и тя е останка от великото минало на съветската космонавтика.

В наши дни около три четвърти от експедициите преминават през поне едно отлагане на старта. Значително повече, отколкото някога, но откакто Голямата Лоша Новина дойде, руснаците увеличиха четирикратно производството на носители и това се отрази зле на контрола върху качеството. Надявам се, че на теб не ти се е наложило да минаваш през тази процедура повече от един път. Аз бях между двадесет и петте процента късметлии. Шест минути по-късно бяхме в орбита, но ми трябваше два пъти повече време да се убедя, че всичките ми кости са си на мястото. Подозирам, че трябваше да благодаря за това на скафандъра, без който скелетът ми сигурно щеше да се разпилее по пода на кабината от вибрациите при старта.

Земята изглежда страхотно от космоса! Трудно ми е да намеря думи да я опиша! Тя е като красива жена, бременна с живот. Тя е като синьо око, насочено към теб. Тя е като вълшебна топка, която... Знам, че става по-зле, затова ще спра до тук. Макар че мисията едва започваше, аз бях убеден, че си е струвало да се разделя с половината от парите си само за да погледна как планетата изглежда от високо. И ако не успеем да спасим света, няма да има голямо значение кой колко пари има, нали?

Вие прекарахте в ниска околоземна орбита почти два часа. Повечето време отиде за изпълнение на дългия списък със задачи, а на теб само ти се искаше да седиш до илюминатора и да гледаш Земята. Скачването с ускорителния модул ДМ стана повод за допълнително вълнение, но то беше автоматично и дните, през които безпилотните кораби се блъскаха в станциите, отдавна са в миналото. Това беше и последният шанс за аборт в случай на технически проблеми. От тук нататък, по пътя към Чука, мисията не може да бъде прекъсната. Както се казва, който не рискува, не печели.

— Погледнете нататък — каза нашият пилот на развален английски. — Виждате ли ярката звезда?

— Да — отговорихме ние, тримата пътници, всичките до един чиста проба супермени.

— Това е Международната космическа станция. Видяхте ли я?

Би трябвало да учат пилотите по-добре да говорят английски. Какво ли щеше да стане, ако не можехме да се разберем по време на авария?

Изгледът към МКС ме накара да забравя за опасенията си. Оттам НАСА изпраща своите астронавти към американската база върху повърхността на Чука. Изстрелват ги от нос Канаверал с „Орион“, после се скачват със станцията и се прехвърлят на ДТК — далечен транспортен кораб, гордостта на НАСА. На него има индивидуални каюти, нищо че са големи колкото обикновен куфар. А руснаците изпращат към Чука строителните си бригади, още известни като космически туристи, по директна траектория. Ние поехме по нея няколко минути след като видяхме МКС.

Следващите две седмици сигурно бяха сред най-досадните в живота ти. Корабът се движи с невъобразима скорост, почти дванадесет километра в секунда спрямо Земята, повече от тридесет спрямо Слънцето. Но разстоянията до тях са толкова големи, че човек никога не би могъл да ги усети. Само в началото на полета дискът на Земята става все по-малък и по-малък, и то ако внимаваш да го гледаш през няколко часа, за да е забележима разликата. По-късно промените стават прекалено малки за невъоръжено око. Ако имаш късмет с орбиталната конфигурация и мисията ти минава покрай Луната, може и да видиш как тя първо се надува, а после се свива и постепенно изчезва, затъмнена от блясъка на Земята. Нямахме късмет? Аз също нямах. Чувал съм, че ръководителите на полетите умишлено избягват подобни траектории, защото влиянието на лунните маскони върху орбитата не може да се предскаже точно.

Вероятността да пострадаш от космическа болест е едно към четири. Повръщане, главоболие, загуба на ориентация — всички тези хубавини идват в пакет. Няма значение колко строга е селекцията и колко се тренират астронавтите, безтегловността има последната дума. Аз бях късметлия.

Руснаците имат идея как да се справят с досадата. Тя е проста и се изплаща по няколко начина: те изпращат с всяка експедиция пакет от научни инструменти. Обикновено той съдържа малък телескоп, понякога магнитометър или детектор на гама-лъчи. Всеки може да ги използва, срещу скромно заплащане. Изненадващо е колко много желаещи има и те не са непременно учени. Навярно предстоящият край на света кара хората по-лесно да се разделят с парите си. По-важното е, че това дава на супермените като мен и теб нещо за правене, докато чакаме реда си да спасим Земята. Като се има предвид,

че двата месеца тренировки не ни квалифицират да управляваме корабните системи и на борда няма друга работа, заниманието даже с псевдонаука е плюс.

Ние носехме оптичен телескоп, съвсем малко по-голям от хубава цифрова камера. Всеки осем часа пристигаха наблюдателни задачи. Дежурният наблюдател изпълняваше първата, после втората и така нататък до края на смяната му. Ние бяхме добри деца за десет дена, когато за пръв път насочихме телескопа към Чука. Това беше краят на нашата научна програма. Ръководителите на полета го приеха спокойно, сигурно предишният им опит ги беше научил да не очакват от нас кой знае какво.

— Чукът е триосен елипсоид с размери седемстотин метра по голямата ос и четиристотин и петдесет по другите две. Респективно, две хиляди и хиляда и двеста фута. Той тежи двеста милиона тона или четиридесет милиарда паунда. Падането му ще унищожи човечеството. За щастие, приближаването на Чука беше забелязано цели тридесет години преди удара, което ни дава достатъчно време.

С тези думи утре руският бригадир ще започне въвеждането ви в работата на повърхността на астероида. След което той направо ще ви даде четките. Искам да кажа, пръскачките.

Защото вие сте тук, за да боядисвате. Повечето астероиди са рехави купчини чакъл и Чукът не е изключение. Ако взривите една голяма тъпа бомба пред тях, както правят в старите филми, част от камъчетата ще се разтопят на газ, но останалите просто ще се разпръснат и вместо една Голяма Лоша Новина вие ще имате Множество Големи Лоши Новини. Разбира се, най-малките парченца ще изгорят в атмосферата, но при масата на Чука това не е достатъчно.

За щастие, телата в Слънчевата система притежават естествен двигател, стига само да се въртят около оста си. Няма страшно, и аз не го разбирах отначало. Да започнем с това, че астероидът се нагрива от слънчевата светлина и изстива, като излъчва топлинна радиация. Най-топлата му част е тази, която е насочена към Слънцето, нали така? Само че астероидът се върти! И скоро тя се озовава в сянка, където започва да изстива. Колкото по-дълго стои в сянка, толкова по-студена

става, това го знае всеки глупак, който е заспивал пиан на плажа и после се е събуждал малко преди изгрева, зъзнейки от студ.

Тук важното е, че с всеки излъчен фотон астероидът получава мъничък ритник в посока, обратна на посоката на фотона. По-горещата част получава повече ритничета от по-студената, затова изглежда като че ли някой бута астероида по посока на най-студената му част. Тя ще е насочена или напред спрямо орбиталното му движение, или назад, в зависимост от посоката на въртене на астероида около собствената му ос.

Следиш ли ми мисълта? Горкото човечеството, Господ да го пази от такива спасители... Да, така ще се увеличава или ще намалява орбиталната скорост на астероида, при което той ще се придвижва съответно към покрайнините на Слънчевата система или към вътрешността ѝ. Сигурно са ви казвали, че това се нарича ефект на Ярковски.

Оставен сам на себе си, Чукът пада към Слънцето със скорост около един километър на година. За тридесет години този „природен двигател“ не може да го отклони от удар със Земята, освен ако не му се помогне. За да нагряват допълнително Чука, французите строят на Луната огромни батареи от микровълнови излъчватели, китайците покриват лунната повърхност със стотици квадратни километри слънчеви батерии, за да ги захранват с енергия, а американците и руснаците са си разделили бояджийската работа, гарантирайки, че повърхността на Чука ще погълне всяка частица енергия, изпратена към нея. И ще се нагрее до по-висока температура, отколкото ако оставим работата само на Слънцето. Нашите усилия ще накарат тази купчина камъни да пада към Слънцето цели сто пъти по-бързо. Достатъчно, за да я накарат само да се опърли в горните слоеве на земната атмосфера, вместо да уцели Западното крайбрежие на Америка.

Ако имаме късмет и изчисленията на яйцеглавите са верни, след тридесет години Чукът ще прелети покрай Земята и всеки, който е работил по проекта, гордо ще окачи на стената своя сертификат за спасител на света, подписан лично от Президента.

А сега на теб ти предстои да прекараш следващите три месеца тук, на строителната база „Ярковски“, боядисвайки околните камъни в черно. Ще ти дам само един съвет — никога не наричай бригадира Том Сойер. Даже зад гърба му. Той винаги чува. Не е ясно защо, но изглежда смята, че боядисването на огради е най-хубавата професия на света.

ЯНЧО ЧОЛАКОВ
И ПОПИТА ВОЙНИКЪТ: — КОЙ МЕ
ПОВИКА?

НА ДЕСЕТИЯ ДЕН

предположиха, че са се отдалечили достатъчно. От седмица не бяха променяли маршрута си в пустошта, равна като тепсия и гола като любимата четиридесет и втора жена на императора.

Светия войник, добър или лош, се бе облегал върху ръбестите канати с цвят на гуцер или скакалец, а превозното му средство пъплеше под него. Децата в онази част от машината, която напомняше каросерия на камион, растяха буквално не с дни, а с часове. Те наистина бяха като деца на животни, като сукалчета в ясла или кученца в колибка. Абсурдно бе, че никога не са виждали ни гуцер, ни скакалец. Нито сукалчета в ясла, нито кученца в колибка.

Светия войник гледаше Тонатиух, слънцето на миштеките, което висеше в своята пещ подобно на голям жълт хап във възпаленото гърло на небето, а ръката на мъката бе стиснала сърцето му. И тази мъка беше някак си по-важна и значима от обясненията за онова, което я предизвикваше. Сама по себе си, сама като него.

Пустошта се ширеше пред погледа, без край, без други краски освен собствените. Сякаш бе излязла от нечие онирично видение. Изпилени облаци, досущ като кинжали, лежаха разхвърляни безпорядъчно над хоризонта. Тук-там растеше куя. Навсякъде все тая противна куя, от чието лико местните правеха своите кафяви наметки. Нито едно различно от нея растение. Нито едно животно. Ни един бацил, поради което никой не страдаше от заразни заболявания, а раните не се инфектираха.

Подходящо място да бъдеш ранен. Без съмнение. Стига, разбира се, при злополука или война да не ти откъснат крайник и свещената ти телесна течност да изтече.

След километър превозното средство изхърка и спря.

— Техника кирлива! — въздъхна Светия войник и в гласа му се прокрадна непозната самия нему злоба.

Въпреки че бъкеше от електронни чаркове, всъдеходът му се нуждаеше от сериозен ремонт, за да продължи нататък. А той не

разполагаше с време и помощници да го поправи.

Беше само един прост войник, изпратен на рекогносцировка, па макар и от отряда на белите пехотинци, които боготворяха своя харизматичен командир Ернандо като Господ.

Друг проблем беше, че до два-три дни провизиите му щяха да свършат и тогава сигурно щеше да му се наложи да реже парчета от себе си и да ги слага в микровълновата фурна... Шегата настрана, но и това не бе никакъв изход от положението.

Скочи долу и заоглежда возилото си, което сега се бе закотвило в туй обезводнено дъно, сякаш бе огромна скулптура на художник авангардист, изработена от скрап. Една статуя на бога на войната, изкована от плугове. Баталясала и разжамблена машина с форма на рак-пустинник, съвсем в унисон с местността, в която бе попаднала. Връз гърба и хълбоците на металическото ракообразно се мъдреше цяло селище с бунгала, бункери с амбразури, прожектори, ниши с леки артилерийски оръдия и картечни гнезда, разположени на двете обвити с бодлива тел странични улици. В този си вид то приличаше по-скоро на самоходен концентрационен лагер, отколкото на набързо пригоден спасителен пункт, в който са намерили последното си възможно убежище двайсетина обречени хлапета.

Колко бяха в действителност? В началото бе толкова зает с оцеляването им, че ги бе накарал да се преброят сами, и тогава черноокият Тонака бе нарисувал на пиктографската си диплянка червено знаменце, което съответстваше на числото 20. За преследвачите им пък, додето все още се виждаха подире им, бе надрацил изображение на горящ храст куя, което значеше „четирисотин на брой“. Този знак се превеждаше също и като „толкова много, колкото са космите на главата“. Още по-объркващо бе, че имената на хората от народа мешика бяха съчетание от числително редно плюс названието на някоя всекидневна вещ.

Бяха напуснали столицата, именувана Града на Теноч, във втория ден от месеца, кръстен „вятър“, в последния час на нощта, който принадлежеше на бога на дъжда Тлалок, а понастоящем приближаваше пладнето на шестия ден — „главата на смъртта“.

Светия войник бе приседнал на една от грайферните гуми. Откога не бе спал? Не бе мигвал, откакто напуснаха престолния град, така си бе. Ето, и таблетките, дето го държаха буден, се бяха

изчерпали. За боеприпасите му пък да не приказваме. За капак на всичко, от известно време го спохождаха пристъпи на кашлица, която го бе притеснила доста с появата си.

„Боже — помисли си уморено той — нищо повече не можах да сторя! Чудото, което сътворих за твоите чеда, свърши, Боже!“

— Какво има, войнико? — надвеси се над него жълтоликата главица на Ицко, чието пълно име бе Ицкопоцакъл. На колко години ли беше? Пет? Или шест? — Защо спряхме пак? Ще продължим, нали?

— Стоманеният ми жребец се повреди.

— Жребец ли?

— Да. — Той се качи пъргаво отново горе и седна при тях.

— Ето ги! Идат! — провикна се някой.

Зад гърба им, в далечината, лазеха като мравунки колите на въздушна възглавница, изпроводени от велможите *текухтли* по веление на самия върховен господар. Бяха тръгнали да застигнат Светия войник, за да му смачкат главата като на крастава жаба, макар и да не знаеха всъщност какво е крастава жаба, и да си приберат обратно обичните рожби. Както и да сложат точка на този кръстоносен поход на децата.

На които тъй силно държаха.

Тъй силно, че не биха им позволили никога да се доберат до обетованата земя.

Подобно на древен солдат, затъкващ щика на пушката си, той се пресегна машинално и откачи военнозелената кутия от колана си. Сложи я до себе си и я погали с жест, в който се чувстваше някакво отстранение, като луд, когото ставащото наоколо не засяга.

Замислеността му трая едва няколко секунди.

— Какво е това, войнико? — попита го Читка, крехко момиченце с плах поглед, одраскани коленца и сламеноруси коси, които бяха рядкост по тая географска ширина.

— Бомба, детко — отвърна той. — Бомба за многократна употреба.

— Их, войниче, ти си велик! — възкликна Ицко. — Пак ще ги разпердушиниш както тогава, зад Дома на Ометекухтли, знам си аз!

Домът на Ометекухтли беше религиозен архитектурен ансамбъл, посветен на вездесъщия миштекски бог, чието прозвище в приблизителен превод бе „Господарят на нашето битие“. Там, след

като побягна от най-гъсто населения столичен квартал, за да спаси двадесетте душици, Светия войник бе отнел други двадесет — тези на зрелите бойци, които се бяха изпречили насреща му, за да го възпрат.

Радостният изблик на Ицко беше като пламъче върху свещ от лед.

Светия войник не отговори веднага. Накрая каза:

— Ще ги изчакаме тук.

Не захвана да им обяснява, че нищо друго не можеха да предприемат.

Абсолютно нищо.

Времето течеше. Очертанията на колите се различаваха смътно сред валмата от виолетов прахоляк. Десетки разкривени призраци от мелхиор и други, непознати сплави, които дори не оставяха коловозни дири след себе си. Бяха се отправили с ръмжене на лов за него и това беше комай единственият вид лов, който познаваха.

— Войнико, ти имаш ли синове? А щерки?

— И те ли растат във ферма?

— Защо пагоните ти са с кръстове? Ами вензелите? — беше им показал униформата си.

— Какво е причастие? Вярно ли е, че пиете от кръвта на своите богове, вместо те да пият от вашата?

— Как се казват жените ти? — питаха децата, питаха безспир. — Какво им подаряваш в дните за радост?

— Рози — отвърна той.

— Рози ли? — чудеха се те. — Какво означава „роза“?

И още един труден въпрос имаше — Ицко му го бе задавал неведнъж на наречието си, което спадаше към общия език *науатъл*. „Какво се случва с вашите деца, след като пораснат? Защото при нас всяко осмо тръгва на училище, а останалите...“

Преследвачите бяха вече съвсем близко. Силуетите им изплуваха сред кълбетата от лил.

Малките сега мълчаха. Окръглените очи на някои от тях оставаха сухи. Други хлипаха тихо. Бяха се изправили с вкопчени в бодливата тел пръсти и гледаха натам, към родителите си, които бяха дошли да ги отърват от него.

Читка се впи внезапно в клина му.

— Няма да ги оставиш да ни хванат, нали? — промълви Ицко.

— Не, генерале — преглътна войникът. — Не, момчето ми. Няма да ви дам току-така. Никога не бих го направил!

Лилавият прах навяваше безнадеждност.

Крадецът на деца погледна за последен път своето завоювано живо богатство. В гърлото му бе заседнала буца.

Той постави длани върху детските рамене и бавно се изправи.

ДЕСЕТ ДНИ ПО-КЪСНО

го докараха обратно в столицата, целият овързан. Заведоха го първо на лекар, който го стегна допълнително с турникет, след като почовърка за всеки случай из раните му с мръсна пинцета. Сетне го пратиха под конвой в някакво имперско ведомство, където го регистрираха като военнопленник и му издадоха временно тескере с пластмасови листи. На всеки пропускателен пункт спираха да му го перфорират. Задържаха се до сградата на Министерството на смъртта, където единият от въоръжените му придружители се отби за консултация. Върна се след четвърт час оттам с инструкции и арестантът отново бе поведен нанякъде, но преди това му надянаха на шията нещо като ярем с форма на подкова, дълъг половин метър и широк около трийсет сантиметра. През дупчиците по него бяха прекарани неусукани сиджимки от горчива куя с възли в краищата, които пазачите му кръстосаха така, че горната половина на тялото му бе почти обездвижена. Закрачиха по пътя, *о-тли*, а минувачите ги поглеждаха изпод око. Никой не го замери с камък, нито го нагрубиха; неслучайно тяхната дума за пленник се превеждаше още и „моят любим син“. Та нали и в неговите вени течеше кръв — храната на боговете — и сигурно щеше да му бъде оказана високата чест да бъде угоен, обучен да свири на флейта, да си избере лична мома за невеста и едва тогава да бъде одран жив или пък сърцето му да бъде изтръгнато — съдба, за която обикновените граждани биха могли само да му завиждат. Подтичващите наоколо пишлемета обаче си правеха кодоши с него, боцкаха го с оголени жици и безопасни игли, кокореха се изразително и му показваха среден пръст — символ, който очевидно бе понятен за всяка човешка цивилизация. Минаха и покрай богатата витрина на един от верига магазини, предлагащи всичко за покойника. Светия войник ги бе виждал и преди, ала и сега, както и тогава, не можа да се сдържи и да не се загледа. За по-заможните осигуряваха цялостно мумифициране, а за нищите — само опушване и изсушаване главата на драгия мъртвец. Солидни базалтови урни с наблъскани един

в друг ситни орнаменти и йероглифи по гладко шлифованите повърхности неудържимо примахва праха на кремирания върху клада от суха куя. Изложени за оглед бяха и макети на гробници, взрелият се в които без труд разпознаваше изкуствено, но изкусно наподобени пещери.

Най-подир излязоха на широк булевард и се озоваха пред навирилия нос в небесата дворец на императора, връх на монументалната архитектура. В каменното му теме бяха бучнати знамена от златни мрежи. Поданиците на федералния дистрикт зовяха своя повелител Шокоицин, т.е. Младши. За момент Светия войник се обезпокои, че ще бъде заставен да изкачи всичките оплискани с кръв и нагиздени с поредици от истински и кварцови черепи 365 стъпала на осмokratната постройка, всяко от които отговаряше на един от дните на миштекската слънчева година. Вместо това бе съпроводен до пищен асансьор, приличащ повече на паланкин, и бе предаден на портиер с усмивка на счупен буркан и гол тумбак, препасан с кобур, в който бе мушнато малокалибрено чифте. Онзи го вкара в кабината и те се издигнаха неизвестно към какви висини, като се имаше предвид колко нависоко в йерархията на тази култура стоеше Шокоицин. Над него бяха само Ометекухтли и жена му, които населяваха тринадесетия небесен етаж и отдавна бяха забравили за човешките дела.

Въведоха го при господаря Шокоицин през грамадна врата. Пантите й я открегнаха със скърцане на бедрена става, която се троши на две. Без да чакат сигнал, присъстващите сановници се изнизиха навън и ги оставиха насаме. Никой не го сграбчи за ярема и не го заблъска, от което следваше, че от него не се изисква да коленичи или да се просне в нозете на Най-най-най-висшата особа в тази негостоприемна държава.

Императорът тъкмо приключваше с обяда си.

— Гладен ли си? — попита Шокоицин. Въпросът му бе провокативен, а усмивката — крива. Мъчеше го мигрена и по-скоро му се повдигаше, отколкото му се ядеше. Чак дъвкателните мускули на челюстта му се бяха схванали от главоболието. Черепът му бе умишлено деформиран съгласно разбиранията на неговия народ за хубост, а зъбите му, *тлан-тли*, бяха украсени с плочици от нефрит.

Светия войник усети натиска на алчната си стомашна празнина.

— Не — поклати глава с отвращение той. Слепоочията му пулсираха. Полагаше свръхусилие да не надникне във фосфоресциращите блюда с неоновии дръжки и да разгледа остатъците в тях.

Владетелят обърса пръсти в лигавчето си от куя. Кафявите му одежди с богато обагрени апликации и тържествени шевици бяха от същата тази куя, единственото тъдявашно растение, което напомняше лен или коноп и ставаше за изработка на облекла и плетене на рогозки и завивки, но иначе не бе ядливо. Някои от разновидностите му даже изпускаха лепкав отровен сок.

— Знаеш ли кой съм? — попита Шокоицин.

— Знам — отвърна Светия войник. — Ел. Кронос. Сатурн.

— Какви са тези? — и без да дочака отговора, той бутна настрана теракотовия си прибор. Протегна се към една кана с минерална вода и я изпи на едри глътки. Болката бе стегнала тила му като менгеме по цялата дължина. Надигна се от златния си стол с пластики на грозни момченца. Облеклото му бе окичено с всевъзможни украшения. Не бе известно кои от тях имат естетическо и кои — функционално предназначение. Един дявол би могъл да каже например за какво служеха тия изпълнени с инертни газове шлаухи и тръбички, които непрестанно бликаха лигава светлина и сякаш огъваха пространството около себе си. Достолепното му одеяние бе образец за изящество и екзактност.

Шокоицин се въртна и напълни наново каната. После се отлепи от облегалката на стола си, закрета към него по тюркоазния под и поднесе водата към изпръхналите му устни. Този път Светия войник не отказа. Излочи я и се почувства като току-що полято цвете.

— Там, откъдето идваш... където и да е то, беше ли баща?

— Не, съпругата ми беше бездетна.

— Разбирам. Но в този град има мнооого дечица, нали?

— Не е лесно за обяснение. Аз...

— Мълчи! Ти посегна на нашето потомство. Кражбата на деца е възможно най-тежкото престъпление според тукашните закони и то се наказва със смърт. Но не такава, която би те изпратила честит на небесата, а презряно бесило, при което не ще можеш да отдадеш кръвта и сърцето си на всевишните, защото целостта на плътта ти ще остане незасегната.

Шокоицин се взираше изпитателно в него. Осъзнаваше ли въобще този непознат човек за какво идеше реч? В империята на миштеките смъртта заемаше по-важно място от живота; тя можеше да бъде както унижение, така и награда за делата на поданика. Щом присъдата бъдеше изпълнена, Светия войник щеше да бъде обречен на вечен позор. Обесването беше същевременно и „изцъкляне“, отнемане на привилегията за задгробно съществуване. Нямаше и не би могло да има нищо по-страшно от това да те лишат от правото да бъдеш принесен в жертва пред олтара на боговете и душата ти да не попадне в слънчевата страна Тлалокан.

— За какво са ти те, тия двадесет деца? — прошепна неочаквано войникът. — За да присъстват на трапезата ти ли?

— Подиграваш ли ми се? — наежи се императорът.

— Съвсем не.

Те се измерваха известно време с поглед.

— Узнах, че не са те хванали лесно... — каза най-сетне Шокоицин. — Мнозина от нашите са оставили кокалите си в онази безводна равнина.

— Да — отвърна с удоволствие Светия войник. — Не бяха никак малко.

— Дечурлигата ни са те нарекли „Човека, който избра войната“. С какво ги подмами да дойдат с теб? Събираше ги по пътя, похищаваше ги от фермите в крайните квартали, нали? — Той тикна лицето си в неговото и го опари с дъха си. — Навъртат ли се и други изверги като тебе из моята страна?

— Аз съм само един прост редник, тръгнал на разузнаване. Ала твърде скоро по дирите ми ще се появи и десантният отряд на Ернандо.

Императорът повдигна дясната си вежда. Очевидно това име не му говореше нищо, както и предните.

— Ернандо? Кой е пък тоя?

— Лейтенант от пехотата. По една случайност ми се пада чичо. Той е по-добър войник и от мен.

— Колцина са с него?

— Около триста души, ако се брои и дружината на наемниците тласкалани.

Шокоицин се разсмя гръмко въпреки болката, която го тормозеше.

— Твоят чичо трябва да е напълно откачен. Дори и без допълнителна мобилизация моята редовна армия числи в момента триста хиляди обучени бойци, да не говорим за останалите войски на конфедерацията! Нашите картечари и преносимите ни лазерни установки ще насметат отряда му още на границата с Аскапоцалко. Или идва откъм Еекатепек? Няма да ми отговориш, зная... — Изведнъж той се сети за нещо. — Предадох ми, че веднага след като са те заловили, превозното ти средство се е обвило в тъмножълто сияние и се е разпаднало на купчина от искри?

— Предпазна мярка, за да не попадне в чужди ръце. Запретено ми е да казвам как става.

— А откъде си научил така езика ни?

— Вашите учебни помагала, предназначени за все новите и нови жители на империята, ми свършиха хубава работа. Накупих си речници и разговорници от Олмекан, родината на писмената. Освен това има и един хипнотичен способ — запаметяваш, докато спиш... Както виждаш, нашите медици ги бива не по-малко от твоите потомствени шамани. — Докато говореше, Светия войник се бе загледал през нестандартно разкроения лист стъкло на близкия прозорец, част от концепцията на незнаен архитект за „течащо пространство“, при което като компонент е включено и времето. Многомилионният град бе разположен на остров в средата на солено езеро, по чиято повърхност просветваха бели кристали. Крайбрежни насипи го свързваха със съседните поселения, търбухът му бе пълен с канали и къркореци гофрирани тръби (които бяха всякакви, но не и кръгли по протежението си), а висящи мостове се проточваха от един строителен конструкт до друг. Устоите на някои от сградите бяха непосредствено във водата. Желязото бе един от основните скелетни и формообразуващи елементи в многоетажни металоконструкции, чието изграждане бе доминирано от изискването всичко да е с прави линии, чупки и ъгли. Пирамидалните храмове, *теокалиите*, бяха вмирисани на копаловата смола, с която свещенослужителите кадыха при извършването на жертвоприношения. Сред тая вкаменена математика поразяваше изобилието от полускъпоценни камъни, употребени за разкрасяване на множеството мозайки. Светия войник видя как

татуирани до петите пазители на реда с обсидианови парадни ножове и палки на кръста пръскаха със сълзотворен газ долу шепа демонстранти, които скандираха пред мемориала на жречеството в подкрепа на идеята за преработка на изпражненията, с цел използването им като съестни продукти. Гвардейци се пъчеха пред постаментата с туптящото сърце, в чиято аорта специално бяха монтирани пръскачки, хвърлящи кървавочервени струи на вси страни. Твърдеше се, че някои родители осакатявали нарочно децата си, за да ги уредят в музея на човешките уроди. Той бе измислен лично от Шокоицин и около него винаги чакаше на опашка народ, докато пред Обсерваторията и заобиколената от клубове по интереси стъпаловидна Академия по изкуствата рядко сновяха хора, дори когато се връчваха наградите на победителите от всенародните поетични конкурси, учредени от религиозния реформатор принц Несауалкойотъл. Там обаче често се навъртаха шпиони на щат и културни революционери с кобури, изпроводени от Министерството на вътрешната стабилност. Дори и от тук, от прозореца с хромираното черчеве над 365-ото стъпало, на човек му се струваше, че чува гълчавата от т.нар. „домове на песните“ и шумните крясъци от стадиона, където се играеше нещо като мезоамерикански еквивалент на баскетбола. Някои от къщите изненадваха, защото приличаха на зарче, хвърлено на карлънгъч, а стените им бяха надраскани с изкелиферчени надписи. Навсякъде отблъскващото си стискаше ръката с гротескното.

— Да се върнем на въпроса „Откъде си?“ — прочисти гърло императорът, с което му напомни за съществуването си. Беше извадил някакъв уред със скала, поставен в кутия от пресована куя, с намерението да следи показанията му, докато траеше втората фаза от разпита.

Светия войник бе видимо затруднен.

— Оттам, откъдето е дошъл преди няколко столетия единственият бял бог във вашия пантеон. От Земята на изгряващото слънце, която се намира далеч зад океана.

Шокоицин бе присвил джуките си, загледан в измервателната скала.

— Отвъд Великата вода няма нищо — възрази той. — Това е известно на всеки що-годе нормален индивид. Нито един от нашите пътешественици...

— Вашите пътешественици са фъшкии — прекъсна го Светия войник. — Корабостроенето ви е кръгла нула. Не познавате дори колелото.

— Какво? — сепна се Шокоицин. Болката го пронизваше в задния дял на мозъка. Що се отнася до Светия войник, то той беше съвсем изтощен и едва се крепеше да не падне. Гърдите му свиреха. Въпреки това се насили да заговори отново:

— Сред вещите, които ми конфискуваха, след като ме пребъркаха, има един предмет, подобен е на вашите гласови уредби. Привърши му захранването и затова е изключен, но докато функционираше, сигнализирах по него на Ернандо и го запознах с фактическата обстановка.

— И къде е сега този твой Ернандо?

— Напуснал е брега, на който дебаркираха нашите пехотинци, и вече е на път за насам.

— Че кой го е канил да идва?

— Никой. Ние сме представители на християнското племе, обитаващо материка отвъд гигантския стерилен океан, който вие наричате Великата вода. Онзи материк е бил населен от памтивека, още преди тукашния. Оттам преди много 52-годишни цикли са дошли и вашите деди, но вие отдавна сте забравили истината за това.

Императорът грабна кутията с безжичния детектор на лъжата, който сам бе задействал преди малко, и я прасна в пода. Разхвърчаха се пружини.

— Истината ли? — кресна той. Огърлицата му от бисери с големината на пъдпъдъчи яйца и накитите, състоящи се от 900 звена, се разлюляха яростно. — А пък аз мисля, че нещо ме баламосваш! Мнението на моите експерти не се покрива с твоите приказки! Тяхното становище се различава доста от тия небивалици, дето ми ги дрънкаш вече половин час! Кой те изпрати при нас? Отговаряй! И не се опитвай да ми пробутваш врели-некипели!

Светия войник поклати глава.

— На кого служиш? — питаше го мрачно императорът. — На северняците или на южняците? На Обединените ирокезки щати, на чийто главен вожд Та-Иа-Да-К-Ву-ку му излязоха пришки на езика да ме увещава, че искал да склучи Не-Скен-Нон, Велик мир, а зад гърба ми крои планове за съюз с апачите на Мангас Колорадас, за да им

продаде некачествените си лазерни пушкала? Или може би на Инка Уайна Капак, владетеля на нашата съседка, империята Тауантинсуйо? Неговите секретни експерименти по високопланинските полигони и изпитания на химически оръжия из Андите не са тайна за никого. Или си съгледвач, полакомил се за златото на онзи кретен, краля на Елдорадо? Разсипва се да разправя колко е богат, а хазната му на практика е изпразнена...

— Ти не разбираш — рече отчаяно Светия войник. — Иде време за промяна. Скоро нищо няма да е същото. Ако днес твоите поданици се боят да те погледнат в очите и те считат за живо божество, утре може да те пребият с камъни!

Внезапно монархът кихна така, че се разтресе целият. Лицето му бе почервеняло от гняв.

— Ти си този, който ще ни погуби! — ревна свирепо той. — Появата ти вече донесе нещастие за нас! Ето, сега проклятието се прехвърли и върху мен! Какво е това чудо, което се разпространява по въздуха и ни мори?

Светия войник се усмихна тъжно. Личеше, че е изнурен до крайност.

— Мънички живи същества, наречени вируси — отвърна той. — Толкова са дребни, че са незабележими с невъоръжено око. Те предизвикват болестни явления — кашлица, хрема, храчене. След тях ще плъзнат грипът, сифилисът и шарката... Мнозина ще се заразят... и в последна сметка не ще могат да оцелеят. Просто защото не са привикнали. Поколения ще са нужни, докато си създадете имунитет и успеете да се приспособите.

— Ти го донесе, нали. — Това не бе питане, а констатация. Императорът рухна на бляскавия си стол и оброни унило глава. — В теб няма нищо човешко — изстена той. — Знаеш ли, че *това* покоси и някои от децата, които бе помъкнал със себе си? Например онова момче, Ицкопоцакъл...

Светия войник притвори клепачи. Виеше му се свят. Плачеше му се. Може би най-сетне щеше да разбере какво означава да се разплачеш.

— Предполагам, че ще стане така — изрече глухо той. — Но нямах друг избор. Никакъв друг избор нямах... Трябва на всяка цена да чуеш какво искам да ти кажа. Имам едно предложение...

— Никакви предложения няма да слушам! — разкреця се монархът настръхнал и виковете му погълнаха словата на войника. — Дори неизслушването им да доведе до краха на тоя свят!

— Става дума за нещо жизненоважно... — бърбореше несвързано войникът. Звукът на трошаща се бедрена става отекна отново в залата. Изневиделица изскочиха двама джелати и го сграбчиха под мишниците.

— Още сега — дереше се повелителят на миштеките — ще бъдеш изведен във вътрешния двор на тази сграда и ще бъдеш обесен за назидание. И за това няма да е необходимо решение на Върховния съвет, защото в моите правомощия е да те осъдя и да наредя веднага привеждането на присъдата в изпълнение. Проклет да си! Отнемам ти правото да изкачиш храмовите стъпала и да бъдеш принесен пред олтара на боговете. Ще бъдеш обречен на всеобщо презрение и кракът ти никога няма да стъпи в слънчевата страна! Никъде не ще откриеш вечен покой. Нашите култови жреци искаха да ти извадят сърцето, но то е от желязо. Никой няма нужда от твоето студено сърце! — Щипците на болката късаха меса от врата му, нажежени шишове се забиваха директно в мозъка му. И като че ли никакви илачи и компреси на дипломираните миштецки знахари не бяха в състояние да го избавят от страданието.

Повлякоха навън Светия войник. Влачеха го и го ръчкаха болезнено в бърбеците. Дори не се възползваха от услугите на асансьора. Водеха го по *мишкоатъл*, пътя на мъртвите, и нямаше връщане по този път. Мъкнеха го покрай конструкции от металокерамика и сребробетон, облепени с ламарини в телесен цвят, минаха покрай някакво ателие за трепанации и кухнята на имперския готвач, опръскана с кръвта на младенци, разминаха се с безброй дворцови служители в златоткани одежди, слизаха надолу, надолу, надолу сред прави линии, чупки и ъгли... Съвършените вентилационни шахти бръмчаха тихо, а асансьорната гъргореше — нескончаеми шумове, които увеличаваха усещането му за нереалност на произходящото.

Озоваха се пред бързо нарастваща тълпа и го качиха на столче. Край тях с ръмжене профуча фекаловоз на въздушна възглавница. Беше отпрашил към септичната пустош зад брега на белезникавото солено езеро. Там бяха натрупани кафяви планини от извержения,

които се бяха спекли и не се разлагаха. Пожълтелите облаци над тях напомняха разляно по небето олио. Щом завалеше, щяха да закапят мазно и мръсно и да плъпнат потоци от гнусотии, които да се омесят с лилавата безнадеждност. Когато изсъхнеха, те щяха да образуват чудати и може би красиви изваяния. А на онези, които биха искали да нахлуят в този град отвън, за да го завоюват, щеше да им се наложи да газят в шарена, смрадлива и жвакаща кал, висока чак до пояса.

Блуждаещият поглед на осъдения обхождаше ликовете на хората около себе си, а те на свой ред изучаваха неговата изпита и обветрена физиономия. Никой от тях не подозираше, че на вратата вече чука *йаойотъл*, както се зовеше войната на най-разпространения местен диалект.

За секунда Светия войник се взря в далнината, отвъд окончателната цел на фекалката и плантациите от куя. Прокълнат свят без ни един храст, ни един звяр и ни един микроорганизъм в него. Е, последното вече не беше вярно.

Две чевръсти ръце свалиха с лекота мешинения му колан, прокараха свободния край през катарамата и оформиха клуп, който пристегнаха на шията му.

През главата му пробяга садистична мисъл:

„Два са пътищата за нас: престъплението, което ни прави щастливи, или ешафодът, който ни пречи да бъдем нещастни.“

Беше ли я прочел някъде, или се бе зародила в собствения му ум?

Войникът събра сетни сили.

— Люде — извиси глас той — там, откъдето ида, има неща, наречени растения и животни. Ако ме послушате, никога повече няма да сте принудени — той се насили да изрече думата — да се храните със своите деца, за да можете да съществувате. Пак ще ги отглеждате, но вече не във ферми... Жените ви няма да служат само за разплод, а...

Екзекуторите ритнаха столчето под нозете му и той увисна.

С което зрелището свърши.

— Някой разбра ли откъде дойде той? — питаха се помежду си насъбралите се, все възрастни хорица с мургав тен. Наобиколиха с любопитство обесения, а той сякаш се отдели от себе си и се погледна отстрани.

... Сега ходеше до една дълга зелена ограда. Бе оставил далеко зад себе си осмоъгълните петнадесетостени, каналите с хромираните

екскреции, арматурната слуз и пломбираните сълзи. Пфу! Такава подпухнала гадост в цялата история на фекалиите няма да намериш. Не искаше и да чуе повече за Теночтитлан и трижди неблагодарните му жители. Сбогом, Теночтитлан, столице на червения и черния цвят!

Продължаваше неуморно напред. Одеве бе поставил встрани от себе си младия Ицко и му бе разрешил да крачи неуверено. Вървеше — разрушен храбрец с руинен щит, с обезлистени гърди и в скромно настроение, а симпатичният му малък спътник бе по-нетраен и от сянка, останал без капчица влага под спаружената си кожа. На десетия ден привечер силуетите на пирамидалните постройките зад тях се разтърсиха с Господен бумтеж, през люспестия хоросан изби грапавата кора на бъдещите гигантстволи дървеса, а обитателите на града, заедно с писъците си, постепенно прераснаха в истински, съвсем истински мицели.

Светия войник и младият Ицко се стреснаха, но не се обърнаха да зърнат какво става, нито забавиха стъпки. Гората, изникнала срещу общия им уплашен гръб, сраснат подир сепването, беше стара, сенчеста и дъхава колкото Средновековието. Странно: сега — някаква гора. Електрически крушки светеха с отразената измамна светлина на витаминозни глобуси. Тънкокорите твари и живителните сфери се обличаха в цветове.

Отвъд оградата, чийто свършек не се видеше, бяха започнали тържествено да мучат рогати скотове. Сегиз-тогиз през пролуките надничаха блейнали брадати козли, а тлъсти свине ги следяха втренчено със запретнати клепачи. И всички тия животинки, както и много други добитъци и влечуги сякаш се бяха изсипали от чудодеен рог на изобилието. Или от чутовен ноев ковчег.

Когато зелените ребра на безкрайната ограда все пак се извървяха покрай тях, младият Ицко посочи с ръка пред себе си, към ширналата се гола равнина, и произнесе нещо с гримаса, досущ като дирещ изява цирков клоун, който най-сетне е съгледал своя дъсчен подиум.

Отдалеч се поклащаха Белите пети на обесения и Черната врана, кацнала на рамото му.

Тогава и войникът се спря озадачен. Подуши небитието.

Чу бесилото и Видя, че босякът-смъртник е жаден, че Естеството му умира от пек, а Плътта му се ражда под клюна на крилатия

скулптор.

Всичко това разбра. А вятъра не усети.

СЛЕД ОЩЕ ДЕСЕТ ДНИ

в града влезе Ернандо Кортес, който беше по-добър войник дори и от Светия войник.

И не беше сам.

**ЙОАН ВЛАДИМИР
АТЕНТАТЪТ**

1.

Отсамната страна на скалата бе обрасла с мека трева. Росна в ранното утро. Хлъзгаше се под босите ми крака и мокреше краищата на робата ми. Добре, че стражите ме държаха от двете страни, защото нозете ми едва ме крепяха.

Катерех се бавничко, по-бавно, отколкото ми налагаше умората на тъмницата, и вдишвах дълбоко свежия мирис на гората, разнасян от вятъра. На върха на скалата ме чакаха неколцина, избягах да ги гледам. Отмятах глава и поглъщах с очи синьо-зелените хълмове на Арбанаси и Трапезица, плисналите по тях слънчеви струи, бездънното небе — за последно.

Стъпките ми бяха препречени от дръвник. Нов, неопръскан с ничия кръв, нарочно изсечен за мене. Стражите ме събориха на колене и ме оставиха.

Вдигнах се с мъка. Под другата, отвесната страна на скалата, бе скупчен народът ми. Не чувах ничий глас, само откъснати, като въздишки, вопли. Бяха доведени всички, да видят унижението ми. И смъртта ми...

— Покори се, свети отче...

Извърнах се към момчето. Докато се катерех нагоре, го бях подминал, без да го разпозная. Буйните му черни къдрици бяха увити в пъстра чалма. Страните му бяха хлътнали, очите му горяха в огъня на безумието. Стройната му снага бе обвита в мърлява наметка с извезан полумесец. Бяха ми казали, че вече го наричат Искендер.

— Покори се, свети отче — гласът му трепереше. — И помоли Челеби за прошка...

— Аз съм покорен, пресветли княже. Покорен съм на един господар и всеки ден в молитвите си моля прошка от него. Всичко, що ще се случи, е по негова воля.

— Ще те убият! Те няма да се посвеният да те убият! И тогава защо беше всичко? Защо предадохме града? Защо се примирихме? Нали ти поиска да се примирим и да приемем волята Божия...

— Да се примириш с отреденото ти свише е едно. Да се покоряваш на земни господари е друго. Жалко е, че не съм те научил да правиш разликата, Александре. Махни се. Срам ме е да те гледам...

Коленичих и сключих длани за последна молитва. Стиснах силно клепачи, за да не гледам сълзите на момчето, което обичах като свой син. Господи, ако още ме чуваш, закриляй това дете. Не отвърщай милостта си и от баща му, по твоя воля цар и самодържец на българите. Дай сила и упование на ония, чиито плач и вопли чувам сега. Господи, не за себе си моля, моят път свърши...

Някой изграчи на варварския си език. Груба ръка на палач наклони главата ми към дръвника. Вик на ужас удари скалата отдолу.

Отворих очи и примижвах от блясъка на вдигнатото над главата ми острие...

— Часът е седемнайсет и трийсет. Работният ден приключи.

Тихият, ромолящ женски глас прекъсна медитацията ми и прогони видението, нежно издърпвайки съзнанието ми в настоящето.

Яркото настолно осветление по масичките в читалнята плавно угасна, останаха само реещите се прожектори около въртящите се стъклени стелажи с ръкописите. Минорната клавирна музика, разпръскана от звуковата уредба, беше сменена от игриви фолклорни напеви. С бръмчене се включиха климатиците и наситиха въздуха с освежаващ аромат на мента.

Погледнах разгърнатата книга на бюрото пред мен. Върху лявото поле на страницата бе покапала кръв от носа ми. Случваше се, когато изпаднех в транс. Три малки златисти капчици, блестящи като пръски варак. Вече цяло хилядолетие, а не мога да свикна с цвета на кръвта си. Попих ги внимателно с ръкава на меката си памучна риза. Върху хартията остана матов блясък.

Надигнах се и вместо по широкото мраморно стълбище към кабинета ми, поех по един от ескалаторите за изхода. Закъснявах. Имах едва половин час да стигна до мястото на срещата, а фиестите по улиците сигурно щяха да ме забавят. Кимнах, минавайки край кабинката на портиера, макар отдавна да се бях убедил, че той не може да ме вижда. Млад човек — обичайно гледаше през мен с леко удивление, като през повей на вятъра.

Пъхнах картата си в ключалката на масивния дъбов портал. След секунда дисплеят примигна: „Евтим: светец: главен библиотекар на

Търновското книгохранилище. Благодарим Ви, че работихте днес, желаем Ви приятна почивка!“.

Вратите се отвориха широко и насреща ми блисна като водопад светлината на уличната феерия. Трябваша ми няколко секунди, за да преодолеем лекото объркване, което ме обземаше всеки път, щом се окажех на улицата. После стъпих на плаващия тротоар в посока към „Самоводска“.

Тротоарът бе от розов кварц, гладко полирани триъгълни плочи. Под дебелия около педя кристал бяха разположени малките прожекторчета на тротоарното осветление, подредени във формата на съзвездия. Взирах се под краката си и се стараех да разпозная Орион и Малката мечка с детинския ентузиазъм на начинаещ звездоброец. Змейовете строители имаха изтънчен усет за красивото. Изоставих го със съжаление и се прехвърлих на следващия, водещ плавно нагоре.

Преминах бавно покрай централния градски монумент. Тройна скулптурна композиция за възхвала на змейовете покровители. Първата изобразяваше житните полета на Добруджа. Едри класове с кехлибарени зърна, над тях — аметистова статуя на летящ змей, прогонващ бурите и градушките. Втората бе от бял мрамор: овче стадо в низините на Тракия, вардено от дребничък змей пастир. На третата трима змейове на хоро тъпчеха грозде. Патетичен анахронизъм — в заводите за вино от векове не се беше вясвал змей...

Тротоарът се изви на гърбица и пое покрай парк-площада „Велчова завера“. Ветреца шумолеше в клоните на вековните дървета. От следобедния дъжд по плочките на алеите бяха плъпнали дъждовни червеи. Крачех внимателно, за да не ги настъпвам. Слава богу, наоколо все още бе пусто и тихо, градските веселби бяха в зародиша си. Над главата ми прелитаха птици, избуели храсти се протягаха към брадата ми.

Млада жена с яркочервени коси и венче от рози ровичкаше в алеята с теменугите. Когато ме видя, се изправи и ме дари с ослепителна усмивка, макар че се познавахме бегло. Тя беше дивата пазителка на парка. Не бях я питал защо е решила да напусне горите и да дойде в града, но се радвах, че ме вижда достатъчно ясно, за да можем да си говорим.

— Привет! — изрече тя с омайния си глас.

— Добър вечер, Алена — отговорих и леко се поклоних.

Тя вдигна няколко изскубнати цветчета, пресегна се и ги закичи в джобчето на ризата ми. Намръщи се едва доловимо — знаех, че докосването до мен ѝ причинява болка — после ми помаха за довиждане.

Откъм другата страна на парка се зададе кукерско шествие. Млади мъже, облечени в рунтави синтетични кожи. Смееха се и подвикваха нестройно, явно вече бяха пияни. Преминаха съвсем близо, с оглушителна врява на звънциите и тъпаните, но никой не отклони поглед към мен. Обкръжиха Алена и заподскачаха около нея, а тя запляска с ръце.

Когато се отдалечих достатъчно, побързах да изхвърля теменужките. Бръкнах в джобчето и извадих мъничката икона. Изображението на светицата ме гледаше строго и смръщено, навярно досегът със самодивското биле я бе разгневил. Прошепна със съскане:

— Вече закъсняваш, Евтиме. В „Хаджи Николи“ сме. Чакаме те.

Неслучайно бяха избрали улица „Самоводска“ за място на срещата. Резерватът бе почти изцяло съхранен, липсваха обичайните за града високи каменни колони и мраморни площадки за прелитащи змейове. Посещавах го предимно човеци, да го разгледат и да си спомнят, че някога хората с труд и пот, сами са се грижели за себе си.

„Хаджи Николи“ бе в подножието на хълма, по средата на чаршията. Триетажна тухлена постройка, подпряна на хълма. Врати от ковано желязо водеха към вътрешния двор, застлан с речни камъни. Над входа пробягваше светеща реклама: „Вино. Змийско мляко. Подмладяващи и лечебни еликсири“. Вмъкнах се в тесния асансьор. Над бутоните за етажите мъждукаха упътващи надписи: „За люде“, „За витеци“, „Други“. Натиснах копчето за най-горния етаж. Возенето продължи точно три секунди.

„Други“ явно не идваха тук, защото заведението бе празно. В центъра на овалния салон бълбукаше и се пенеше мраморен фонтан. От сребърните чучурчета бликаше чисто, охладено вино. Край фонтана върху ниски стъклени масички бяха наредени недокоснати чашите. Никой не се мяркаше и покрай закътаните от саксии с екзотична растителност автомати за сандвичи и освежаващи напитки. За миг си помислих, че съм сбъркал мястото. После забелязах, че отвън, на чардака, край най-отдалечената от асансьора маса, са се разположили три неподвижни фигури. Насочих се към тях.

Двете облечени в бяло жени разпръскаха златисто сияние и тежък мирис на тамян. Петка Търновска и Филотия Търновска — някога, приживе, се бях потрудил да ги направя най-тачените светици в този град. Филотия ми се усмихваше загадъчно и отнесено и разресваше с пръсти русата си коса. Устните на Петка бяха здраво стиснати в сурова извивка. Третият в групата бе плътно увит в сиво наметало с дълбока качулка. Досещах се, че точно той е причината за това извънредно събиране.

— Съжалявам, че закъснях — измърморих, колкото да кажа нещо, и се настаних на свободния стол.

— Все някога трябва да спреш да се заплесваш по мирската суета — сръза ме веднага Петка. — Изрично те предупредих, че е важно.

— Имах работа...

— Никой не те кара да работиш. Никой никого не кара да работи. Можеше един ден и да не отидеш на работа. За какво изобщо работиш? Дори не ядеш и не пиеш. Ходиш там само заради проклетите книги. Отдаден си на собствените си наслади, Евтиме.

Въздъгнах.

— Е, вече съм тук. Кое беше толкова важно?

По тънките устни на Петка пробяга нещо подобно на усмивка:

— Важното е това, че вече можем да го направим.

— Кое?

— *Онова!*

Търпението е добродетел. Тя помълча, докато проумее, че не съм я разбрал. Наведе се през масата, усмивката ѝ стана почти различима, а в очите ѝ блесна ликуване:

— Агентагът, Евтиме.

— Този път ще успеем, имаме план — добави Филотия.

Засмях се. Горчиво, защото тези двете бяха единствените светици, с които можех понякога да общувам. Моят скъп приятел и учител Теодоси беше напуснал Търново и бе заминал незнайно накъде преди около два века. Липсваше ми. В мигове като този — още по-болезнено.

— Кога е следващата ти аудиенция?

— Утре сутрин. Както обикновено.

— Аха! — изсумтя многозначително Петка и удари с юмруче по масата.

— Какъв е планът този път? Да я залеем със светена вода?

— О, не. Този път не е само бленуване и мечти. Този път ще сме истински подготвени да я убием.

— За какво да я убиваме? — попитах уморено.

— Забравил си кой си и какъв си! Напоследък ми е все по-трудно да те позная, Евтиме! Трепериш да не те лишат от скъпоценните ти книги! Поддаваш се на низки страсти и увлечения. Дори си започнал да общуваш с демоните. Видях одева как ти се хилеше оная...

— Престани.

— Ще уплашиш госта ни, сестро — завъртя длан Филотия.

Петка млъкна. Почти бях забравил за непознатия с качулката. Не беше помръднал през цялото време. Дори не беше дал знак, че ни слуша.

Двете жени се обърнаха към него. В погледа на Филотия прочетох обожание. Петка притвори очи и леко му се поклони. Прошепна:

— Прощавай, пресветли... Покажи му се, да те види.

Той се изправи. Увлечен от жеста му, неволно се изправих и аз. Изпод сивия плащ се подаде ръка, облечена в ръкавица от чисто злато, и с едно движение смъкна качулката.

Допусках, че е един от нас. Бях подготвен донякъде и от обръщението „пресветли“. Знаех, че Димитър Белия никога не напуска Солун, знаех и че Тудор Черния рядко се явява денем. Бих разпознал Илия Червения по огнената му диря.

Не. Не очаквах точно *Този*. Сиянието на сините му очи ме блъсна и подобно на ударна вълна ме потопи в транс.

... Примижах от блясъка на вдигнатото над главата ми острие. Чувствах се спокоен и лек, не мислех, не изпитвах тъга. Едничкото ми желание бе да ме посекаат наведнъж, с един удар.

Острието пламна, сякаш слънцето внезапно бе надникнало иззад облаци. После чух тръбенето на бойния рог — странен, къс звук с далечно ехо, като удар по черковна камбана.

От бистрото небе се спускаше конник. Обвит в светлина, широко размахваше лъчистите си криле златният му кон, разтърсваше русите си къдрици ездачът и надуваше златен рог.

Неземно красиво беше лицето му. Блестеше ослепително златната му броня.

Прелетя ниско долу и прониза с тъничкото си копие рамото на палача. Ятаганът падна и с дрънчене се изтърколи по скалата. Сетне конникът се издигна и с два плавни замаха на могъщите криле на коня си се изгуби зад хълмовете.

Навярно никой освен мене не видя Златния Георги. Всички виждаха само вкаменената ръка на палача...

Олюлях се и изтрих с длан потеклата от носа ми кръв.

2.

— „Изборът е тънката граница, разделяща духа от разума. Духът съществува сам по себе си. Разумът съществува чрез непрекъснат акт на избор. Духът е отправната точка, затова го наричаме животворящ дух. Разумът, стъпка по стъпка, извървява пътя на избора, за да се докаже като такъв...“

„Все още не разбирам — отекна в мислите ми звънлив, почти детски глас. — Защо тогава хората смятат духа за чист и свещен, а разума за грешен?“

Вдигнах поглед от книгата.

— Светостта на духа е именно в невъзможността му да избира. Духът е изначален и безкраен. Разумът, избирайки, допуска грешки. Висшият разум се стреми да следва дълговете на духа. Ето, чуй по-нататък: „С раждането духът приема оковите на разума, затова и изборът да се роди е първият грях на душата, а смъртта е последният избор...“.

„Ти не си направил още този избор...“

— Не съм. Душата ми е напуснала плътта, но все още не се е освободила от разума си. И от правото да избира.

„Според твоята догма аз нямам душа. Само разум и плът. Значи ли това, че всеки мой избор е грях?“

— Тъкмо напротив, велика. Ти нямаш душа, която плътта или разумът да омърсят с грях. Значи всеки твой избор е праведен.

„Но това е абсурд, Евтиме. Какво съм аз според догмата ти тогава — демон или светица?“

— Нито едно от двете. За догмата ти просто не съществуващ, велика Шар...

„Ти ме виждаш. И ме чуваш. Колко струва догмата ти пред истината, Евтиме?“

Ето това се опитвах да обясня всяка сутрин...

Шар Кан се беше полуизлегнала на най-високата площадка в Храма на Търновската резиденция. Изящните ѝ, прозирни криле бяха

прибрани и надиплени, люспите ѝ блещукаха с всички цветове на дъгата, отразявайки светлинките на десетките огньове, горящи в Храма. Едната ѝ издължена глава беше високо вдигната и се взираше в мен с рубинени очи, втората се поклащаше умислено и ритмично върху тънката змийска шия, третата бе подпъхната под огромното ѝ туловище и сякаш дремеше. Толкова красива и величествена бе тази шар-верени, дете на слънцето и майка на змейовете, че ме болеше до плач да я гледам...

Гласчето, с което говореше в мислите ми, понякога звънтеше радостно като камбанка, друг път ромолеше нежно или шептеше приспивно, сякаш искаше да ме приласкае. Разбихах я. Ролята ѝ на пчела-майка за змейовете я превръщаше в затворник. Беше прекарала безброй дни и нощи, месеци, години, векове в Храма на града, докато змейовете от кошера ѝ престрояваха Търново в рай под небето. Веднъж в годината, на Еньовден, ѝ позволяваха да лети. Тогава из целия град лумваха огньове, всички се струпваха по улиците, за да се радват на летежа ѝ, а тя дълго и самотно кръжеше между облаците...

„Прочети ми още за душата“ — помоли Шар.

Бях коленичил под площадката и следях редовете на книгата с премрежен поглед:

— „Същност и неизменна цел на духа е единението със Създателя. Когато напусне плътта и се освободи от разума, душата се връща при Него. Връща се променена...“

„Тогава твоят Бог е същият като мен. Душите се стремят към него, както и моите чеда, змейовете, се нуждаят от мене... Нима има разлика?“

— „Ако промяната е твърде голяма, вследствие на погрешния избор на разума, то Създателят може да я отхвърли. Очистването на духа чрез разкаяние е възможен избор на разума, но този избор трябва да се направи, докато разумът и духът са свързани.“

„Никога не отхвърлям децата си! Те са свободни да вършат каквото смятат за правилно!“

— Защото разумът е свободен да избира. А душата — не.

„Човеците отдавна забравиха за твоя Бог. Изоставиха вратата си и превърнаха знанието в религия. Сами избраха свободата на разума пред догмите на душата. Приеха покровителството на змейовете, а ние построихме за тях рай на земята. Какво стана с душите им, Евтиме?“

Бавничко затворих книгата.

— Не знам, велика.

Стоях на колене, обронил глава на гърдите си. Усещах се толкова мъничък, жалък, като догаряща свещ сред блясъка на огньовете наоколо.

„Не тъгувай, Евтимере. Човеците са щастливи.“

— Може ли вече да си вървя?

„Да. Благодаря ти, че поговори с мен. Ще те чакам и утре.“

Изправих се. Двамата витеци от охраната се приближиха. Единият замахна и хвърли върху мен плътно покривало, изплетено от стръковете на ароматни билки. Винаги така забулен ме довеждаха и отвеждаха. Билките бяха нарочно подбрани като защита срещу свръхсетивните ми зрение и слух. Стражите застанаха плътно от двете ми страни.

— Книгата ми! Забравих я — помолих приглушено.

Онзи от лявата ми страна се отдръпна, за да вземе оставената книга. Няколко секунди ми бяха достатъчни. Вдигнах лявата си ръка и впих зъби в златистите вени при китката. Бледа, блещукаща струйка се стече по дланта ми и покапа на пода. Стражът повдигна леко покривалото и ми подаде книгата.

Поведоха ме. Под нозете ми първо се изнизаха широки стъпала от розов мрамор. После гладка бяло-зелена мозайка, право напред и чупка вдясно. Стигнахме до бялата площадка с множество ескалатори. И се загубих. Всеки път поемахме по различно плаващо стълбище, прехвърляхме се, носехме се нагоре или надолу, различен период от време. Накрая винаги се озовавах при огромната каменна арка в подножието на Царевец. Стражите свалиха покривалото, кимнаха ми за довиждане и се отдалечиха, всеки в различна посока.

Вдигнах поглед към мястото, което някога бе мой дом. Триметрова каменна стена ограждаше целия хълм. Над нея се издигаха пилони с горящи и денем, и нощем огънове. Върховете на мраморни здания със стъклени куполи отразяваха небето, слънчевата светлина и трепкащите пламъци, сякаш Царевец цял гореше.

Когато поех по тротоарните плочки, една закачулена фигура изникна като че от нищото и се приближи към мен. Подпираше се на дълга тояга, увита с парцали. Качулката бе ниско спусната, но под нея гласът бе ясен и чист:

— Беляза ли пътя, както ти заръчах?

— Да, пресветли.

— Освен двамата, дето те водят, при нея имаше ли други пазачи?

— Днес не. Рядко при нея сварвам змейове. Но тя говори в мислите им отдалече. Може да ги повика и да ги събере за миг.

— От змейовете не ме е страх, страх ме е от витеците.

— Змейовете също ни виждат. Толкова ясно, колкото и ние тях...

— Нека. Изтребил съм стотици.

— Знаем, Змееборецо.

— Следвай ме.

Денем градът бе сънен и пуст. По улиците пъплеха с бръмчене чистачните машини. Миеха и полираха тротоарите, оставяйки след себе си лек мирис на розова вода. Празни увеселителни влакчета щъкаха безцелно насам-натам.

Когато минавах покрай яките колони на платформите за змейове, вдигах поглед нагоре. Те работеха далече извън града и рядко можеше да се срещне някой посред бял ден. Мярнах само двама — един с нежносини криле бе кацнал на ръба на най-високата платформа под Трапезица, другият, искрящо зелен великан, кръжеше над него, ръкомахаше и му разказваше нещо.

Моят спътник пое отново към „Самоводска“. Тротоарът се движеше бавно, можех да надничам през прозорчетата на работилниците. Направих няколко крачки срещу посоката на движение, за да се порадвам на резбовано пано. От истински орех. Изображението напомняше за глава на жена. Косите ѝ бяха преплетени лози с бухнали чепки грозде. Очите ѝ бяха фино издялани птичи гнезда с разперени криле над тях, вместо вежди. От едната ѝ скула към брадичката се стичаше водопад, с две лодчици, оформящи устните. Другата ѝ буза приличаше на звездно небе, само че вместо със звезди бе обсипана с миниатюрни модели на атома. Сякаш някой бе придал образ на първичния хаос. В долния десен ъгъл се четеше мъничък надпис: „Аз съм онази, която ражда“.

Усетих леко побутване по рамото, после видях водача ми да хлътва в съседната работилница. Последвах го. Често минавам отгук и познавам всички художници, макар че никой от тях не може да ме вижда. Затова веднага забелязах промяната в тази работилница. Изящните изделия от мед и бронз бяха изчезнали, липсваха и

орнаментите от ковано желязо по стените. Навсякъде бе чисто и бяло, светло. Бавно осъзнавах, че светлината не идва от прозорчетата, а струи от ковача. Много млад, строен, с по детски обло лице. Пред него, на масивния стоманен плот, лежеше отворено ковчеже с инструменти.

Младежът се поклони ниско на спътника ми, после едва-едва вдигна очи към мен. Познах го — Георги Нови Софийски, златарят.

— Добре си дошъл в Търново, братко.

Неясно защо той схвана поздрава ми като упрек и хвърли крадешком поглед към великия си съименник:

— Той ме повика...

Закачуленият сваляше парцалите от тоягата си. Не беше тояга. Беше златното копие на пресветлия Георги. Огънато, нащърбено, с пречупен връх. Преживяло твърде много сражения.

— Никой земен златар не може да го поправи — изрече бавно накрая. — Но ти ще го претопиш и ще изковеш от него меч, млади братко!

Младият мъж покорно кимна.

— Ами аз... за какво съм тук? — попитах.

Кухината на качулката се извъртя рязко към мен:

— А няма може да се изкове як меч от злато без молитва? Ти си тоя ковач и ти ще вплетеш слово в меча ми. Моли се, Евтиме!

... Моля се. Вече не помня колко дни. Сякаш съм отвъд времето. Сам.

Учениците ми грабнаха мечове и излязоха да се бият при крепостта. Моля се и заради тях. В книгарницата останаха недовършени ръкописите. Не ги прибрах. Оставих ги пръснати по писалищата. Бели, празни листове, гротескни и тъжни. Ненапоени с мастило, като суха, неоплодена с дъжд нива. Учениците ми избраха да напият с кръвта си стените на Търновград. Праведен ли е изборът им, не знам. Кръвта или словото, кое дава повече плод? Моля се.

Най-често се моля в лечебницата. По постелките или направо на голия под лежат осакатени люде. Редя молитва за всекиго и го благославям. А те проклинат. Ако са в съзнание, плачат, вият и кълнат грозно. Рядко някой се протяга и докосва с трескави устни крайчеца на робата ми. И тогава и аз плача.

Бродя из Царевец. Людете са се изпокрили в къщите си, залостили са вратите и прозорците, сякаш вятърът ще доведе зло.

Такова мъртвило не помня от чумавото време насам. Крача по улиците и слушам далечната врява на сраженията. Молитвата ми е само една думичка, която повтарям при всяка стъпка: „Господи, Господи, Господи“...

Вечер всичко утихва. Тогава се моля в покоите си. Моля се горестно, часове наред. Понякога откъм вражия стан под крепостта дочувам протяжната песен на имамите. Те също се молят. И се питам: тях или мен чува Бог?

3.

Когато стигнах края на града, където живеях, нощта напредваше и фиестите бяха в разгара си. На моята улица разиграваха „змейова сватба“. Десетина накичени с цветя девойки пляскаха и пееха. Над тях огромен наситеноморав змей се рееше в сватбен танц и избираше коя да си „грабне“. Тълпата се смееше и дюдюкаше, лееше се вино за наздравици.

Видях старицата да стои кротко до младо семейство с дете. Двамата възрастни гледаха през нея. Детенцето обаче бе ококорило огромни очи право срещу лицето ѝ.

Тя наистина изглеждаше странно. Забрадката ѝ се беше развързала и краищата ѝ висяха през прегърбените ѝ рамене. Беше подпъкнала длани под шарената си, грижливо кърпена престилка. Краката ѝ бяха обути само с вълнени чорапи и дебели плетени терлици. Покланяше се лекичко и говореше на детето:

— ... само за обич, чедо. Нищичко друго му не трябва на чиляк. Да ти се пълни душицата с обич и да се радваш. Обичай майка си и татко си и почитай ги... Че те са те родили. Обичай бедните и сиротинките. Че няма кой друг да ги обича. Обичай скитниците като мене, че за добро са те срещнали...

Детето мигаше неразбиращо, но я слушаше. Приблжих се и леко я докоснах по рамото:

— Къде пак си скитала, майко...

Тя обърна към мен сияйните си, избледнели от възрастта очи. По ситните бръчици на лицето ѝ се изписа радост. Усмивката, с която ме дари, беше полуприветлива, полутъжна, неразгадаема.

— Амче как къде, син. При хората. Видиш ли — драго им е, веселят се... Исках и аз да ги погледам. Не гневи ми се, син...

Така, на улицата, я бях намерил преди време и я бях прибрал да живее при мен. В малкото ми жилище имаше достатъчно място и за нея. Бездруго не се нуждаех нито от сън, нито от почивка, само от малко усамотение. Тя бе по-тиха от сянка. Денем излизаше често и

скиташе незнайно къде. Понякога забравяше да се прибере и тогава по цели нощи бродех из шумните улици, за да я търся. Бях силно, почти болезнено привързан към нея.

Прегърнах я нежно през раменете и я поведох към къщи. Във входа, пиан до безсъзнание, се беше проснал някакъв мъж. Прекрачих го и поех по стълбището, но старицата се дръпна от мен и се наведе над него. Погледа го, помогна му да седне и внимателно попи с престилката си изплесканата му с повръщано брада. Мъжът изръмжа гневно, че го закачат. Дръпнах я:

— Пази милостта си за ония, дето могат да я оценят, майко.

— А! Че милост ли ще е тогаз...

— Не го ли виждаш, оскотял е от пиене.

— Нека, нали и той душа носи...

Продължаваше да милва лицето му и сплъстената му коса. Тъпото му изражение на досада бавно се сменяше с усмивка на блаженство, очите му се избистряха, дишането му се успокои. Успя да се изправи и без да ни погледне, тръгна с олюляване нанякъде.

— Кога чияк пие толкова, мъка някаква иска да удави — прошепна след него старицата.

— Ами! Пият от скука и от безделие.

— Че то не е ли също мъка? Дълго си поживял, а чияците не познаваш още, син...

Не възразих.

Изкачихме тясното стълбище към апартамента ми. Отключих със смътното чувство за нещо нередно. Вратата от вестибюла към дневната беше полуотворена, през нея се прокрадваха трепкащите светлинки от улицата — държах прозорците непокрити. Пристъпихме в полумрака.

Старицата първа усети чуждото присъствие, изписка тихо и притисна длани към гърдите си. Бутнах вратата и от стъписване неволно вдигнах ръка.

— Не смей да се кръстиш! — заповяда ми от тъмното дрезгав глас.

Прекъснах чертаенето на кръстен знак, вместо това се пресегнах и натиснах бутона за осветлението.

Стояхме до вратата и гледахме натрапника, разположил се свойски в едно от креслата ми. Вместо да се смути, той се облегна

назад и праметна крак върху крак. Без да каже и дума, старицата се обърна и със ситни стъпчици се шумгна в другата стая.

— Не съм те канил, Баяне. Можеше първо да се обадиш и тогава да заповядаш. Защо трябваше да ни плашиш така?

— Що за ченге щях да съм, ако не всявам страх? — ухили се нагло той.

Думата „ченге“ бе твърде безлична, отнесена към него. Стоеше твърде високо в йерархията на витеците и дори някои змейове се бояха от този мъж.

— Коя е тази? — попита, кимвайки красноречиво към съседната стая.

— Що за ченге си, ако не знаеш? — озъбих се на свой ред.

— Не останайте много. Все по-лесно е за хората ми да ви следят. Но тази някак съм я пропуснал. Как е името й? Света... коя?

— Да речем — Мария.

Той отметна глава и избухна в гръмогласен смях.

— „Мариите“ ви са десетки! Както и да е. Ще я проуча. Е? Не бих ти отказал едно питие...

— Знаеш, че не пия. Обаче ти не се стеснявай, ползвай винопровода ми, ако не е ръждясал.

— Пфу! Този киселчок е само за простолюдието. Къде останаха аристократичните ти обноски, Евтимере?

— Ако беше предупредил, щях да се погрижа за изискания ти вкус — отвърнах сухо и приседнах в креслото срещу него.

Макар и в собствения ми дом, чувствах се неловко и неуютно, седнал срещу него, сякаш аз бях неканеният гост. С цялото си същество усещах тъмната аура, която го обгръщаше. Той бе много стар, дори по-стар от мен, и обвивката на змийското проклятие около него бе по-плътна от аурата на всички витеци, които бях срещал. Като витек той бе мой антипод, като колобър — пазител на клетвите, беше мой враг. На това отгоре, дължах му всички привилегии, с които се ползвах — книгите, спокойствието си, достъпа в Резиденцията. Ненавиждах го.

— Не се ядосвай — изрече с крива усмивка и поглади гърбицата на носа си. — Да ти призная, споделям напълно радостта ти от срещата ни.

— Тогава защо си дошъл?

— Служба.

От съседната стая се дочу тихото молитвено напяване на старицата. Той се заслуша, после видимо потрепери. Станах да затворя вратата.

— Ще узная коя е... — чух го да казва на себе си, когато отново седнах.

Преплете ръце, наведе се и се вторачи в мен. От остроото втренчване на черните му очи моите се насълзиха, но издържах на погледа му.

— Та така, Евтиме. Странни вести ми носят напоследък. Из Търново бродела една особено опасна личност...

— Нима има някой, който да е опасен за теб?

— Не за мен, а за господарите ми. И най-вече за Великата.

— Значи просто трябва да я пазите по-добре.

— Пазим я. Обаче неприятности не ща. Заложих си авторитета за тебе, веднъж, когато те направих библиотекар. Заложих го втори път, когато уредих срещите ти с Шар. И ако сега опиташ да ме предадеш, не знам как, но ще намеря начин да те унищожа.

— Ами ако вече не ми пука за мене си, Баяне?

Този път той се смя дълго, студено и грозно, докато под клепачите му избиха сълзи. Когато се успокои, размаха ръце насреща ми:

— Добре. Да допуснем... само да допуснем, че онзи... а ти много хубаво знаеш за кого ти говоря... да допуснем, че успее да проникне в Резиденцията и убие Шар. Змейовете ще напуснат Търново. Даваш ли си сметка какво ще стане с града тогава?

— Ще остане за хората.

— Именно! Точно така. Жалката измет от разглезени дегенерати ще бъде оставена сама на себе си. И нееее, те няма да започнат отново да работят. Те отдавна са забравили какво е да работят и да се грижат сами за нуждите си. Обзалагам се на каквото искаш, че до седмица ще обезумеят от паника, ще разграбят и опустошат града, а после ще започнат да се изяждат помежду си. Това ли искаш за *народа си*, Евтиме?

— Всичко е в Божиите ръце — прошепнах.

Той подскочи. Протегна пръст и за секунда начерта срещу сърцето ми седемлъчна звезда. Присвих се от болката в гърдите.

— Жалък си! — изкрещя той и задържа пръста си насочен към мен, докато съзнанието ми се замъгляваше. — Жалък и малодушен, винаги си бил такъв! А народът ти е повече стадо от когато и да било. Кой вярва в твоя Бог? И кой изобщо си спомня за тебе, жалък пастирю!

Изстенах и той сви треперещите си пръсти в юмрук. Седна обратно в креслото:

— Прощавай.

Леко поклатих глава.

— Виж... С тебе се знаем от много време, Евтиме. И като че всичко, дето ни правеше врагове, вече няма значение. Суета на суетите.

— Какво искаш?

— Дойдох да те сплеща, вярно е. Май съм позабравил що за човек си. Името ти... славата ти... винаги са били по-големи, отколкото заслужаваш. Ти си слаб. Книжен плъх си, това е. Забравен от всички.

— Името ми е издялано върху сградата, където работя — глупаво вметнах аз.

— Да. Трогателно. А колко от *народа ти* знаят да четат? Колко от тия, дето са си направили труда да станат грамотни, посягат към книга? Знанието уби вярата. Информацията уби знанието. Стремещът към развлечения уби нуждата от информация. А безгрижието уби всички стремежи. Колко революции видяхме с тебе, Евтиме! Светът се променяше пред очите ни. Би трябвало да сме приятели. Всъщност аз вярвам, че сме.

— Каж ми какво искаш!

— Знаеш ли, Шар Кан те цени. Представа нямам защо. Изглежда, много й допадат глупостите, които й четеш.

— Шар иска да проумее човеците.

— Не е ли смешно? Едничкото мислецо същество в този град, единственото, което иска да те разбере, според догмите ти е въплъщение на злото! Да се пръснеш от смях... А ти заговорничиш против нея... Човешко, прекалено човешко е, даже аз не го разбирам.

— Каж ми, Баяне...

— Ех, и ти... Остави ме да си побъбря! Знаеш ли с колко малко от моите мога да си говоря така? Трябва май да се виждаме по-честичко... Та си мисля, Евтиме, че с тебе вече няма как да сме

врагове. Твърде различни сме от оная паплач навън. Без значение „твои“ ли са или „мои“.

— Съгласен съм. Различни сме.

— Да! И много ще ми е жално, ако се наложи да те преследвам. Ако се наложи да те изгоня от този град, както ти някога изгони мене, помниш ли? Или пък — пази *Боже!* — ако ми се наложи да те заколя лично, за да разпръсна кръвта ти навсякъде и да залича пътечката, която си оставил в двореца!

— Каж ми какво искаш и се махай!

— Ще ти кажа, разбира се. Нали затова съм дошъл. Когато си белязвал пътя до Шар, не знам за слепи ли си ни мислил или за гламави. Нищо не успя да почисти проклетите капчици. Затова утре с тебе ще се поразходим из Царевец. Ще нарисуваме много пътечки. А за охраната им после ще се погрижа аз. Виждаш ли колко съм откровен? Напълно честен съм, нали... *приятелю!*

— Нали.

— Ето че най-после се разбираме.

... Съзercанието на вечерната ми молитва бе прекъснато от едва доловим шум на стъпки зад гърба ми. Изправих се рязко.

— Не смей да се кръстиш!

Дори и не бях понечил. Бях скован от изумлението да го видя тук, в покоите си. Тъкмо него — езичника и антихриста, когото зовяха Колобъра. Срещал го бях само веднъж, отдавна, при един публичен съд над еретици. Но го бях запомнил. Никой, който го бе виждал поне веднъж, не можеше да го забрави.

— Как влезе тук? — попитах задавено.

В отговор той само се усмихна. На съда за него се твърдеше, че можел да става невидим, да се носи във въздуха и да минава през стени. Също, че можел да се превръща във вълк, в мечка, във всякаква безсловесна твар. Говореше се, че е издънка от род на старите ни езически царе. Нищичко не бях повярвал. И затова го помилвах...

— Молиш ли се, попе? — ехидно се засмя той. *Със същата наглост ми бе говорил и на процеса. Окаян луд.*

— Да, моля се. Тежко време настана за града ни — отвърнах, леко ядосан на себе си, че изобицо говоря с него, вместо веднага да повикам стражата.

— Ц, ц, ц. И как няма да е тежко, като владетелят избяга в Никопол, а пастирят се е затворил зад стените и каканиже молитви...

— Градът се отбранява достойно! — извиках и направих няколко гневни крачки към него. — Какво искаш? Защо си дошъл?

Спрях и застинах. Защото изпод наметката си той беше извадил меч. Не бе от желязо. Беше издялан от някакъв тъмен, прозрачен кристал. Острите му ръбове блестяха на светлината на свещите. Онемях. А той заговори бавно, тихо, макар да ми се струваше, че думите му кълтят в покоите ми и огласяят целия дворец. Докато говореше, държеше меча изправен пред лицето си:

— Наричат ме Колобъра. На стария ни език то ще рече: Пазител на клетвите. Дойдох да изпълня една клетва. Стара клетва. Змейова клетва! Клели са се змейовете пред най-старите ни царе. Да пазят народа им. Да го закрилят и да му помагат. Спазваха клетвата си змейовете от незапомнени времена. Докато хората не ги прогониха. Хората ги забравиха и подириха нов господар. Отрекоха се от земното си добруване заради лъжливото спасение на душите си.

— Замълчи!

— Стар е този град. Първият камък за градежа му от змей е положен. И го знаят змейовете, и го помнят. И боли ги за него.

Доближи меча до лицето си и докосна челото си, после го протегна към мене:

— При тебе дойдох, защото ти си сега най-пръв сред хората. Вземи този меч. Удари с него по най-голямата камбана. Затвори черквите и угаси кандилата. Свали кръстовете, грозящи куполите на този град. И пусни по хълмовете кукери. Яки кукери...

— Безумецо...

— Безумецът ще си ти, ако откажеш помощта им. Запали огньовете и изгори икони и кръстове. Повикай змейовете и те ще дойдат! Вземи меча!

— Махай се! Стражса!

— На кого се надяваш, попе? Къде е твоят Бог? Бог няма да ти помогне. Бог никому не е помогнал.

— Анатема, анатема, анатема!

— Глупак — той отпусна ръката с меча. — Ти решаваш. Аз изпълних каквото ми беше заръчано.

Когато стражите дойдоха, той се изсмя грозно и се стопи във въздуха. Сякаш беше лош сън...

4.

— Предал си ме вече, нали, Евтиме? По очите ти чета.

— Не съм. Но те могат да виждат кръвта ни...

— Знам.

— Поръсих капчици навсякъде из Царевец. По всичките пътеки ще има засади.

— Много добре.

— Не е ли по-разумно да се откажем?

Изпод качулката се разнесе задавен гърлен смях.

Знаех, че ще го намеря тук. Дори ми беше странно как витеците не се бяха сетили да завардят това място. Малката черквица някога бе носила неговото име — храм „Свети Георги“. Сега беше превърната в беседка, с изглед към Янтра. Кръстовете от куполите ѝ бяха свалени, една от стените бе срутена, останалите бяха гъстообрасли с бръшлян. В дъното бяха наредени няколко ковани пейки. Дотук почистващите машини не стигаха и подът бе заринат с пластмасови кутийки и опаковки от станиол. Мястото, където някога е бил олтарът, сега бе леговище на бездомна котка. Лениво излегната върху купчинка смет, тя протягаше лапички, миеше се и ни гледаше с присвити очи.

— Отколе е така. Те следят нас, ние следим тях. Познаваме се. И ти също би трябвало да ги познаваш, Евтиме. Така че не ми говори глупости.

— Значи онова с белязването на пътя е било блъф?

— Разбира се. Колкото повече витеци устройват засади из хълма, толкова по-малко ще пазят Шар. Просто е, чак да не повярваш, че се хванаха.

— Как мислиш да проникнеш?

— А заслужаваш ли да ти кажа?

— Обиждаш ме, пресветли...

Той се поразмърда, вдигна ръце и леко смъкна качулката си. Сияйните му сини очи се взряха в ясното небе.

— Тази нощ над Царевец ще има буря. Илия обеща да намине. Дяволските изчадия ще си имат ядове.

— Повикал си и него?

— Оредяхме, та трябва да си помагаме. И аз се бих редом до него в Пловдив.

Настръгнах.

— Да — кимна спокойно той. — Онова в Пловдив беше провал. Не се тревожи. Тук няма да го допусна. Всеки се учи от грешките си. Дори аз.

Не вярвах на ушите си, че нарича пловдивския апокалипсис отпреди четири години така невинно „провал“. Там бурята и пожарищата бяха върлували с месеци. Знаех, че накрая са убили майката-верени на града. Но град не беше останал.

— Не смей да ме съдиш, Евтиме — изсъска той, сякаш четеше мислите ми. — Спомни си Содом и Гомор. Те изгоряха по Божия казън! В Пловдив аз поне людете пощадах.

— Не трябваше ли? — попитах тихо.

— Ти ми кажи! Ти си отецът и твое е паството! Огледай се и ги виж! Виждаш ли да са заети с друго, освен пиянство и разврат? Содом е бил благочестиво място, сравнен с града ти.

— Прав си, не бива да те съдя — отвърнах сухо. — На никого от нас не е дадено правото да съди.

Той се изправи сковано и се надвеси над мен. Чертите на красивото му младежко лице бяха разкривени от ярост:

— Аз съм воин во Христа, отче Евтимие — каза задъхано, натъртвайки на всяка дума. — Твой дълг е да се грижиш за спасението на душите. Моят дълг е да убивам.

Гледах святкащите му очи, засенчени от златисти къдрици, хубавото му бяло лице и ореола от лъчиста светлина, който го обвиваше. И осъзнавах, че го мразя.

... Боже, вседържителю. Обречен е Търновград. Не ще удържим още един пристъп. Бойците ни се свършиха... С що те разгневихме, Господи, та не ни помагаш? Поради що отвърна от нас лицето си и не чуваш молитвите на благочестивите миряни? Малко ли свеци палят и малко ли сълзи изплакаха? Литургиите и молебените, дето отслужихме, малко ли бяха? Не за твоя прослава ли съградихме Света гора Търновска? Нечисто място ли е градът ни, престолнина

на царе и патриарси? Ако е вярата ни да изпиташ, колко мъка още трябва да изтърпим? Ако за грехове ни наказваш, както кога ни проводи чумата, защо и децата мъчиш, невинните, с какво са и те съгрешили?

Измаилтяните ни заплашиха да разтурят града и всички ни да изколят, ако не се предадем. Първенците моята дума чакат. А аз не зная що да реша. Града ли да предам в ръце на друговерци, или людете му да хвърля на погибел. Тебе кой ти е по-мил, Господи, града ли, людете ли...

Грешен съм, Господи, страх ме е. Ако превземат града ни със сила, връз мене ще падне грехът от кръвта на невинните, заедно не съм ги опазил. А ако го предам, ще опустее престолът ми и ще е мое бремето на последен пастир. Кой грях ще ми опростиш по-лесно? И кое аз самият ще имам сили да си простя?

... Скитах безцелно из града до залез слънце и обмислях откъде ще мога най-добре да наблюдавам небето над Царевец тази нощ. На свечеряване се качих в едно увеселително влакче, водещо нагоре към Арбанаси. Тук, в разкошните вили, накацали по хълма, фиестите се вихреха почти денонощно, но пък улиците бяха по-спокойни, отколкото долу, в центъра на града. Избрах си тиха алея с кестени и пряк изглед на югозапад.

Още с първото помръкване на дневната светлина блесна яркото улично осветление, а над Трапезица изригнаха фойерверките, отбелязващи началото на веселбите. Откъм най-близката до алеята вила за кратко гръмна джазова музика, после утихна. На съседната пейка се настаниха двойка влюбени, притиснаха се един към друг и загукаха приглушено. Гледах на юг и търпеливо чаках.

Следях всеки нюанс или сянка по небето, доколкото изобщо бе възможно да различа нещо от блясъка на града. Бурята дойде от юг и въпреки всичкото ми старание успя да ме изненада.

Първата светкавица просветна и угасна точно над бившата патриаршия. Гръм не се чу. Нищо не последва, сякаш някой само изпитваше бдителността на врага. Близко десет минути небето остана спокойно, въздухът дори не миришеше на дъжд.

Следващата мълния блесна за част от секундата и падна някъде в подножието на хълма. Осветлението в цялата източна част на Царевец премигна и се изключи. Веднага след нея друга мълния поразил

главната порта. Предположих, че е повредила наблюдателната апаратура, защото под стената се разрази краткотраен смут.

По източния склон се задейства аварийното осветление, така че ясно видях красивия син змей, който излетя оттам, разпери криле и вдигна ръце нагоре да прогони облаците. Мълнията удари точно основата на крилете му. Той изви гръбнак, изрева от болка и описвайки кръгчета, полетя надолу.

Бях сигурен, че на охраната на хълма ще е нужна само минута, за да осъзнае естеството на бурята и да се мобилизира. Сега бе мигът за главния удар и онзи горе не го пропиля.

За секунди въздухът се насити с тежка, гореща влага. Иззад едва различимите в чернотата на небето облаци право надолу се стрелна пламтяща колесница, теглена от двойка оранжево-червеникави крилати коне. Оттук не можех да различа Илия сред пламъците, нито лъка му с мълниите. Цялата колесница, заедно с конете, се стовари върху централния купол на Резиденцията. Стъклото пламна ослепително, пропука се и рухна с грохот.

Плисна дъжд.

Като ято подплашени лястовици от целия хълм захвърчаха змейове. Атакуваха колесницата по двойки или се нареждаха като жив щит над Резиденцията. Илия бе побеснял. Фучеше, ловко промъквайки се между тях, и стреляше сякаш напосоки. Знаех, че не може да удържи дълго на отпора им, но целта му явно не бяха змейовете, а някакви видими само за него наземни обекти. Гледах като омагьосан. Към алеята ми се стичаха хора. Младата двойка до мен подвикваше и ръкопляскаше.

Зрелището бе кратко. Притисната от дузина змейове, колесницата рязко се вдигна и изчезна някъде високо над облаците. Също толкова неочаквано, както беше дошла. Множеството около мен дълго и възторжено аплодира. Те бяха видели само бурята и причудливия „танц“ на охраната. Не се и опитваха да разберат какво се е случило.

Аз се опитвах, но не успях докрай. „Утре“, бе казал пресветлият. Утре.

5.

На другия ден, точно в девет сутринта, бях при портите на Царевец. Около стените на хълма се щураха хора, облечени в лъскави униформи от черна кожа. По обърканите им лица се досетих, че това е отдавна престаналата да функционира гражданска полиция. Досмеша ме на параноята да ги мобилизират срещу противник, който не могат да виждат. Около портите бяха паркирани няколко бронирани машини. На всичкото отгоре над хълма кръжеше хеликоптер. През цялата нелепа суматоха преминах спокойно, незабелязан от никого и незасечен от нищо.

При портите ме спряха трима витеци. Поискаха да им покажа картата си, разрешаваща достъпа до Резиденцията, макар че и тримата ме познаваха добре. Показах я, помолиха да почакам. След малко видях към мен да крачи едрата фигура на Баян.

Застана пред мен, с ръце небрежно пъхнати в джобовете на сивия му костюм, и дълго ме съзерцава с безстрастно изражение. Само очите му блестяха по-остро от обикновеното. Накрая изплю камъчето:

— Та така, Евтиме. Каж ми за какво беше онова снощи?

Спокойно отвърнах:

— Ако питаш защо Илия вилня над Царевец, отговорът ми е: не знам.

— Вероятно изпробва пряко нападение!

— Вероятно.

— И атаката му не успя.

— Щом казваш...

— Къде е той сега?

Свих рамене. Той стисна челюсти.

— Ако ми послужиш с икона на свети Илия, ако ти се намира подръка, де, и ако ми се примолиш вежливо, бих могъл да опитам духовен контакт с него.

Баян или не схвана шегата, или не му се стори забавна. Отново помълча и изучава лицето ми. После процеди през зъби:

— Великата настоява на срещата си с теб. Въпреки обстоятелствата.

— Би могъл да ме заместиш — предложих. — Ето, отбелязал съм си докъде съм стигнал. Почети й нататък.

Най-сетне успях да го ядосам. Изръмжа на витеците:

— Водете го. Да, и тримата. Дори повикайте още двама. И поддържайте връзка пряко с мен.

За пръв път ме поведоха, без да покрият главата ми. Стараех се да изглеждам невъзмутим и да не се озъртам. Навсякъде се стелеше силен мирис на изгорено. Над нас падаха огромните сенки на прехвърчащи змейове, понесли на широките си плещи всевъзможни чаркове и инструменти. Чувах гръмки гласове и шум от трескава работа. На всеки петдесетина крачки от пътя ми бе застанал витек, оглеждаше ме строго и изпитателно. Сякаш не идвах тук всеки ден.

Придвижвахме се бавно, ескалаторите не работеха. Повечето коридори тънеха в мрак, само тук-там мъждукаше някой набързо прикачен прожектор. Кристалните куполи над големите зали бяха напукани и потъмнени от сажди. Писукането на аварийните датчици се сливаше в някакво монотонно хорово жужене. Дори една от масивните мраморни колони бе разцепена и таванът набързо бе укрепен с подпорни греди.

Не бях сигурен какво точно изпитвам — гняв или гордост. Изумяваше ме мощта на един от пресветлите ни воители. И ме болеше да гледам как граденото с години е съсипано за няколко мига. „Спомни си Содом и Гомор“... Алилуя.

В централната зала на Резиденцията бе необичайно тихо. Огньовете не горяха. Целият купол бе сринал и останките му бяха грижливо изметени. Отгоре струеше в пълния си блясък дневната светлина. Но блясъкът на Шар бе помръкнал. Видя ми се по-дребна и сиво-кафява като истинско влечуго. Тя лежеше, а под нея бе струпан мъх, напоен с черна мътилка. Едва сега осъзнах пълното значение на факта, че колесницата се бе стоварила с цялата си мощ над главния купол. Та нали тя спеше отдолу. Крилете на шар-верени бяха изпочупени и обгорени.

„Не се тревожи! — звънна в мислите ми гласчето, с пресилена бодрост. — Ще оздравея бързо.“

Коленичих:

— Велика... Защо не отказа аудиенцията ми днес?

„Аудиенция? Евтиме... Нима наистина гледаш на срещите ни като на аудиенции? Приеми го като болнично свиждане. Днес повече от всякога имам нужда някой да ме разтуши.“

Дали и тази ѝ нужда бе предвидена в грижливо подготвения план? Вероятно да. Та нали точно заради привързаността ѝ към мен пресветлият ме бе включил в заговора. Нещо ме стегна в гърлото.

Разтворих книгата. Одеве в пристъп на безразсъдство бях предложил на Баян да ме замести. Бях бръкнал в огъня. Защото тази книга бе главната улика срещу мен. Не бе никое от обичайните теологични съчинения. Не беше и моят дългогодишен труд върху догмите. Беше сборник с репродукции на икони.

През последните няколко дни доста бях ровил в библиотеката, за да го намеря. Сама по себе си, книгата бе произведение на изкуството и точно затова бе оцеляла при погрома над кръстове и икони в зората на змейското господство. Изображенията бяха древни и безукорно канонични. Докато разгръщах страниците, усещах фината аура, която струеше от тях. Едва доловима, дори и за мен.

— Света Петка Епиватска, иже наречена Търновска — зачетох и леко прокарах длан по изображението, което ме гледаше строго и очаквателно. — Мощите ѝ били внесени в града от благочестивия цар Иван Асен и положени в черквата „Свети четирсет мъченици“, в подножието на Царевец, на левия бряг на реката.

Спрях за малко. Никой освен Великата не ме слушаше. Охраната ми бе застанала на почетно разстояние от нас. Шепнеха нещо помежду си или промърморваха по някоя дума в миниатюрните предаватели, закрепени на китките им.

— Посока север-североизток — казах. — Пълната ти сила е в радиус от двеста и петдесет метра от точката на съхранение на мощите. Обхващаш крайния източен сектор на Резиденцията. Не видях ремонтни групи да отиват натам. Спокойно е.

Клепачите на иконата леко потрепнаха.

„Какво ми четеш?“ — попита Шар.

— История на града, велика...

„Прости ми, разсеяна съм и затова не разбрах. Продължи.“

— На югозапад, в подножието на хълма Трапезица, е отдавна разрушената черква „Света Петка“. Това е вторичната точка на силата

ти. Между двете може да се начертае ос на мощта ти с посоки югозапад-североизток. Ще я усетиш. Ако излезеш от радиуса, движи се само по нея.

„Наистина не те разбирам, Евтиме. Какво, казваш, е станало с черквата?“

— Заметръс...

Съсредоточих се върху иконата. Видях Петка, закачулена в сиво наметало, да се движи по брега на реката, южно от мястото на някогашната царска черква. Премина уверено през обърканите спецчасти от гражданската полиция и доближи една от страничните порти. На входа най-сетне някой я забеляза и понечи да я спре. Петка измъкна от ръкава си железен кръст и рязко го заби в гърлото му. Витекът изрева. Малка група от охраната се втурна към нея, тя хвърли кръста по тях и се затича нагоре по хълма...

— Нарушител в сектор седем! — изсвистя зад гърба ми познат глас. Баян. Не бях усетил кога е дошъл да ме надзирава. — Проклятие! Значи *онзи* все пак не се е отказал! Проклятие... Алкор, Севар, всички в сектор седем! И отцепете района... Какво като автоматиката не работи! Още две групи там, трета и шеста...

Бързо отгърнах страницата. Постарах се да овладея гласа си и зачетох историята на пренесената в Търново каменна колона на канасубиги Омуртаг. Той се заслуша за малко и явно одобри четивото.

Долавях, че зад гърба ми притичват хора. Баян ги изслушваше, ръмжеше глухо и пренасочваше все повече части от охраната по дирите на Петка. Все още не бяха разбрали коя е.

Дочувах понякога в мислите си и тихичко скимтене, като плач на пребито кутре. Навярно раните на Шар бяха твърде болезнени и тя не успяваше да се сдържа. Нима й съчувствах? Боже...

Ръката ми леко трепереше, когато разлистих следващата страница. Погледнах рисунката на хубава, младолика жена:

— Филотия Поливотска, тоже наречена Търновска — прошепнах. — Сега!

От купола горе над нас падна сянка. В първия миг никой не й обърна внимание — можеше да е сянка на прелитащ змей. Но сянката бе по-широка и не само пропускаше, но и пречупваше слънчевата светлина. Разпръскаше сияние.

Прекрасният златист кон на Георги се стрелна надолу и направи плавен кръг над главите ни. Яздеше го загърната в сиво наметало фигура и може би само аз забелязах, че изпод качулката се веят дълги руси коси.

— Как?... Какво?! — изкрещя Баян.

Конникът описа още едно кръгче, после само с едно движение на могъщите криле излетя през купола.

— След него! Всички след него! — ревеше Баян. — Това е *той*!

Постоях, заслушан в отдалечаващата се глъчка. Чувствах се целият като обхванат от треска. Внимателно отворих белязаната страница. Потънах в лъчистия блясък на две сини очи.

Надвесих се над иконата. Не бе нужно да се старая да говоря тихо, гласът ми сам пресекуваше:

— Свети... пресветли... великомъченик Георги — наведох се още. Усетих силно дръпване, после отпускане. Вдигнах ръка към челото си, за да отворя прохода. Спуснах я към сърцето си, за да му дам посока. Прокарах я от дясното рамо към лявото, за да добие плътност. — Яви се, в името Господне!

Дръпнах се рязко назад, защото в мига, в който се яви, той направи скок. Дори не беше скок, а истински летеж. Почти прелетя разстоянието между мен и Шар и със светкавичен удар на меча си отсече най-близката от полегналите ѝ глави. Несъзнателно затулих уши между разтворените страници на книгата, сякаш можех да заглуша пронизителния детски писък, отекнал в съзнанието ми...

В залата като моя охрана бяха останали двама витеци. Единият се втурна напред, другият закрепва в предавателя си.

С нищо не можеха да ѝ помогнат, но Шар вдигна едрото си туловище и замахна с опашка. Стовари я върху Георги и го отхвърли на десетина крачки. Той падна и се претърколи, но веднага се изправи пак. Извъртя се и заби меча почти до дръжката в стомаха на връхлитания го витек. Издърпа го и посрещна с него следващия замах на опашката. Плисна черна кръв.

Обезумял, другият витек се хвърли върху него и се вкопчи в гърба му, но не успя да го събори. Георги се изви и с него като щит посрещна третия удар на опашката. Ясно чух грозното хрущене на костите му.

Откъм всички входове се стичаше подивялата охрана. Георги се поколеба за миг, прицели се в една от изправените глави на Шар и хвърли меча, точно както хвърляше копието си. Мечът се заби в основата на шията. Втори умопомрачителен писък...

Витеците безредно се мятаха към него в някакво безобразно меле. Шар успя да изтръгне забития меч, той тупна и издрънча в краката ми. Изгледах го тъпо.

— Вдигни го и я довърши! — извика Георги. — Вземи меча, Евтиме!

Наведох се и вдигнах оръжието като насън. Хвърлих книгата. Тя падна и се разтвори. От страницата надникна икона на Богородица с младенеца. Уж трябваше да е млада и блажена. Но очите ѝ, избледнели от възрастта, ме погледнаха с някаква убийствена мъка:

„Страшно ли ти е, син?“

Отпуснах ръката с меча. Нозете ми се подкосиха. Сгърчих се на пода и заплаках. Последното, което видях, преди да изпадна в шокос транс, беше озъбеното лице на колобъра Баян...

... Пръснаха се измаилтяните и разлетяха се по цялата българска земя като птици по въздуха. Едни заколваха с меч, други отвеждаха в плен, а онези, които бяха подминати от смъртта, измряха от глад, защото настана такъв глад, какъвто не бе имало от сътворението на света. И опустя земята, и нямаше ни княз, ни вожд, ни наставник сред хората, нито избавител, нито спасител. И тогава живите облажаваха умрелите по-рано...

Тежаха стъпките ми по прашните пътища на Тракия. Не бях окован, не ме държаха гладен, нито жаден. Дори ми бяха предложили каруца, но аз отказах. Искях сам да извървя пътя на заточението си.

Пътувахме денем, нощем лагерувахме край пътя. Тогава, когато нощта бе ясна, забелязвах, че отдалече ни заобикалят бежанци. Понякога ме обхващаше безумно желание да отида при тях и да им говоря. Само че не знаех какво да им кажа. Нито пък имах очи да застана пред тях. Щяха да ме попитат: „Защо ни изостави Бог?“. Или пък: „Защо ти ни оставяш, отче Евтимие?“...

Лежах край огъня и въпреки топлите нощи зъзнях. С никого от охраната ми не можех да разменя и дума, нито пък исках. Не знаех къде ме водят, нито от кого ме пазят. Пътувахме на юг, уж към крепостта Стенимахос, а после към светата обител на Бачково.

Така ми бе обещано. Но все се питах дали няма да ме убият и да ме заровят в някое диво място. Все едно. Вече ми бе все едно.

Беше нощ, необичайно ясна и тиха. Всички край мен спяха дълбок сън. Аз не можех да заспя. Гледах звездите и се питах дали и Бог ме гледа през тях. Затова и не бях забелязал как едрият сив вълк се бе промъкнал до огъня. Чух ръмженето му:

— Та така, попе. Май молитвите ти не спасиха града.

Безпогрешно разпознах този глас. Извърнах се към оголените му в зловеца усмивка зъби. Дори не се уплаших.

— Ти наистина си бил магьосник, Баяне — отбелязах кротко. — Трябваше да те изгорим на клада.

— Длъжник съм ти, вярно е — ухили се вълкът. — Някой ден ще ти върна услугата. Понеже, не знам защо, но нещо ми подсказва, че с тебе ще се срещнем пак.

— А в мечка да се превръщаш можеш ли? — любопитствах. — И да летиш по въздуха?

— Много работи мога. Могъщ е нечестивият, както обичаш да казваш.

— Да ми се подиграваш ли си дошъл?

— Аха. И аз си имам слабости... Всички сме грешни, попе. Ти най-много. Кажу ми, разкайваш ли се сега, че предаде Търновград?

— Всичко е по волята Божия — измърморих.

Той отметна глава и изригна лаещ кикот:

— Лесно е да прехвърлиш на някой друг собствените си грешки!

— Не смятам, че съм допуснал грешка...

— Нима? Ха! Каква услуга ми стори само, ако знаеш, попе! Не смееш да говориш с хората си, нали? Страх те е да чуеш от тях, че твоят Бог ги е изоставил. Само дано поживееш още дълго. За да видиш как и те се отвръщат от него.

— Това никога няма да го бъде!

— Хрръм... Вярваш ли си? Не познаваш хората, попе. Те не обичат да ги лъжат. Те няма да чакат рая на небето, додето земният им живот е ад. Иде друго време. Може и да не го доживееш, но аз го подушвам.

Завъртя се около опашката си и показно помириша въздуха.

— Надушвам кръв и пожарища. И гняв, мнооого гняв... Човеците никога няма да простят на твоя Бог, че ги изостави сега. И

може да е след много време, но ще се отрекат от него. Ще си потърсят нов покровител. Някой видим и плътен. Някой, който да не ги лъже с измислен рай подир гроба, а да се грижи за тях приживе.

— Бог е милостив. Бог ще им прости дори лудост такава!

— Да, ще им прости! — излая вълкът. — Но дали тях ще ги е еня?

6.

— Шар Кан ще оцелее — бе първото, което чух, когато отворих очи. — Разбира се, ще остане осакатена. И разбира се, ти повече няма да я видиш.

Бях вкъщи, положен в леглото си, което никога досега не бях използвал. Някой бе спуснал завесите и в стаята бе полумрак. Не можех да разбера нощ ли е или ден. Баян седеше на столчето до главата ми, праметнал крак върху крак.

— Та така, Евтиме. Значи пътечки от кръв, буря над Царевец, сиви качулки, какво ли не, за да не се досетя, че всичко ще е така гениално просто. Хитро, много хитро... Поздравления!

— За нищо. Планът не беше мой.

— Ооо, не съм се и съмнявал. Всъщност, оказах се напълно прав за теб.

Преглътнах спазматично.

— Какво стана с другите?

— Заловихме онези двечките. Под строга охрана са. Още не съм решил какво да правя с тях. Апропо, и двете твърдят, че ти си ги провалил. Анатемосват те здраво.

— Прави са.

— Стига! Не ставай глупак. И двамата знаем, че ти не беше способен да нараниш Шар.

— А... пресветлият?

— Успя да се измъкне. Проклетникът. В мига, в който го хванахме натясно, някой го призова. Подсигурил се е, подлецът. Разбираш ли? От самото начало е замислял да се измъкне и да ви остави вие да му сърбате попарата.

Надигнах се и седнах в леглото. Видях в ъгъла до вратата, навела глава и с ръце, притиснати в скута, да седи старицата. Премаля ми.

— Какво си решил за мен? — успях да попитам.

— Не се ли досещаш? — озъби се в крива усмивка той. — Вече проверих. Оказа се, че манастирчето в Бачково все още съществува.

Мизерничко и порутено, да. Но ти нали не си придирчив... Какво нещо е съдбата, а, Евтиме?

Изправи се и приглади сакото на костюма си.

— Разбира се, аз не съм като онези диваци. Ще се погрижа да пътуваш удобно. И също така, в името на доброто старо време, ще ти разреша да вземеш със себе си всички книги и ръкописи, на които държиш. Имаш два дни да се приготвиш. Ако искаш, можеш да отнесеш цялата ни библиотека. Бездруго тук на никого не е притрябвала. Виждаш ли колко съм щедър?

— Благодаря — прошепнах.

— За времето, което ти остава в града, няма да те притеснявам с охрана. Вярвам, че ще оцениш жеста. А, и да... — завъртя се и махна нехайно към старицата. — Не открих в архивите ни коя е. Но понеже нямам улики срещу нея, тя може да остане тук.

— Благодаря ти и за това.

— Не прекалявай с благодарностите. Да приемем, че се реванширам за онзи съдебен процес отпреди хиляда години. Вече сме квит. Дойдох тук и чаках да се събудиш, защото държах лично да се сбогувам с тебе. Вероятно повече няма да се видим. Знам, че ще прозвучи глупаво, но ще ми липсваш, Евтиме...

— Кой знае... Неведоми са пътищата Божи.

— С-богом, тогава! — засмя се той.

Поклони ми се лекичко и си тръгна. Чух как прилежно затвори вратата.

Мълчах. Не смеех да вдигна очи към ъгъла на стаята. Старицата се изправи, приближи и приседна на крайчеца на леглото до мен. Сухата ѝ набръчкана ръка докосна челото ми.

— Тежко ли ти е, син?

Най-сетне се осмелих да я погледна. Бледите ѝ ириси трепкаха. Лицето ѝ цялото бе мокро от сълзи.

— За кого си плакала, майко?

— Амче за кого... Малко ли мъка има по тоя свят...

— Мене недей да оплакваш. Всичко сам си заслужих!

— Ааа, тебе не съм. Твоята е лесна, син. Ти най-подире намери мястото си.

Изгледах я с почуда:

— Не е ли мястото ми тук, в Търново?

— Амче и тука, и навсякъде, все при книгите ти е мястото. Както е моето място сред хората. Не измъчвай се, син. Не е благословена ръката ти меч да държи.

— Значи... не ме упрекваш? За това, че не я убих?

— Защо да я убиваш? Нали е и тя майчица...

Можех да обясня. Можех да ѝ изложа подробно догмата за духа и разума. Само че тя нямаше да я разбере. На нея не ѝ бяха нужни догмите. Защото с цялото си същество проумяваше живота такъв, какъвто бе. Нали от хилядолетия ходеше по мъките...

— Мене ми е време, син — рече тя и пристегна краищата на забрадката си. — Доста постоях в тоя град. Време ми е вече да си ходя.

— Къде ще отидеш?

— Където ми очи видят — плесна с длани коленете си и се изправи.

Засуети се из стаята. Събираше и подреждаше вещите си в малко вързопче. Преди не бях обръщал внимание какво е разположила там, в ъгълчето, където се молеше. Парче дърво с тъмни пръски по него. Нащърбен връх от счупено римско копие. Крив, ръждясал гвоздей. Кичур коса, привързана с връв.

Опакова ги грижливо и стегна възела. Застана пред мен. Мъничка, прегърбена, с прибрани отпред ръце и вързопчето в тях.

— Дойди да те благословя, син.

Коленичих и допрых устни до десницата ѝ. Тя ме прекръсти, наведе се и ме целуна по челото. После с тихи, ситни стъпчици си тръгна.

Стоях така коленичил на пода доста време. Докато в мен се надигна някаква ярост. Не биваше да я оставям да си иде просто така. Трябваше да говоря с нея. Трябваше да я питам толкова много неща и също толкова много трябваше да ѝ споделя аз. Сkochих и се затичах навън.

Бе утро, градът беше пуст. Настигнах я скоро. Извиках ѝ, но тя не се обърна. Като че ли не ме чуваше. Като отритнато псе тръгнах подире ѝ.

Тя вървеше забързано, без да се оглежда. Заедно с мен я следвах и бездомните котки. Повървявах, мяучеха, после се отказвах. Аз не спирах. Искях да видя поне накъде ще поеме. Искях поне още мъничко да я погледам.

Прекосихме парка. Самодивата Алена притича към старицата и набута в ръцете ѝ китка здравец. Двете си размениха думи, които не чух.

Преминахме по „Самоводска“. Старицата надничаше през прозорчетата на работилниците. Пред ателието на дърворезбаря поспря, смъкна забрадката си и изправи глава. Доста време стоя неподвижно, позираше. Накрая му помахаше и продължи. Аз също спрях и погледнах през прозореца на резбаря. Работеше върху онова пано с лице на жена. Той не ме видя. Беше зает да дялка в очите-гнезда малки птичета.

Стигнахме под Царевец. Днес тук беше тихо и портите бяха затворени. Старицата спря точно пред портите, вдигна ръка и прекръсти хълма. После заситни на север, към изхода на града.

ИВАЙЛО П. ИВАНОВ

СЪНУВАХ ЧОВЕШКО ЛИЦЕ

Синьото зарево на втория изгрев се готвеше да премине в залез. Безформени сенки затанцуваха по руините, а заедно с тях се раздвижиха и обитателите на стария град. Джошуа не знаеше какви са те, за пръв път идваше по тези места. Всъщност той рядко повтаряше маршрутите си. Засега обитателите не се държаха агресивно. Надничаха изпод гъсто обраслите бетонени плочи, от време на време се събираха на малки глутници, но не за да нападат, а просто така — угаждаха на рефлексите си, после се разбягваха и се захващаха с нещо по-интересно. Джошуа не можеше да ги види, но чувстваше как любопитните им погледи го следват на всяка крачка. Веднъж дори мярна цяла фигура, но не забеляза никакви определени изменения.

Просеката, по която вървеше, някога е била централна улица. Невъзможно бе да прецени колко са били високи сградите от двете страни, тъй като отдавна се бяха превърнали в безформени камари, смесица от хилава растителност и псевдопочва. Веднъж само видя една по-запазена постройка, но всичко ценно от нея отдавна бе отмъкнато. Сонарът на два пъти се обади и се наложи да спира, за да нанесе на картата новите критични точки. След това на пътя му се изпречи грамаден бетонен хълм и трябваше да заобикаля. Навлезе в област с гъста увивна растителност. Цветовете рязко се освежиха, зеленото на места достигна дори до искрящи нюанси. Наблизо, накъде под повърхността, имаше ледник, който овлажняваше почвата. Значи и обитателите тук би трябвало да са повече. Известно време се лута без посока. Следваше пътеката и търсеше просека, за да пренощува, но шубраците навсякъде бяха плътни. Вече се чудеше дали да не се върне към стария град, когато неочаквано излезе на открито.

През последните няколко дни непрекъснато се беше провирал през джунглата от лиани и въздушни корени. Умората се натрупа и взе да си казва думата. Безкрайна плетеница от сухи и здрави като телени възета увивни растения паразитираше с удоволствие дори върху

бетонените руини и трудно се намираха места за почивка. През цялото време сонарът не беше спирал да се обажда и това си беше лош късмет. Нямаше винаги възможност да записва данните, налагаше се да ги запомни и това отслабваше бдителността му.

Но сега излезе на открито и всичко обещавахе да бъде наред. Пред него се ширна гола и зелена равнина. Беше по-скоро множество малки или по-големи хълмове, тук-там имаше някой плитък разлом, ерозивни форми или сипеи. Тревата изглеждаше учудващо свежа. Някога тук също бе имало град, но грамаден ледник бе минал под него и го бе превърнал в хълмист ландшафт.

Все още не искаше да поема през хълмовете, затова повървя малко покрай обраслите руини, докато стигна до някакъв навес от паднала плоча. Реши да ноцува тук, макар да не му харесваше близостта на джунглата. Отдавна не беше ял, затова свали раницата си и извади от нея алпийското чукче. Записките можеха да почакат.

Пръстта беше суха и твърда на една педя дълбочина. Намери все пак няколко корена от аштесе, но всичките бяха негодни за ядене. Опита да ги разкисне в малко вода, но това не помогна много — в тях почти нямаше питателни вещества. Това не го обезкуражи. Бръкна надълбоко в раницата си и извади малка алуминиева кутийка. Вътре имаше храна. Последната човешка храна, която му бе останала. Няколко залька кашкавал и концентрирани протеини. Ако скоро не отговореха на повикванията му, щеше да стане неприятно.

Поднесе едно парче към устата си. И в този момент забеляза някакво движение откъм гъсталака зад себе си. Някой се криеше доста ловко, но при вида на храната се бе издал.

— Излез, защо стоиш там? Няма да ти сторя зло...

Естествено, никой не му отговори. Джошуа се вгледа внимателно в плетеницата от лиани. Този, който се криеше, бе малък и много внимателен. Предполагаше що за същества обитават тези места, но не се бе надявал, че ще срещне някое толкова отблизо. Вдигна храната с два пръста до очите си и после я постави на земята. Взе раницата си и се отдалечи на няколко метра. Седна на земята и зачака. Лека-полека сухите пръчки зашумоляха и оттам изпълзя на четири крака малко момиченце. С окъсана рокличка и кръгло личице. Доста мръсно и въпреки това — симпатично личице. Дали защото не се миеше изобщо, или за да се крие по-добре сред руините? Или защото току-що е копала

земята като него. Може би и трите. Пропълзят бавно, оглеждайки се непрекъснато. Когато вече бе достатъчно близо до храната, се стрелна светкавично и миг по-късно само лекият шум сред лианите подсказваше, че е била тук. И липсата на храната. Но Джошуа знаеше, че е още там — на границата на видимостта, надничаща любопитно. И дъвчейки бавно.

— Не искаш ли да дойдеш при мен? Аз ти дадох храна. Ти би могла да ме упътиш? Сигурно познаваш тези места... Да ми кажеш поне къде има вода.

Отговор не последва.

— Добре. Твоя си работа.

И се захвана с дневника си. Лампичката на сонара светеше в жълто, което не значеше нещо определено, така че поне засега кръговото обхождане на местността търпеше отлагане. Утре щеше да сканира района покрай джунглата и да провери плътността на границата. Където имаше джунгла, някога е имало градове, огромни градове, и там, където свършваха така рязко, вероятността за разкъсване бе най-голяма. Заби шилото на поставката колкото можа по-дълбоко. Постави сонара отгоре и включи режим на плавно анализиране. Междувременно записа в дневника резултатите от проверката на няколко области и ги нанесе и на картата. Улисан в писане, изведнъж му се стори, че наблизо има някой. Рязко повдигна поглед. Неговата нова приятелка стоеше клекнала на сред полянката и го гледаше любопитно. Само на една крачка от шубраците. Джошуа се засмя без глас: „Никой не напуска току-така мястото, където е намерил храна“.

— Можеш ли да говориш?

Отговор отново не последва.

— Знаеш ли къде има вода? Разбираш ли ме?

Ясните сиви очички го гледаха ту с очакване, ту с разбиране, но думи нямаше.

— Нямам повече храна. Аз също съм гладен. Сигурно знаеш къде почвата е по-влажна и има корени от аштесе? Или някакви други?

Момиченцето бавно се отдалечи на четири крака, без да го изтърва от поглед, и пак така бавно се запровира сред храстите.

„Значи все пак разбираш... Няма храна, няма интерес.“

На сутринта тя отново се появи насред полянката. Клекнала, с подпреди на земята юмручета. Първият изгрев бе настъпил и наоколо бе светло. Момиченцето имаше светли коси. Вчера не беше забелязал, че кожата ѝ е покрита с фина и светла козина като кадифе. Юмручетата и лицето бяха неокосмени. Другото странно нещо в нея бе това, че ходеше предимно на четири крака, при това доста умело. И не говореше. Обикновено всички видове „говореха“ — серия от междуметия, срички, сигнали, които означаваха какво ли не, понякога и нищо. А тя не издаваше никакви звуци, въпреки че по лицето ѝ настроенията често се сменяха. Това бе сигурен признак, че наоколо броди опасност. Или може би „говореше“ само със себеподобните си?

Джошуа събра нещата си и потегли на юг. Сонарът тихо припукваше, закачен на раницата му. Бе сменил батериите му и се надяваше да не се налага да претърсва някои райони отново. Малката вървеше подире му на разстояние и сякаш не го забелязваше. След няколко часа ходене усети отляво течение от хладен и влажен въздух. Идваше измежду два хълма и най-вероятно продължаваше нагоре по склона. Признак за вода. Джошуа пое натам. Поне с вода трябваше да се запаси. Момиченцето не прие радушно тази смяна на посоката. Замръзна в типичната си поза, клекнала, с подпреди на юмручета ръце, и дълго го гледа как се отдалечава. Очевидно не ѝ харесваше идеята да ходи далеч от гъстите шубраци. Но веднага щом Джошуа прехвърли единия хълм, я съзря отново да припка около него. Явно понякога все пак се отделяше от надеждното прикритие. Особено ако е гладна.

Колкото повече се изкачваха по плавния склон, толкова тревата ставаше по-зелена. Джошуа се пресегна за закаченото на раницата алпийско чукче и забодя върха му няколко пъти в почвата. Острието потъна лесно. Ледникът беше все по-близо. Изведнъж видя дърво. Когато го приближи, се оказа, че това не беше точно дърво. Беше бетонена колона, много стара и много масивна. Вероятно някога е държала мост или нещо подобно. Цялата бе обрасла с лиани и затова отначало я взе за дърво. Когато я наближи, забеляза няколко неестествени форми на релефа наблизо. Под почвата наоколо имаше и други останки.

Свали раницата си и започна да копае около корените на лианите. Те не ставаха за ядене, но между тях често растеше подземното

растение аштесе. Неговите грудки определено бяха вкусни, особено ако те грози гладна смърт. Още преди да напредне особено в копането, неговата спътница клекна до една дебела лиана и започна така бързо да рие земята, че зад нея се образува цял фонтан от дребни буци. Само след секунди измъкна от земята голяма и месеста грудка аштесе. Без много да му мисли, започна да я бели със зъби и нокти...

„Ето защо е толкова мърлява...“

Изведнъж Джошуа видя... „Ноктите й!“ Досега не бе могъл да ги види, защото бе държала ръцете си свити в юмрук. Но сега ясно можеше да разгледа плоските и криви като тесли нокти със седефен цвят. „Колко са дълги! Как ли свива юмручета, без да се нарани?“

Необикновеното зрелище се повтори няколко пъти. Тя изравяше, намираше и изяждаше с невероятна скорост. И сякаш не мислеше да спира. Скоро коремчето й видимо се наду.

— Е, радвам се, че поне един от нас е сит...

Джошуа се захвана със своята си дупка. Но още преди да копне няколко пъти, малката грубо го избута настрани и започна яростно да копае в нея и малко встрани. Когато измъкна поредната грудка, се отдръпна и застана в обичайната си поза.

„Да, това вече е благодарност.“

И понечи да извади аштесето от земята. Трябваше да го обели с ножа си, чак тогава можеше да го яде.

Това, което последва, дори не успя да осъзнае веднага. Само чу писък и в следващия миг малката се втурна като вятър. Мина на метър от него и той с едно уверено движение успя да я хване за ръката, както летеше във въздуха. Завъртя я около себе си, бързо я притисна към крака си и я покри с плаща си. После замръзна неподвижно. Сякаш някой друг направи всичко това вместо него.

Зад гърба му се разнесе глух и недоволен рев. Извърна се и погледна хищника в очите. Грамадна и космата женска, оголила кучешките си зъби и дращеца с нокти земята. Явно бе дебнала зад билото на хълма. Аштесето не я интересуваше, но нейните жертви рано или късно идваха тук, за да изкопават и ядат грудките му. Затова и дебнеше наоколо.

— Върви си! — каза Джошуа заплашително. И за по-голяма убедителност нахлупи качулката си.

Самката не можа да издържи дълго на погледа му. Обикаляше сърдито около него, но не се приближаваше. Жертвата ѝ се бе изплъзнала на косъм.

Момиченцето се бе свило на кълбо под плаща му, обгърнало с ръце и крака единия му крак и цялото трепереше. Усещаше как остриите ѝ нокти се впиват в глезена му през панталона.

— Върви си! — повтори той и се присегна за шилото на сонара. Вдигна го над главата си и го размаха.

Хищникът изръмжа разярено още веднъж и бавно се отдалечи. Но Джошуа и момиченцето не помръднаха още дълго.

— Хайде излизай оттам — каза ѝ най-сетне. — Отиде си. Чуваши ли ме?

Джошуа отметна плаща си, но тя пак се свря в него.

— Отиде си. А и аз съм тук. Стига ме държа за крака, време е да тръгваме. Видяло се е, че ще ям по пътя...

Изведнъж малката пусна крака му и драсна надолу по склона. Проследи я с поглед чак до двата хълма, от които започнаха да се изкачват. След това я изгуби. Но бе сигурен, че се е гмурнала в родната си джунгла, без дори да забави ход.

Привечер, много километри по-нагоре, спря на бивак. Тепърва предстоеше вторият изгрев и краткият втори ден, но нямаше смисъл да продължава. Беше му провървяло. Сонарът намери истинска пробойна, дълбока и обширна, запълнена с лед, а сега попадна и на извор с вода. Попълни дневника си, направи сканиране на околността около пробойната и доволен включи маяка за повикване. Човеците скоро щяха да дойдат и той щеше да ги чака тук. Дори можеше да си позволи лукса да запали огън. Сухи лиани наоколо имаше много. И тъкмо мракът се бе сгъстил и се готвеше да заспи, когато едно тънко гласче зад него попита:

— Защо теб лакрез не те напада?

— Охо! Здравей! А теб не те ли е страх от него, че се мотаеш наоколо?

— Не. Лакрез има студена кръв. Нощем не може да тича бързо и не вижда добре. Защо лакрез има студена кръв? И защо не те напада? Ти по-силен ли си от него? Вярно ли е, че лакрез някога е бил човек?

— Виж ти! Не само говориш, но и на почти правилен английски! Кой е лакрез?

— Лакрез е лакрез! Дебне и изяжда когото хване. Но теб не те доближи. А можеше. Ти не бягаш бързо. Защо не те изяде?

— Връщаме се към един и същ въпрос... Много си упорита. Аз съм измерител. Никой не напада измерителите. Дори лакрез.

— Защо? Ти по-силен ли си от него?

Джошуа се засмя без глас. Обичаше да се смее така. В този объркан свят имаше много неща, над които горчиво да се посмее, но за съжаление винаги беше сам, нямаше кой да сподели настроението му. А излишното издаване на звуци бе опасно. Понякога.

— Човекът е разпоредил така. Ако лакрез ме нападне, човекът ще дойде и ще го убие. Лакрез знае това.

— Лакрез не знае нищо! Той не е умен! Той само реве и изяжда. Глупав е. А ти виждал ли си човек?

Момиченцето говореше като в скоропоговорка. На един дъх и с особен напев. И след всеки порой от думи се оглеждаше плахо в различни посоки. Всичко това бе особено забавно за Джошуа.

„Не. Всъщност не е забавно. Неестествено и страшно е. В това има нещо много повече, отколкото обикновена приказливост.“

Джошуа се замисли откога не беше виждал говорещ смислено индивид. При това с повече от стотина думи.

— Доста си приказлива. Цял ден мълчиш, а сега не можеш да се спреш. Лакрез не е толкова глупав. Умее дори да говори, макар че никой не разбира какво. И знае много добре какво ще направи човекът, ако ми стори зло. Ти по-добре ела по-близо до мен, защото теб ще изяде с удоволствие. Огънят не го плаши.

— Вярно ли е, че лакрез някога е бил човек?

Беше странно и неестествено малката бърбрия да настоява с този въпрос. Явно бе много важен за нея.

— Някога — да. Бил е. Но после е станал лакрез.

„Как ми се иска да можех да ти кажа истината... Да ти я обясня така, че да я разбереш.“

— А ти? Ти как се казваш? — попита той.

Сивите очички се вторачиха неразбиращо в него. Тя дори се приближи още и го погледна питащо. И кой знае защо изду кръглите си бузи.

„Как, по дяволите, да я питам за думата, която използва за себеподобните си...“

— Ти не си лакрез. Какво си?

Малката не му отвърна, само дойде още по-близо и отново се вторачи в него.

„Може би не разбира някоя дума.“

— Какво лови и изяжда лакрез?

— Глит! — каза неочаквано тя и поглади коремчето си.

Известно време не продума, явно се чудеше как да продължи.

— Живея в дупка. Всеки глит живее в дупка. Но дупките не са дълбоки. Лакрез и пенате не могат да влязат. Някъде се копаят бързо и лесно, а някъде — много трудно. Боли. Мога сега да изкопая дупка. За теб. Ти копая бавно. Искаш ли да изкопая дупка за теб?

И отново изду бузи. Явно този жест означаваше нещо.

— Не, благодаря. Нямам нужда от дупка. Но ти не ми каза как те наричат. Разбрах, че си глит. Имаш ли майка?

— Майка?

— Тази, която те храни. Когато си била малка, някой ти е давал храна. Може би и сега ти носи храна. Майка.

„Колко е възрастна всъщност? Прилича на малко момиченце, но може би е зрял индивид...“

— Шарме! Но тя вече не ми носи храна. Защо? Аз нося храна на сави. Днес носих храна на сави. А ти вчера даде на мен. Шарме?

— Не, не съм твоя майка. А всъщност... Днес затова ли се върна? Да занесеш храна на сави?

— Да! Но сега пак съм при теб. — Изведнъж я осени: — Измерител! Шарме?

— О, боже!

Малката странно и някак особено повишаваше глас всеки път, когато отговаряше положително. Сякаш се радваше на това, че е разбрала въпроса. Изведнъж тя се отдръпна, направи кръг около огъня и се върна.

— Виж... Аз съм измерител. Ти си глит и живееш в дупка. Но как те наричат шарме и сави? Как те извикват, когато си далеч?

— Ену. Но това е било преди. Преди шарме да спре да ми носи храна. А сави не ме извиква така. Защото не говори. И освен това не може сам да си намира храна.

— Радвам се да се запознаем. Аз се казвам Джошуа.

— Защо?

— Какво защо? Просто се казвам така.

— Дълго е! Трудно се извиква.

„Да... Необходими са цели три срички. Трудно е да извикаш «Джошуа», докато летиш като вятър, гонен от лакрез. Мен едва ли ще ме предупредят за опасността и ще бъда изяден...“

— Защо сави не може да си намира сам храна? Болен ли е?

— Не. Не е болен. Просто не знае как. Аз знам. Всеки глит знае. Но сави не знае. Шарме казва, че така се е родил. Би трябвало лакрез да го е изял преди много време, но аз изкопах много дълбока дупка и той е скрит. Нося му храна.

— Как му я занесе? Ти не носеше нищо в ръце днес.

Ену погледна коремчето си. Сега то бе значително по-малко издуто от сутринта.

— Като теб ли е? Или малко по-различен?

— Не е като мен. Има по-къси коси. И козина тук, под носа. Малко.

Последва серия от неразбираеми думи и междуметия.

„Брат, значи. Който не знае как да си намира храна. Защото не е като всеки глит... Боже, колко много думи знае! Вероятно се е запазила цяла такава общност...“

— Добре правиш, че се грижиш за сави. Но ако лакрез те хване, кой ще му носи храна?

— Никой. Той ще умре.

— Щом търсиш храна за двама, лакрез ще те хване по-лесно. Защото дебне край храната.

Джошуа се стараеше да говори простичко, с нейните думи. Но неизбежно малката прибавяше нови и нови думи.

— Да. Ще ме хване по-лесно. Но аз мога да тичам бързо. А сави няма да стои в дупката постоянно. Той също може да тича бързо, когато е нахранен. Когато е гладен, кожата му е студена като на лакрез и спи. Но когато е нахранен, може да тича по-бързо от мен. Ако събере много храна, мога да го доведа тук и да го науча да копае. Така няма да му нося постоянно храна.

— Да го научиш? Теб някой учил ли те е да копаеш?

— Не. В началото гледах шарме как копае. Правех като нея. Сави отначало не можеше да тича. Аз му показах как и той започна да тича. Трябва само да си свиваш пръстите ето така — и тя показа. — Ще му

покажа как да си намира храна. Сави не е глупав. Той може да научи много неща. Но трябва да му занесе много храна, за да може да излезе далеч от дупката и да го науча как да си намира храна. А после ще го науча да говори.

Малката не спираше да бърбори. Отначало го изчакваше да ѝ отговори. „Откъде ѝ хрумват толкова много въпроси?“ Но той бе твърде уморен, за да приказва с нея цяла нощ. Затова просто се зави с плаща си, облегна се на раницата си и заспа.

На сутринта, когато се събуди, усети топлина по единия си крак. Още преди да отметне плаща си, знаеше защо. Малката се бе вкопчила в него точно както предния ден, когато човекът-тигър за малко не я хвана. „Лакрез. Май така го наричаше. Откъде ли знае толкова много?“

Тя веднага скочи, щом я отви, огледа се припряно на всички посоки, долепи ухо до земята и най-сетне застана в привичната си поза.

— Добро утро — поздрави той.

Тя само го погледна въпросително.

— Така се казва, когато срещнеш някого сутрин... — поясни Джошуа.

Но склонността ѝ към разговори се беше изпарила.

— Страх те е, че лакрез може да чуе? Лакрез чува ли надалеч? Ако искаш да кажеш ДА, без да те чуе лакрез, направи ето така с глава...

Ену незабавно кимна точно както ѝ показа.

„Забавно. Аз ѝ показах как да говори, без да я чуе лакрез... Денем лакрез не спи, затова — никакви приказки...“

Внезапно тя отново долепи глава до земята. После бързо вдигна разтревожен поглед.

— Някой идва?

Ену закима енергично. Но не изглеждаше изплашена.

— Знаеш ли кой? Лакрез? Ако не знаеш, направи така с глава.

„Не.“

„Как наричаше тя хиените? Пенате? Пенате живеят само сред руините. На открито се боят от лакрез. Въпреки че са много.“

Тя го хвана учудващо ловко с върха на дългите си нокти за плаща и го задърпа към малкия шубрак от лиани. Той не се възпротиви, макар вече да се досещаше кой идва. Шубракът обаче се оказа доста хилав и неподходящ за укритие. Тя се отказа от намерението си и припряно се измъкна от там. Мушна се под плаща му. Мигом усети по глезена си дългите ѝ нокти.

Този, който идваше, се носеше на големи подскоци. Беше се засилил доста и не можеше да спре току-така. Дългите му крака свистяха през въздуха, а те наистина бяха дълги. Пищялите му заемаха половината от дължината на тялото, а бедрените кости бяха къси. Нямаше облекло, тялото му бе покрито с мека козина. От ръцете му, малко над лактите, стърчаха израстъци, подобни на малки крилца. С тях пазеше равновесие, докато тичаше бързо.

Направи два кръга около тях, за да забави скоростта, и с един последен скок забодя петите на дългите си крака в земята пред тях.

— Здравей, Хми. Добри вести ли носиш или лоши?

Хми се стараше да навакса с дишането, затова не отвърна веднага. Джошуа усети как Ену леко повдига плаща му, за да погледне. „Не е толкова страхлива, колкото любопитна...“

— Ангх... при... ено... Джош-у-а! Пре-къс-ва-не. Двана-десет...

— Това, което е за мен, Хми! Само което е за Джошуа.

— За Джош-у-а. Излязъл си от район на покритие. Среща на триста и двадесет от последния маркер. Запад-югозапад. Маркер: стара автомагистрала. Пътен прелез. При закъснение, ще намериш инструкции. Следвай надписите по стените. Тринадесет дни от подаването. Край.

„Тринадесет дни... Значи след два. Цели деветдесет километра. Най-малко деветдесет. По непозната област...“

— Хми! Пригответи се да запомниш съобщение!

Започна да говори ясно и отчетливо, на срички:

— За Служба по измерването. Сара. Питър. Всеки, който има връзка с тях. Открих пукнатина. Приблизителен размер — седем километра ширина, дължина — неизвестна. Дълбочина — променлива, около седем метра. Ледникът пробива към повърхността на няколко места. Нуждая се от снабдяване. Тръгвам към мястото на срещата. Възможно закъснение от един или два дни. Край.

Помълча малко, после внимателно повтори същото.

— Това е, Хми. Тръгвай! Тръгвай обратно!

По лицето на Хми се изписа объркване, после пристъпи от единия си дълъг крак на другия дълъг крак, тръгна непохватно, все едно човек ходеше на кокили. Но с всяка следваща крачка започваше да се движи все по-бързо и уверено. После изведнъж хукна като вятър и за секунди се стопи в далечината.

— Ену! Слушай ме — придърпа малкото зверче към себе си и приближи лицето ѝ до своето. — Аз трябва да отида много далеч. Наистина далеч. Разбираш ли ме?

Ену отчетливо кимна.

— Не можеш да дойдеш с мен. Опасно е. Има много лакрез. Няма да има кой да се грижи за сави. Трябва да се върнеш. Не трябва да идваш с мен! Разбираш ли?

Ену отново кимна.

— Тръгвай. Ще намериш пътя сама.

Тя видимо се колебаеше.

— Тръгвай, Ену! Не можеш да дойдеш с мен. Лакрез ще те изяде.

— Не — каза неочаквано тя. — Лакрез се страхува от теб. Няма да ме изяде.

„Ама че работа. Харесва ѝ с мен? Или се страхува да се връща сама?“

— Ако дойдеш с мен, сави ще умре, разбираш ли?

Тя кимна отново.

— Ти не искаш сави да умре. Нали?

Кимване.

— Върни се при него. Занеси му храна. Покажи му как да намира сам храна. Хайде, Ену.

Малката се поколеба за последно, после се завъртя наоколо. Джошуа метна раницата на гърба си и тръгна. Обърна се през рамо, за да я види какво ще направи. Тя стоеше в привичната си поза — клекнала и подпряна на юмручетата си, и го следваше с поглед. Лицето ѝ бе изкривено. Очевидно изпитваше силно колебание.

— Тръгвай! — извика ѝ той.

И тя хукна презглава обратно. Видя само бялата ѝ дрешка за миг да се мярва между хълмовете.

По пладне жегата стана непоносима. Джошуа свали наметката си в движение, отпи глътка вода и огледа местността с надежда да открие нещо, което да става за ядене. Ниски посивели хълмове. Плаха трева се опитваше да вирее тук, дори някакви бодливи храсти формираха колония в подножието на хълмовете, но не преуспяваха кой знае колко в начинанието си. На места почвата беше оголена и твърда като камък. В далечината се виждаха руини от изоставен град. Имаше още много време до първата почивка и би било добре да намери поне сянка за нея.

Погледна компаса на гърдите си. Стрелката се завъртя няколко пъти, преди с нежелание да се установи в някаква посока. После прегледа и записките си. Пресметна наум колко разстояние е изминал от последната отметка, и поклати мислено глава.

„Няма да успее навреме. Жегата е убийствена.“

Помисли дали не може да изхвърли нещо тежко от раницата си, но не се сети за нещо подходящо. Оцеляването му зависеше от всека една вещ, която носеше. Скоро слънчевите петна затанцуваха пред очите му и той разбра, че е крайно време да спре и да почине. Наблизо, съвсем неочаквано, се появи дърво. Съвсем истинско дърво, може би акация. Високо около два-три метра, приличаше повече на обрасъл храсталак, но едно от стеблата се извисяваше приятно над останалите и короната му хвърляше рехавя сянка. Джошуа свали в движение раницата и седна върху плаща си. Притвори блажено за минута очи. Когато ги отвори, видя лице.

Ену стоеше пред него. Беше съвършено необяснимо как се е приближила толкова тихо, при това за толкова кратко време. Стоеше клекнала и наведена напред към него, сякаш близостта на лицата им имаше някакво специално значение за нея. Гледаше го с ясните си сиви очи и отново бе издула бузи.

Джошуа се засмя без глас.

„Бива си я. Не се отказва лесно и е изобретателна. Хитруша. Явно не държи много-много на сави, за негов лош късмет...“

Джошуа реши, че си струва и той да издуе бузи и да види какво ще стане. Това, което последва обаче, го смая. Беше абсолютно неочаквано за него. Тя се приближи още повече и леко отърка своята буза в неговата набола четина. Правеше го бавно, с някакво скрито удоволствие, притворила леко очи. А после, съвсем като някое кутре, се сгуши в скута му и задряма.

„Е, честито, имаш си питомец... Поне копаенето няма да ти е грижа...“

Здрачаваше се и Джошуа реши да използва хладното време пълноценно. Ходеше се леко, по пътя Ену на няколко пъти намери корени от аштесе и поне утолиха глада си. Нейната бързивост отново бе изчезнала. Появи се внезапно, когато слънцето се скри зад хоризонта.

— Трябва да изкопаем дупка. Наоколо броди лакрез, а и още някой... — каза тя многозначително.

— Ще загубим много време за копаене — отвърна ѝ Джошуа. — По-добре да намерим някъде заслон.

Ену неочаквано се втурна от място и затича в широк кръг наоколо. Не изглеждаше ни най-малко уморена от ходенето. Скоро Джош я изгуби от поглед и дълго не я видя. Когато все пак се върна, лицето ѝ грееше в широка усмивка. Направи тичайки няколко кръга около него и бавно пое в посоката, в която бе изчезнала.

— Джош-уа! Джош-уа! — викаше тя. Звуците се сливаха плътно в един рязък вик, той дори не разбра в началото, че вика името му.

„Сведе го все пак до две срички!“

Тръгна след нея. В падналия здрач едва мяркаше бялата ѝ рокличка.

„Откъде все пак я е взела? И кой ѝ е показал как се облича?“

Унесен в мислите си, не видя веднага къщата. Беше стара и обрасла с храсти, но все пак бе в чудесно запазено състояние.

— Браво, Ену! Знаеш ли какво е това?

— Дупка!

— Точно така, малката ми. Това е дупка. Голяма дупка. В нея е живял човек.

Ену се извърна през рамо и го погледна удивена.

— Човек? Тук?

— Да, Ену. Само че много отдавна.

По лицето ѝ се изписа неразбиране.

— Вчера. Завчера. Преди много дни.

Ену кимна, явно всичко ѝ стана пределно ясно, и продължи да тича около къщата, изучавайки територията наоколо. Джош извади

алпийското чукаче и с обратната му страна си проправи път към входа на къщата. Вратата беше метална и заключена, но на третото бутване с рамо поддаде. Вътре беше прашно и тъмно. По пода се търкаляха някакви предмети, част от рафтовете все още стояха на стените, дори един стар диван се отличаваше от общата безформена купчина боклук. В следващата стая всичко бе още по-запазено. Спалня от масивно дърво...

„Боже господи! Това тук е на повече от триста години. Донесено е от Земята, най-вероятно. Тук никога не са расли такива масивни дървета.“

Опипа с ръка завивките и пружините. Всичко се разпадаше под пръстите му. Дъските протяжно скърцаха под краката му. Въпреки това къщата изглеждаше учудващо запазена.

„Тук са живели дълго след Катастрофата. Може би дори е построена след самата катастрофа. Нещо като преден пост. Но до Града има още стотици километри... Твърде далеч е...“

Докато ходеше и разглеждаше, се сети, че твърде дълго не е мяркал с поглед Ену. Върна се на входа и я видя, клекнала пред вратата.

— Искаш ли да влезеш и да разгледаш?

Ену само поклати отрицателно глава.

— Страхуваш ли се?

„Не.“

— И не ти е интересно?

— Вътре не е чисто — каза най-сетне тя.

— Тук е живял човек...

— Виждала съм.

— Така ли? Ще ми разкажеш ли?

— Няма нищо интересно. Там, където е живял човек, или е дупка на лакрез, или е мръсно. Не разбирам как човекът е живял на толкова мръсно.

— Това е било много отдавна. Но ти пък не знаеш тази дума... Жалко. Хайде да си накладем огън.

Когато сухите лиани весело се разгоряха, тя отново се примъкна при него и се сгуши в скута му.

„Социален рефлекс? Или е заради топлината на тялото ми? Дали е вече зрял индивид? Феромоналните реакции едва ли са се променили

за толкова кратко време...“

— Разкажи ми за човека — помоли тихо тя.

— Какво да ти разкажа? След няколко дни сама ще го видиш.

— Наистина?! — тя скочи и го погледна от упор в очите.

— Надявам се. Имаме уговорка.

— Днес много мислих — каза тя, намествайки се отново в скута му. — Защо лакрез не те напада. В началото реших, че е, защото ходиш изправен. Шарме разказваше, че човекът ходи изправен. Но ти не си човек, нали? Не си, така ми каза. Само че лакрез е глупав и е решил, че ти си човек. В началото и аз реших така, но ти ми каза, че не си. Затова не те напада.

— Хми също ходи изправен. И ти би могла. Лакрез също ходят изправени, понякога.

— Да. Затова мислех цял ден. Не е само това, че си изправен. Ти носиш това...

И тя прокара дланта си по наметката му.

— Отдолу нямаш козина. Носиш това, за да не ти е студено.

— Правилна мисъл! Аз нося дрехи. Но и ти носиш. Защо теб те напада, а мен не?

— Моето ми го даде шарме. Каза винаги да го нося и ако не мога да избягам от лакрез, да се изправя. Но по-добре е да бягам бързо, защото лакрез ще ме изяде.

„Загадката на бялата рокличка. Просто и логично, макар и безполезно. Прекалено интелигентно за едно човешко зверче.“

— Аз нося не само дрехи — каза той. — Това е раница, в нея нося някои неща. Храна. Ти носиш храната в коремчето си, после я повръщаш, за да нахраниш сави. А това е сектант. Това — сонар, с него се измерва плътността на почвата под нас. Това са все неща, направени от човек. Затова и лакрез не ме закача.

— Ти човек ли си? — попита тя, като отново вдигна глава.

— Как да ти кажа... Вчера не очаквах, че ще знаеш толкова много думи, а отговорът не е лесен.

— Човек? — настоя тя.

— Не. Аз не съм човек. Аз съм пенате.

Малката скочи като попарена и се шмугна в близките храсти. После бавно пропълзя обратно.

— Ти не си пенате — заяви тя. Уплахата още не я бе оставила напълно.

— Виждаш ли, има едно място, където има много дупки като тази, при това не са мръсни. В тях живеят човеците. Това място се нарича град. А край града има изоставени дупки на човек, в които живеят пенате. Те се хранят с останките от това, което яде човекът. Има хиляди пенате край града. Те са лоши, наистина, могат да те изядат. Дори лакрез се бои от тях.

— Ти не си пенате! — каза решително тя и отново се върна в скута му.

— Напротив. Аз съм пенате. Или поне бях. Докато моята шарме се грижеше за мен и ми носеше храна. После дойдоха човеците от града, прогониха шарме, а мен ме взеха.

— Защо?

— За да ме научат да измервам. Когато ме научиха, ми дадоха всичко това, дрехите, инструментите, раницата, обувките...

— Какво значи да измерваш?

— Това значи да ходиш от място на място и да наблюдаваш какво показва един уред. Всъщност, няколко уреда. После записваш това, което си измерил, и го носиш на човек, а той ти дава храна, вода и дрехи.

— Не разбирам.

— Не се тревожи, малката ми. Утре ще ти покажа уредите и записките си. Може пък да ти хареса.

— Ще ме научиш ли да измервам?

— Разбира се. Стига да искаш.

— И човекът ще ми даде много храна? И дрехи? И лакрез няма да ме напада?

— Да. Достатъчно храна и дрехи.

— А дали ще ми даде дрехи и храна за сави?

— Може би. Защо не...

— Научи ме сега! — скочи за пореден път тя.

— Добре. Първи урок — трябва добре да се наспиш, за да можеш да измерваш. Така че — лягай и заспивай. Утре ни чака много ходене. Мен поне...

Малката не каза и дума повече. Сви се плътно на кълбо и зажумя с очи.

Първото, което видя на другата сутрин, беше лицето ѝ. Беше се надвесила над него и го гледаше втренчено. Дори не беше издула бузи, толкова беше задълбочена в занятието си.

— Какво има, Ену? Защо така си се втренчила? — промърмори той, докато се надигаше.

— Сънувах човешко лице — каза тя, напук на навика си да не говори сутрин.

— Какво?

— Сънувах. Човешко лице.

И за по-сигурно направи кръг около лицето си с върха на ноктите.

— Интересно. На какво приличаше?

— Не помня. Забравих.

— Защо реши, че е било лице на човек?

— Беше ми хубаво, докато го сънувах.

— Виж ти... А мен защо ме гледаш така втренчено?

— Ти имаш човешко лице.

Джош не намери какво да каже. Думите ѝ го смутиха. Бяха абсолютно неочаквани и неестествени и въпреки това бяха казани леко, като на шега, макар че този бездушен свят не умееше да се шегува.

„Проклет свят! Дори не смеем да кажем истината на едно такова умно и находчиво малко зверче. От кого крием всъщност? От себе си?“

— Така е, Ену. Аз имам човешко лице. Ти също имаш човешко лице.

„И не само лице. Но това ще е по-трудно да го разбереш. Засега нека е само лице.“

— Аз имам човешко лице? — и тя прокара мекото на дланта си по бузите.

„Странно е как ловко извива ноктите си, за да не се одраска. А мен добре ме изподра вчера. Може би това значи нещо...“

— Да, Ену. И ти, и аз имаме човешко лице.

— А лакрез? А хми?

— Лакрез не толкова. Долната му челюст е деформирана, зъбите му стърчат и е космат по челото. Но дори неговото лице прилича много

на човешко.

— Значи наистина е бил човек? Някога?

„Все пак я знае тази дума... Може би не я разбира напълно, само повтаря запомнена конструкция...“

— Да. Някога лакрез е бил човек.

Джош със задоволство наблюдаваше как по лицето ѝ объркването се смени с прозрение.

„Ей сега ще се сети. Умница е тя...“

— Аз също ли съм била човек? — и премигна няколко пъти с очички. — Някога?

— Разбира се, малка моя. Някога всички глит, пенате, хми, лакрез, жорез, орме, хоти и още много други, които не знам как наричаш, са били човек.

— А защо сега не съм?

Поредният ѝ простичък въпрос. Който за пореден път го шокира.

„Не е толкова просто да се изкорени човещината — каза си с горчивина той. — Дори от един подивял хомо сапиенс.“

— Това е много дълго за разказване, малка моя. Трябва да тръгваме вече. Нали искаш да видиш човек?

Ену с готовност излетя от обраслата с храсти градина и се втурна през хълмовете. Джош събра нещата си и с бодра крачка пое на път. Все още беше хладно и свежо.

— А ще ми разкажеш ли защо не съм човек? Докато ходим, за да видим човек?

— Защо пък не... Питай ме за думите, които не разбираш. Аз самият не разбирам много неща...

* * *

В лабораторията Сара седеше до големия микроскоп и меланхолично пушеше. Следобедното слънце правеше упорити опити да проникне през щорите и в резултат хвърляше хаотични жълти петна по пода. Джошуа гледаше през окулярите на микроскопа и нищо не разбираше.

„Това е толкова важно, а не мога да го разбера. Значи никога няма да стана човек, ще си остана пенате. Един приказлив, образован и

приличащ на човек пенате.“

— Разбираш ли, Джош? — каза внезапно Сара, между две дръпвания от цигарата. После я изгаси нервно. — Не е толкова просто. Разбираме всичко, знаем как, искаме го. Но не можем! Екосистемата на този свят ще рухне окончателно, ако го направим. Можеш ли да предвидиш какво ще се случи тогава? Ще ти кажа. Всички ще измрем от глад, а това парче скала, което се опитваме да направим годно за живеене, ще си остане един мъртъв леден къс, който ще падне към Слънцето само след няколко хиляди години. Това ли искаш?

— Защо трябва да унищожаваме екосистемата?

— Казах ти вече. Защото всички животни, които сме донесли, измряха. Човекът се оказа доста по-приспособим към тази среда. Можем да клонираме каквото си искаме, да ги отгледаме в изкуствена среда и после да пуснем по полетата истински тигри и зайци. Правено е вече. Ще измрат за по-малко от десет години. Не можем да запълним всички екологични ниши за толкова кратко време.

— Тогава нека поне се погрижим за тези, които са още разумни!

В очите му напиреха сълзи от мъка и безсилие. Усещаше, че всяка дума, която казваше, е лишена от смисъл, че Сара има готов отговор за нея и за всичко, но не можеше просто да се примири.

— Всички са разумни, не разбираш ли! Вземи което си искаш зверче, нахрани го, дай му подслон, говори му достатъчно често и продължи да го храниш още десет години, няма да направиш разлика с истински човек. Вземи себе си за пример!

— Аз не съм човек! Не разбирам нищо от вашите клетки, клониране и електричества!

— Защото десет години вече бродиш из пущинаците. За да разбираш от това, трябва много да учиш, два пъти по десет години някой да те храни и да те учи!

— Вие давате храна и учите само човеците. А другите, които биха могли да се научат? Те нека ровят земята, нека се изяждат един друг, в най-добрия случай — нека бродят и измерват!

— А ти какво предлагаш? Да нахраним и облечем всички и да унищожим екосистемата? Знаеш ли, че тревата по хълмовете е генномодифицирана и мутирала от радиацията след това. Ако жорез, или както там ги наричат, не я изяждат интензивно около озоновите дупки, тя ще плъзне навсякъде и ще задуши всичко живо. След което

сама ще измре, защото водата и минералните вещества в почвата са ограничени. Кислородът ще свърши, въглеродният двуокис ще се утаи ниско и парниковият ефект ще изчезне. После тази планета ще се нажежи до бяло, ледовете в сърцевината ѝ ще се стопят! Собствената ѝ маса няма да стигне, за да задържи парата в рехавата ѝ атмосфера. След което ще започне да пада към слънцето. Разбираш ли това?

— Разбирам, че нищо не искате да направите.

— Знаеш ли, че само преди двайсет години нямаше втори изгрев и втори залез? Ако не стабилизираме орбитата, половината планета ще замръзне само след петдесет години, дори жорез да продължат да изяждат тревата.

Джошуа нищо не каза. Знаеше всичко това, Сара търпеливо му обясняваше едно и също, откак се помнеше.

— Какъв е смисълът на това, Джош? — гласът на Сара беше равнодушен, с леки нотки на умора и досада. — Всеки ден в канализацията се изхвърлят хиляди плодови яйцеклетки, първокачествена суровина за хомо сапиенс. Всяка от тях би могла да стане човек, да бъде нахранена и подслонена, после обучена да разбира от електричество и клониране. ВСЯКА ЕДНА ОТ ТЯХ, Джош! Точно както и всеки подивял хомо сапиенс. Това просто не е по силите ни.

— Защо ме остави да уча при вас толкова дълго? Другите измерители учат само по няколко години. Те изобщо не умеят да мислят толкова сложно, колкото аз! Защо ме научи да разбирам?

— Ти беше различен от тях. По-умен, по-енергичен и находчив, научаваше с лекота нови неща. И само стандартното обучение да беше получил, пак щеше да си различен...

— Каква е нуждата да съм различен? — той почти закрещя. — За тази екосистема, каква нужда има тя аз да съм различен?

— Беше ми жал за теб... И сега ми е жал...

— Жал ти е? А за другите? За тях нямаш жалост. Защото си седиш тук, при твоите микроскопи и компютри и нито веднъж не си виждала как един човек разкъсва друг със зъби! Първо му отваря корема, с нокти, разкъсва червата му и после си пъха главата до врата вътре! Чувала ли си някога как мляска и сумти тигърът? Аз го виждам това всеки ден! Всеки ден!

— Успокой се, моля те. Това са само реакции на психиката ти, опитай се да ги контролираш.

— Мразя ви — каза Джошуа след дълго мълчание. — Повече няма да измервам за вас.

— Ще загинеш — равнодушно каза Сара. — Не знаеш как да си намираш храна, как да изяждаш себеподобните си, да дебнеш, да ръмжиш и да се сношаваш. Ще загинеш без нас.

— Нека.

Не искаше да е разумен, не искаше да слуша правилните ѝ думи, не искаше да бъде убеждаван. Чувстваше единствено обида и отчаяние. Вероятно нямаше да има повече такива разговори помежду им. Този беше последният.

— Виж, Джош — Сара отново запали цигара и се върна към купчината хартия по бюрото ѝ. Говореше с него, без да го поглежда, сякаш се почесваше, докато умът ѝ се занимаваше с нещо много сложно и интересно. — Всеки от нас се опитва по своему да направи нещо за тази планета. Ние сме откъснати от Земята, знаеш това. Сами сме, можем да разчитаме единствено на себе си. Това е нашият дом. Нашата дупка, както казват зайците. Всеки от нас, и ти, и аз, и тигрите, и зайците, и вестоносците, и кой ли не, прави по нещо за тая наша дупка. Мъчим се отчаяно да я запазим годна за живеене. Без измерители ледниците ще я разкъсат на парчета. Без зайците обикновената трева ще изпари всичката вода от почвата. Без тигрите зайците ще изядат всичката трева и няма да има кислород. Без човека всички други ще измрат, при това много бързо. Всеки от нас, разумен или не, е много необходим и важен. Не те моля да измерваш заради мен. Измервай заради твоите приятелчета, които са ти толкова мили и симпатични. Това са само атавистични реакции, обясних ти вече, но щом ти харесва, прави го заради тях. Или заради нас, защото без нас те ще загинат. Един ден, кой знае, може да стабилизираме земната структура, да насочим усилията си в изграждането на повече атомни електроцентрали и да стопим всичките ледове, които някога са обикаляли около Сатурн, а сега се движат под краката ни. И тогава ще можем да дадем храна и подслон на всички, тигрите и хиените повече няма да изяждат никого, разбираш ли, Джош? Някой ден, но не сега!

Джошуа знаеше, че тя го лъже. Че говори така просто за да продължи той да измерва. Обучението на друг измерител струваше

много време и храна. Тръгна си, без да каже дума. На пункта за снабдяване взе полагаемото си, глупаво бе да отказва храна. Взе също така и раницата си, защото с нея оцеляваше по-лесно. А когато много огладня, седмици по-късно, направо озверя от глад, направи измервания на една област и ги записа. Изпрати ги и получи храна. Всичко бе просто и нямаше начин да избягаш от тази жестока логика.

* * *

А сега, докато Ену припикаше весело край него, той ѝ повтаряше думите на Сара, въпреки че не вярваше в тях, въпреки че малкото зверче изобщо не го разбираше, думите му просто я забавляваха, носеха ѝ неописуемо удоволствие, просто така — да слуша нови думи, да се наслаждава на звученето на сложните конструкции, въобще — наслаждаваше се на този изблик на разумното.

От време на време тя остро и пронизително крещеше името му. Просто от радост. Радваше се, че си има някого, който да я пази от тигъра и да ѝ разказва за човека. Бе зарязала всичко заради това. Своя недоучен брат, средата си, познатите места, където лесно можеше да намира храна и да се скрие.

Два дни по късно, следобед, стигнаха до указаното място. Голям надлез от някогашна автомагистрала. Самата автомагистрала отдавна бе потънала в почвата, но масивните колони от железобетон оказваха упорита съпротива на разрухата и времето. Обходиха района два пъти, но нямаше и следа от скорошно пребиваване на човек. Нямаше и указания върху някоя от гладките бетонени стени. Оставаше им само да чакат. И да намерят храна наблизо.

Летящата машина на човека дойде на другия ден. Тя не приличаше на нищо, което може да се види където и да скиташ по света. Може би напомняше смътно на някои форми от разрушените градове. Но Ену не се сети за тях. Шокът от грохота и силния вятър от витлата за нея бе твърде силен. Падна по очи и се разтрепери — това бе всичко, което успя да направи. Дори изработеният напоследък

рефлекс, да се държи за крака на Джошуа и да се крие под плаща му при опасност, не сработи.

— Здравей, Джош — подхвърли вяло Сара, когато скочи на тревата.

Перката на хеликоптера още се въртеше, но воят от моторите беше стихнал. Едва тогава Ену подскочи и като стрела се шумгна в близките храсталаци.

— Здравей, Сара — отвърна Джошуа.

Изразът на лицето ѝ бе все същият. Умора, досада, вял интерес към ставащото наоколо. Сякаш отдавнашният им разговор в лабораторията се бе състоял преди минути. Всичко важно за нея бе в главата ѝ.

Питър слезе след нея и приседна на предния колесник. Извади цигара и запали, без да бърза. Джошуа за пръв път виждаше Сара и Питър извън лабораторното градче. Обикновено хеликоптерите спускаха контейнери с храна и указания. Рядко някой от пилотите кацаше и му предаваше съобщения устно. В присъствието им тук имаше нещо страшно и непонятно. Джошуа не разбираше какво.

— Обзавел си се! — отбеляза Сара и се усмихна почти искрено. — Симпатията е...

После за миг възвърна обичайното си изражение.

— Ще я храня от моите си дажби. Понякога тя ми помага в намирането на храна.

— Разбира се, това не е... — Сара внезапно се отказа от мисълта си. — Джош, повече няма да има дажби. Това не е толкова лошо, колкото може би ти се струва, всъщност е прекрасно. Разбираш ли, преди няколко дни получихме съобщение. От Земята.

— Какво? — Джошуа се обърка.

„Каква Земя? Какво...“

— Земята, Джо. Нашият дом. Истинският. Там, откъдето сме дошли.

Но Джошуа не разбра. Земята бе мъртва, това бе единственото, което знаеше по въпроса. Съобщение от Земята, която е мъртва. Мислите му се завъртяха хаотично и отказаха да намират връзки помежду си.

— Земята не е мъртва, както смятахме, Джош. Големият метеорит, Катастрофата, да, имало ги е. Но те не са унищожили

всичко. Евразия, Африка, част от Северна Америка. Но хората са се спасили. Облаците не са покрили цялата Земя и на много места е имало съвсем нормален климат. Стотици години са се борили да оцелеят, също като нас, и най-сетне са успели. Те идват за нас, Джош. Ще ни отведат вкъщи. Повече няма да се налага да измерваме, да обезводняваме, да контролираме и да се лишаваме. Отиваме си у дома.

Сякаш по лицето ѝ премина някакво съвсем непознато чувство. Нещо, което изгони умората и досадата.

— А този свят? — попита внезапно Джошуа.

— Какво той?

— Какво ще стане с него?

— Други ще решават, Джош. Вече не сме сами. Може би един ден ще се върнем. Но едва ли ще е скоро. Всичко зависи от това колко силни сме всъщност. Като начало ще трябва да се справим напълно със Земята. Да възстановим климата, фауната, равновесието на средата. Нашият опит тук може да е безценен на Земята.

— Какво ще правят лакрез и пенате на Земята? — разпери ръце Джошуа.

— Лакрез? Имаш предвид — неразумните? — Сара дори се засмя на глас. — Нищо няма да правят на Земята, Джош. Ще бъдат евакуирани само хората.

Джошуа изведнъж разбра всичко.

„Това е изход. Спасение за изтормозените човешки същества, дръзнали да скитат и да създадат свой дом сред звездите. Но не за всички. Не за всички...“

„Нещо друго ли очаквах? Очаквах ли въобще нещо такова? Не, не съм. Нека бъдем честни, такова нещо никой не е очаквал. Защо тогава не съм удивен? Това е прекалено човешко — да спасиш само половината. Една десета. Себеподобните си.“

Не беше забелязал кога Ену бе прекосила полянката и се бе шмугнала в сигурното укритие на плаща му. Надничаше оттам с ококорени очи и от време на време се скриваше, но любопитството все пак надделяваше. Сара извади от джоба на комбинезона си парче шоколад, приближи се и клекна на метър разстояние. Протегна ръка напред и се усмихна.

— Вземи. Не бой се...

Изпод плаща бавно се протегна малката ръчичка със сапфирените нокти-тесли и след миг шоколадът изчезна. После се чу шумно подушване, плахо мляскане, а най-сетне — доволно сумтене.

— Хареса ѝ — отбеляза Сара. Изправи се и изтри ръка в панталона си. — Можеш да я вземеш със себе си, ако държиш...

— Мисля, че ще остана тук, с нея — тихо отбеляза Джошуа.

— Това е глупаво. И никому ненужно.

— Може би. Във всеки случай аз също нямам какво да правя на Земята. Там няма пукнатини, запълнени с ледници, които да измервам.

— Ти си умен, Джош. Можеш да правиш още куп неща. Не виждам защо се причисляваш към неразумните вместо към хората. Та ти си човек!

— Тя също е човек. Даже умее да измерва, само ѝ е трудно малко да записва. Но пък може да ви го издълбае на земята, ще се вижда дори от орбита.

— Шегуваш ли се? — Джошуа не беше виждал Сара толкова обидена и сърдита.

— Ни най-малко. Тя е човек, също като теб и мен. И другите са човеци.

— Както искаш. Корабът пристига след няколко дни. Ако размислиш, можеш да дойдеш и пеш до града. Реших да дойда специално за теб, защото не си ми безразличен...

— Решила си, защото вече не ти е жал за горивото — срязва я Джошуа.

— Да. И защото горивото вече не е важно. До скоро, Джош.

Питър не каза нищо, хвърли недопушената цигара при другите фасове и мълчаливо се качи след Сара. Витлата се завъртяха и летящата машина на човека с грохот излетя в небето.

Ену излезе изпод плаща и известно време се опитва да тича под нея. Когато вертолетът се стопи в далечината, тя се върна при Джошуа и се захвана с обичайното си обхождане и душене из района. Все едно че нищо не се бе случило.

Джошуа опакова нещата в раницата си, метна я на гръб и бавно потегли. Ену тутакси го последва.

— Знаеш ли — каза тя. — Сега мисля, че знам защо лакрез не те напада. Ти приличаш на човек.

— Така ли? — Джошуа бе донякъде разочарован.

— Не е заради дрехите.

— Точно така, Ену, не е заради дрехите.

— Теб не те е страх от лакрез. Затова е.

— Напротив, страх ме е. Даже много.

— Но лакрез не знае, че те е страх! Той мисли, че не те е страх от него. Не бягаш, не крещиш, не предупреждаваш другите за опасност. Правиш така, че той да си мисли, че не те е страх. Мисли си, че си човек.

— Сигурно е прав.

— Мислиш ли, че и аз ще мога? Ако стоя изправена, не крещя и не бягам?

— Разбира се, малка моя. Но все пак гледай аз да съм наблизко.

— Чудесно! Хайде да се върнем при сави и да научим и него?

— Сави? Че какво пък... Само че първо ще трябва да стигнем до града на хората.

— Защо? Сави не е там, той е натам!

— Трябва, малката ми. Скоро дупката на човека ще опустее, а там има някои много ценни неща. Трябва да стигнем до там, преди пенате да изпотрошат всичко.

— И пенате ли няма да ни закачат, ако не бягаме и не крещим?

— Разбира се, че няма.

— Те ще си мислят, че сме човек?

Джошуа се усмихна на себе си.

„И вероятно ще са прави. Защо да не са? Да си човек, изглежда, е просто умението да се държиш като такъв. Да не крещиш от ужас и да не бягаш... Като за начало не е зле. Никак даже...“

— Ще си мислят, че сме човек? — повтори въпроса си Ену и дори го дръпна за плаща.

— Да, малка моя. Те ще мислят, че ти и аз сме човек.

Новата мисъл я доведе до възторг. Подскочи няколко пъти и затича бързо в кръг.

— Да вървим! По-бързо да вървим и да намерим сави.

Джош замръзна по средата на поредната крачка. За пореден път бе удивен от простотата и верността на новата мисъл.

„Разбира се! Сави! Да не крещиш от ужас и да не бягаш е добро начало, но едва ли е достатъчно, за да си човек. Трябва да се върнем и

да намерим сави. Така правят хората. Би трябвало така да постъпват. Дано само пенате не изпотрошат всичко...“

Джош се обърна и тръгна в посоката, която му бе посочила Ену. Това за пореден път я зарадва, тя хукна презглава и не спря чак докато не стигна до границата на видимостта с Джошуа. После се втурна обратно, после той отново я изгуби от поглед. Но Джошуа бе сигурен, че е наблизо и скоро ще се появи. С нови въпроси и нови простички мисли.

„Ще трябва също така да се погрижим за хми. И за лакрез. И за останалите. За глит, пенате, жорез, орме, дори и кой знае кого още... За всички зверчета с човешки лица. Първо да ги нахраним, а после да им покажем как да се държат като човек... Каква грандиозна задача! И в никакъв случай не бива да позволим тревата около озоновите дупки да прорасти твърде много, защото...“

КАЛИН НЕНОВ, ВЛАДИМИР ПОЛЕГАНОВ
ДА ОБИЧАШ САМ САМА

*Too much love will kill you
Just as sure as none at all*

(от
помагало по
мелодика,
трети клас по
Унисис)

Амарантовият ирис набъбва от влагата и в ъгълчето на окото ѝ напъпва алена капка.

Аленото увисва за миг от златистите ресници, после плахо се плъзва по алабастровата кожа, надолу по едва загатнатата извивка на носа, през ръба на горната устна, върху заострената мекота на брадичката, по тетивата на шията, изпъната и трептяща, аха да се скъса... За миг замира в долчинката над ключиците — миниатюрен прибор от червено на ръба на бездната от сребро и злато, която се вие надолу, надолу, напред, надолу, там, където неговите пръсти рисуват по нейните криви и търсят сърцето ѝ.

(Господи, защо не затворям очи поне тогава?)

Неговите очи са затворени, но между всеки два тласъка въздух през тънките ноздри, под клепките му прозира златно сияние. Светликът на ангелите.

(Рафи, Саме — серафими... Сами са си го избрали, сами са се направили ангели.)

Едно от крилете му, като пелената на първия сняг, плъзва над прималяващата извивка, с която гърдта ѝ прелива в хълбок, и скрива от поглед другата му ръка, сякаш бронзова ръкавица (само че топла... даже оттук се усеща), която слиза по нейното злато, за да потърси хлътнатинката филиграненото сребро на корема ѝ; да отключи (чувал съм) още един от экс-центровете. Двете тела трепват, тя отмята глава дори повече, аленото капва тъкмо върху източения му показалец и искрящата, *искаща* пъпка под него. Крилете ѝ го притисват отвсякъде, плътно, както зората — разбуждащия се свят. Криле и крака, рози и бронз, сребро и златен светлик, дланите му върху нейната кожа...

Сега очите ѝ са затворени, обърнати към небето, древния дом на митичните им предци. Устните ѝ потръпват, крилете им се разтърсват и две пера, сякаш роза и бронзов кинжал, преплитат спирали в нежен танц към земята. Изхлипвам и свеждам очи.

Секвоята Спомен гушва погледа ми с изумрудената си нежност и го държи в прегръдките си всичките двеста метра до долу. Двамата рафи остават там, във високото (повече там, отколкото аз ще бъда някога тук, с някого... Господи...): рехаво облаче насред синевата на утрото за случайно зареялите се погледи — холовидно ярка картина, в която всеки щрих от ангелското им съвършенство пламти, за взиращите се право в тях. (Колко деликатна, колко свободолюбива е нашата технология...) Остават там, носени от невидимите си аграв полета, размахали бутафорните си криле, най-красивата текска измислица, която ми е отказана до живот.

(Е... дойде ли Второ пришествие, всички ще полетим.)

(Досущ като през Последната война.)

Засмивам се през горчивото в гърлото си и хуквам по алеите на градината. Първите стъпки идват на тласъци, после физическата умора разстила възбудата и я утаява.

А)

— Желанието — рече ѝ старият тек — е това, заради което съществува нашият свят.

Тя не му повярва, но остана известно време с него, за да се полюбува на светещите му очи. Жълти и червени искри играеха върху гладката черна повърхност под клепачи, които никога не се склапяха. Нищо не беше толкова живо в тялото пред нея, колкото очите.

Ако наистина има желание, помисли си тя и легна до стария тек, то е в тези очи. Винаги отвъд мен.

От лявата ѝ ръка беше изпълзяла змия на насладата, сега забила зъби във вените на мъжа, увила част от тялото си около мускулестата му дясна ръка. Съсухрената кожа на тека и лъскавите люспи на влечугото се търкаха една о друга в ритъм, който идваше някъде от момичето и се хранеше с енергия от център в тялото на мъжа. Той, който се казваше Адат, но предпочиташе да го наричат Габриел, и тя, която искаше да забрави името си, защото то ѝ напомняше за всичко, което ѝ беше отказано — Дезире, тя, която сама се бе нарекла Сама, допреди малко бяха едно. Нито жена, нито мъж. Това цяло, напоено в хими и сглобено от неизговоримите страсти на двамата, се роди и умря в тялото на змията, под студените люспи и дълбоко зад раздвоения ѝ език.

Тя е само машинка. Нищо повече.

Сама затвори очи, изтри спомена за секса (змията се прибра в лявата ѝ ръка с тихо изсъскване), стана от леглото (*легло! класическото обиталище на желанието... жалко, че класиката е просто илюзия*) и каза на тека:

— Беше хубаво, но не искам пак. Ти си твърде... силен.

Той заби нокти в корема си, кожата поддаде, разкъса се и зейна рана, червена като жадна уста. Пръстите му се задвижиха все едно свиреше на пиано, и между устните на раната се появиха метални зъби.

— Имам още нещо — каза ѝ той — което няма как да не ти хареса. Това — ноктите му заскърцаха по разкрития метал — ме изключвана*пълно*. Ставам като бебе. Тогава някой трябва да поеме грижите за мен*изцяло*.

Тя изключи всичко в ума и под кожата си. Затвори се плътно пред него и предложението му.

— Не искам.

И си тръгна.

Вел ме побутва отзад.

Прехапвам устни, но рамото ми не трепва. Идентът спира да гъделичка дланта ми, отлепям я от меката му заобленост и влизам в сима.

Посреща ме приглушеност. Златните светлини в ъглите на помещението са забулени зад дъгови воали, а гласовете на теките посетители се размиват (навярно демоди) в ромолене и сребърен звън. Телата са някак неясни, сякаш размиват самото пространство, захвърлили границите си.

Нещо ме гъделичка по плешката. Този път не успявам да се овладеея и подскачам, завъртайки се. Тялото ми се блъсва в някакъв ръб, който омеква миг преди удара.

От еластичния допир, новостта на мястото, тая непринудена интимност на Вела, която се е ухилила до ушите и се впуска в шеметно бърза серия от мними атаки — в очите, по шията, в сплита, коляното, слабините... не мога да я следя... изведнъж ми призлява, и се люшвам напред, и ме спират ръцете им. Вела държи не по-малко здраво от Вел, а Вел гледа не по-малко угрижено от сестра си.

Когато очите ми фокусират отново, дръпвам се крачка назад и измъчено се усмихвам на двамата стимери. Вела посяга да хване дланта ми, но сега аз съм по-бърз (като никога...). Пръстите ѝ увисват сред празното, тя прехапва устни. Към Вел точно в този момент не смея да гледам.

Вела и Вел. Двама обикновени теки, от по-топлата разновидност. Ако не бяха златистите им зеници, би могъл да ги сбъркаш с хуми. Телата им не излъчват заплаха, не се перчат с никакви видими емпета, дори не са свършени.

(Господи... ония два рафа...)

Носът на Вела например е твърде широк, а едното око на Вел гледа криво. Само дето...

Само дето така става още по-симпатичен.

Стисвам зъби и непохватно протягам ръка. Вела я грабва сияеща, още преди да е преполовила пропастта помежду ни. Пръстите ѝ са топли и гъвкави, притаили силата си, както аз съм стаил дъх.

Вел също посяга, но се отказва и с ухилен жест ни насочва към една от свободните ниши. Обичам усмивката му — обичам усмивките и на двамата, нали тъкмо с тях успяха да ме спечелят през тия шест месеца, откакто се срещаме. Ако сега изведнъж изчезнат, скрият се зад стиснати устни, ще пищя. Ще бягам и ще пищя. Все ми е тая какво ще си мислят.

Вел докосва гърдите си, тъкмо където почват ребрата, и измъква сребристо флаконче. Не ща да знам откъде точно, зает съм да гледам Вела, която също докосва гърдите си и забива смутен поглед в земята едновременно с мен. После смехът ѝ заромолява и финските гласове наоколо засвирват в съзвучие с него. Поточетата бълбукат, кипят гейзери, някакъв непознат басов тон (може би стон, може би песен) слага студена длан на врата ми и се вмъква под костите на тила. Притварям очи, за да пусна тръпката да се лее навсякъде, да разтвори свития ми юмрук, свития ми стомах.

И тръпката се разлива — ала е друга, боцкаща тръпка, която започва някъде над сърцето ми, хладно-успокоителна. Бавно, по котешки, вдигам клепачи и проследявам как Вел отлепя от кожата на гърдите ми сребърното флаконче, усмихвайки се насреща ми.

(Сигурно е зиак, промърква умът ми... Тоя човек... спазми на лицевите му мускули, едно-друго, от толкоз хилъотене? И в това ли са се скулптирали? Леле, колко е сладък с тая трапчинка отляво...)

Две точки, остри и жарки, ме убождат под плешките, лекичко. Неземно блажен, гледам как десет дълги и фини пръста се плъзват под мишниците ми (... кой рече, че не са свършени?), прегръщат средата ми и се заиграват с шевовете по ризата. Тъканта, уловила покоя ми, охотно се сцепва и свлича встрани.

Сега Вела докосва гърдите ми (Господи... това ли било да те пипне друг...) и ненатрапчиво притиска гърба ми с гърди. Вел, едно тяло, което сякаш е само емпе към усмивката си, ми кимва и се разтваря в размитите очертания на сима.

Аз затварям очи, да почувствам всяка изпъкналост от ребрата на Вела. (Какво ни разправяха по хумология? Гърбът бил най-нечувствителната зона в телата ни... хе, цефецета.) Ръцете ми се

надигат (Господи... тия две плавни създания моите непохватки ли са?) и се заключват около нейния гръб, и сега хлипът излиза с въздишка и се смесва с нейния дъх над рамото ми. Този е миг на покой. Просто стоим, притиснали повече точки един в друг, отколкото знаех, че имам; подпрели глави — тя върху рамото ми, аз върху нейното слепоочие.

И уж е покой, а тялото ми се стопля: сякаш всяка негова клетка е отпуснала глава върху рамото на съседната и чувства сърцето ѝ до сърцето си, познала я е за първи път с пръсти, позволила е на нейните пръсти да се спускат надолу, сред косъмчетата по корема, и надолу...

В следващия миг идва реакцията.

Тялото ми застива. Сгърчва се. Счупва ѝ нещо.

Очите ми милостиво се превъртат в орбитите, преди да зърнат кръвта или ужаса в нейните.

Б)

— Какво толкова е откъснато от теб, та търсиш някой да запълни празното място? И кой е толкова специален, та дори формите на теките не могат да го уловят?

Хумата до Сама приличаше на сестра ѝ, но от нея лъхаше не толкова страст, колкото спокойствие и уют. Сестра ѝ изгаряше хората — можеше да познаеш къде е била по пътеката въглени след нея — а тази хума, която гледаше всичко наоколо с очи, които милват, но не съблязват, беше като самия огън, когато и ти си огън: близка, топла, позната.

— Не знам — отвърна Сама. — Отдавна съм така. В мен има черна дупка. Дори сестра ми не успя да я запълни, а тя вилня и горя както само истинските хуми могат.

Другата кимна.

— Чувала съм за хора като вас. Живеете и в двата потока с лекота. Хуми и теки — за вас това не са трайни избори, а просто... дрехи. Но съм чувала и че не знаете какво искате, затова го търсите във всички възможни потоци.

Сама не каза нищо и се опита да си спомни името на хумата.

— Олга.

— Да, Олга. Защо дойде при мен, Олга?

— Ти ме повика. Когато се разминахме в парка, кожата ти светеше.

— Но и ти няма да ми помогнеш, нали?

— Няма, да. Знам го само като те галя, така, не ми трябва повече. Сама мълчеше.

— Бих могла да остана с теб още, разбира се. Да раздвижа мускулите ти с още един масаж, но няма да мога да ги пренаредя както искаш...

— Знам, Олга.

Момичето стана и от това легло. Потта ѝ бе оставила сянката ѝ завинаги по белите чаршафи. Сега светлината се плъзгаше по голото ѝ

тяло, без нито една пращинка мрак да ѝ пречи.

— Хареса ми, наистина — каза и облиза устни. Вкусът на хумата изчезна под езика ѝ като спомена за тека. — Но не е нещо, което бих правила много пъти. Ще настръхвам по-малко и ще съм по-скована с всеки следващ дъх, ще...

— Разбирам те — тихо изрече Олга и Сама се зачуди дали жената действително бе изрекла думите, или те се появиха в главата ѝ с милването на хумата.

После замръзна: статуя, оставена в ръцете на почти непозната скулпторка. Хумата продължи да я гали — корема и нагоре, гърдите и брадичката. Дланта ѝ говореше нещо на кожата на момичето, но думите се губеха в някаква черна пропаст, която се отваряше с всяко докосване. Същото беше и с целувките.

~остани~ощесъвсеммалко~Сама~~~остани~~нищо друго~

Аз съм виновен за всичко.

Трябваше да се сетя.

Още вторият ми баща ми го каза: технологична несъвместимост.

Рядка.

Гласът му бе много нежен, много внимателен.

Генетично заложена. Нелечима. Не напълно изследвана.

Атавизъм.

Открили го още при първите мед-гледя. Някои от скенерите блокирали, а аз едва не съм спрял да дишам, когато пуснали в кръвта ми минибдителите. После са нямали право да ми слагат приставки или химусилители, докато сам не поискам, но се стараеха да ми припомнят, все с оня нежен, внимателен глас, всичките. Навярно те чакат изненади, Саме; трябва винаги някой да те наглежда. Някой от тия съвършени, усмихнати, всепрощаващи...

Не съм бил виновен аз, каза Вел. Знаели за проблема ми (Вел каза: „дара ми“), но толкова ме били обикнали, че искали да ми помогнат да се отпусна. Не изчакали да си направим изследвания, просто ползвали най-слабия дизинхибитор, за който знаели, такъв без никакви странични...

Вела стоеше до него и се усмихваше (всепоощаващо). Но макар да не видях нито един белег по нея, в очите ѝ счупеното стоеше. Не са свикнали с болката, ненадейната, изненадваща, физическа болка, каквото и да изпитват в симите си...

Аз съм виновен. Нараних приятел, нараних някой, който ме е обичал, нараних Вела... нараних друг човек.

Затварям очи и леглото на цела се размества под мен, за да ме поеме в неутешителната си прегръдка.

В)

Сама често вървеше по непознати улици. Сега бе поела из една от новите приумици на теките: кварталът се наричаше Променящият се град и тук всичко беше винаги друго. Момичето не знаеше накъде ще завие или дали онзи фонтан пред нея ще остане фонтан, докато стигне до него.

Идваше тук, защото движещият се град я успокояваше. Той беше нейното огледало. Крачеше напред и се връщаше назад. Назад към онзи момент, в който майка ѝ, онази, която я бе носила в себе си, ѝ каза: *Ти си като вода, момичето ми. Приемаш всички форми. И името ти значи желание. На онзи стар език...* Майка ѝ, която познаваше стихииите толкова добре. Сигурно имаше нещо вярно в думите ѝ.

След това спираше и чакаше някоя сграда да се смали с един-два етажа и в небето над нея да види останалите си родители, всичките спокойни и усмихнати, как я подканват да влезе в морето, голямото море с мърморещите вълни и солените пръски пяна, гола, сама, отворена. После да търси ръцете на другите деца: плахите пръсти на момчетата и изгарящите, дори под водата, на момчетата. *Но аз съм вода. Нали? В морето само ще се загубя...* Дали го изричаше наистина или не, нямаше значение, защото те я гледаха от брега, спокойни, и те я докосваха под вълните, възбудени. На този бряг думите не се чуваха никога и затова ги използваша рядко...

Винаги беше така: градът се менеше около нея, а тя се въртеше в него като стъкълцата на калейдоскоп — разпилени, шарени, отразяващи — в тръбата, която някой държеше. Кой?

Винаги стигаше до този въпрос. Тогава излизаше от Променящия се град.

И потъваше в Градината.

Кое то не беше трудно, защото тя беше навсякъде. Стара и не чак толкова бързо променяща се. Пълна с хора.

Сама лягаше под някоя сянка и започваше да гледа жестове и да търси погледи. Едните я оплитаха в мрежите си от бързи движения, а

другите я теглеха като хвърчила нагоре, нагоре. Тихи жестове, много цветни погледи. Често някой я улавяше така здраво, че тя тръгваше с него; или нея; тях. Те никога не я отвеждаха на мястото, където бе онова откъснато нейно парче, за което ѝ говореше Олга.

Гледаше и синьото небе, летящите теки и левиращите хуми. Едните като стрели, другите като птици. Бързи и бавни. Наблюдаваше облаците — истинските и илюзорните.

Под онзи облак там има ред. Сигурно и с мен е така: под мъглата, която съм, има нещо, което може да бъде видяно ясно. Също като онези рафи горе...

Градините на Арката са прелестно място. Всичките тия нюанси зелено, свежината, прохладата... двете козинести светкавици, които се стрелват направо пътеката... гепарди навярно, улисани в майската си игра. Мъничък чичопей изпъчва жълта гръд върху едно клонче отсреща и приветства света с пролетта. Току над главата ми се изшмугва нещо. Пухкава тъмнокафява опашка почти ме погъделичкава по челото. Когато додото тръгва редом с мен, тракайки със сивокафеникавия си клюн, не мога да се сдържа и запявам. Тананикам си тихо, но топло, по един безименен път, от многото, които накрая водят до същото място...

Тананикането ми стихва, но не заглъхва, когато я виждам. Надвесила се е над един от застиналите водопади в градината и плиска сияещи капчици върху лицето и раменете си. И вместо гледката да свие сърцето ми от болка и невъзможност (толкова грация в едноединствено тяло... Господи, колко си щедър...), тя го облива и мие, точно както капчиците вода. Изящната ѝ ръчичка се отлепя от устните и поема през въздуха плавно, сякаш оставяйки му достатъчно време да се отдръпне. Милва водата като стара любов, която още обичаш приятелски. Извива се в шепа, разтваряйки пръсти, за да изплуват на свобода малките п'рани. Издига се над повърхността като раждаща се Венера. И всяка капчица, която се връща обратно, е сякаш два пъти по-чиста, два пъти по-пречистена от благослова на допира ѝ...

Тя изведнъж се обръща, бърза, но все така гъвкава, и потъвам в очите ѝ.

Не, не, потъвам *наистина*, не хиперболизирам и не е смотаното клише от поезията... Тия два океана светлокафяво, топло кафяво са се разтворили насреща ми, срещу мен, право към мен, тъй доверчиво и неуплашено, че сам не намирам време да се уплаша. Зад тях, през тях, блика пламък, пречистващ като самата вода и даже по-нежен от нея. Усецам как собствените ми зеници се разтварят, поглъщат хлада и горчивината на ирисите ми, канят я на свой ред да ме види, да разгледа

спокойно, внимателно, със същата грация, еднорогова грация (ето как са изглеждали древните твари, значи...); да си вземе всичко, което хареса... Господи... има ли нещо, което ще си харесаш, девойче? Потъвам в недрата на този твой пламък, все по-ярък, все по-дълбок, все по-наблизо...

Нито усещам ръцете ѝ, когато потърсват опора на раменете ми, нито разбирам, че се повдига на пръсти. Целият свят е очи — нейните, моите, нашите, почти в едно, почти едно, с друг човек, заедно...

И когато тя затваря очи, а моите устни се разтварят, за да пропуснат нейната мека влага, ми трябва цяла секунда, преди да си спомня кой съм. И после още една, преди мокрият ѝ език върху моя да взриви образа на пипалото: слизесто, тръпнещо, ровещо из устата ми.

Следващата една секунда обаче ми стига:

да видя как очите ѝ зейват и сега пламъкът в тях е пожар и агония, лудост, политане в пропаст, разкъсани органи — сякаш образите в ума ми се впиват в утробата ѝ и почват да порят;

да видя как очите ѝ се затварят, от носа ѝ теква кръвта;

ръцете ми, за които до тоя миг съм забравил, да я подхванат, преди да се срути цялата;

да я назова такава, каквато е: хума, скулптирана, млада, още неопитна в емпатията, неспособна да екранира чуждите моции...

Нито отпуснатото ѝ крехко телце, нито следващите десет минути, в които я нося към най-близката връзка с цел, стигат, за да заплача. Гледам безсилните ѝ клепачи, гледам струйките кръв по брадичката и страните, и не смея да ги избърша, не смея да ги докосна. Препъвам се по пътеката, но не падам и няма да падна, додето не я отнеса. Ще падам после (и падам, и падам); сега сякаш я носи някой друг, някой друг сякаш иска да плаче.

Когато стигам до цела, други ръце я поемат от моите, други ръце избърсват кръвта от лицето ѝ. После... после лежа на тревата и нито затварям очи, нито виждам зеленото над главата си.

Г)

— Бъдеш сама? Опитвала си?

— Не. Невъзможно е.

— Напротив — винаги възможно.

— Как така?

— Просто изключваш, както когато си тек и не искаш се отваряш повече или си хума и искаш кажеш *оттук~започвам~аз*, и после се обръщаш или просто свеждаш очи. Но не обръщаш *този* гръб, и не свеждаш *тези* очи, знаеш?

— Дори и да успея да го направя, те пак ще ме дръпнат обратно и аз ще се отворя или ще кажа *оттук~продължаваш~ти...*

— Има места, където тях не. Подслоните в горите, оазите, летовите, Градините.

— Не съм си представяла, че ще стигна до там.

— Стигнеш? Дез, са просто спирки.

Децата им — децата на теки и хуми — нямат нужда от патериците на порасналите. Едва по-късно, когато изгубят... какво, Господи, губят по-късно? — едва по-късно избират дали предпочитат текския или хумския път, хирургията отвън или втрещването навътре.

Ето ги и сега. Тия надали са на повече от пет-шест, двете близнета, облечени в диафанни материи, които сегиз-тогиз сменят цвета си според средата и настроението им, понякога даже прозират напълно. (*Леки, чисти и голи...*) И момченцето с кестенява косичка, което хвана подхвърления... да, портокал е, поне оттук изглежда така. Ето смеха, виковете им. Ето пръстчетата, които се ровят в пръстта или в косата на другия. Ето бързата болка на оня мъник, който скокна от прекалено високо; ето бързото му размиване, когато го накачулват другите, когато го гъделичкат по босата здрава петичка...

Те нямат нужда от патерици, стими и хими, мантри и тантри.

Извъртам глава и изпъшквам, когато виждам облака бял дим с форма на гъба, толкова далече, сякаш е зад хоризонта. След секунда смисълът на видяното застига видяното: във виртулето на юг някой явно има нужда да отдуши агресията си, или пък си припомня какво не бива да става, никога, никога пак. Гъбата расте още миг-два, после ветровете я сплитат на панделки и разнасят по една към всеки от човешките трансели наоколо.

Тази пътека води на запад, към морето.

От лявата ми страна два гепарда са се вторачили един в друг със златистите си очи, като две кинетуи, у които целият живот е събран във връхчетата на трепкащите опашки.

Извъртам глава вдясно, преди единият да опре нос о другия.

От дясната ми страна сред дърветата трепти мараня.

Извъртам глава надолу, надалеч от тая златиста жар, извираща от земята, тоя мираж, скрил под мантията си истина, която бушува много по-диво от гънещия се въздух между стволовете. Извъртам глава

надолу, но не и преди да мерна трите чифта разтворени устни, които рисуват по тялото между тях.

Извъртам глава надолу — а там две божи кравички, прилепили гръбчета (или както наричат ентомолите техните задни половини), се носят на зиг-заг по меката пръст. За миг кракът ми надвисва над тях, един миг само, преди да се овладее и бавно да го отдръпна. Кравичките (които не дават мляко и не е ясно кой точно бог ги пасе) се защурват из треволяците, унесени в любовната си игра.

Да тлеят! Ще стигна морето, без да ги гледам, без да погледна никого! Не искам! Не мога повече! Оставете ме сам! Аз съм... сам...

И този път не падам нито веднъж.

(Познати са ми разказвали, че пътеките на Градините са живоскулптирани тъй, че да ни пазят от падания и наранявания; че под девствената повърхност се крият сложни биомеханики... че усещането за недокоснатост, естественост, *чистота* е само илюзорно.)

Повдигам клепки, когато мекият морски мирис провира перки през ноздрите ми и ме погъделичкава по мозъка. Морето се е простряло в лазурния си покой, галено от оранжево-огнените лъчи за последно, недокоснато, вечно, чисто...

Силуетите *там*, навътре... те са живи!

Стегната сива форма пронизва вълните, изопва се изящно пред залеза и се гмурва обратно, окъпвайки с бели пръски двете човешки тела от гърдите до тъмните им коси. Една перка, чер силует на фона на огненото, се подава, извърта се, стрелва се към едното човешко тяло, женското. Потъва, преди да я стигне, жената отмята коси, изскача нагоре почти до бедрата, устата ѝ зейва.

Още една перка бръсва мъжа по рамото, а после го доближава, бавно, направо лениво, спокойна като отиващото си слънце. Ръцете му се протягат, над, през, под водата, и за миг зървам хлъзгавото лъскаво тяло, което обгръщат. После двамата, неговата глава и перката на 'фина, се потапят, успокоено и плавно.

Другият 'фин се вижда само като по-тъмен въртоп сред лазурното, стрелващ се към жената ту оттук, ту оттам. Тя отваря уста все по-широко, главата ѝ се извива все по-назад, лактите, раменете, гърдите ѝ се полюшват все по-задъхано. В един миг всичко по нея

подскача: тялото се изопва изящно, пронизва водата, блясва като златиста, гола светкавица над притихналото море и се връща, за да проникне в него.

Миг по-късно морето изглежда пусто до хоризонта, а аз съм впил пръсти в пясъка и крещя.

Но не се ражда ни звук.

Д)

И се спуснаха в Дестру:

Където Сама видя как екстазът на теките и последните дихания на града се сливат в едно.

Тя нямаше време дори да се запита защо винаги другите и различни лица на света я привличаха. От Променящия се град до Падащия град. Никога в обикновения, стар, познат трансел. Нямаше време да си почине след спускането, в средата на пращен булевард, върху който слънцето рисуваше назъбени сенки. Сенки на натрошени сгради и полегнали кули, а над тях летяха рафи и мони, едните размахващи криле от сребро, другите — от обсидиан. Нямаше време, защото ръце с дълги нокти я дърпаха нагоре, настрани и после надолу, опашки стрели се увиваха около нейната (черна и дълга), галеха гърба ѝ, влизаха в нея, очи, нарязани на хиляди разноцветни фасети, отразяваха слабото ѝ тяло, прозрачните ѝ криле.

— Ето го! Всяка година умира, а ние го изпрацаме.

Думите се забиха в лицето на Сама като парченца град, запратени от ледена вихрушка. Гърдите на рафа, който ги изкрещя, бяха покрити със скреж, но той не беше студен. Не и преди малко, когато той беше в нея (с огън) и после тя в него (с опашката си), над езерото, което ги гледаше с едното си око: пълно със счупени стъкла и огледала, вместо с вода. *То поне няма да ме погълне, най-много да ме отрази да ме хвърли обратно в небето* — за това намери време да си помисли.

— Кой го руши? — попита Сама.

— Машини! Машинииииииии!

Отново нагоре, нагоре, почти до слънцето, толкова високо, че се виждаха горите наоколо — зелени и живи, търпеливо изчакващи да настъпи моментът, в който ще затворят и тази рана.

— Повтарят стар спомен, за да не го забравим. Най-странният подарък на хумите!

Сама знаеше за Падащия град, но досега не бе идвала тук. Образът му лежеше някъде дълбоко в нея като последна възможност, като нещо евентуално, нещо в краен случай. Сега бе стигнала до него. С ципестите си криле.

— Хайде надолу!

И ръцете му я хванаха през кръста, крилете му махнаха веднъж, два пъти, и телата им се гмурнаха в океана от прах. Беше някой друг, не леденият раф. Крилете му бяха покрити с къса, мека козина, езикът му беше дълъг, сух и много горещ. Дланите му я завъртяха. Ониксовите му очи потърсиха нейните, поискаха нямо съгласието ѝ, получиша го. Ноктите му намериха гърдите ѝ и се забиха в тях, измъкнаха змията и насочиха главата ѝ към неговите. Думи и дъх, стими и хими потекоха между въртящите се тела. Едното крило на Сама се уви около двамата, скри ги от света и заглуши стоновите им. Другото се опита да ги издигне нагоре, но не успя (скритите механизми завиха от ярост). Градът се приближаваше, дишаше прашно под двамата, отворил устни от стъкло и зъби от метал.

Паднаха върху някаква сграда, полуцяла до мига на срещата с тях. Беше зрелищно — с огън и пръски мозайка. От напуканите стени (и там пълзяха змии) ги гледаха нарисувани лица — някои с очи, други без.

Четири криле се разтвориха и разделиха, телата между тях — не. Устни, гърди, слабини, опашки оформяха стъпалата на стълба от плът и механика, вече забравила, че е механика. След това устните се откъснаха едни от други, за да си поемат дъх (и прах).

— А мислеше, че градът няма да ти помогне! Та ти вече си една от нас!

Сама искаше да каже „да“, но думата не излезе, защото пред нея застана образ, който стисна гърлото и затвори устата.

Беше Градина и не идваше от химите на змията.

Зелените венички по листа изпъкват в светлината отзад. Един сегмент на спиралата. Още един. Два. Три. Пет. Осем. Тринайсет. Все по-навън. Все по-изпъкнали. Все по-ярки.

Между листата се шумгва ветреца.

Тя... е прозрачна.

Примигвам.

Двадесет и един. Трийсет и четири. Петдесет и пет.

Листата, които са най-близо до светлината, най-отвън, проблясват в ярко, почти златно зелено, когато вятърът ги разроши.

Листата навътре, сред сенките на клоната, са изумрудени.

Още по-насам, където границите им почват да се размиват, зеленото се предава пред черното.

Примигвам.

Тя... е направена от вода.

Листата се полюляват на вятъра като — листа, които люлее вятърът.

Листа, които... са листа. Люляни от... вятърен вятър.

Тя — не е загърната в диафанна материя, а в ципестите си, прозирни криле.

Опашката ѝ — дългият черен сноп — който оставя нетрайна диря в тревите зад нея — който може да си е неин, а може и да е временен... това е — опашката ѝ.

Кожата ѝ — не е алабастрова; не е бяла като саван; не е зов за докосване и рисуване — тя е кожата ѝ.

Очите ѝ —

Надигам се вдървено от мястото си под клена и тръгвам към нея.

От Града в Градината, от небето на земята, Сама следваше път, начертан сякаш много отдавна, още преди Последната война, още преди митичната Първа война. *Единственият, който ми остана.* Образът в нея грееше силно и тя не успя да го изключи, дори за малко. Също като дишането и ударите на сърцето, той я подчиняваше на ритъм, който нито хумата, нито теката в нея можеха да избегнат.

Това е от майка ми: да носиш стихите като деца в утробата си. Само дете аз не съм готова да родя и отгледам моите...

Под краката ѝ алеите се виеха, меки и услужливи, а над главата ѝ листата на дърветата и сенките на невидими птици заличаваха света отвън с нежните си движения.

Мястото гореше, както винаги. Сама също, както често напоследък.

Видя се отстрани — прозрачните криле, обвили я плътно, и дългата черна опашка — и някакво атавистично вярване я накара да се усмихне. Спря за миг и затвори очи: все още виждаше себе си. Ето я отново: приела формата на стар кошмар, изгубил страшната си сила, уморена от Последния град и прозрачна, направена от вода...

Тръгна отново, за да изпревари странните мисли. Ако можеше, щеше да съблече тялото си, тук и сега, прозрачното си, направено от вода тяло, и да го остави. След нея някой щеше да го прибере, както тя прибираше чужди тела всеки ден. Щеше да се погрижи за нуждите му, но нищо повече. Защото останалото — желанията и страстите — щеше да е останало. Голо в Градината. Невъзможно за докосване, без нужда да бъде докосвано, неуловимо, изтичащо, нейното... тяло...

Сама спря и пръстта под краката ѝ заспа.

Единият ми крак е изтръпнал, стъпвам накриво, изохквам,
коляното ми хлътва в меката почва, изохквам, поемам към нея.

Няма ли да я... Какво ще си... Аз и тя сме като...

Очите ѝ —

Тя върви, без да ги е затворила. Върви, без да вижда. Върви, без да е нужно да гледа.

Остър каменен връх одира вътрешната извивка на свода ми,
кожата върху мекото засмъдява, аз изохквам, вървя към нея.

Бива ли?

Очите ѝ — виждат.

Мога ли?

Очите ѝ виждат — мен.

Искам ли?

Слабичкото, почти прозрачно тяло — което не бива да окувам в ръцете си, за да не излинее — което не мога да уловя, защото ще изтече между пръстите ми — което не искам да нараня, не искам да излиява, изтича, изгубя — което е...

Обърна се и го видя. Този, който гледаше нея както тя виждаше себе си. По-късно спомените ѝ щяха да сглобят чертите на лицето, очертанятията на тялото. По-късно щеше да го докосне, да го почувства — върху, под, вътре в себе си. В онзи миг момичето видя само очите му. Видя ги и ги позна, защото допреди малко ги бе мислила за своите.

Прииска ѝ се да рукне към него: като вода, като кръв, като... Дезире. Да се излее върху него, да се разбие о него като вълна и да се събере отново, за да повтори. Дали и с него щеше да е същото? *Тръгвам, цялата прилив, неумолим и посребрен от луната; тръгвам си, цялата отлив, изморен и опален от слънцето...*

Кожата ѝ мълчеше предателски, гладка, непроницаема. А тя разчиташе на нея: очакваше да прочете по кафеникавата повърхност истината за него, да види изрисувано бъдещето им. Но нямаше нищо. Всичко в Сама бе тихо като в най-самотните кътчета на Градината. Това я изплаши.

Беше раздала толкова много от себе си на света, че вече не знаеше как да си го върне. А този... човек, нито хум, нито тек, как беше възможно, той, който изглеждаше и вървеше така, сякаш нищо на тая Земя не му е познато, сякаш всичко е непознаваемо... той май виждаше как да събере парченцата. *И да ѝ ги върне*. Не да види къде са и колко леко ги е разхвърляла, а след това да ѝ поиска ново, само за него. Не да види как тя е навсякъде и да ѝ прошеушне ~_ела~итук~~знам~чеможеш~_. Не.

Той виждаше *нея*, сега... и сега... и отново, с всяка негова тромава, уверена крачка по-близо — виждаше *нея*, както и да се променеше, каквато и да прелееше миг по-нататък. Той би докосвал, склонил чело пред, отпил *нея*. Той не би пожелал да я изпие цялата. Той беше...

Беше друг. Не *нея*, не някой от другите.

Което е.

Очите ѝ гледат мен.

Гледат пръстите ми, които се вдигат към малките ѝ гърди.

Гледат топлото алено, което не виждам, ала усещам, по топлината, да се стича по бръчиците на дясното ми ходило.

Гледат очите ми, които гледат очите ѝ, които виждат как виждам как вижда как...

Затварям очи, моите, а пръстите ми последват всяка извивка по тялото ѝ.

Сега надолу и леко навътре.

Сега надолу и малко назад, там, където изскача реброто.

Сега бързо и плавно, надолу, по най-плоската от заоблените извивки, над малката изпъкналост, от която тупти топлина, и пак бързо надолу, по най-дългата от заоблените извивки; сега предпазливо, върху и около коравината в коляното, по продължение на коравината, в която прелива, докато се спуска към земната твърд; над двете най-остри изпъкналости и сред тревите; а после обратно, нагоре, по гъвкавото могъщество на опашката, над туптящото топло, отново, и над туптящото тихо, където някога е гнездила змия; по най-меката от извивките, когато раменете завършат, после по-близо до мене, еднакво далече от нея — не я допирам нито за миг — над устните, ноздрите, към очите — очите, които...

Отварям очи, моите.

... ме гледат, в очите.

И са едва началото на човека, притихнал пред мен.

» ↓ «

Той беше.
И тя тръгна, цялата.

Когато замирам, крилете ѝ се разхлабват, разплитат, разперват едва доловимо.

Отпуснатите ѝ пръсти се вдигат към моите, към лицето ми. Увисват, на пръст разстояние, на пръст топлина помежду ни, топлина помежду ни, топлина, помежду ни...

И ставам прозрачен — направен съм от вода, която ще рукне, сега — ще изтече, излинее —

— ако не бяха тия мънички пръсти, които да уловят всичката, да не ми позволят да стана на локва и да попия в земята, ненапоимата наша Земя, за която човекът не струва дори колкото капчица пролетен дъжд —

~бъди~~~бъдидъжд ~~~бъдимоя~вода~

~ ~ ~ ~ ~

Отворете очи.

Спрете да се срамувате, да ревнувате, да *лъстите*. Отворете очи.

Вижте ни. Отворете очи.

Вижте ни, в мига, в който ръцете ни се протягат една към друга, но не могат, не искат, няма нужда да се допрат.

Отворете очи.

Вижте ни, в мига, в който ръцете ни се протягат една към друга.

Отворете очи.

Вижте, в мига, в който ръцете ни се протягат. Отворете очи.

Вижте, в мига преди всички останали мигове, преди страстта, нежността, силата.

Отворете очи.

Вижте, в мига, преди велите, допреди тоя миг, нейни криле да се развият, развоят, да ме повият.

Вижте ни в мига, в който сме.

Отворете очи.

Вижте света си.

Отворете очи.

Погледнете се. Вижте се.

Отворете очи.

После се отворете.

Докрай.

КАЛИН НЕНОВ

ПРИКАЗКА ЗА ЮНАЦИ И ЗЛОДЕИ

Имало едно време един Юнак...

Всъщност не — Юнакиня била; а в разбързаните ни времена „едно време“ не е като едно време, та разказват, че я има и днес, още крачи сред нас и си пее, още търси да зърне каквото ние навярно не сме.

Ала, за да стане такава, ето какво ѝ се случило...

Имало едно време една Юнакиня. Наричали я Юна и възпявали младостта ѝ в легенди: как сразила Рогатош Безкръвни; как оставила Бладен и Бягащите бандити с по два здрави пръста, да не трябва друг да ги храни; как първа сред всички конфед'ски жени получила чин Юнакиня; как издирила и предала на конфед'ските стражи сам Нейсюх Неусетния...

В нея тлеело нещо — дали била тъй родена, или животът така я направил, никой врач не поискал да каже — що изригвало в ненадейни моменти като буря от сриваща ярост. Тогава гласът ѝ смразявал, а който не рухвал пред него, рухвал, щом видел очите ѝ. Казват, че така побеждавала враговете си. Ала с времето се смирила и започнала да превръща гнева си на песни; и, лека-полека, се отказала от Юначните си дела. Още се чувала, тук и там, и в Отвъдното кралство дори: как си пее, да не стресне без време живинките по пътя си, да излее събиращата се мъка и радост. Ала все по-малко били вестите за появата ѝ в света, и все повече — легендите и лъжите.

Имало, пак по онуй време, и един злодей. Цяла Конфед'ия пропищяла от злодеянията му. Хвърлял отрова в конфед'ските извори, та людете, пили вода, три дни не можели да се трудят по людски, а топлели седалата на едните места. Отвличал конфед'ските вестonosци и ги оставял в несвяст и без памет, през седем провинции в осма.

Веднъж дори ползвал таен прах, за да срути с гръм незапомнен съкровищницата на конфед'ско пристанище. Тъмна доба било и погинали само двамина: окъснял висш сановник и местен джебчия, който търсел подслон от дъжда. Но злочинството го отприщило сякаш: почнал да граби кервани, да насилва девойки, цяло село затрил в планините, говорят, изнамерил най-черна магия, що изпразнила за една нощ две големи хазни.

Пропищяла Конфед'ия, пратила подир него потери Юнаци. Всуе: потерите дирели тук, конфед'атите пропищявали там; потерите дирели там, а той се изгубвал за дълго. И после, едва ги разпуснали, за два дена три пъти удрял, в три различни конфед'ски земи.

Съвещали се конфед'ските власти, решили: ще пращат Юнаци сами, да проникнат по родните му места, сред далечната Дупкия, да разпитат местните хора, да открият следите му, да го хванат. Пратили, един подир друг, осем Юнака, кой от кой по-Юначни. Първият не се върнал; не се върнал и осмият.

Вместо тях се завърнала Юна. Чула била за безлюдното село и сама се предложила за Юнак-Преследвач. Властите, волю-неволю, склонили — не обичали гласовитата Юнакиня, дето все им задавала неуместни въпроси, нелепи такива, мъчни за отговор, и не спазвала заръките точно, ами по-иначе, според неин някакъв ред — все едно по-добре преценявала що е право от сбраните мъдри мъже на Конфед'ия. Ала нямало що да сторят, нямали други Юнаци да жертват — пък и някои от тях затаили надежда да не я видят вече, непокорната дева Юнак.

За да бъде прикритието й пълно — и понеже из Дупкия можело да се случат лоши неща на самичка жена — тръгнала в мъжки одежди. Ала тръгнала чак след две зими; две зими първо учела дупкската реч и говорела със свои другари от оня край на света, и четяла книги за Дупкия и такива, написани от дупкейци, и попивала дупкско изкуство.

Дупкия, научила тя, всъщност се казвала Дъщия — „земята“ на дъщки език. Да протегнеш на дъщ ръка в поздрав значело да си тръгнеш безрък: дъщите се докосвали едва щом имали пълно доверие в другия, понякога — месеци след първата среща. И още, и още... Две зими й трябвали да се готви; ала тя не бързала, нито значела нещо за нея насмешката в погледите на братята й Юнаци — знаела, че това ще й бъде последна задача, и й се отдавала с цяло сърце.

После, една зимна утрин, излязла от Конфед'ската библиотека, вдишала острия въздух дълбоко, дълбоко — и потеглила към съдбата си.

Щом пристигнала в Дъщия, си потърсила дом, и нови приятели, и прехрана. Учела дъщите на конфед'ски език и порядки, по-лесно да се оправят, когато са на гурбет. Учела ги да яздят на кон, за да смогват овреме да стигат от място на място в ширналите се градове на Конфед'ия. И участвала рамо до рамо с тях в делничния им труд и в празнуването: учела се от тях.

Три години отминали, за да я приемат за своя; и три още да попадне на дия от Дей. (Така казвали на злодея — истинското му име никой не знаел, затова го били кръстили на дъщкия бог на разрухата и градежа.)

Била зимна вечер, насред равно поле, додето ти стигат очите. И сняг — бял, чак синеец от бяло; като вечер от приказка.

Юна, сгушила шия до шията на жребеца си, се носела накъдето я били упътили старейшините от близкото село, все доверени хора на Дей. Белите, чак сини снежинки милвали скулите ѝ и я връщали към отдавнашни мигове нежност, и я карали да забравя къде се е устремила.

Изведнъж една преспа изсвирила и жребецът на Юна замръзнал, ей така, сред галопата си. Юнакинята се търкулнала през врата му, оттласнала се от преспите още докато се въргала, и стъпила на крака, с учестен дъх, но ясни очи.

На десет крачки от нея стоял възрастен мъж, с черти нито остри, нито меки, ами изсечени, от скулптор, що не повтаря, и с умни очи — навярно някога нежни, само горящи сега. Щом ги видяла, Юна трепнала с болка. Спомнила си отдавна загубен човек, онзи, чиято загуба я направила Юна. Трепнала с болка — а болката е врата към гнева.

Той също се взирал в нея през парцалите сняг — и хем се намръщил, хем се засмял.

— Хубава стойка имаш... но не се бия с жени.

Юна нямала време за изненада, че я познал толкова лесно; заглушил я гневът ѝ, истинският ѝ гняв.

(Пренебрежението е път пред гнева.)

— Защо — рекла му — те сами ли ти се отдават, преди да им вземеш честта?

Мъжът трепнал, но не отвърнал нищо. Обърнал се и закрачил през преспите.

— Чакай — настигнал го тихият глас. — Тук съм за теб, Дей. Аз съм деветият...

Миг по-сетне той връхлитал връз нея.

— Няма — издишал — да има — посегнал сърце да изтръгне — десети...

Тя се дръпнала край ръцете му, като житен клас мека, нежна като повея през лятото, ядна като младата Юна, и светът изведнъж оставил Дей без опора: снегът се надигнал, препънал го, проснал го по корем. Дей се намерил завързан, от своите си ръце и двата ѝ крака, и болка... и болка... и болка...

— Няма да има — казала тя върху него. — Аз съм последният. А ти, щом не се биеш с жени, с кой се биеш? С деца, старци? С разни сановници из хазните?

Той потръпнал отново и изохкал в железния ключ.

— Оня наместник... той тършувал по разни работи негови, не за ушите на простите хора. Нито време му е било, нито мястото там.

После прехапал устни.

— Но какво ти разправям... Нали си деветият...

— Тършувал в хазната, казваш... А другият? А джебчията?

Дей помълчал малко и едва чуто рекъл:

— За него... не знаех...

Друго не казал, но Юна умеела да слуша и чула нещо в гласа му, което смекчило гнева ѝ и стяга на коленете.

— А обирите? Отвлеченията? Клането в Каел?

— И до Каел ли съм стигнал? — въздъхнал той. — Стига, девета. Приключвай с това. Мислех те по-умна — а и след малко ще почне наистина да боли.

В следващия миг тя стояла права до него и му рекла:

— Разкажи ми.

В следващия миг той я притискал в снега, но не стягал пръстите си на шията ѝ, а я гледал в очите.

— ... Разкажи ми — преглътнала с мъка — ... как е било...

Дей отпуснал ръка, после бавно се вдигнал от нея — тя за пръв път видяла с колко болка се движи.

— Ти *си* по-умна... А на мен много не ми остава. Е, разбрах, че можеш да слушаш — но виж първо.

И запретнал ръкави и показал моравите вадички, що пълзели от мишниците към китките му.

— Гладната чума — издишала тя.

— И за нея си чувала, значи?... Не зная какво ми остава, утре или още година. Жреците казаха, че живея девети живот. А семейните ми ги няма вече десет лета.

Тя го слушала, и само черните ѝ зеници говорели какво ѝ се случва отвътре.

— От храната, приказват жреците — новата, евтината, излъсканата, дето идва от ваш'те земи. Само че не тя погуби моите — тях ги погуби гладът... Дойдоха ония, които са те пратили тебе, донесоха тяхната храна, евтината, излъсканата, донесоха тяхното злато, многото, лъскавото. Не им стигна да купят всичките най-хубави ниви — забрана издадоха, да не гледаме друга храна освен тяхната, да не вземем да ги изтровим. А пък житото им — купиш му семето, изкласи веднъж, засееш го пак — и в новата пролет нищо не никне. Така било безопасно, разправяха. Елате да купите ново.

Тя го слушала, и само бръчката между веждите ѝ издавала какво се надига отвътре.

— А когато не смогвахме повече тук, опитахме в града, като другите. Градът не ни искаше. Не искаше езика ни — признаваше го уж, но хората се отдръпваха, щом ни чуеха. Нищо — ние научихме езика му, волю-неволю. — Последното казал на конфед'ски, какъвто говорел всеки цивилизован човек. — И се оказа, че пак не ни иска... Не искаше обичаите ни... връстниците на сестра ми започнаха да странят от нея в мига, в който върза коси с лико от върба. Не искаше и уменията ни. Грешно било хората да цериш с древни илачи, можело човек да убиеш — така казваха врачовете ви. Грешно било да им казваш къде да копаят за кладенец — така казваха вододайниците ви. И хвърлиха баща ми в тъмница за едно лято; а той, щом се върна вкъщи, не продума и дума за там, доугасна безмълвно...

Тя го слушала; и сълзите не ѝ пречели, само я разтваряли по-цяла за думите.

— И лицата ни не искаше, вашият град. Виж.

Дей разперил криви пръсти на лява ръка.

— Тук ме риташа. Тука с нож — посочил лявата буза. — „Махай се, смугъл придошлек“ — отново говорел конфед’ски, в дъщкия тая дума я нямало — „връщай се в блатото, дето ти е местото!“... И когато умря и сестра ми... радост бе туй, след седмици на бълнуване и огнени гърчове... се върнах. В блатото. С максимум още година живот... Десет години, девета — десет години така.

Помълчал, дълбаел снега с поглед.

— Казвали ли са ти — тук потръпването едва не хвърлило тялото му обратно в снега — и че крада? Не ония чутовни обири, не... Крада, за да не погина от глад, и заради хората в онова село, дето не дават никой да купува овес или грънци от тях, понеже старейшините им призовавали към война с Конфед’ия...

Гласът му най-сетне секнал, Дей вдигнал глава, видял я. И я гледал ли гледал ли гледал, дордето се побояла да не би да е онемял навеки (и помислила, че — аха! — в ума й ще проговори). Доближил я тогава, едва уловимо накуцвайки, и попил с показалец влагата по едната й скула.

— Когато ми рече, че си деветият, исках да те погубя, заклевам се в Дей. И щях да сторя нечувано зло... Ала кажи ми — престрашил се и пак се взрял в нея — що щеше да сториш, ако беше на мен?

В тишината Юна отронила:

— Аз... не зная...

А помислила: „Много по-лошо, приятелю Дей... много по-лошо. Нямахте само ръце и крака да съм чупила; нямахте само с гласа ми да плашат децата...“

Нямало нужда да пита за жените, за старците, за приписваното. Разбрала била. И дори не се разгневила на лъжите, що делят хората на „нас“ и „онези“. В сърцето й имало само мъка, а мъката е врата от гнева.

— Слушай — вдигнала поглед към него, незнайно колко по-късно, и се смутила, че още е там. — Какво да сторя за теб? Миналото не мога да променя; нито ще ми повярват и ще те опростят...

Той се взрял в нея втори път.

— Деца имаш ли?

Този път тръпката едва не разкъсала нея.

— Брат ми е жив още — той свел глава — и за него крадах...

Тогава видяла, че е по-млад от нея, а изглеждал като света стар, сякаш свят бил понесъл на плещите си.

— Не умее нищо полезно — говорел Дей — конфед'ски дори не успя да научи... Трудно приказва с другите хора въобще. Ала съм му предал всичко, което назнайвам — и за илачите, и за водата, и...

— Ще го взема... ще се грижа за него.

Дей отстъпил назад, поклонил се сковано и рекъл:

— Аз съм Деян.

— Аз съм Джоан — рекла му, и преметнала ръката му през рамото си, и го повела през преспите, сякаш уж той я водел.

Три дни по-късно стигнали до землянката. Посрещнал ги брат му. „Пей... Пеяне — това е Джоан.“ Гостил ги с бульон от корени на неяда — най-вкусното ястие в живота на Юна. Не казал и дума, само ги гледал с топлиите си очи.

— Не... приказва — закашлял се Дей.

На другия ден преминал. Казват, че снегът, под който легнало тялото му, е по-мек на допир и никога не се стапя докрай.

* * *

Юна взела Пей със себе си, да се грижи като за свой. С времето го научила на конфед'ската знакова реч и на слушане със сърце... колко му трябвало — нежност, обичане и желание да го разберат. Той пък я учел на древни илачи, вода да открива, да рисува вълшебните дъщци картини. Сякаш Дей живеел чрез двамата; все едно целият дъщци народ оживявал чрез тях. Тя показвала как да вижда нощем през магическите й стъкълца. Той на нея — как да вижда без тях. И сравнявали, и откривали нови неща за света, заедно. Излъгала се била Юна: откриването на Дей не било последната й задача. Имала си задача за доживот — да расте редом до друг.

Пей й станал пръв помощник и най-верен спътник. А ги чакал дълъг път сред света — да се вслушват в шума на дърветата, в песните на делфините, в невъздъхнатите въздишки и неизболяната болка; да се учат как да лекуват, с тревите на дъщите, с бодливите камъни на надийците, с дъха и дланта си по тейтски; да записват преданията и

поговорките, приказките и песните, отдето преминели, да не се изгуби вековната мъдрост безследно; на хората да разказват, големи и малки, за причините, що ги правят различни, и за еднаквото, дето ги свързва; да дадат много надежда, утеха и помирение — безспир себе си да раздават.

Благодарни, хората ги нарекли Юна и Пей Меди Атор, що значи „сред людете действащи“.

* * *

Разказват, че и днес вървят по света. Ако чуеш песен зад следващия завой, ако зърнеш усмихващ се спътник до пееща спътница, спри и се вгледай: те ли са?

Ще ги познаеш ли, щом ги срещнеш?

**ГЕНОВЕВА ДЕТЕЛИНОВА
ДРАКОНЪТ И ПОРТОКАЛОВИЯТ СОК**

1.

Последният слънчев лъч помахаша за довиждане и лилавото небе се призна за победено, отстъпвайки сцената на дъждовните облаци. Малкото останали по улиците хора вече бързаха към домовете си, вкопчени в развяваните си от вятъра дрехи. Анорексична женица изпълни балетен етюд с огромен черен чадър, с който се редуваха да се носят по улицата. Владимир спря да я погледа, сух и горд под своето перфектно изпълнено заклинание против дъжд. После продължи към сградата на съвета — бяло, мраморно здание, имитиращо архитектурата на древен Рим. На входа го посрещнаха две статуи, издържани в същия стил.

— Кво зяпаш? — примлясна едната.

— Изобщо не съм асиметричен — изтъкна втората — ако искаш пък да знаеш.

— Такива са били разбиранията за идеален мъж тогава — изпъчи се първата.

— Аха — съгласи се Влад разсеяно.

Откакто работеше тук, двете статуи близнаци упорито се опитваха да го убедят, че никак даже нямат причина да се комплексират. Продължаваше да недоумява защо именно те бяха поставени на входа и защо, по дяволите, не им намерят поне по един чифт боксерки.

— Да взема ли мантията ти? — предложи едната и посегна към закопчалката, като съсипа заклинанието против дъжд. Светещият купол над главата на Влад се стопи и дъждът ентусиазирано забарабани по темето му и се застича надолу по дългата му черна коса.

— Не, мерси — намуси се той.

Тръгна между колоните към залата за съвещания. Мантията му, която допреди малко се развяваше гордо, се завлачи по мраморния под. Сградата беше смуцаващо тиха. Влад нямаше представа дали това е нормално. За първи път му се случваше да отиде навреме за

съвещание. Не знаеше какво се прави преди това — дали имаше преброяване или физзарядка? А може би пееха надъхващи песнички.

Имаше си предимства да си със стотици години по-млад от най-младия магьосник от Съвета: никой не очакваше да идваш навреме. Имаше си и недостатъци: непрекъснато те наричаха „моето момче“ и понякога се тревожеха дали се храниш добре. Днес беше точен, защото се носеха слухове. Тревожни слухове. И подозираше, че маститите белобрадковци замислят нещо гадно и нередно. Затова забърза крачка и направо влетя в залата за съвещания.

В първия момент едва я позна — обикновено осветена със стотици факли, просторната зала сега беше тъмна. Дори единственото кръгло прозорче над трибуната се криеше зад завеса. А в средата на залата, на светлината на няколко флуоресциращи кълба, се беше събрала група старши магьосници. Когато Влад влезе, към него едновременно се обърнаха дванадесет гузни физиономии. Така гледа човек, когото тъкмо са изловили да си прави топчета от сополите.

Каква беше вероятността преди съвет най-изтъкнатите магьосници да се събират, за да правят сополени топчета заедно? Май клонеше към нула.

— О, Владимир, ние тъкмо завършихме едно заклинание — започна колебливо най-старшият от магьосниците. Въпреки сумрака Влад го разпозна по феноменалния нос. Злословниците твърдяха, че го е придобил при опит за размножаване чрез деление.

— Мда, погрижихме се за нещо — потвърди друг, с дълги бели мустаци, открояващи се ясно на флуоресцентната светлина.

— Ще изпратим дракона в Другия свят — весело додаде трети магьосник, чиито уши отразяваха светлината и сияеха като две луни край лицето му.

Сякаш дори ушите на магьосника помръкнаха, когато останалите го приковаха с погледи. Онзи с мустаците не се сдържа и го срита.

2.

Александър поразмисли, погледна философски на нещата и реши, че в крайна сметка не беше болка за умирање (да де, образно казано). Извади от чекмеджето на бюрото си списъка, над който с равен, старателен почерк вчера беше написал, подчертал и обградил с удивителни заглавието *Неща, които ще свърши, преди да умра*.

После вдигна поглед от листа и се взря в изгряващото слънце.

Цветовете, о, цветовете!

Добре де, всъщност точно срещу неговата кооперация се издигаше висок панелен блок. Тоест, макар да живееше на последния етаж, виждаше единствено прозореца на съседката Станка, която тъкмо си поливаше мушкатата. Затова пък мушкатата бяха хубавки. Съседката — не чак толкова.

И така, макар изгревът никакъв да не се виждаше, то цветовете му несъмнено бяха неописуеми, някъде там иззад панелката на леля Станка и нейните мушката.

Върна се на списъка.

1. *Да си изпия кафето.*

Отметна със замах първата точка.

2. *Да видя изгрева.*

След известен размисъл задраска „изгрева“ и го замести с „мушкатата на леля Станка“, сетне отметна и втора точка.

3. *Да завърши трилогията.*

Погледна гордо тетрадката, където беше записвал последната част на своя опус магнум, и нарисова чайчица срещу трета точка.

4. *Да науча суахили.*

Това пък защо го беше написал? Както и да е, може да мине през видеотеката и да потърси нещо като „Суахили за трийсет минути“.

5. *Да измисля паметни последни думи.*

Хм, щеше да отнеме време. Засега остави една въпросителна срещу точка пет и премина нататък.

6. *Да звънна на Влад.*

Вероятно наистина беше редно да уведоми сина си, че ще умре.

3.

Отекна гръм, светкавица раздра небето.

— Ссракона! — зловещо просъска Владимир.

В тъмната зала на Съвета настъпи мълчание.

— Ъ, кво? — престаши се да попита магьосникът с ушите.

— Дракона — поясни Владимир. — Опитай ти да го просъскаш зловещо, да видиш лесно ли е.

— Е, да — кимна разбиращо старшият магьосник. — Но виж, Влад, не се ядосвай. Знаеш ли колко милиона ринва отиват всеки месец за резервата, и то за да живее там един-единствен дракон? Много разходи, никакви приходи. Ще спестим пари за нови мантии. Със звездички!

— Този дракон е нашата национална гордост — тросна се Влад. — Защо мислите на герба ни има дракон? Драконът остава тук!

— Ама той побесня! — изписка дребничък магьосник с кофти захапка. — От осемдесетина години се държи странно, но сега съвсем го изтървахме от контрол. Търчи из резервата и пали рододендроните!

Влад изгледа ледено един по един магьосниците, сетне се врътна на пети. Подгизналата му мантия и подгизналата му коса се развяха в синхрон. И тъкмо когато моментът беше достигнал върха на своята драматичност, гарванът му влетя в залата и зазвъня.

Влад подбели очи. Нищо не убива драматизма така, както кръжащият звънящ гарван.

— Добре де, стига — прошепна Влад, но гарванът, както винаги, го игнорира напълно и продължи да издава звук като от стар стационарен телефон. След петото позвъняване се включи и секретарят.

— В момента съм зает — чу Влад собствения си глас да отеква из залата — но ако много ви се говори, излейте душата си след сигнала.

Гарванът избипка. Влад метна поглед към магьосниците, с който се опита да изрази „знам, гарванът се държи откачено и ужасно се

извинявам, обаче още съм ви ядосан и ако не беше проклетият гарван, щяхте да видите вие“. За съжаление, капацитетът на погледа му не стигна за цялото изречение. Получи се доста особено примигване с едното око, завъртане на другото, и пълен разнобой в тълкуванията на зрителите.

Целият проблем с гарвана беше започнал, когато Влад се опита да му разясни същността на мобилните телефони и да го убеди да поеме някои техни функции. Гарванът обаче разбра израза „подвижен телефон“ твърде неправилно. Поведението му крайно озадачаваше всички магьосници, но Влад трябваше да поддържа връзка и с Другия свят.

— *Владо, виж сега* — започна да предава съобщението гарванът и Влад позна гласа на баща си. — *Вчера получих видение, сега си се, че ще умра. Някакво зелено нещо явно ще ме подпали. Не питай сигурен ли съм, знаеш как ги предвиждам тези неща. Та моля те, мини да ме видиш, имам да ти казвам нещо важно. Не ми се иска по телефона. Важно е, наистина.*

Гарванът даде свободно няколко пъти и после отлетя.

— Драконът е при вратата, нали? — обърна се Влад към магьосниците, които объркано гледаха подир отдалечаващия се гарван. — Проклетият дракон ще премине в Другия свят всеки момент!

4.

Загради точка пет няколко пъти. После отново, този път с червено. След като реши, че се откроява достатъчно добре, впери поглед в изгряващото слънце, или поне впери поглед и се опита да си придаде подобаващо философски вид.

— Свободата — започна вдъхновено — е красота, както красотата... е чувство, което... е свобода. — Позамисли се за момент. — Глупости.

— Какво викаш, Сашо? — провикна се леля Станка от своя прозорец.

— Нищо, нищо. А, лельо Станке, пък аз днес ще умра! — изпита необходимост да споделя изведнъж.

— Че откъде да я взема тази пастърма? — изуми се леля Станка.

— Все ще има пастърма в магазина.

— Че ти това ли наричаш зима? По мое време какви зими имаше...

Алекс премига няколко пъти. Махна на леля Станка да остави въпроса за пастърмата и зимата, въпреки че така и не разбра как се повдигна този въпрос, и се върна към паметните си последни думи.

В този момент капандурата на тавана се отвори и оттам изпадна гигантското зелено нещо от видението му. Огледа обстановката с искрящи в червено очи и явно не я одобри, понеже започна да бълва пламъци наред. Алекс осъзна, че последните му думи си останаха „все ще има пастърма в магазина“.

След това животът му се заизнизва като на лента пред очите му, както си му е редът.

5.

— Но вече няма да е наш проблем, Влад — опитваше се да го убеди старшият магьосник. — Никакви нощни смени да пазим дракона, никакви невъзможни цени за специализирана драконова храна. Щом попадне в Другия свят, те да се оправят.

Влад беше потресен.

— Но те и понятие си нямат от дракони!

— Е, стореното — сторено — намеси се мустакатият. — Погледни го така: драконът ще се прехвърли, ще повилнее и попали, пък ще заспи.

— Абе, ти слушаш ли ме изобщо? — избухна Владимир. — Те не могат да направят и най-елементарна защитна магия. Драконът ще ги помете като едното нищо!

— Да не сме им ние виновни, че са такива бездарници? — изтъкна с триумфална усмивка мустакатият.

— Не стига, че се пречат, като се прехвърляме... — промърмори магьосникът с ушите луни. — И трябва да внимаваме, като използваме вратите, и трябва да се крием, за да не се домъкнат тъпите бездарни...

— ... с разните му там компутри и авто-могили...

— Сякаш ти трябва три тона железария, за да се преместиш на някакви си две-три хиляди километра.

— ... и с цялата им там политика...

— ... но пък автоматичните им острилки си ги бива!

— Задръж! — Влад размаха ръка във въздуха, опитвайки се да обхване цялото безумие на ситуацията. — Твърдите, че имате право, като оставяте дракона да убие баща ми и още кой знае колко народ? Само защото в Другия свят не са открили магията? Заслужават да умрат?

Магьосниците се замислиха.

— А Шефа знае ли?

Магьосниците се замислиха дълбоко.

— О, забравете! — Влад се поколеба с вдигната във въздуха ръка, а после се завъртя и се втурна към вратата. Щеше да се справи сам. Длъжен беше.

— Няма време, Владимир, той току-що премина! — провикна се магьосникът със светещите уши. Влад се извърна, колкото да го уцели със заклинание за ушна кал, и продължи.

Излетя от бялата сграда и изведнъж пейзажът се промени. Като за начало, нямаше ги сергиите със сувенири и никой не се опитваше да му пробута еднократни заклинания за снимка — пет за един ринв. Калдъръмените улици бяха изчезнали, ниските сгради и колоните — също, а на тяхно място се бе появила природа. Вековните дъбове сключваха короните си в плътен купол над главата му, едва пропускайки слънчевата светлина. Влажната земя беше покрита с тъмнозелен мъх. Влад, като типичен гражданин, смяташе, че единственото подобаващо място за едно растение е в саксия на терасата, а „мъх“ е звукът, който издаваш, като ти падне нещо върху пръстите на краката. Гледката крайно го озадачи.

— Какво, по дяволите, е това? — попита.

— Ами ти понеже тръгна да ни изпортиш на Шефа... — проехтя познат глас.

Влад вдигна поглед в посока на звука и различи нещо отвъд пухкавите бели облаци: огромно око се взираше в него, а отстрани — можеше да се закълне — нечии уши светеха.

— В жезъла ли съм? — обхвана го паника. — Вече тук ли ще ме държите?

— Ама за какви ни мислиш, моето момче? Би било ужасно нехуманно!

Влад се въздържа от коментар.

— Не, виж — реши да поясни старшият — ще те измъкнем веднага щом решим как да го съобщим на Шефа.

Понякога имаше чувството, че е най-възрастният магьосник. Бяха като банда дечурлига. Направихме беля, сега как ще кажем на тате?

Внезапно в залата нахлу зачервен и изпотен чирак, запретнал роба над коленете си, и изквича:

— Бързо! На площада Магистърът и секретарят му се бият! Хвърчи перушина!

Жезълът издрънча на земята и залата се опразни.

— Чакайте! — развика се Влад. — В кой жезъл съм? В този на Размисъла или в този на Изпитанията? Оп, ясно.

Изад дърветата се показваха муцуни на гладни вълци.

6.

Стаята беше същата, макар и значително по-мрачна, а и по-подредена. Нямаше ги мръсните чорапи по пода, нямаше я и картината с лодка на стената. Тъмните завеси бяха спуснати, а в леглото — неговото легло — лежеше възрастен мъж. В първия момент Алекс реши, че вижда бъдещето, но след това позна мъжа. Съмненията му се потвърдиха, когато в стаята влезе младеж — висок, кльоцав и нелеп в тесните си дънки тип „цигара“.

— Сашо — обърна се мъжът в леглото към младежа — Сашо, трябва да ти кажа нещо важно.

— Слушам, тате.

„Не е възможно да съм изглеждал така в гимназията — беснееше Александър наум. — Подстрижи се, момче, подстрижи се!“ Посланието му обаче нямаше как да стигне до младия Сашо, чиято бухнала къдрава коса наистина се нуждаеше спешно от намесата на цял екип фризьори, въоръжени с градинарски ножици и горелки. Сега, след като се виждаше отстрани, много случки от онзи период му се изясняваха. Защо например така и не успя да си хване гадже в гимназията.

— Трябва да продължиш делото ми, сине — нареждаше старецът и възрастният Александър, нека за по-лесно го кръстим Александър-сега, осъзна, че е успял да се разсее от собствените си спомени. Насили се да върне вниманието си към монолога на баща си и да спре да зяпа косата на Александър-преди, който пък беше крайно заинтригуван от ноктите на ръцете си.

— Сашо, слушаш ли ме?

— Мда, тате — отговориха в синхрон Александър-сега и Александър-преди, първият — по навик.

— Разбра ли за вратите? Вратите, които водят към Света на магьосниците?

— Разбрах, тате. В нашия свят има врати, които водят към Света на магьосниците, ясно. Не трябва да споделям това с никого, ясно.

— Само избрани хора могат да виждат тези врати, Сашо, а ние сме избрани. Моят баща ми каза тайната, както баща му преди това — на него, и баща му на...

— Ясно, тате.

— Сашо, аз не намерих врата към магьосническия свят. Нито една. Цял живот. Ти обаче трябва да намериш, разбра ли?

— Ще намеря, тате.

— Обещай ми.

— Обещавам, тате — с готовност обеща Александър-преди. — А, тате, защо магьосниците не ни кажат кои са вратите?

— Ами... не знам — нагло излъга старецът и за да не му се налага да дава обяснения, взе че умря.

Алекс си спомняше ясно този момент. От малък знаеше, че не е съвсем като другите. Получаваше видения, проблясъци от бъдещето, но инстинктивно усещаше, че не бива да споделя за тях. И детството му беше необичайно. Докато другите деца ходеха с бащите си да карат колело и да играят футбол, той ходеше със своя да отваря врати. Обикаляха тесните, тъмни улички и отваряха врата след врата. Баща му често си мърмореше „тука трябва да е, тази изглежда магическа, сигурен съм, че е тази“. Така и не откриха вход към друг свят, но изпадаха в доста странни ситуации. Веднъж се озоваха на шантав купон, където Алекс си дръпна от една цигара, а после два часа всичко беше пурпурно и това му се струваше адски смешно.

Продължи да отваря вратите и след смъртта на баща си. Беше на грешното място и търсеше вратата, през която ще се прибере у дома. Там май не го искаха много, иначе все щяха да му изпратят някакъв знак. Но това не беше логично, защото човек винаги е добре дошъл у дома. Щеше да го каже на Влад, налагаше се той да продължи да търси. А сега това страшно зелено нещо от видението се появи преди сина му.

7.

Владимир посегна за джобния си жезъл, но него го нямаше на обичайното му място — затъкнат в колана на дънките му. Това вероятно се дължеше на факта, че коланът не беше на обичайното си място, обяснението за което беше просто — дънките му не бяха на обичайното си място. Влад се оказа облечен в патешкожълта рокля с изящна кройка, която прикриваше твърде тесния му ханш. Погледна спускащите се до земята дантели и се почувства отвратен.

— Отвратен съм — заяви твърдо на гласчето в главата си, което подскачаше въодушевено и пищеше „толкова е удобно и толкова ужасно прохладно!“. — Това пък защо?

После се сети — изпитанията включваха и унижение. Владимир се изплези в неопределена посока. След това, с цялото достойнство, което успя да събере, извади жезъла от дамската си чантичка, запретна полите на роклята си и настървено се втурна в атака. Вълците явно това и чакаха и престанаха само да го обикалят отдалеч. Толкова по-добре, вече бяха в обсега на заклинанията му. Успя да повали един с добре насочено огнено кълбо, след това още един. Но иззад дърветата се появяваха още и още, скачаха насреща му и той едва смогваше да ги отблъсне. Тъпият джобен жезъл нямаше функция за масови заклинания.

Един от вълците, необикновено едър и сребристосив, се нахвърли върху него и успя да го повали на земята. Удари го с лапа, сякаш му забиваше шамар, и магьосникът усети топла кръв да се стича по лицето му. Владимир облиза устни и опита да се изправи, но едрият вълк отново скочи върху него и този път остана с лапи върху гърдите му. Наведе муцуна напред, устата му беше отворена, езикът провиснал встрани. Подуши лицето на Влад. Докосна бузата на магьосника и щом отдръпна муцуна, Влад забеляза, че носът му е обагрен в червено.

И в този момент, замаян от уплах, от отвратителния дъх на вълка, от приковаващата сила на сивите очи, му хрумна идея. Изкреця нещо

и помръдна едва-едва джобния жезъл. Блесна ослепителна бяла светлина. Вълците завиха от болка.

Влад хукна през гъст храсталак, който напълно съсипа роклята му, и декорът отново се смени. Озова се в пустиня, останал само по боксерки и два патешкожълти парцала на ръцете.

8.

Александър-сега продължаваше да игнорира дракона и да препуска из спомените си. Поне по-съществените от тях. Чувал беше от капацитети по умирането, че така става.

Александър-преди, вече изрядно подстриган и заменил избелялата тениска с ушит по поръчка костюм, бързаше нанякъде. Навън беше вече тъмно...

„Още беше тъмно“, поправи се Александър-сега.

... а днес беше първият му работен ден в новата фирма. Чувстваше се нелепо в официалния си черен костюм. Сякаш отиваше на погребение. Щеше да се почувства още по-глупаво, когато откриеше отношението на колегите си към ставането рано и официалните дрехи.

Стигна до старовремската къща, която му бяха описали по телефона, и понечи да почука, но нещо привлече погледа му. Над вратата висеше лъскава табела:

Техническа поддръжка на компютри и печатане на документи „Мерлин“

Ние сме истински магьосници!

„Добре, успокой се, случайно съвпадение, нищо повече.“ Параноята в този период обаче го беше обхванала до такава степен, че не можеше да приема подобни неща като случайни съвпадения. Навярно именно това беше вратата към магьосническия свят, а съдбата или пророческата му дарба го беше насочила към нея? Трябваше да разбере. Пое си дъх и влезе, без да чука.

Озова се в просторно фоайе, в същия изискан старовремски стил като къщата. Зад солидно бюро в единия ъгъл седеше момиче и съсредоточено набираше някакъв текст на компютър „Правец“, модел 8М. Александър-сега се закиска при вида на машината, която по онова време минаваше за модерен компютър. Александър-преди пък за

момент беше забравил за магьосници и врати, докато наблюдаваше как очите на момичето се присвиват срещу клавиатурата, когато набираше буквите — бавно, една по една, с показалец.

— Хей? — провикна се той.

Момичето му махна да изчака. Особено се затрудни при намирането на буквата „о“ — стоя може би минута с пръст над клавиатурата и устни, оформени в „о“. После вдигна поглед. В лешниковите ѝ очи се мяркаха триумфални искри.

— Оборудване — заяви. — Трябваше да напиша „оборудване“.

Александър-преди се усмихна.

Александър-сега също се усмихна, загледан в очите на момичето, което след седем месеца щеше да стане негова съпруга. През краткия им семеен живот думата „оборудване“ се беше превърнала в жаргон за нещо особено трудно. „Трудно като оборудване“ — беше казала жена му, когато я попита как е минало раждането.

— Оборудване е трудна дума — потвърди Александър-преди и върна бъдещото си Аз в настоящето, което в случая бе минало. — Аз съм Александър, идвам за... работа?

— Новото програмистче — кимна момичето. — Подранил си, другите още ги няма. Но влизай да видиш компютрите, ако искаш.

— Мда — промълви Александър-преди. После си спомни пак за табелата и присви очи подозрително. — Ти каква си?

— Секретарка — като че се засегна от резкия въпрос — не виждаш ли?

— Ахааа — провлачи той. — А какво ще кажеш за това?

Той скочи напред, измъкна от куфарчето си връзка чесън и го размаха пред очите на момичето.

— О, по дяволите — заяви уморено тя, сякаш това ѝ се беше случвало милиони пъти. — Чесънът е за вампирите, мозък. Ако ще ловиш вещици, пробвай с коси и вили.

— Кво? — Александър премига насреща ѝ.

— Е, направи го заради това, нали? — Тя хвана дългата верижка около врата си и разклати като махало пентаграмата, която висеше на нея. — Не съм истинска вещица — вметна някак съвсем между другото. — Просто си падам по гадаене на Таро и ако искаш да знаеш, имам дарба.

Ако беше истинска вещица, вероятно щеше да избегне
автомобила с пияния шофьор.

Очите на Александър се замъглиха.

9.

Вятърът свистеше, навяваше пясък от дюна на дюна, а небето беше толкова яркочервено, че го заболяваха очите, като го гледаше. А може би го заболяваха заради влезлия в тях пясък. Или пък заклинанието за ослепителна светлина, с което беше обезвредил вълците. Като цяло, очите го боляха ужасно и за това не беше трудно да се намери причина.

— Ти, страннико, не ще преминеш — разнесе се гробовен глас.

Влад направи грешката да вдигне поглед и вятърът въодушевено запрати пясък към лицето му. През сълзите и пясъка Владимир все пак успя да различи огромна сянка, надвиснала над него.

— Що? — изкрещя към сянката.

— Ами понеже... — замисли се тя дълбоко — понеже виждам, че намеренията ти са престъпни. Не знам какви, но без съмнение престъпни и... ъм, такова.

— Зли? — предположи Влад.

— Да! — зарадва се сянката. — Престъпни, зли и... такова. Ти, страннико.

— Аха. Ти кой си?

— Аз съм Мъдрия сфинкс.

Влад не издържа и избухна в смях.

— Сериозно, сфинкс съм — настоя сфинксът.

— Както кажеш. Мен ме притесни по-скоро „мъдър“.

— Това — сфинксът беше крайно наскърбен — че паметта ми не е като едно време, далеч не означава...

— Да, разбира се, извинявай.

Настъпи твърде продължително мълчание.

— Сега трябва да ми зададеш гатанка — подсказа услужливо магьосникът.

— О, да, вярно. Склероза, какво да правиш, пробвах някакви хапчета с гинко билоба, но не помагат... Само дето краката ми вече не измръзват, пипни.

Сфинксът вдигна една от огромните си лапи пред лицето на Влад.

— Ммм, няма нужда, мерси — отказа той, както се надяваше, деликатно.

— Е, както кажеш — примири се сфинксът и си прибра лапата.
— Гатанка, значи...

Сфинксът мълча дълго, зареял поглед в дюните. Сетне тръсна глава, хвърляйки в хаос редиците на хвърчащия пясък, и горд започна да декламира:

— Какво е това, което сутрин ходи на два крака...

— Четири — поправи го Владимир.

— Ама ти знаеш ли я?

— Естествено, това е стара гатанка. Човекът, който първо пълзи...

— Не, не — сфинксът припряно махна с лапа — това е друга гатанка. Значи, какво е това — повтори той — което сутрин ходи на два крака, следобед ходи на два крака и... такава, вечер ходи на два крака?

— Не е човекът, така ли?

— Не.

— Ами... — Владимир беше озадачен. — Кенгуруто?

— Де да знам, сигурно.

Сфинксът впери тъжен поглед в терморегулираните си крака. Влад го изчака да каже нещо друго, но той все така мълчеше.

— А аз — не издържа магьосникът — мога ли да тръгвам?

— Тръгвай. Накрая всички тръгват.

Владимир продължи напред сред пясъците, като си обеща при първа възможност да осигури на горкия сфинкс пенсиониране.

10.

Нов спомен. Александър-преди, петнадесет години по-млад от Александър-сега, стоеше в училищен двор с букет в ръка. Горд млад татко. И някак самотен сред цялата гмеж от възторжени майки.

— Влади — наведе се към намусеното момче до себе си — хайде, занеси тези цветенца на учителката!

Момчето само го изгледа на кръв и отново заби поглед в обувките си.

— Всички дечица дават цветя на учителката бе, Владимире!

— Цветя носят само момичета — отсече то.

Александър впери умоляващ поглед в небето, но явно всички божества бяха твърде заети с разни потоци и генноинженерни подвизи с ребра, та нямаше кой да му обърне внимание и да го избави от мъките. А когато го сведе (погледа) към намусения си син, намусения му син го нямаше.

— Влад? — обърна се към празното място, където допреди малко стоеше Владимир. — Владо!

Няколко родители от предните редове се обърнаха към откачения, който крещеше наред тържеството по случай първия учебен ден, и му метнаха по един презрителен поглед. Наоколо нямаше и следа от Владимир. Макар и да беше дребен за възрастта си, той имаше свойството да изпъква в тълпи. Гарвановочерната му коса и бледият тен така усилено натякваха „малкият граф Дракула, убиецът на малкия лорд Фаунтлерой“, че нямаше как да не го забележиш.

Александър изблъска родителите и се втурна по стълбите към входа. По пътя се оплете в кабелите, събори две от хористчетата, изпълняващи химна на училището, а те, по ефекта на доминото, събориха и останалите, и за капак успя да скъса надписа „Добре дошли“ над входа (учителката по рисуване го беше оцветявала три часа). И всичко това за има-няма десет секунди. Докато някой се усети какво става, Александър вече търчеше по коридорите на училището.

— Хей! — чу глас зад гърба си, докато профучаваше по коридора на втория етаж. — Я се спри!

Но той не се спря, докато нещо не се удари в краката му и едва не го спъна. Успя да запази равновесие, завъртя се и срещна погледа на едра възрастна жена в униформа на чистачка. Приличаше на човек, който най-безпардонно би метнал метла в краката на някого.

— Вие ли метнахте метла в краката ми? — в съзнанието на Алекс се бе загнездило тъмно подозрение.

— Стига задава тъпи въпроси — примлясна чистачката. — Ти кой си и къде мислиш, че отиваш?

— Търся сина си, загубих го на входа. Един такъв мъничък и блед?

— Не го знам — тя присви очи. — Виждаш ми се подозрителен, господине. Хайде с мен!

— Ама къде с вас?

— При директора, бе. Не може така разни съмнителни типове да бягат по коридорите в първия учебен ден.

— Госпожо, как така съмнителен, аз...

— От друга страна — продължи тя, сякаш не го беше чула — директорът си има работа и без тебе. Открива учебна година.

— О, сигурен съм — възмутената физиономия на Алекс бързо преля в усмивка.

— Виж, влез тук и изчакай, ясно? Първолаците след малко ще влязат.

Преди да успее да възрази, чистачката го блъсна в някаква стая, метна метлата си след него, затвори вратата и заключи. Александър беше убеден, че това е брутално нарушаване на личната му свобода, но в момента можеше да се оплаче единствено на лежащата наред празната класна стая метла.

— Това, уважаема — обърна се той към метлата — е брутално нарушаване на моята лична свобода. Тъпа вещица! — изкрещя и блъсна с юмрук по вратата. — Не ти, де. Ти си метла. Тя е вещица!

И тогава изведнъж той свърза две и две. Но разбира се! Коя нормална чистачка в училище би го заключила в празна класна стая само защото търси сина си? Тук имаше конспирация. Тук имаше магьосническа конспирация. А може би — обади се гласът на съмнението — просто е сметнала, че подозрителен трийсетгодишен

мъж, който бяга по коридорите на училището, не е най-подходящият посрещач за стресираните първолаци?

Трябваше да провери дали тук наистина беше замесена магията. Погледът му попадна върху старата метла с дълга дръжка и фанатична усмивка разряза долната третина от лицето му.

— Това е птица! — провикна се някой.

— Не, това е самолет! — автоматично възрази друг.

— Това е баща ми, яхнал метла! — ужаси се Влад и изобрази маймуните „не виждам“, „не чувам“ и „не говоря“ в бърза последователност. — Тате, слизай веднага оттам!

— Ти пък кога се появи? — извика баща му от перваза на прозореца.

— Тук си бях през цялото време! *Ти* изведнъж се разкрещя и хукна нанякъде!

— Да бе, да не би да ставаш невидим?

Влад се изчерви, но после веднага пребледня, защото баща му скочи от втория етаж и полетя надолу, все още стискайки метлата между коленете си.

11.

Влад беше чувал, че когато попаднеш в плаващи пясъци, трябва да стоиш неподвижно. Може би за да те помислят за умрял. За по-голяма правдоподобност килна глава настрани и изплези език във физиономия на неподправена умрялост. Пясъците явно не се хванаха. Владимир пое дълбоко въздух, стисна очи и пропадна през пясъка.

Надявайки се да не се намери в компанията на светец с връзка ключове или висок закачулен тип с коса, той отвори очи. И видя нещо, което не биха си представили и най-умопомрачените религиозни водачи.

Стоеше срещу гише. През стъклото го наблюдаваше очилата лелка, от онези, които сякаш специално ги лаят по калъп, за да ги нареждат зад разни гишета. Лелката вдигна поглед към него, намести огромните си очила и заяви носово:

— Следващият.

Владимир пристъпи към гишето.

— Май съм аз — усмихна се той, но лицето на лелята си остана каменно.

— Какво обичате? — попита тя.

Влад не издържа на изкушението.

— Равиоли — заяви.

— Момент, да ви издам формуляр — не се трогна лелята.

— Ама не — побърза да я спре — бързиках се.

— Ха-ха — констатира тя. — Какво обичате?

— Бих искал да премина в Другия свят, моля.

— Кой е *другият* свят? — гледаше го, сякаш е пълен идиот.

— Един такъв... имат компютри и нямат дракон.

— А вие сте от...?

— Нямаме компютри, но имаме дракон.

— *Един* дракон?

— Ами да, застрашен вид е.

Лелята записа нещо на листчето пред себе си.

— Това — подаде му листчето — е номерът ви. Идете на осмо гише, за да ви издадат формуляр.

Влад кимна.

— А къде е осмо гише?

— На осмия етаж.

— И предполагам, нямате асансьор?

Лелята само го изгледа над рамките на очилата си и му обърна гръб.

Когато най-после стигна до осмо гише, капнал от умора и задъхан, лелята вече го чакаше.

— Нали нямало асансьор? — тросна се той. Тя пренебрегна въпроса.

— Какво ще обичате?

— Но вие току-що... — внезапно Влад разбра, че няма смисъл, затова просто повтори исканията си. — Искам да премина от света с дракон и без компютри в света без дракон и с компютри, моля.

— Трябва да си вземете номер.

— Вече имам номер! — той й подаде листчето.

— Тогава попълнете формуляра. И приложете удостоверение за цвят.

— Моля?

— Удостоверение за *цвет*. Какъв сте на цвят. В света, в който искате да отидете, цветът на съществата от вашия вид варира в рамките тъмнокафяво — светлорозово.

— Абе жена, не виждаш ли какъв цвят съм?

— Петнадесети етаж — тя му подаде формуляра и му обърна гръб.

На петнадесетия етаж лелята поиска фамилна анамнеза. Никоя от болестите не му беше дори смътно позната, освен „Вселенската епидемия от въшки, 13764 г.“.

На двайсет и първия трябваше да представи удостоверение за благородство.

На четиридесетия даде мигли за измервания.

На шейсет и седмия лелята му връчи лист и химикалка и заповяда да напише стихотворение, две строфи, в петостъпен ямб.

Влад отчаяно се молеше нещо да прекрати това, ако ще и краят на света да е. Беше твърдо убеден обаче, че Апокалипсисът тук никога

няма да настъпи. Нямахте да издадат на Антихриста формуляр, понеже няма акт за раждане.

Пристигна на етаж седемдесет и седем, бесен, изтощен и въоръжен с разнообразни резултати, формуляри, удостоверения и листа с двете строфи, посветени на портокаловия сок.

— Какво ще обичате? — провлачи лелята носово.

— От с дракон без компютри в с компютри без дракон — насили се да говори спокойно той.

— Стихотворение?

Влад пое дълбоко въздух:

*Оранжевият портокалов сок
настойчиво се взираше във мен,
а аз, понеже съм красив, висок,
зеленоок и с много хубав тен,
не му обърнах никакво внимание,
и той, нещастен и обезверен,
увисна и обеси се на каната.*

— Не отговаря на изискванията. И нямате хубав тен. Бледичък сте, ако питате мен.

Владимир само й се изцъкли насреща и тя явно се смили.

— Добре, а сега трябва да ви бъде издадено удостоверение за брой крака.

— Имам си два крака — Влад приклепна, за да демонстрира. — Приличам ли ви на урод?

Лелята се смръщи насреща му и той сведе поглед към подаващия се изпод деловата й пола единствен крак.

— Мисля, господине, че краката ви не отговарят на изискванията — просъска, а в гласа й за първи път се мерна намек за емоция. — Ще се наложи да отрежем единия.

Тя се изправи и извади изпод бюрото секира, по която имаше петна засъхнала кръв.

При нормални обстоятелства Влад би се стреснал, но след като беше изкачил седемдесет и седем етажа само за да му предложат да му отрежат крака, той окончателно побесня. Извади джобния си жезъл,

запрати по лелята няколко заклинания, после по гишето, по цялата стая. Блъскаше, подпалваше, пръскаше с портокалов сок, трошеше, а накрая изчезна.

12.

Време беше. Александър се върна в настоящето.

Веднага му се прииска да не го беше правил. Всичко наоколо гореше, а драконът бе зейнал насреща му толкова широко, че се виждаха гигантските му сливици — гледка, която всеки специалист оториноларинголог би оценил. На Алекс не му достигаха анатомични познания, затова просто се уплаши.

Владимир се материализира насред стаята, протегнал жезъла си напред и все още сипещ проклетия по лелята бюрокравица.

Между тримата участници в сцената: магьосника, дракона и програмиста, се размениха озадачени погледи в разнообразни пермутации. След като всеки се беше озадачил на другия по минимум два пъти, отново настана хаос. Драконът започна да пали дори по-настървено от преди, надавайки протяжен, пронизителен вой. Това беше добре дошло за Александър, който се срамуваше да пици сам — сега се разпищя на воля. Междувременно драконът успя да подпали косата му и приликата със средновековна гравюра на Сатаната стана пълна.

— Бягай, сине! — изпищя Алекс.

— Млъкни, баща ми! — Владимир го уцели с водна струя и косата му изгасна. — И мисли! С какво се противодейства на дракон?

— С вода? — предположи Алекс между два писъка.

— О, всеизвестно е — опита се да го надвика Влад, докато обстрелваше дракона с дъждовни облачета — че водата не действа на драконите.

Тогава му прищрака. Дали беше повлиян от стихотворението си, или някакво дълбоко заложено в гените му знание се беше пробудило, едва ли някога щеше да разбере. Вдигна жезъла високо над главата си и изстреля струя натурален портокалов сок към дракона. При допира на оранжевата течност драконът прекъсна рязко огнената струя, а на физиономията му се изписа блаженство.

Влад рискува и протегна ръка, за да го погали, и драконът измърка доволно. После отпусна главицето си на рамото му и започна да точи дълги оранжеви лиги.

Чу се трясък и капандурата се отвори за втори път днес.

— *Ubi fumus, ibi draco!* — тържествено светнаха нечии уши. —
Браво!

13.

— Колко мило от тяхна страна, че позволиха да остана — отбеляза Александър и отпи от кафето си.

— Пуснах малко връзки — ухили се Влад. — Близък съм с Шефа.

Двамата седяха на терасата на най-доброто кафене в столицата. Слънцето грееше, птичките пееха, а статуите отнасяха мръсните чаши. На близката полянка кротко пасеше огромен зелен дракон.

— Всичко е простено и забравено. Възвърнахме си положението на Пазители на дракона, което се пада на рода по право.

— А защо всъщност са ни го отнели, казаха ли ти? — полюбопитства Александър.

— Преди осемдесет години един друг Владимир сгафил леко. Започнал да се превъзнася по Другия свят, искал да се изгради железопътна линия от столицата до морето и даже пускал позиви: „Да спрем произвола на Шефа! Да изберем народни представители!“. Бил наказан с доживотно заточение в Другия свят без право на завръщане. Поживял там достатъчно, за да осъзнае грешката си. Предал на сина си знанието за Нашия свят и оттогава се опитваме да се върнем, но магьосническата кръв е ставала все по-малко от поколение на поколение. Тъжна история. Но той си отмъстил по своему. Бил е тук Пазител на дракона и не им споменал, че единственият начин да се усмири дракон, е портокалов сок.

— А, Влад, чудех се ти как така си намерил... — подхвана непринудено след малко, но синът му го спря с въздишка.

— За мен беше лесно. Явно мама все пак е била поне малко истинска вещица. Но не ми разрешиха да ти кажа. Много са ти слабички уменията — неясни видения някакви.

— Можеше поне да намекнеш — намуси се Алекс. — Всяка сутрин, като се събуждах, първото, което виждах, беше тази капандура. А дори не съм опитвал да я отворя. Мислех, че води на покрива.

— Предполагам — Влад виновно чоплеше ноктите си. — Съжалявам, тате.

Александър махна с ръка и се зае да забърсва с ръкав табелката „Регионален пазител на портала“, която гордо блещукаше на ревера му.

Издание:

Тринайсетте цвята на дъгата — антология, българска

Автори: Величка Настрадаинова, Атанас П. Славов, Георги Арнаудов, Александър Карапанчев, Любомир П. Николов, Григор Гачев, Николай Теллалов, Валентин Д. Иванов, Янчо Чолаков, Ангелина Илиева (с псевдоним Йоан Владимир), Ивайло П. Иванов, Владимир Полеганов, Калин Ненов, Геновева Детелинова, 2013

Съставители: Калин Ненов, Атанас П. Славов, 2013

Редактори: Калин Ненов, Емануел Икономов, Катерина Обретенова, Вихра Манова, Александър Карапанчев, Ангелина Илиева, Диана Павлова, Искра Христова, Светла Йосифова, Николай Светлев, 2013

Коректори: Калин Ненов, Евгения Василева, Илка Чечова, 2013

Художници на кориците: Елка Парушева, Атанас П. Славов, 2013

Електронно оформление: Александър Василев, Калин Ненов, 2013

Технически сътрудник: Александър Карапанчев, 2013

Първо хартиено издание: Фондация „Човешката библиотека“, Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“, 2013

Първо електронно издание: Фондация „Човешката библиотека“, Дружество на българските фантасти „Тера Фантазия“, 2013

*Ако **по-желаете** да подкрепите авторите и екипите на „Човешката библиотека“ и „Тера Фантазия“ — парично или с отзиви :) — заповядайте в [сайта ни](#)!*

Всички събрани средства се влагат в подготовката и издаването на следващите ни книги.

ПО-ЖЕЛАЛИ:

Калин Ненов
Атанас П. Славов
Валентина Димова
Александър Карапанчев
Веселина Узунова
Евгения Василева
Димитър Стефанов
Григор Гачев

Десислава Йоргова
Елина Борисова
Невена Стоянова
Лъчезар Енчев
Вяра Крушкова

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.